

Täysistunto

Keskiviikko 11.6.2025 klo 14.00—22.39

Täysistunto alkoi klo 14.00. Täysistunto päättyi klo 22.39.

Puhetta johtivat puhemies Jussi Halla-aho (14.00—16.00, 18.00—20.00 ja 22.00—22.39) ja toinen varapuhemies Tarja Filatov (16.00—18.00 ja 20.00—22.00).

1. Nimenhuuto

Nimenhuutoraportti Liite 1A

Toimitettiin nimenhuuto.

2. Hallituksen esitys eduskunnalle laeiksi saamelaiskäräjistä annetun lain ja rikoslain 40 luvun 11 §:n muuttamisesta

Hallituksen esitys HE 100/2023 vp

Valiokunnan mietintö PeVM 4/2025 vp

Ensimmäinen käsittely

Puhemies Jussi Halla-aho: Ensimmäiseen käsittelyyn esitellään päiväjärjestyksen 2. asia. Käsittelyn pohjana on perustuslakivaliokunnan mietintö PeVM 4/2025 vp. Yleiskeskustelu asiasta päättyi 10.6.2025 pidetyssä täysistunnossa.

Yleiskeskustelussa edustaja Petri Honkonen on edustaja Markus Lohen kannattamana ehdottanut, että 1. lakiehdotus hyväksytään vastalauseen 1 mukaisena.

Tulkki esitti selonteon ruotsiksi.

Selonteko hyväksyttiin.

1. lakiehdotus

3 §

Mietintö ”jaa”, Petri Honkosen ehdotus ”ei”. Äänestyksen tulos: jaa 143, ei 25; poissa 31 (äänestys 1). Eduskunta hyväksyi mietinnön.

9 §

Mietintö ”jaa”, Petri Honkosen ehdotus ”ei”. Äänestyksen tulos: jaa 143, ei 25; poissa 31 (äänestys 2). Eduskunta hyväksyi mietinnön.

Pöytäkirja PTK 64/2025 vp

10 §

Mietintö ”jaa”, Petri Honkosen ehdotus ”ei”. Äänestyksen tulos: jaa 143, ei 25; poissa 31 (äänestys 3). Eduskunta hyväksyi mietinnön.

12 §

Mietintö ”jaa”, Petri Honkosen ehdotus ”ei”. Äänestyksen tulos: jaa 143, ei 25; poissa 31 (äänestys 4). Eduskunta hyväksyi mietinnön.

27 §

Mietintö ”jaa”, Petri Honkosen ehdotus ”ei”. Äänestyksen tulos: jaa 142, ei 25; poissa 32 (äänestys 5). Eduskunta hyväksyi mietinnön.

38 §

Mietintö ”jaa”, Petri Honkosen ehdotus ”ei”. Äänestyksen tulos: jaa 143, ei 25; poissa 31 (äänestys 6). Eduskunta hyväksyi mietinnön.

Eduskunta hyväksyi hallituksen esitykseen HE 100/2023 vp sisältyvien 1. ja 2. lakiehdotuksen sisällön mietinnön mukaisena. Lakiehdotusten ensimmäinen käsittely päättyi.

3. Hallituksen esitys eduskunnalle valtion aluehallintouudistusta koskevaksi lainsäädännöksi

Hallituksen esitys HE 13/2025 vp
Toimenpidealoite TPA 17/2024 vp
Valiokunnan mietintö HaVM 15/2025 vp

Ensimmäinen käsittely

Puhemies Jussi Halla-aho: Ensimmäiseen käsittelyyn esitellään päiväjärjestyksen 3. asia. Käsittelyn pohjana on hallintovaliokunnan mietintö HaVM 15/2025 vp. Yleiskeskustelu asiasta päättyi 10.6.2025 pidetyssä täysistunnossa.

Yleiskeskustelussa edustaja Tiina Elo on edustaja Krista Mikkosen kannattamana ehdottanut, että lakiehdotukset hyväksytään vastalauseen 2 mukaisina.

Tulkki esitti selonteon ruotsiksi.

Selonteko hyväksyttiin.

43. lakiehdotus

15 luvun 2 §

Pöytäkirja PTK 64/2025 vp

Mietintö ”jaa”, Tiina Elon ehdotus ”ei”. Äänestyksen tulos: jaa 126, ei 21, tyhjiä 21; poissa 31 (äänestys 7). Eduskunta hyväksyi mietinnön.

273. lakiehdotus

135 §

Mietintö ”jaa”, Tiina Elon ehdotus ”ei”. Äänestyksen tulos: jaa 126, ei 20, tyhjiä 22; poissa 31 (äänestys 8). Eduskunta hyväksyi mietinnön.

288. lakiehdotus

191 §

Mietintö ”jaa”, Tiina Elon ehdotus ”ei”. Äänestyksen tulos: jaa 127, ei 20, tyhjiä 21; poissa 31 (äänestys 9). Eduskunta hyväksyi mietinnön.

Eduskunta hyväksyi hallituksen esitykseen HE 13/2025 vp sisältyvien 1.—290. lakiehdotuksen sisällön mietinnön mukaisena. Eduskunta hyväksyi valiokunnan mietinnössä ehdotetun uuden, 291. lakiehdotuksen sisällön mietinnön mukaisena. Lakiehdotusten ensimmäinen käsittely päättyi.

4. Hallituksen esitys eduskunnalle laeiksi ehdokkaan vaalirahoituksesta annetun lain, puoluelain, vaalilain sekä kansalaisaloitelain 10 §:n muuttamisesta

Hallituksen esitys HE 190/2024 vp

Valiokunnan mietintö PeVM 3/2025 vp

Pöytäkirjan liite Lausumaehdotukset 10.6.2025 Liite 4A

Toinen käsittely

Puhemies Jussi Halla-aho: Toiseen käsittelyyn esitellään päiväjärjestyksen 4. asia. Keskustelu asiasta päättyi 10.6.2025 pidetyssä täysistunnossa.

Keskustelussa edustaja Inka Hopsu on edustaja Hanna Holopaisen kannattamana tehnyt kolme lausumaehdotusta, jotka on toimitettu edustajille. (Pöytäkirjan liite 4A)

Tulkki esitti selonteon ruotsiksi.

Selonteko hyväksyttiin.

Eduskunta hyväksyi ensimmäisessä käsittelyssä sisällöltään päätetyt, hallituksen esitykseen HE 190/2024 vp sisältyvät 1.—4. lakiehdotuksen. Lakiehdotusten toinen käsittely päättyi.

Puhemies Jussi Halla-aho: Lopuksi on päätettävä keskustelussa tehdyistä lausumaehdotuksista.

Pöytäkirja PTK 64/2025 vp

Mietintö ”jaa”, Inka Hopsun ehdotus 1 ”ei”. Äänestyksen tulos: jaa 113, ei 55; poissa 31 (äänestys 10). Eduskunta hyväksyi mietinnön.

Mietintö ”jaa”, Inka Hopsun ehdotus 2 ”ei”. Äänestyksen tulos: jaa 148, ei 20; poissa 31 (äänestys 11). Eduskunta hyväksyi mietinnön.

Mietintö ”jaa”, Inka Hopsun ehdotus 3 ”ei”. Äänestyksen tulos: jaa 148, ei 20; poissa 31 (äänestys 12). Eduskunta hyväksyi mietinnön.

Asian käsittely päättyi.

5. Valtioneuvoston selonteko julkisen talouden suunnitelmasta vuosille 2026-2029

Valtioneuvoston selonteko VNS 2/2025 vp

Valiokunnan mietintö VaVM 6/2025 vp

Ainoa käsittely

Puhemies Jussi Halla-aho: Ainoaan käsittelyyn esitellään päiväjärjestyksen 5. asia. Nyt päätetään valtiovarainvaliokunnan mietinnön VaVM 6/2025 vp pohjalta kannanotosta selonteon johdosta.

Valtiovarainvaliokunnan puheenjohtajan Markus Lohen esittelypuheenvuoron jälkeen keskustelu käydään etukäteen varattujen puheenvuorojen osalta nopeatahtisena. Aluksi pidetään ryhmäpuheenvuorot, joiden pituus on enintään viisi minuuttia. Tämän jälkeen ministeri Anna-Kaisa Ikonen varataan mahdollisuus käyttää viiden minuutin puheenvuoro. Muut ennakolta varatut puheenvuorot käytetään ryhmäpuheenvuorojärjestyksessä, ja niiden pituus on enintään viisi minuuttia. Puhemiesneuvosto suosittaa, että nopeatahtisen keskusteluosuuden jälkeenkin pidettävät puheenvuorot kestävät enintään viisi minuuttia. Lisäksi voin myöntää harkitsemassani järjestyksessä vastauspuheenvuoroja. — Valtiovarainvaliokunnan puheenjohtaja, edustaja Lohi, olkaa hyvä.

Keskustelu

14.11 Markus Lohi kesk (esittelypuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Julkisen talouden tila on sen verran huolestuttava, että mietintömme on niin pitkä, että en tätä esittele kokonaisuudessaan, vaan nostan täältä esille muutamia keskeisiä, tärkeitä huomioita, joita julkisen talouden suunnitelman osalta valtiovarainvaliokunta mietinnössään on halunnut tuoda esille. Valiokunnan perustelut alkavat talouden näkymillä ja haasteilla. Voi alkuun todeta, että julkisen talouden suunnitelma vuosille 2026—2029 pohjautuu valtiovarainministeriön huhtikuussa julkaistuun ennusteeseen. Ennusteessa on huomioitu hallituksen keväällä 2025 päättämien kasvutoimien välittömät vaikutukset julkisen talouden tuloihin ja menoihin.

Julkinen talouden alijäämä oli vuonna 24 ennakoitua syvempi: 4,4 prosenttia suhteessa bruttokansantuotteeseen. Elpyvän taloussuhdanteen ja hallituksen päättämien sopeutustoimien arvioidaan pienentävän alijäämää vuodesta 25 lähtien. Tästä huolimatta alijäämä pysyy koko kehyskauden yli kolmessa prosentissa suhteessa meidän bruttokansantuotteeseen. Myös suhdannevaikutuksista puhdistetun rakenteellisen jäämän ennustetaan olevan

Pöytäkirja PTK 64/2025 vp

kehyskaudella 2,4—3,3 prosenttia alijäämäinen suhteessa meidän bruttokansantuotteen.

Valiokunta toteaa, että talouskehitykseen liittyy tällä hetkellä poikkeuksellisen suurta epävarmuutta. Maailmantalouden näkymät ovat hyvin epävakait, ja elpymistä varjostavat kauppa ja geopoliittiset jännitteet sekä protektionismin kasvu. Suomen talouden tilanne voi näin ollen kehittyä myös ennustettua heikompaan suuntaan.

Valiokunta on huolissaan julkisen talouden jatkuvasta velkaantumisesta. Näköpiirissä oleva tulokertymä ei riitä rahoittamaan menoja tulevaisuudessa. Valtiovarainministeriö arvioi kestävyysvajeen olevan noin kaksi ja puoli prosenttia suhteessa bruttokansantuotteen eli seitsemän ja puoli miljardia euroa vuoden 2029 tasolla.

Väestön ikääntyminen luo merkittävän haasteen julkiselle taloudelle ja sen kestävyydelle. Tarpeiden kasvaessa kykyä julkisten menojen kasvun hillitsemiseen sosiaali- ja terveyspalveluissa pidettiin asiantuntijakuulemisessa Suomen julkisen talouden kannalta kohtalonkysymyksenä. Myös voimakas puolustusmenojen lisääminen heikentää julkisen talouden kestävyttä, minkä ohella talouteen kohdistuu muita paineita, kuten varautuminen ilmastonmuutokseen sekä julkisen infrastruktuurin uusimis- ja korjaustarpeisiin. Näistä puolustusmenojen lisäämisestä valiokunnan mietinnössä on tarkemmin myöhemmin, ja palaan siihen tässä esittelypuheenvuorossa myöhempanä.

Valiokunta kiinnittää huomiota siihen, että Suomen bkt:n kehitys on ollut heikkoa ja jäänyt verrokkimaiden tasosta jo 17 vuoden ajan. Tuotantoresurssimme ovat alikäytössä, ja olemme menettäneet sen arvonnäköyksen, joka tuona aikana olisi ollut mahdollista resursien täystyöllisyydellä saavuttaa. Valtiovarainministeriö ennustaa Suomen potentiaalisen tuotannon kasvavan keskimäärin noin 0,9 prosenttia vuodessa 2025—2029. Kehitys riippuu työpanoksen, pääomakannan ja kokonaistuottavuuden kehityksestä. Heikko tuottavuuden kasvu on yleistä myös muualla kehittyneissä talouksissa, mutta Suomessa työn tuottavuuden kasvu on ollut erityisen hidasta.

Valiokunta pitää tärkeänä, että talous- ja tuottavuuskehitykseen saadaan muutos. Uusiutumisen- ja uudistumiskykyä tarvitaan niin yksityisellä kuin julkisella sektorilla, jotta vähemmillä panoksilla saadaan aikaan enemmän ja parempaa. Tarvitaan kannustimia ja rohkeutta investoida pääomaan ja inhimilliseen pääomaan.

Arvoisa puhemies! Suomi haki huhtikuussa 2025 EU:n finanssipoliittisen lainsäädännön mukaisen kansallisen poikkeuslausekkeen aktivointia kasvavien puolustusmenojen vuoksi vuosille 2025—2028. Lauseke mahdollistaa väliaikaisen poikkeamisen nettomenopolusta siten, että jousto on rajoitettu puolustusmenoihin ja vuosittain enintään puoleentoista prosenttiin suhteessa bkt:hen. Toteutuessaan joustolla on suuri merkitys Suomelle julkista taloutta koskevien EU-sääntöjen noudattamisen arvioinnissa. Se ei kuitenkaan poista sitä tosiasiaa, että kasvavista puolustusmenoista aiheutuu merkittävää velkaantumista. Tarve puolustusmenojen lisäämiseen on pysyvä, ja näiden menojen rahoittamiseen on löydettävä ylivaalikautiset ratkaisut.

Ulkoinen toimintaympäristö on ollut vaalikauden ajan epävarma, ja julkisen talouden alijäämän supistuminen on ollut hankalaa heikossa suhdannetilanteessa. Matalasuhdanteessa myöskään rakenteelliset työllisyystoimet eivät tuo odotettua vaikutusta. Suomen talouskehitys on ollut EU-alueella heikoimpien joukossa, joten kasvun vauhdittaminen on erityisen akuutti kysymys Suomelle. Valiokunta pitää tärkeänä kasvun nostamista talouspolitiikan keskiöön, sillä julkisen talouden kestävyyttä on mahdotonta turvata ilman riittävän nopeaa talouskasvua.

Pöytäkirja PTK 64/2025 vp

Valiokunta pitää kuulemisen asiantuntijoiden tavoin hallituksen uusia linjauksia merkittävänä suunnanmuutoksena. Puoliväliriihen verolinjaukset ovat rohkeita ja kunnianhimoisia. Veronkevennyksillä hallitus tavoittelee ennen kaikkea talouden kannustimien vahvistamista. Valiokunta kiinnittää huomiota kuitenkin siihen, että valtion budjettitalouden alijäämätilanne paranee hetkellisesti vuosina 26—27 mutta kehyskauden lopulla alijäämä on jälleen yli 12 miljardia euroa. Keskeinen, kertaluontoinen alijäämää parantava tekijä on VERistä tuloutus valtion talousarvioon. Asiantuntijakuulemisessa kyseisen tuloutuksen tarkoituksenmukaisuutta on kuitenkin haastettu. Vuodesta 2001 lähtien VERin nimellistuotto on ollut keskimäärin viisi ja puoli prosenttia vuosittain, kun taas valtionvelan efektiivinen keskimääräinen korkokustannus on ollut vain kaksi ja puoli prosenttia. Kokonaisuutena valiokunta kuitenkin pitää niin kutsuttua siltarahoitusta tarpeellisena toimenä ennen verotoimien dynaamisten vaikutusten realisoitumista.

Talousskasvun tukemista on pidetty valiokunnan asiantuntijakuulemisessa laajalti perusteltuna, sillä talous-, työllisyys- ja tuottavuuskasvun vauhdittaminen on tärkein keino julkisen talouden vakauttamiseksi. Valiokunta ottaa mietinnössään kantaa hallituksen kehysriihessä linjaamiin veroratkaisuihin, joita ovat muun muassa ansiotuloverotuksen keventäminen ja yhteisöverotus, josta valiokunta toteaa mietinnössään muun muassa seuraavaa: ”Yhteisöverotusta hallitus keventää laskemalla yhteisöverokantaa kahdella prosenttiyksiköllä 18 prosenttiin vuonna 2027. Sen staattinen vaikutus verotuloihin on arviolta 830 miljoonaa euroa tuloja vähentävä. Valtiovarainministerin muistion mukaan yhteisöveron alentamisen itserahoitusaste on noin 60 prosenttia. Asiantuntijakuulemisessa tuotiin esiin, että yhteisöveron alentamisen itserahoituksesta on olemassa vähemmän ja epävarmempaa tutkimusnäyttöä kuin ansiotulojen ylimpien rajaveroasteiden alentamisen vaikutuksista.”

Asiantuntijoista osa kiinnitti huomiota siihen, että yhteisöveron alentaminen saattaa olla kallis ja tehoton kasvutoimi. Suomen nimellinen yhteisöverotus on jo nykyisellään melko kilpailukykyisellä tasolla. Toisaalta efektiivisesti taso ei ole niin matala kuin nimellinen veroaste antaa ymmärtää. Kuulemisessa tuotiin esiin, että yhteisöverokannan alentamisen kannustinvaikutusta heikentää se, että osa verokannan alennuksesta kohdistuu aiemmin tehtyjen investointien tuottoihin. Verokannan laskun lykkääminen vuoteen 27 pienentää tätä ongelmaa mutta ei poista sitä kokonaan. Esiin nostettiin myös, että valtiovarainministeriön muistio sisälsi laskuteknisen virheen ja tämäkin huomioon ottaen itserahoitusaste on todellisuudessa merkittävästi alempi kuin 60 prosenttia. Kuulemisessa nousi esille, että verokannusteen tarkempi kohdentaminen saattaisi olla tehokkaampi keino lisätä yritysten investointeja, joskin hallinnollinen taakka olisi silloin suurempi.

Valiokunta ottaa mietinnössään kantaa myös panostuksiin t&k-toimintaan ja osaamiseen, työllisyyttä koskeviin toimiin, investointiohjelmaan ja muihin toimiin kasvun tukemiseksi. Mutta aivan erityisesti, ehkä aikaisemmista vuosista poiketen, meillä on täällä mietinnössä laajasti tekstiä puolustuksen rahoituksesta, josta jo alussa mainitsin. Siellä valiokunta muun muassa toteaa kannanotossaan, että puolustusmenojen bkt-osuutta merkittävämpää on se, millainen suorituskyky rahoituksella konkreettisesti saavutetaan ja millä aikajänteellä se on mahdollista saavuttaa. Tähän vaikuttaa esimerkiksi puolustusmateriaalin maailmanlaajuinen kysynnän kasvu ja siitä aiheutuvat hintapaineet ja toimitusvaikeudet. Muun muassa toimitushaasteiden takia materiaalihankintojen kohdennetun määrärahan siirtyvä erä on jo noussut poikkeuksellisen suureksi ollen noin 2,3 miljardia euroa vuoden 24 tilinpäätöksessä. Valiokunta korostaa, että puolustuksen kehittämisen keskeinen edellytys on tasapainoinen ja kestävä julkinen talous. Samalla vahvan puolustuskyvyn

Pöytäkirja PTK 64/2025 vp

omaava maa on turvallinen ja vakaa toimintaympäristö ulkomaisille investoinneille, mikä parantaa puolestaan julkisen talouden näkymää.

Arvoisa puhemies! Näiden mietinnössä esiin tulleiden asioiden jälkeen valiokunnan päätösehdotus on, että eduskunta hyväksyy kannanoton valtioneuvoston selonteon 2/25 johdosta niin, että eduskunnalla ei ole huomautettavaa selonteon johdosta.

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Siirrymme ryhmäpuheenvuoroihin. — Edustaja Paasi, olkaa hyvä.

14.22 Martin Paasi kok (ryhmäpuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Orpon hallituksen aloittaessa talous polki paikallaan. Sekä sote-kustannukset että valtionvelan korkomenot olivat kasvussa. Kymmeniä vuosia odotetut työmarkkinauudistukset olivat edelleen tekemättä, ja julkinen talous oli retuperällä. Tilanteen korjaamiseksi hallitus päätti historiallisen isoista, yhdeksän miljardin euron sopeutuksista julkiseen talouteen. Karsimme menoja, virtaviivaistimme Suomen rakenteita ja pyrimme turvaamaan hyvinvointivaltion edellytykset tuleville sukupolville.

Valtiovarainministeriön arvion mukaan velkasuhteen kasvu saadaan tasaantumaan hallituskauden loppuun mennessä, [Välihuuto vasemmalta] kun hallituksen sopeutusohjelma toteutetaan täysimääräisesti. Mikäli tämäkään ei riitä, olemme valmiit tekemään myös lisää toimia Suomen talouden oikaisemiseksi.

Arvoisa puhemies! Yksistään säästämällä taloutemme suunta ei kuitenkaan käännä. Tarvitsemme kasvua eli lisää työtä, yrityksiä ja investointeja. Vain sitä kautta saamme niitä verotuloja, joilla voimme rahoittaa koulutuksen, terveydenhuollon ja muut hyvinvointiyhteiskunnan palvelut.

Kaikki julkiset palvelut maksetaan niillä euroilla, jotka syntyvät yksityisellä sektorilla. Se on se puro, joka pyörittää julkisen talouden vesiratasta. Jos yksityinen liiketoiminta tyrehtyy, myös julkisen sektorin toiminta ennen pitkää sakkaa. Tähän puroon tarvitaan siis lisää virtaa. Virran lisäämiseksi Orpon hallitus päätti heti alkuun merkittävistä kasvutoimista: sujuvoitamme luvitusta, panostamme koulutukseen, puramme yrittämisen esteitä ja uudistamme Suomen työmarkkinoita. Kevään 2024 kehysriiheyssä näitä toimia täydennettiin kasvurahoitusta lisäämällä ja uudella puhtaan siirtymän investointien verokannustimella. Yhteensä olemme tehneet päätöksiä yli 600 kasvutoimesta.

Arvoisa puhemies! Hallitus ei kuitenkaan tyytynyt tähän. Puoliväliriiheyssä esitettiin historiallinen kasvupaketti. Kevennämme työnteon ja yrittämisen verotusta kahdella miljardilla eurolla. Pieni- ja keskituloisten palkansaajien verotus kevenee hallituskauden aikana yhteensä 1,2 miljardilla eurolla. [Pia Viitanen: Paljonko jää käteen?] Esimerkiksi kaksilapsiselle opettajaperheelle hallituksen veropäätösten jälkeen jää yli tuhat euroa vuodessa lisää rahaa käteen. [Pia Viitanen: Järjestäytyneellekö? — Ben Zyskowitz: Ajatella, oli Viitaselle vastaus valmiina!] Yhteisövero alenee 18 prosenttiin, mikä luo tilaa yrityksille investoida ja kehittää toimintaansa. Tuoreen yrittäjägallupin mukaan yhteisöveron alennus lisää investointi- ja kasvuhaluutta yli puolessa yrityksistä. Se on yhdeltä toimenpiteeltä valtavan paljon. Vain opposition aatteissa kasvua voidaan synnyttää valtiovetoisesti velkarahalla ja veronkorotuksilla. Onkin korkea aika sisäistää, että mikäli korkealla verotuksella saisi kasvua aikaiseksi, Suomen talous kasvaisi tällä hetkellä nopeimmin koko Euroopassa. Kestävä talouskasvu syntyy kuitenkin yksinomaan siitä, että Suomessa tehdään enemmän ja tuottavammin. [Välihuuto vasemmalta]

Pöytäkirja PTK 64/2025 vp

Arvoisa puhemies! Opposition hallituskritiikissä ei ole pohjaa eikä johdonmukaisuutta. Yhtenä päivänä tehdään välikysymys velkaantumisesta, seuraavana päivänä vaaditaan jo velkaantumista hillitsevien päätösten perumista. Tälläkin hetkellä toteutamme niitä toimia, joita keskustakin on vuosia ajanut. Viime viikolla saimme tietää, että SDP:n talousvaihtoehdossa ei olla valmiita priorisoimaan vaan vaikeat päätökset kuitataan muiden rahoilla. Jopa varallisuusvero on nyt SDP:n pöydällä. Taidatte tietää tämän itsekin: teiltä puuttuu visio — kokonaisvaltainen käsitys siitä, miten Suomi korjataan. [Välihuuto vasemmalta]

Arvoisa puhemies! Suomalaiset ansaitsevat enemmän kuin jatkuvaa pelottelua ja veronkorotuksia. Suomalaiset ansaitsevat hallituksen, joka uskaltaa uudistaa, kantaa vastuuta ja rakentaa tulevaisuutta. [Vasemmalta: Ja nostaa yhteisövero!] Myös oppositio on tervetullut mukaan tähän työhön. Ei ole myöhäistä tuoda pöytään oma konkreettinen, paperille laskeettu vaihtoehto, jos sellainen löytyy. Elämme aikaa, jolloin päätösten paino ja tulevaisuuden vastuut ovat poikkeuksellisen suuret. Talouden suunnanmuutos on välttämätöntä. Siihen tarvitsemme pitkäjänteisyyttä. Orpon hallitus tekee kaikkensa, jotta Suomi olisi jatkosakin vahva, välittävä ja toimintakykyinen. [Ben Zyskowicz: Tätä olisi kuunnellut pidempäänkin! — Vasemmalta: No, nyt meni viisi minuuttia nelkyt sekuntia!]

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Edustaja Jari Koskela, olkaa hyvä.

14.27 Jari Koskela ps (ryhmäpuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Hallitus tekee Suomen mittakaavassa historiallisen suuren sopeutusurakan, jolla turvataan hyvinvointivaltion tulevaisuus. Samaan aikaan oppositio keskittyy maalaamaan uhkakuvia hyvinvointivaltion romahduksesta. Tämä on paitsi harhaanjohtavaa myös vaarallista, sillä se lisää tarpeettomasti vastakkainasettelua. Oppositio lisäksi unohtaa mainita, että omissa vaihtoehtobudjeiteissaan se nielee suuren osan hallituksen linjauksista — ristiriitaista ja vastuutonta.

Keskustan vastalause on 33-sivuinen kokoelma hajanaisia ajatuksia ja lisäksi 81 lausumaa. Herää väistämättä kysymys, miksi näitä ideoita ei nähty hallitusneuvotteluissa. Tyhjä paperi oli silloin, [Markus Lohi: Ei ole, ei ole tyhjä paperi!] ja nyt jälkiviisuus laukkaa. Suomalaiset kyllä ansaitsevat parempaa. Muutenkin opposition vastalauseet ovat lähinnä toiveiden tynnyreitä, joilta puuttuvat sekä pohja että rahoitus. Vastuuttomat vaihtoehtonne johtaisivat loputtomaan velkakierteeseen. Sitäkö haluatte?

Arvoisa puhemies! Venäjän käymä hyökkäyssota Ukrainassa, hybridivaikuttaminen ja Euroopan rajoilla kasvava epävarmuus pakottavat meidät panostamaan lisää puolustukseen. Perussuomalaiset pitävät puolustusmenojen nostamista välttämättömänä. Turvallisuudesta tinkiminen olisi vastuutonta uhkapeliä, joka tulisi joka tilanteessa kalliimmaksi kuin nämä nyt tehtävät lisäpanostukset. Opposition äärilaidalta kantautuneet puheet, joissa puolustuspanostukset kyseenalaistetaan, ovat erikoisia. Pidätte epärealistisina puolustusbudjetin tavoitteita mutta kannatatte ylikireitä ilmastotavoitteita, jotka todella ovat epärealistisia ja kävisivät suomalaisille ja yhteiskunnalle todella kalliiksi. Muistetaan, että puolustuspanostuksissa kyse ei ole hetkellisestä kulusta vaan kansallisesta investoinnista. Turvallisuudesta huolehtiminen on valtion tärkein tehtävä. Meidän on myös vaikutettava siihen, että koko Eurooppa herää. Kylmän sodan jälkeinen sinisilmäinen ajattelu liberaalista maailmasta on tullut nyt tiensä päähän.

Me perussuomalaiset muistutamme, että myös maa- ja metsätalous on turvallisuuskysymys. On hyvä, ettei hallitus leikkaa maataloudesta, mutta lisää toimia tarvitaan. Myös tur-

Pöytäkirja PTK 64/2025 vp

vetta emme saa unohtaa. Se on tämän päivän ja, uskallan myös sanoa, tulevaisuuden innovaatioiden raaka-aine ja energiahuoltovarmuutemme turva — kannattaa painaa muistiin.

Arvoisa puhemies! Suomi on elänyt liian pitkään velaksi. Edelliset hallitukset ovat lisänneet julkisia menoja ilman vastuuta tulopuolesta. Nyt lasku erääntyy. Nykyhallitus on ryhtynyt tarvittaviin toimiin. Talouden ja hyvinvointivaltion pelastaminen vaatii kuitenkin päättäväisyyttä yli vaalikausien. Kasvu ei synny velkarahalla rahoitetuista julkisista projekteista vaan suomalaisesta työstä ja yrittämisestä. Hallitus tekee oikeita asioita: säästöjä, työllisyystoimia, verotuksen painopisteen siirtoa. On tärkeää, että ensimmäisen työntekijän palkkaamisen kynnyksestä pk-yrityksissä madalletaan, yritysten kasvun esteitä puretaan. On myös hyvä muistaa, että veronkevennykset eivät ole tulonsiirtoja vaan sijoitus työhön, tekoon ja tulevaisuuteen. Valitettavasti meillä ei ole omaa valuuttaa tukemassa hallituksen toimia. Euro on haasteellinen kilpailukyvyillemme, ja lisäksi liian tiukka rahapolitiikka ajaa yrityksiä ongelmiin. Yksi merkittävä haaste on julkisen puolen heikko tuottavuus. Tuloksia syntyy vain, jos julkinen sektori toimii nykyistä tehokkaammin. Paremman tiedolla johtamisen kautta säästämme rahaa, aikaa ja ihmisten jaksamista.

Arvoisa puhemies! Perussuomalaiset seisovat hallituksen vastuullisen ja isänmaallisen linjan takana. Me puolustamme suomalaista työtä, yrittämistä, turvallisuutta ja suomalaisia arvoja. Hallituksen toimet ovat tärkeä suunnanmuutos siitä holtittomuudesta ja julkisten menojen kasvattamisesta, jota liian monet edeltävät hallitukset ovat harjoittaneet. Tulevaisuus rakennetaan suomalaisin käsin — työllä, järjellä, tahdolla ja yhteistyöllä.

Lopuksi kiitos valtiovarainvaliokunnalle ja lausuntovaliokunnille perusteellisesta julkisen talouden suunnitelman käsittelystä. — Kiitoksia.

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Edustaja Eskelinen, olkaa hyvä.

14.33 Seppo Eskelinen sd (ryhmäpuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Ennen eduskunta-vaaleja kokoomus ja perussuomalaiset puhuivat kovaan ääneen velkaantumisen taittamisesta. Hallituksen mukaan on pakko leikata yhteiskunnan palveluista ja saksia tulonsiirroista, koska muita vaihtoehtoja ei tunnu olevan. Nyt kun hallituskautta on kaksi vuotta kulunut, niin velkaantuminen on vain kiihtynyt. Valtiontalouden tarkastusvirasto sanoikin sen tällä viikolla suoraan: hallituksella ei ole uskottavaa suunnitelmaa julkisen talouden tasapainottamiseksi. [Ben Zyskowiec: Toista se on demareilla!] Orpon—Purran hallitus tulee rikkomaan suomenennätyksen velkaantumisessa, ja taakse jää jopa koronan kanssa kamppaillut Marinin hallitus, joka on nyt sitten leivottu syntipukiksi nykyisen hallituksen osalta.

Suurin syy hallituksen talouspolitiikan epäonnistumiseen löytyy työllisyydestä. Kaksi vuotta te olette katsoneet toimeettomana vierestä, kun rakennusala on kamppaillut vaikeuksien kanssa. Alan konkurssiaalto etenee ennätysvauhtia, sen huhtikuun luvut osoittavat. Te olette leikanneet pienituloisilta vähistäkin euroista ja kuvitelleet näin saavanne talouskasvua. Te olette iskeneet pienyrittäjiin arvonnalisämoukarilla. Te olette haavoittaneet suomalaisten luottamusta talouteen ja tulevaisuudenuskoon. Me olemme varoittaneet teitä, mutta nämä ovat kaikkuneet kuuroille korville, kuten myös talousasiantuntijoiden varoitukset. Arvoisa hallitus, kuinka monta kertaa vielä voitte politiikallanne ajaa päin määntä?

Arvoisa puhemies! Hallituksen talouspolitiikan jälki on murheellista. Työttömyys kasvaa, ja pitkäaikaistyöttömyys lähenee jo 1990-luvun lamavuosia. Työvoimapalvelut on tämän vuoden alusta siirretty alimitoitetulla rahoituksella kunnille. Nyt monen alueen mää-

Pöytäkirja PTK 64/2025 vp

rärahat ovat lopussa. Työvoimapalveluita saavien määrä ja palvelut ovat romahtaneet. Suuri joukko ihmisiä uhkaa nyt pysyvästi jäädä työmarkkinoiden ulkopuolelle.

Samaan aikaan konkurssien määrä on noussut jo 2000-luvun ennätykseen. Erityisesti kärsijänä on ollut rakennusala, mutta yhä vahvemmin myös monet palvelualan yritykset, kun kotimarkkinat ovat hallituksen leikkausvimman jäljiltä heikentyneet ja kuluttajien epävarmuus kasvanut. Kuinka monen kahvilan, ravintolan, parturin tai siivousyrityksen pitää vielä laittaa lappu luukulle ennen kuin hallituksen suunta muuttuu?

Arvoisa puhemies! Kaksi vuotta te olette puhuneet velkaantumisen taittamisesta ja julistaneet, että rahaa ei ole. Kevään kehysriihessä puhe kuitenkin muuttui ja teillä olikin yhtäkkiä sitten rahaa. Mutta ei teillä oikeasti rahaa ole, vaan tämänkin seurauksena velkavuori vain jatkaa kasvuaan ja on tämän vuoden lopussa jo yli 30 miljardia. Samalla te kevennätte rikkaiden verotusta velaksi.

Yhteisöveron kevennysten vastapainoksi olisi tarvittu muita toimenpiteitä, kuten listamattomien yritysten osinkoverotuksen uudistamista ja tehottomien yritystukien karsimista, mutta nämä eivät teille kelvanneet. [Ben Zyskiewicz: Kelpasivatko teille viime kaudella?] Nyt te olette puhkoneet jälleen uuden aukon julkiseen talouteen.

Arvoisa puhemies! Myös SDP jakaa huolen julkisen talouden vakauttamisesta. Me olemme johdonmukaisesti esittäneet hallituksen politiikalle oman vaihtoehtomme: [Oikealta: Oho!] Rakennusalan tilannetta tulee nyt helpottaa investointiavustuksia vahvistamalla ja pitämällä kiinni julkisesta asuntotuotannosta, jota hallitus kovaa kyytiä on ajanut alas. [Arto Satonen: Päinvastoin, lisätty!] Veronkevennykset tulee suunnata pieni- ja keskituloisille luottamusta ja ostovoimaa vahvistamaan, kuten SDP on pitkään esittänyt. Pienyrityksiä tulee rohkaista kasvamaan arvonlisäverovelvollisuuden alarajaa nostamalla ja vahvistamalla yritysten kotimaista kasvurahoitusta.

Arvoisa puhemies! Tulevaisuuden menopaineet eivät ole kadonneet, ja puolustuksessa on merkittävä tarve lisärahoitukselle. Samalla on tärkeää muistaa, että emme aseta hyvinvointiyhteiskuntaa ja turvallisuutta vastakkain. Valtiontalouden tarkastusvirasto on antanut hallituksen toimille tylyn tuomion: teidän toimillanne velkaantuminen jatkuu ja julkinen talous ei vakaudu. Te olette kasaamassa seuraavalle hallitukselle sellaista kuormaa, jota ei ole ennen nähty. Arvon hallitus, teidän tulee vihdoinkin tuoda vaikuttavia, konkreettisia kasvutoimia tasavertaisesti koko Suomeen, myös sinne Itä-Suomeen.

Arvoisa puhemies! Lopuksi esitän, että käsittelyn pohjaksi otetaan SDP:n eduskuntaryhmän vastalause.

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Edustaja Hoskonen, olkaa hyvä.

14.38 **Hannu Hoskonen kesk** (ryhmäpuheenvuoro): Arvoisa herra puhemies! Kun kodeissa ja työpaikoilla pärjätään, Suomi menestyy. Minä ihmettelen, missä todellisuudessa hallituksessa eletään. Eihän tässä maassa kasva mikään muu kuin velka, työttömyys ja toivottomuus. Tavallisilla ihmisillä on aidosti hätä.

Kotiseudullani Pohjois-Karjalassa koetaan, että meidät itäsuomalaiset on jätetty täysin oman onnemme nojaan.

Mitä perussuomalaiset hallituksessa oikein tekevät, silittävätkö kokoomuksen selkää? Kun olisi pitänyt tukea tavallisia ihmisiä, tuettiin raharikkaita. Kun olisi pitänyt tukea pieniä yksityisiä, tuettiin suuryrityksiä ja ulkomaisia sijoittajia. Hätkähdyttävintä on perus-

Pöytäkirja PTK 64/2025 vp

suomalaisten täydellinen alistuminen tälle hirmuiselle keskittämislle. Se näkyy itäisen Suomen ja laajemminkin maakuntien täydellisenä laiminlyöntinä. Pärjätäkää, jos pärjätte.

Arvoisa puhemies! Presidentti Kekkonen nimitti aikanaan hätätilahallituksen, kun työttömiä oli 60 000. Nyt työttömiä on kahdessa vuodessa tullut saman verran lisää. Kortistossa on jo nyt yli 300 000 ihmistä. Samaan aikaan velkaa otetaan niin, että Kreikkakin alkaa näyttää mallioppilaalta. Valtiontalouden tarkastusvirasto lyttäsi hallituksen politiikan, ja syystä. Eikö tämä ole hätätila jos mikä?

Rakas isänmaa menee tällä menolla päin seinää. Suuntaa pitää muuttaa ja kiireellä. Suomi pitää nostaa lamasta kasvuun. Tähän pitää hallituksen reagoida heti. Tästä suosta nousee vain työllä, yrittämisellä ja sillä, että koko valtakunnassa on elämisen mahdollisuuksia. [Ben Zyskiewicz: Hyvin sanottu!] Minkään kolkan, etenkin itäisen Suomen tyhjeneemiseen ei ole varaa. Venäjä on ja pysyy itärajan takana.

Arvoisa puhemies! Työpaikat tulevat ennen muuta pieniin ja keskiuuriin yrityksiin kautta Suomen. Siksi keskusta esittää investointihyvitystä myös pienemmille yrityksille. Alentaisimme myös yrityksen sisään jätetyn tuloksen veroa. Se toisi investointeja ja loisi talouden kasvua ja työpaikkoja Suomeen. Hallituksen linjalla raha ei jää kotimaahan.

Kotitalousvähennyksen raju heikentäminen oli hallituksen paha virhe. Keskusta palauttaisi kotitalousvähennyksen ehdot ennalleen. Työtä syntyy, kun ihmisillä on varaa teettää töitä. [Timo Heinonen: Ei koroteta!] Alentaisimme tavallisten ihmisten tuloverotusta. [Arto Satonen: No sitähan tehdään!] Tavalliset, työtä tekevät perheenäidit ja -isät ovat veronalennuksensa ansainneet. Ja sitä perheet nimenomaan nyt tarvitsevat. [Timo Heinonen: Sen teemme!]

Arvoisa puhemies! Kannustaisimme eläkeiän täyttäneitä jatkamaan työelämässä tuntuvalle verohelpotuksella. Tässä maassa pitää arvostaa kokemusta paljon nykyistä enemmän. Kokeneimmilla työntekijöillä on paljon annettavaa, kunhan kannustimet työelämässä jatkamiselle ovat kunnossa.

Laittaisimme eräille sosiaalivakuutusmaksuille katon. Työn tekemisen pitää olla aina kannattavaa. Marginaaliverojen alentaminen pakollisia vakuutusmaksuja laskemalla on osa tätä ratkaisua.

Arvoisa herra puhemies! Tekisimme itäisestä Suomesta erityistalousalueen kymmeneksi vuodeksi. Myös Itä-Suomi-ohjelman erityislähettiläs Harri Broman pitää erityistalousaluekokeilua itäisen Suomen kehittymisen kannalta ehdottoman keskeisenä hankkeena. Hallituksen on toimittava tässä asiassa välittömästi. Valitettavasti näyttää vain siltä, että erityistalousalueen perustamisen sijaan hallitus on nyt siirtämässä itäisen Suomen aluekehitysrahat pois sieltä, missä niitä kipeimmin tarvitaan. Se on kertakaikkisen väärää politiikkaa.

Arvoisa herra puhemies! Miksi hallituspuolueiden itäisen Suomen ministerit ja kansanedustajat ovat tässä asiassa tuppisuuna, aivan hiljaa? Keskusta esittää, että nämä rahat kohdennetaan uudelleen maakuntien sisällä.

Arvoisa puhemies! Sanotaan, että sekasorto on kolmen menetetyn aterian päässä. Nyt viljelijät sinnittelevät. Pelloilla tehdään tappiota. Kauppojen tyhjien jauheliuhalyhlyjen pitäisi herättää myös hallituksen herrat ja rouvat. Jos Suomella ei ole ruokaa ja energiaa omasta takaa, hukka perii tämän maan. [Arto Satonen: Turve vielä!] Metsät ja muut kotimaiset luonnonvarat ovat työtä, toimeentuloa ja turvallisuutta. Siksi koko Suomi tulee pitää elinvoimaisena — koko Suomi tulee pitää elinvoimaisena.

Pöytäkirja PTK 64/2025 vp

Arvoisa herra puhemies! Nyt pitää saada aikaan käänne parempaan, muuttaa toivottoisuus toivoksi koko maassa. Kyllä me siihen pystymme, mutta vain yhdessä. Yhteistyö on Suomen voima. Luottamus on Suomen liima. Hallituksen tulee käynnistää parlamentaarinen yhteistyö, jossa valmistellaan ylivaalikautinen sitoumus julkisen talouden pitkäjänteisestä tervehdyttämisestä ja kunnianhimoisiin kasvutoimenpiteisiin satsaamisesta.

Arvoisa herra puhemies! Esitän, että käsittelyn pohjaksi otetaan vastalause numero 2.

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Edustaja Hyrkkö, olkaa hyvä.

14.44 **Saara Hyrkkö vihr** (ryhmäpuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Suomen talouden haasteet ovat kiistattomia. Väestö ikääntyy, ja työllisyys laahaa. Geopoliittiset jännitteet luovat epävarmuutta. Tuottavuus on jäänyt verokkimaista, ja luonnonvaroja kuluu reippaasti yli EU:n keskiarvon. Velkaantuminen, no, se on ennätyskorkealla, ja julkinen talous on kroonisesti alijäämäinen.

Olisi helppoa vaipua epätoivoon ja heittää hanskat tiskiinkin kaiken tämän edessä. Ja kieltämättä tuntuu siltä, että hallitus on niin tehnytkin. [Ben Zyskowiec: Höpö höpö!] Sen verran rempseästi lensivät hallituksen itselleen asettamat taloustavoitteet roskakoriin puoliväliriihessä. Sen verran erikoinen on ollut hallituksen yritys kaunistella yhden vuoden velkalukuja vippaamalla rahaa Eläkerahastosta. Ja sen verran holtitonta on ollut veropolitiikka, jossa veroalennuksia jaetaan velaksi suuryrityksille ja suurituloisille. Ikään kuin ei olisi minkäänlaista huolta huomisesta.

Arvoisa puhemies! Tehoton, kallis, iso riski — näin asiantuntijat luonnehtivat päätöstä, joka poraa ammottavan aukon valtion verotuloihin historiallisten menopaineiden kynnyksellä. Hallitus väittää vahvistavansa taloutta, mutta yhteisöveron laskeminen syö pohjan näiltä puheilta. Rahoittaakseen näitä mittavia veroalennuksia hallitus jatkaa epäreilua leikkauspolitiikkaa. Leikkaukset koulutuksesta, kehitysyhteistyöstä ja sotejärjestöiltä saattavat tuoda säästöjä hetkellisesti, mutta ne tulevat kalliiksi myöhemmin. Kaikki me tunnemme sanonnan housuun pissaamisesta pakkasella.

Arvoisa puhemies! Vihreät kantavat huolta huomisesta, ja me emme, totta vie, ole heittäneet hankkoja tiskiinkin. Vihreiden tavoitteena on tehdä Suomesta hiilinegatiivinen ja luontopositiivinen hyvinvointivaltio, jossa ihmiset ja eläimet voivat hyvin ja talouskin on tasapainossa. Vihreiden finanssipoliittinen tavoite on se, että julkisen talouden kestävyys olisi jatkuvasti siinä määrin vahva, ettei finanssipoliitiikkaa jouduta kiristämään kriiseihin vastattaessa. Haluamme toteuttaa vihreän verouudistuksen, joka vähentää päästöjä, torjuu ylikulutusta ja varmistaa hyvinvointivaltion rahoituksen oikeudenmukaisella tavalla.

Talouden vahvistamisessa keskittyisimme erityisesti neljään kokonaisuuteen. Panostaisimme koulutukseen kaikilla koulutusasteilla, sillä vahvaa taloutta ei ole ilman vahvaa osaamista. Varmistaisimme, että kymmenien miljardien investoinnit vihreään siirtymään eivät mene Suomelta sivu suun ja että krääsätaloudesta siirrytään kiertotalouteen. Tekisimme kaikkemme sen eteen, että Suomeen halutaan ja pystytään tulemaan tekemään töitä, yrittämään ja rakentamaan elämää, sillä väestökehityksen kääntäminen on yksi hyvinvointivaltion kohtalonkysymyksistä. Emmekä me tyytyisi alkutuottajan tai raaka-aineviejän rooliin Suomelle, vaan tähtäisimme siihen, että meiltä lähtee maailmalle korkean jalostusarvon tuotteita. Parantaisimme tuottavuutta ja hakisimme uutta vauhtia talouteen esimerkiksi luovilta aloilta.

Pöytäkirja PTK 64/2025 vp

Arvoisa puhemies! Koulutuspolitiikassa hallituksen linja vaikuttaa olevan täysin päinvastainen. Koulutuksesta leikkaaminen on lyhytnäköistä aina, mutta erityisen älyvapaata se on tilanteessa, jossa taloutta pitäisi vahvistaa pitkäjänteisesti ja nuorille tarjota eväät pärjätä muuttuvassa maailmassa. Korkeakoulujen leikkauksia hallitus on pehmitellyt kertomalla sadan miljoonan euron kertapanostuksesta koulutustason nostamiseen. Yllätys olikin suuri, kun kävi ilmi, että noita mainostettuja lisärahoja ei julkisen talouden suunnitelmasta löydykään. Nähtäväksi jää, tuleeko tästä jälleen yksi petetty koulutuslupaus.

Arvoisa puhemies! Luottamus ja laajapohjainen yhdessä sopiminen turvaavat jatkuvuutta asioissa, joissa tempoiiluun ei ole varaa. Esimerkiksi tällä kaudella tehdyt tki-panostukset pohjaavat kaikkien puolueiden yhteiseen sopuun viime kaudelta. Miljardiluokan panostuksia ei siis noin vain ladottu tämän hallituksen maksettavaksi. Tämä hallitus on valinnut toimia toisin. Sen sijaan, että hallitus olisi käynnistänyt jo vaikkapa vuoden alussa selkeän parlamentaarisen prosessin Suomen puolustusmenoista ja Nato-kannoista sopimiseksi, hallitus töräytti oman kantansa ulos — kappas vain — juuri ennen vaaleja.

Euroopan heikentyneen turvallisuustilanteen takia puolustusmenojen kasvattamista itsessään voidaan pitää perusteltuna, kunhan se tapahtuu tarvelähtöisesti. Puolustusmenojen noususta ei kuitenkaan saa tulla keppihevosta uusille leikkauksille sosiaaliturvasta, koulutuksesta tai sosiaali- ja terveystalouksista. Se olisi kohtalokasta kokonaisturvallisuudelle.

Det räcker inte att förbereda sig för hot, vi måste också försöka förebygga dem. Den globala utvecklingen bör också bemötas på andra sätt än att satsa på försvar. Regeringen gör dock tvärtom även här och skär ner ännu mer från världens fattigaste.

Arvoisa puhemies! On puheita ja on tekoja, ja kun nämä kaksi ovat ristiriidassa keskenään, teot puhuvat tuhat kertaa voimakkaammin. Tämän hallituksen teot kertovat, että elinvoimaista luontoa ja elinkelpoista planeettaa tärkeämpää on turvata veroetuja varakkaille ja että velkaantumisen taittaminen oli kiinnostavaa niin kauan kuin sen varjolla pystyi leikkaamaan heiltä, joilla on jo valmiiksi vähän.

Ehdotan, että käsittelyn pohjaksi otetaan vihreiden vastalauseen mukainen kannanottoehdotus. Se sisältää [Puhemies koputtaa] 26 lausumaa, joilla korjataan hallituksen lyhytnäköisen talouspolitiikan virheitä ja raivataan uutta suuntaa Suomelle.

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Edustaja Sarkkinen, olkaa hyvä.

14.49 **Hanna Sarkkinen vas** (ryhmäpuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Rahaa ei ollut, kunnes sitä sitten olikin. Hallitus sanoi, että rahat ovat loppu ja siksi pitää leikata sairailta, työttömiltä ja opiskelijoilta, mutta yhtäkkiä rahaa löytyikin miljarditolkulla jaettavaksi suurituloisille ja suuryrityksille. Valtion velkaantuminen ei ollutkaan enää ongelma, kun rikkaimmille piti räätälöidä veroale. Näitä veroaleja hallitus kutsuu kasvutoimiksi, mutta talouden sijasta ne kasvattavat lähinnä valtionvelkaa. Jälleen siis näemme, että politiikka on mahdollisuuksien taidetta. Kun on tahtoa, niin löytyy tie. Tahtoa oli, ja hallitus löysi tien rikkaiden veronalennuksiin.

Arvoisa puhemies! On tullut jo selväksi, ettei hallituksen tärkein tavoite tainnut olla-kaan Suomen velkasuhteen taittaminen. Tärkein tavoite vaikuttaa olevan muuttaa yhteiskuntaa pienituloisten tappioksi ja hyvätuloisten eduksi, romuttaa hyvinvointivaltion perus-

Pöytäkirja PTK 64/2025 vp

rakenteita kansalaisten tappioksi ja terveysjättien eduksi, muuttaa työmarkkinoiden tasapainoa työnantajien eduksi ja palkansaajien tappioksi.

Arvoisa puhemies! Kuten julkisen talouden suunnitelmasta selviää, hallitus ei tule saavuttamaan talouspolitiikan tavoitteitaan eikä velkalaiva käänny, kuten pääministeri Orpo ennen vaaleja lupaili. Hallitus ottaa velkaa edeltäjäänsä enemmän. Miljardiluokan pikavippi Eläkerahastosta ei riitä muuttamaan tätä tosiasiaa.

On suorastaan tragikoomista, että niin kutsutussa kasvuriihessä päätettiin uusista koulutusleikkauksista. Haluankin kysyä hallitukselta: Mihin analyysiin ja tilannekuvaan perustuu linja, jossa koulutuksesta leikataan mutta yhteisöveroon on varaa tehdä roima alennus? Uskoteko todella, että tällä reseptillä saadaan Suomen talous nousuun? [Vasemmalta: Hyvä kysymys!]

Arvoisa puhemies! Talouspolitiikan lisäksi epäonnistunut on myös työllisyyspolitiikka. Pitkäaikaistyöttömien määrä uhkaa nousta lähelle 90-luvun laman jälkeistä ennätystasoa. Mitä tekee hallitus? Missä ovat toimet, missä ovat hätäkokoukset? Nyt olisi jo syytä tunnustaa, että sosiaaliturvan leikkaaminen ei auta pitkäaikaistyttömiä töihin.

Arvoisa puhemies! Julkisen talouden tasapainon ja kansantalouden tilan parantaminen on haastava tehtävä mille tahansa hallitukselle. Talouden haasteiden taustalla on rakenteellisia ongelmia, ja ulkoiset šokit luovat epävarmuutta. Kuitenkin hallituksen ostovoimaa syöneet sosiaaliturvaleikkaukset, arvonlisäveron korotukset ja irtisanomisiin johtavat julkisen sektorin leikkaukset ovat pitkittäneet ja syventäneet matalasuhdannetta.

Hallituskauden alussa työllisyys oli ennätystasolla. Vaikeat olosuhteet koettelevat nyt koko Eurooppaa, mutta muualla työllisyys on pysynyt korkealla. Suomessa taas miesten työttömyys on nyt Euroopan kärkeä. Hallitus ei siis voi paeta vastuuta huonosta työllisyys-tilanteesta.

Arvoisa puhemies! Hallituspuolueiden sorvaamassa mietinnössä painetaan villaisella lukuisten asiantuntijoiden toteama tarve pidentää hyvinvointialueiden alijäämien kattamisvelvoiteaikaa. Alijäämien kattamisaika on liian lyhyt, ja se uhkaa johtaa hallitsemattomiin ja kalliiksi tuleviin leikkauksiin. Hyvinvointialueet ovat mahdottoman tilanteen edessä, kun velvoite kattaa alijäämät uhkaa kykyä järjestää palvelut. Kun suurin osa alueista ei meinaa saada alijäämiään katetuksi, on kyseessä systeeminen ongelma, joka vaatii järjestelmän korjaamista, ja se on eduskunnan tehtävä.

Vetoan teihin hallituspuolueiden edustajiin: Te varmasti tiedätte, kuinka vaikea tilanne kotimaakunnassanne on. Jos te ette tee nyt muutosta rahoituslakiin ja anna lisää aikaa alijäämien kattamiseen ja talouden sopeutukseen, tulevat alueenne asukkaat kärsimään siitä. Vetoan teihin, en itseni vaan äänestäjienne tähden.

Arvoisa puhemies! Me emme voi teeskennellä, ettemmekö näkisi virtahepoa olohuoneessa. Puolustusmenojen kasvutavoite kolmeen prosenttiin suhteessa bruttokansantuotteen, viidestä prosentista nyt puhumattakaan, tulee valtiontaloudelle kalliiksi. Kun puolustusmenotavoite on sidottu bkt:hen, ei edes talouskasvu auta meitä, sillä kun talous kasvaa, niin puolustukseen käytettävät rahat kasvavat samalla. Vaihtoehdoksi jää siis menojen kattaminen veroilla, leikkauksilla tai velalla.

Vasemmistoliitto näkee, että puolustusmenot tulee mitoittaa tarveperusteisesti. Me hyväksymme tarpeelliset korotukset, mutta me emme sitoudu prosenttitavoitteisiin. Kaavaomainen prosenttitavoite on tehoton ja kallis tapa päättää rahankäytöstä. Meillä on myös oltava selkeä kuva siitä, miten kasvavat puolustusmenot rahoitetaan. Näin merkittävästä ky-

Pöytäkirja PTK 64/2025 vp

symyksestä täytyy käydä avointa parlamentaarista keskustelua, ja pelkkä informointi ei ole sitä.

Arvoisa puhemies! Esitän vasemmiston vastalauseita numero 4 käsittelyn pohjaksi.

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Ledamot Wickström, var så god.

14.55 **Henrik Wickström r** (ryhmäpuheenvuoro): Arvoisa puhemies, ärade talman! Jatkuva keskittyminen ongelmiin johtaa harvoin parannuksiin, ellei uskalla ehdottaa ja ryhtyä konkreettisiin toimiin. Ja toimia, juuri niitä tämä hallitus on toimittanut.

Kahdeksantoista heikon kasvun vuoden jälkeen hallitus on näyttänyt päättäväisyyttä. Suomen talous halutaan laittaa liikkeelle veronalennuksilla, yrityksiä koskevilla uudistuksilla ja lapsiin ja hyvinvointiin tehtävillä panostuksilla — ei teoriassa, vaan suoraan ihmisten arjessa.

Puoliväliriihessä tehtiin päätöksiä, jotka aidosti vauhdittavat maamme taloutta. Päätökset parantavat ihmisten arkea ostovoimaa vahvistamalla, mikä luo uskoa tulevaisuuteen. Kun ihmiset luottavat tulevaisuuteen, he uskaltavat myös panostaa siihen, kuluttaa ja luoda uutta. Ruotsalaisen eduskuntaryhmän mielestä Suomeen tarvitaan sellaista ilmapiiriä, jossa työntekeä, yritysten perustaminen ja investoiminen on kannattavaa. Siten turvaamme hyvinvointimme pitkällä aikavälillä.

Ärade talman! Ett viktigt steg för att stärka drivkraften för arbete är att sänka inkomstskatterna, för de här skatterna syns direkt i människors plånböcker. Ändringen träder i kraft redan från inkomster på 20 000 euro, vilket innebär att även låg- och medelinkomsttagare kommer att märka en tydlig förbättring.

Det är inte bara symbolpolitik regeringen håller på med. Vi ser nu verkliga resultat. Hushållens köpkraft stärks när skattesänkningar kombineras med sjunkande inflation och räntor. Ensamförsörjartillägget höjs. Det här är ett konkret stöd till barnfamiljer som har det tufft. Momssänkningen på mat är ett direkt försök att pressa ner vardagskostnader, och vi uppmanar dagligvaruhandeln att låta det slå igenom i priserna. Skattefriheten i arvs- och gåvoskatten höjs, vilket är välkommet för många hushåll.

Elinkeinoelämälle puolestaan annetaan kunnolliset kasvun edellytykset. Yhteisöveroa lasketaan, mikä vahvistaa yritysten halua investoida ja asettua juuri Suomeen. Ympäristöinvestointien verokannustinten voimassaoloa jatketaan, ja hallitus on valmis tukemaan alueita, joilla on potentiaalia. Tämä on tärkeää ilmaston lisäksi myös koko maan työpaikkojen ja teollisuuden kannalta.

Tillväxten ska inte ske på bekostnad av de mest utsatta. Det har varit en hörnsten för svenska riksdagsgruppen, och det har vi levererat. Kombinationsförsäkringen blir verklighet, vilket betyder att de som kombinerar företagande och lönearbete äntligen får bättre trygghet. Egenläkarmodellen införs på försök. Det ökar tillgänglighet och kontinuitet inom vården. Ersättningen till närståendevårdare höjs, vilket är ett viktigt steg för att stärka jämlikhet. En skattemorot för återflytt införs för att locka hem vårdpersonal och annan kompetens från utlandet.

Svenska riksdagsgruppens prioriteringar syns tydligt i regeringens satsningar, inte minst i satsningarna på barn och unga. Finlandsmodellen för hobbyverksamhet görs permanent.

Pöytäkirja PTK 64/2025 vp

Det här är en framgångssaga som nu alltså blir permanent. Barn från alla bakgrunder får nu möjlighet till en meningsfull fritid. Extra resurser går till språkundervisningen i svenska eller finska som andraspråk för elever med ett annat modersmål samt till förberedande undervisning. Det här är en direkt åtgärd som stärker jämlikhet i skolan. Grundskolan skyddas också från nedskärningar, och det här är en prioritering som vi är speciellt stolta över.

Arvoisa puhemies! Olemme tienhaarassa: joko pysähtyneisyys tai kasvu, epäröinti tai usko tulevaisuuteen. Tämän hallituksen johdolla ja ruotsalaisen eduskuntaryhmän selkeällä äänellä Suomi on valinnut suunnan: Me valitsimme tulevaisuuden. Me valitsimme toiminnan. Olemme tuoneet kotitalouksille lisää ostovoimaa. Olemme luoneet paremmat edellytykset yrityksille. Olemme turvanneet sosiaali- ja terveydenhuollon ja panostaneet lapsiin ja nuoriin. Olemme kantaneet vastuamme. Näin rakennetaan vahvaa Suomea, ei iskulauseilla vaan uudistuksilla ja teoilla, jotka näkyvät, tuntuvat ja muuttavat arkea. Tulevaisuutta rakennamme yhdessä mutta vain, jos uskallamme edetä, ja me uskallamme.

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Edustaja Östman, olkaa hyvä.

15.00 Peter Östman kd (ryhmäpuheenvuoro): Arvoisa puhemies, värderade talman! Suomen talouskasvu on viivästynyt jo useiden vuosien ajan. Nyt on ratkaisevan tärkeää saada aikaan käänne talouden ja tuottavuuden kehityksessä. Hallituksen talouspolitiikan tavoitteena on parantaa suomalaisten elintasoja, kääntää talous kestävään kasvuun ja taistaa hyvinvointia uhkaava velkakehitys. Tarvitaan kannustimia ja rohkeutta investoida pääomaan ja osaamiseen. Hallituksen pitkäjänteinen linja rakentaa vakaata, hyvinvoivaa Suomea — ei vain seuraavaksi vuodeksi vaan myös tuleville sukupolville.

Kireää ansiotulojen ja yritysvoittojen verotusta pidetään yleisesti talouskasvulle haitallisena. Siksi hallituksen kasvutoimissa veronalennuspäätökset keskittyvät juuri niihin. Kevennykset parantavat työn kannustimia ja ostovoimaa. Myös yhteisöveron alentamisella on kasvua tukevia vaikutuksia, joskin niiden suuruusluokka on tutkimusten mukaan epäselvempi. Kasvutoimia on kuitenkin syytä katsoa kokonaisuutena, joka parhaimmillaan luo positiivisen kierteen, jossa tuottavuuden kasvu kiihtyy, työllisyys paranee, verotulot nousevat ja elintaso paranee.

Arvoisa puhemies! Tiedostamme, että hallituksen toimet tuntuvat monista vaikeilta, mutta pitkällä tähtäimellä ne koituvat kaikkien eduksi. Julkisen talouden suunnitelmassa on myös konkreettisia parannuksia arkeen. KD:n tavoitteena on ollut, ettei lapsiperheiden etuja ja palveluja leikata. Olemme tyytyväisiä nuorten mielenterveyspalvelujen ja päihdetyön vahvistamiseen. Terapiatakuu on toteutettu, ja sen rinnalle tarvitaan toimiva palveluketju. Omaishoidon tuen alaraja ja perhehoidon palkkiot nousevat. Helpotamme kodin hankintaa nuorille ja perheille kevyemmällä asuntolainasääntelyllä.

KD korostaa veropolitiikassa oikeudenmukaisuutta ja kohtuullisuutta etenkin pienituloisten ja lapsiperheiden osalta. Lapsiperheiden verotus kevenee: työtulovähennyksen lapsikorotus nousee 50 eurosta 105 euroon. Ruuan ja lääkkeiden arvonlisäveron alennus vahvistaa suhteessa eniten pienituloisten ostovoimaa.

Hyvinvointialueiden rahoituksessa KD painottaa, että palvelutarpeen kasvu huomioidaan. Vaikka valtion rahoitus alueille hieman laskee vuoteen 28 mennessä, vuoden 25 lähes puolentoista miljardin euron lisäpanostus edesauttaa, ettei sote-palveluiden laatu heikene kriittisissäkään tilanteissa. Myös valtiovarainvaliokunta painottaa, että palvelutarve-

Pöytäkirja PTK 64/2025 vp

perusteisuus säilyy rahoituksen keskiössä ja että hyvinvointialueiden taloutta seurataan tarkasti. Tämä tukee hoitoonpääsyä ja vähentää alueiden välisiä eroja.

Värderade talman! Oberoende om vi ser det kortsiktigt eller långsiktigt så är vår ekonomiska tillväxt helt beroende av våra företags välmående. Staten i sig kan inte stå för tillväxten, endast skapa förutsättningar och en sådan verksamhetsomgivning som gör det möjligt för företagen att växa.

Arvoisa puhemies! Talouskasvu syntyy ensisijaisesti yrityksissä. Valtio ei tee itse kasvua, mutta takaa toimintaympäristön, jossa se on mahdollista. Suomessa on luotava rohkeasti uusia innovaatioita ja tuettava yrityksiä, joilla on kasvupotentiaalia ja työllistävä vaikutus. Hallituksen kasvutoimilla huolehditaan koko maasta muun muassa itäisen ja pohjoisen Suomen ohjelmien edistämiseksi.

Pohjanmaalle tulevat investoinnit uusiutuvaan energiaan ovat erinomainen esimerkki siitä, miten kestävää yritystoimintaa saadaan liikkeelle eri puolilla Suomea. Haluamme mahdollistaa hankkeita, joilla lisäämme omavaraisuusastetta ja kokonaisturvallisuutta. Hallitus haluaa varmistaa, että suomalainen ruoka, maatalous ja maaseutu voivat hyvin myös tulevaisuudessa. Puoliväliriihessä oli lukuisia toimenpiteitä, joilla jatkamme määrätietoista työtä viljelijöiden aseman parantamiseksi, alkutuotannon vahvistamiseksi ja ruokaviennin edistämiseksi.

Lopuksi, arvoisa puhemies: Hyvinvointi ja vastuullisuus eivät ole toistensa vastakohtia. Ne ovat toistensa edellytyksiä. Kristillisdemokraattinen eduskuntaryhmä tukee tätä suunnitelmaa, ja teemme työtä sen onnistumisen eteen.

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Edustaja Harkimo, olkaa hyvä.

15.05 Harry Harkimo liik (ryhmäpuheenvuoro): Kiitos, arvoisa puhemies, ärade talman! Suomalainen perinne on aina ollut se, että talo ja tila jäävät seuraavalle sukupolvelle paremmassa kunnossa. Tällä hetkellä meillä on kaikki edellytykset rakentaa Suomea, joka tarjoaa jokaiselle nuorelle vahvan perustan elämään ja menestymiseen.

Suomi on täynnä osaamista, innovaatioita ja mahdollisuuksia kehittyä. Me voimme luoda nuorille kannustavat ja vakaat työmarkkinat, joilla koulutusta arvostetaan ja osaamisesta palkitaan. Tulevaisuuden työpaikat eivät synny itsestään, mutta rohkeilla päätöksillä, panostamalla kasvuun ja investointeihin, voimme luoda uusia mahdollisuuksia.

Nuorten ääni on tulevaisuuden ääni. He tuovat mukanaan uusia ajatuksia, rohkeutta ja kykyä uudistua ja kehittää Suomea. Heidän intoaan ja luovuuttaan pitää vahvistaa, ei heikentää. Meidän tehtävämme on varmistaa, että jokainen sukupolvi saa mahdollisuuden rakentaa tulevaisuutta täällä Suomessa.

Ymmärrän nuoria. Minulla on kolme lasta, joille haluan jättää jotain parempaa.

Ei ole ihme, että nuoret kääntyvät pettymyksissään pois politiikasta. He eivät edes äänestä, kuten viime vaaleissa näimme. Mutta se ei tarkoita, että he eivät ymmärrä. Päinvastoin. Tämän päivän nuoret ovat fiksuja. He ymmärtävät erittäin hyvin, mikä maa tarjoaa mahdollisuuksia ja mikä ei. Ja jos Suomi ei pysty tarjoamaan kestävää tulevaisuutta, he lähtevät ulkomaille etsimään parempaa.

Arvoisa puhemies, ärade talman! Meidän on varmistettava, että puolustus ja turvallisuus ovat kunnossa. Se on kaiken perusta. Terve talous on myös turvallisuutta. Viisi pro-

Pöytäkirja PTK 64/2025 vp

senttia on paljon rahaa. 2,5 prosenttia lisää tarkoittaa, että ensi vuosikymmenen alkuun mennessä käytämme 30 miljardia euroa lisää puolustukseen ja turvallisuuteen. Mistä otamme ne 30 miljardia euroa, joita tulevina vuosina aiotaan käyttää puolustukseen? Emme voi tuudittautua ajatukseen, että talouskasvu hoitaa kaiken.

Meidän on kehitettävä puolustusteollisuutta niin, että osa siitä rahasta jää tänne. Puolustuksen rahoituksesta on sovittava yli puoluerajojen, sillä kyseessä ei ole yhden hallituksen ratkaisu vaan pitkän aikavälin sitoumus, joka ylettyy yli vaalikausien. Voimme tehdä yhteistyötä Yhdysvaltojen ja Ukrainan kanssa ja perustaa yhteisyrityksiä sekä voimme investoida vielä enemmän omaan puolustusteollisuuteen, niin saamme jotain rahoista takaisin.

Meidän ei tarvitse tyytyä siihen selitykseen, että maailmantalouden suhdanteet ohjaavat kaikkea. Voimme ottaa mallia Tanskasta ja Ruotsista, joissa talouskasvu on ollut vahvaa usean vuoden ajan maailmantaloudesta huolimatta. Suomi voi tehdä saman, mutta se vaatii pitkäjänteistä suunnitelmaa, uskallusta tehdä oikeita päätöksiä ja panostusta kotimaiseen tuotantoon ja vientiin. Hallitus on nyt tehnyt hyviä aloitteita, mutta ne eivät riitä.

Arvoisa puhemies! On selvää, että jos talous ei ole kehittynyt moneen vuoteen, meidän on tarkasteltava tehtyjä päätöksiä ja löydettävä uusia ratkaisuja. Nyt on oikea hetki luoda pitkän aikavälin suunnitelma, joka tuo mukanaan täysin uusia näkökulmia sekä säästöihin että investointeihin.

Eläkkeet ovat tulevaisuuden turva, ja meidän pitää huolehtia siitä, että nuoret voivat luottaa järjestelmään myös vuosikymmenten päästä. Vahvistamme talouskasvua ja kilpailukykyä. Sillä tavalla voimme turvata eläkejärjestelmän, niin että nuorison ei kannata kantaa siitä huolta.

Suomella on mahdollisuus menestyä, ja se tapahtuu määrätietoisesti rohkean työn, rohkeiden päätösten ja sukupolvien välisen yhteistyön kautta. Nuorten tulevaisuus on Suomen tulevaisuus. Rakennetaan yhdessä maa, jossa jokainen voi luottaa siihen, että huomien on parempi kuin tämä päivä. — Kiitos.

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Ministeri Ikonen, viisi minuuttia, olkaa hyvä.

15.10 Kunta- ja alueministeri Anna-Kaisa Ikonen: Arvoisa puhemies! Kiitos valtiovarainvaliokunnalle mietinnöstä. — Hallitus antoi huhtikuun lopussa eduskunnalle selonteon julkisen talouden suunnitelmasta vuosille 26—29. Hallituksen keskeisenä tavoitteena on parantaa julkisen talouden kestävyyttä ja vakauttaa julkisen talouden velkasuhde vuoteen 2027 mennessä. Sen saavuttamiseksi hallitus on päättänyt julkista taloutta yhdeksällä miljardilla eurolla vahvistavista toimenpiteistä. Näiden toimien toimeenpanoon hallitus on sitoutunut, ja hallitus myöskin seuraa näiden tilannetta säännöllisesti ja on päättänyt tarvittaessa myöskin korvaavista toimenpiteistä.

Valtiovarainvaliokunta jakaa mietinnössään hallituksen huolen velkaantumisesta, tukee hallituksen talouspoliittisia tavoitteita ja pitää julkisen talouden tasapainottamista välttämättömänä. Kuten valtiovarainvaliokunta toteaa mietinnössään, julkisen talouden kestävyyttä on mahdotonta turvata ilman nopeaa talouskasvua. Kestävä talous turvaa suomalaisen hyvinvointiyhteiskunnan ja sen palvelut kaikkein parhaiten. Siksi kasvua tukevat ja kasvun esteitä poistavat toimet on julkisen talouden suunnitelmaan sisällytetyillä uusilla kasvutoimilla nostettu entistä voimakkaammin hallituksen talouspolitiikan keskiöön.

Suomen talouden kehitys on finanssikriisin jälkeen ollut heikkoa ja työn tuottavuuden kasvu hidasta. Tämän pitkittyneen heikon kehityksen kääntäminen vaatii meiltä konkreet-

Pöytäkirja PTK 64/2025 vp

tisia, järeitä ja kunnianhimoisiakin toimia. Julkisen talouden suunnitelmassa viedään eteenpäin hallituksen jo aiemmin päättämiä kasvutoimia, kuten kolmen miljardin euron investointiohjelmaa infrastruktuurihankkeisiin eri puolille Suomea, sosiaaliturvan uudistamista, työmarkkinoiden joustavuutta lisääviä rakenteellisia uudistuksia ja t&k-panostuksien lisäyksiä. Nämä ovat sellaisia uudistuksia, joita keskeiset kilpailijamaamme ovat tehneet jo vuosikymmeniä sitten. Näiden avulla saamme etumatkaa kurottua kiinni.

Jo aiemmin päätettyjä toimia vahvistetaan nyt kymmenillä uusilla päätöksillä. Pääministerin kutsuma, Risto Murron kokoama työryhmä on tuottanut keväällä hallituksen puoliväliriiheen useita talouskasvua vauhdittavia uudistuksia, ja näistä reilusti yli puolia ollaan nyt toteuttamassa. Osana kymmenien uusien kasvupäätösten kokonaisuutta toteutetaan myöskin runsaan kahden miljardin euron uudistukset verotukseen. Työn verotuksen keventämisellä ja veroprogressiota lieventämällä parannetaan työn vastaanottamisen kannustimia ja vahvistetaan myöskin ostovoimaa. Lisäksi hallitus keventää yhteisöveroa, jotta Suomeen investoiminen ja yritysten kasvaminen olisi kannattavaa.

Kasvupaketti yhdessä muiden hallituksen päättämien kasvutoimien kanssa vahvistaa edellytyksiä sille, että pitkään jatkunut heikko talous- ja tuottavuuskehitys viimein kääntyy ja Suomi pääsee aiempia vuosia voimakkaammalle kasvu-uralle. Uusien kasvutoimien rahoitus ei ole vain niistä syntyvien positiivisten kasvuvaikutusten varassa, vaan toimia rahoitetaan myöskin menosäästöillä, välillisen verotuksen kiristyksillä ja veropohjaa tiivistämällä. Siltarahoituksena Valtion Eläkerahastosta tehdään myöskin kertaluontoinen tuloutus. Tämä pienentää edelleenkin velanottotarvetta ennen kuin kasvutoimien suotuisat vaikutukset talouskasvuun realisoituvat täydessä mitassaan.

Arvoisa puhemies! Toinen kevään päätösten merkittävä painopiste on ollut turvallisuus. Hallitusohjelman mukaisesti Suomi huolehtii puolustuskykynsä ylläpidosta ja kehittämisestä ottaen huomioon turvallisuusympäristön muutokset. Tällä hetkellä tilanne on huolestuttava. Hallitus huolehtii päätöksillään myös sisäisestä turvallisuudesta ja varautumisesta. Julkisen talouden suunnitelmassa puolustusmenot nousevat kolmeen prosenttiin eli 3,6 miljardilla eurolla vuoteen 29 mennessä. Turvallisuustilanne edellyttää panostuksia niin Maavoimien uudistamiseen, ilmatorjuntaan kuin Naton yhteisiin toimintoihin. Puolustusmenojen tuleva taso perustuu puolustusliiton yhteisiin suorituskykytarpeisiin, jotka perustuvat edelleen vallitsevaan uhkakuvaan. Liittyessämme puolustusliittoon tiesimme hyvin, että yhteisen puolustuksen vaatimukset ovat nousussa. On Suomen etu, että Suomi yhteisenä sitoutuu ja että muut maat sitoutuvat Euroopan turvallisuuden vahvistamiseen.

Arvoisa puhemies! Puolustusmenojen kasvun lisäksi julkisen talouden epätasapainoa ovat kasvattaneet myöskin hyvinvointialueiden menot, jotka ovat kasvamassa tällä kehyskaudella vuoden 2023 budjetoiduista noin 22 miljardista eurosta jo yli 27 miljardiin euroon. Valtion korkomenot olivat vuonna 22 hieman yli 0,8 miljardia, kun kehyskauden lopulla ne ovat kasvamassa lähes viiteen miljardiin euroon.

Julkisen talouden vahvistamiseen tähtäävä työ ei siis lopu tähän hallituskauteen. Jo hallitusohjelmaa laadittaessa hallitus totesi, että velkaantumisen saaminen hallintaan on usean vaalikauden työ. Hallitus on myöskin sitoutunut siihen, että mikäli talouspolitiikan tavoitteet uhkaavat karata, on hallitus sitoutunut uusiin toimiin vielä tämän hallituskauden aikana. — Kiitoksia.

Pöytäkirja PTK 64/2025 vp

Puhemies Jussi Halla-aho: Nyt edustajat voivat pyytää minuutin mittaisia vastauspuheenvuoroja nousemalla seisomaan ja painamalla V-painiketta. — Edustaja Paasi, olkaa hyvä.

15.16 Martin Paasi kok (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Tässä epävarmassa maailmanpoliittisessa ajassa on entistä tärkeämpää, että laitamme Suomen asiat kuntoon. Samalla kun sopeutamme julkista taloutta yhdeksällä miljardilla, panostamme merkittävästi kasvuun esimerkiksi alentamalla työnteon ja yrittämisen verotusta.

Sen sijaan täytyy tätä opposition politiikkaa ihmetellä. Viime kauden velkajuhlien aikaan ei tuntunut olevan huolta huomisesta, ja velkarahankin piti olla ilmaista. Nyt olettekin yhtäkkiä huolissanne velkaantumisesta. Kuitenkaan teiltä ei ole vielä saatu konkreettista vaihtoehtoa siitä, mistä te itse sopeuttaisitte. Oikeastaan ainoat selkeät ehdotetut sopeutustoimet esimerkiksi demareilta ovat miljardien veromoukari suomalaisten yrittämiseen ja omistamiseen. Viimeisimpänä olette väläyttäneet jopa varallisuusveron palauttamista Suomeen. Uskotteko te todella, että miljardien veronkiristyksillä tämän maan suunta saadaan käännettyä? [Aki Lindénin välihuuto]

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Edustaja Jari Koskela, olkaa hyvä. [Hälinää — Puhemies koputtaa]

15.17 Jari Koskela ps (vastauspuheenvuoro): Kiitoksia, arvoisa puhemies! Kahden vuoden ajan olemme kuunnelleet opposition varsin monenkirjavaa kritiikkiä hallitukselle. Melkein kaikkia hallituksen toimia olette ensin vastustaneet, mutta sittemmin vaihtoehtobudjeteissanne olette ne hyväksyneet. [Vasemmalta: Ei olla!]

Alkuvuonna väititte virheellisesti, että hallitus ei tee kasvutoimia. Nyt kun puoliväliriihessä sellaista tehtiin mittavasti ja aiemmin päätettyjen päälle, haukutte niitäkin. Mielenkiinnolla odotan, mitkä kaikki nyt päätetyt uudet päätökset kuittaatte loppuvuonna vaihtoehtoisianne. Arvoisa oppositio, teiltä puuttuu selkeä linja ja vaihtoehto. Viestinne on kylä väkevä, mutta sisällössä ja johdonmukaisuudessa on vielä rutkasti parantamisen varaa.

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Edustaja Eskelinen, olkaa hyvä.

15.18 Seppo Eskelinen sd (vastauspuheenvuoro): Aika erikoista, jos tämmöiseen talouspolitiikkaan ja tämmöiseen työllisyystilanteeseen ei pikkuisen kritiikkiä täältä opposition puolelta tule: [Oikealta: Pikkusen!] ennätystyöttömyys, ennätysvelkalaivatulos ja ennätyskonkurssit. Ihmettelen vain, kun täällä puhutaan sadoista kasvutoimista, että missä ihmeessä ne tulokset näkyvät. Veikkaan, että ensi viikon talousennusteissa, tuoreimmissa, edelleen mittari on punaisella. [Timo Heinosen välihuuto] — Väittekö, että olen väärässä? No, se nähdään ensi viikolla, mutta veikkaan vain, että edelleen mennään alaspäin. — Eli eivät nämä kasvutoimet niin hirmuisesti ole näkyneet.

Mutta isoin ongelma on, että kotitalouksilla ja yrityksillä ei ole luottamusta investoida eikä laittaa rahaa tulevaisuuden rakentamiseen. Sitten vielä suomalaiset työmarkkinat on pistetty aivan sekaisin, ja lisää on tulossa, mutta luotan nyt uuteen työministeriin, että hän palaisi sopimisen kulttuuriin sitten jatkossa eikä sanelupolitiikkaan työmarkkinoilla.

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Edustaja Hoskonen, olkaa hyvä.

Pöytäkirja PTK 64/2025 vp

15.19 Hannu Hoskonen kesk (vastauspuheenvuoro): Arvoisa herra puhemies! Julkisen talouden suunnitelman toteuttaminen niin, että julkinen talous saadaan kuntoon, tarkoittaa tietenkin sitä, että sekä suomalaisissa kodeissa ja perheissä että pienissä yrityksissä kaikilla menee hyvin. Se tie, mikä on kuljettu nyt, on käyty loppuun. Meidän pitää saada tähän maahan investoinnit liikkeelle. Ensimmäisenä tietenkin pitää pitää huoli siitä, että tätä valtavaa byrokratiaa, mikä on eri lupien ympärille rakennettu vuosikymmenten aikana, on ruvettava määrätietoisesti purkamaan. [Ben Zyskiewicz: Hallitus on purkanut!]

Toisena asiana, arvoisa puhemies, tämä metsäteollisuuden alennustila, mitä olemme kaikki olleet tavalla tai toisella kannattamassa. Meillä palaa mäntyttukia kattiloissa tänäpä. Perussuomalaiset esittivät, että turve on saatava takaisin. Se pitää saada takaisin ihan oikeasti. [Jari Koskela: No niin!] Tiedän erään yrityksen, jolle kasvuturpeen markkinointi maailmalle onnistuisi, mutta toistakymmentä vuotta on lupia odotettu. Eihän se näin voi mennä.

Meillä Suomessa on mahdollisuuksia vaikka kuinka paljon. Itä-Suomi tarvitsee sen kasvupaketin ja erityistalousalueen. Uskokaa nyt, hyvät ystävät, tilanne on niin huono siellä, että meille pitää saada itärajan pintaan vahvistusta. Muuten meille käy niin, että me olemme kohtapuolin Naton 5 artiklan koealuetta. Tämä on vakava asia, [Puhemies koputtaa] arvoisa puhemies.

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Edustaja Hyrkkö, olkaa hyvä.

15.20 Saara Hyrkkö vihr (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Hallituksen vakuuttelu vastuullisesta taloudenpidosta on sanalla sanoen epäuskottavaa, kun asiantuntijat joutuvat korjailemaan hallituksen vaikutusarvioita, ministeriö oikomaan pääministerin kirjoituksia ja Valtiontalouden tarkastusvirasto antaa täyslaidallisen pyyhkeitä.

No, hallituksen tekojen lisäksi silmiinpistävää on se, mitä jää tekemättä. Koulutuspanostuksissa puheet ovat kovia mutta eurot loistavat poissaolollaan. [Timo Heinonen: 200 miljoonaa peruskouluun!] Samoin luonto- ja ilmastotoimet puuttuvat kokonaan, ja se tulee muuten kalliiksi. Ja liikenteen verotuksen uudistaminen ei vielääkään lähde käyntiin, vaikka verokertymä sulaa väijäämättä.

Kokoomus huutelee muilta ratkaisujen perään, mutta kertokaapa itse, miten te aiotte rahoittaa miljardikaupalla lisämenoja lähivuosina samalla, kun verotulot vähenevät sekä teidän tekojenne että tekemättömyksienne takia. Leikkaatteko nuo miljardit koulutuksesta, sotesta ja sosiaaliturvasta? Suomalaisilla on oikeus tietää. [Välihuutoja — Vasemmalta: Hyvä kysymys!]

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Edustaja Sarkkinen, olkaa hyvä.

15.21 Hanna Sarkkinen vas (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Arvoiset hallituksen edustajat, nykyinen hallitus siis ottaa enemmän velkaa kuin edeltäjänsä. Te olette nyt vallassa. Älkää syytelkö edellistä hallitusta vaan kantakaa suoraselkäisesti vastuutanne. [Ben Zyskiewicz: Eikö edes korkomenoista?]

Arvoisa puhemies! Ei ole löytynyt juurikaan riippumattomia asiantuntijoita, jotka olisivat uskoneet yhteisöveroalennuksen talouskasvua nostavaan vaikutukseen. Sen uskotaan lähinnä kasvattavan valtiontalouden alijäämää. Sen sijaan koulutus nähdään yksimielisesti keskeisenä talouskasvun lähteenä. Silti siihen päätettiin lisäleikkauksia.

Pöytäkirja PTK 64/2025 vp

Arvoisa puhemies! Veronalennusten hyöty syödään pois monilta pieni- ja keskituloisilta leikkaamalla ay-jäsenmaksujen verovähennysoikeus pois kokonaan. Lisäksi hyötyä syö työttömyysvakuutusmaksujen todennäköinen nousu, jonka syy on kasvanut työttömyys. Eli hallituksen verolinja on plus miinus nolla monille pieni- ja keskituloisille. Paljas totuus taitaakin olla se, että hallituksen tavoite on järjestäytymisasteen laskeminen: [Puhemies koputtaa] valtasapainon muutos työmarkkinoilla työntekijöiden tappioksi.

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Edustaja Östman, olkaa hyvä.

15.22 **Peter Östman kd** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Jos tämä olisi virheviisa — etsi viisi virhettä — niin oppositio varmaan voittaisi sen kisan, mutta en ole vielä kuullut minkäänlaisia ratkaisuja. [Aino-Kaisa Pekonen: Niitä on täällä aika paljon!] Keskustan ryhmäpuheenvuorossa oli osin ihan hyviä nostoja, mutta ne olivat toisaalta myöskin niitä asioita, mitä tämä hallitus on nimenomaan korjaamassa.

Sitten nämä tietyt asiat, mitä te esititte sen lisäksi, mitä tämä hallitus tekee, ovat kuitenkin mittaluokaltaan aika pieniä. Periaatteessa niitä voisi toteuttaa, mutta sitten se vaatisi myöskin, että löydetäisiin rahoitusta niihin. Tai onko sitten vaihtoehto se, että otettaisiin vielä lisää velkaa tämän nykyvelkavuoren päälle? Tämä on kysymys, mitä minä esittäisin oppositiolle. Enemmän ratkaisuja, ja jos te esittäte ratkaisuja, niin esittäkää myöskin, mistä rahat. [Saara Hyrkkö: Esittäkää itse, mistä rahat!]

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Edustaja Harkimo, olkaa hyvä.

15.23 **Harry Harkimo liik** (vastauspuheenvuoro): Kiitos, arvoisa puhemies! Me voimme puhua mitä vain täällä, mutta numerot ratkaisevat. Otamme tänä vuonna lisävelkaa noin 15 miljardia. Vuoteen 2029 mennessä ottaa kuntatalous viisi miljardia lisävelkaa. Korkotulot lisääntyvät, joudumme puolustukseen ottamaan lisävelkaa kymmeniä miljardeja, sote tulee viemään miljardeja. Tämän päälle Suomen Pankki on ilmoittanut — vaikka täällä puhutaan koko ajan, että talous kasvaa — että tänä vuonna talous kasvaa 0,5 prosenttia ja seuraavana vuonna vähän yli prosentin. Minä voin kertoa teille, että tämä yhtälö ei toteudu, että me lopetettaisiin velkaantuminen. Me velkaannutaan koko ajan lisää. Jos me ei tehdä uusia toimia, niin tämä päättyy konkurssiin.

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Koska ministeri Ikonen joutuu pian poistumaan, annan hänelle tässä vaiheessa minuutin vastauspuheenvuoron. — Olkaa hyvä.

15.24 **Kunta- ja alueministeri Anna-Kaisa Ikonen** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Täällä kysyttiin VTV:n raportin eroista. Käytännössä ainoa keskeinen muutos heidän aikaisempaan arvioonsa on se, että VTV ei laske tässä kasvuriihen verotoimille lainkaan dynaamisia vaikutuksia toisin kuin valtiovarainministeriön arvioinnissa. [Joona Räsänen: Niin kuin ei kuulukaan laskea! Voi herranjumala!] Kyllä näillä merkityksensä on, ja on ihan tärkeää, että tunnistamme ne ulottuvuudet.

Sitten kysyttiin koulutuksesta ja kuntataloudesta. Kun me katsomme tätä kehyskautta, kuntatalous vahvistuu tällä kaudella, ja sitä kautta me saamme vahvistettua myöskin esi-merkiksi perusopetusta, että luomme sitä osaamisen pohjaa. Samoin tällä kaudella on jo aikaisemmin tehty ja nyt tehtiin aloituspaikkojen lisäyspäätöksiä.

Pöytäkirja PTK 64/2025 vp

Ja kun kysyttiin vielä kasvutoimista ja investointien houkuttelusta, niin nyt jos kelataan aikaa tunti taaksepäin, me juuri täällä salissa teimme päätöksen aluehallintouudistuksesta, joka aivan merkittäväällä tavalla sujuvoittaa luvitusta ja on yksi todella tärkeä tekijä. Muistetaan iloita myöskin näistä asioista. — Kiitoksia.

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Edustaja Viitanen, olkaa hyvä.

15.26 Pia Viitanen sd (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Kyllähän se tosiasia on, että tämä hallitus tekee velkaantumisen suomenennätyksen, ja tosiasia on myös, että tämä hallitus on esimerkiksi tavallisen suomalaisen verotuksen kiristänyt korkeimmilleen kymmeneen vuoteen. Ja mitä tehdään kehysriihessä? Luulisi, että toimeen tartutaan, mutta valitettavasti se vastaus, ministeri Ikonen, kyllä nyt vaan löytyy täältä VTV:n raportista. Tuore vastaus on: kehysriihen päätökset heikentävät julkista taloutta, hallitus ei esitä uskottavaa suunnitelmaa julkisen talouden tasapainottamiseksi. Arvoisa hallitus, tämä on kyllä aika kova tuomio.

On kummallista, että hallitus löysi tässä kehysriihessään miljardin veronkevennykset kaikkein rikkaimmille ja kaikkein varakkaimmille. [Timo Heinonen: Pieni- ja keskituloisille!] — Ja mitä puhutte pieni- ja keskituloisten veronkevennyksistä? Kun samaan aikaan tulee täsmäveronkiristys, muun muassa tämä järjestäytyneitten palkansaajien kostovero, tulee työhuonevähennyksen poisto [Ben Zyskowitz: Hetkinen, sitä meillä ei vielä ole!] ja kulman takaa kurkistaa heikosta työllisyyden hoidosta johtuva työttömyysvakuutusmaksujen nosto, niin kyllä siinä monella pieni- ja keskituloisella [Puhemies koputtaa] jää pakkasen puolelle se kukkaro.

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Edustaja Lohi, olkaa hyvä.

15.27 Markus Lohi kesk (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Valtiovarainvaliokunnan kuulemisessa tuli aivan erityisesti esille yksi näkökulma julkisen talouden tasapainottamiseksi, ja se on se, että meidän pitää kyetä tulevaisuudessa erityisesti julkisissa sosiaali- ja terveystalouksissa parantamaan tuottavuutta. Se ei tarkoita sitä, että hoitajat ja lääkärit juoksisivat nopeammin oravanpyörässä, vaan sitä, että me alamme kiinnittämään huomiota siihen, mitä tehdään ja miten tehdään. Nyt olemme odottaneet kaksi vuotta, ja mitään toimenpidettä hallitukselta ei ole tullut tämän asian parantamiseksi vielä, ja odottajan aika on aika pitkä. Tämä on sen takia tärkeää, että ministeri Ikonen, joka juuri lähti täältä, joutuu aika tukalaan tilanteeseen loppukaudesta, kun rahat loppuvat hyvinvointialueilta.

Kuten täällä edellä todensi edustaja Viitanen, Valtiontalouden tarkastusvirasto on antanut aika tyrmäävän lausunnon hallituksen toimista ja toteaa muun muassa, että puoliväliriihen päätökset heikentävät julkista taloutta, vievät kauemmaksi hallituksen tavoitteista ja yhdeksän miljardin sopeutustavoitteesta on toteutumassa vain 2,6 miljardia. Nyt haluan kysyä paikalla olevilta ministereiltä: voitteko yhtyä virkavastuulla tehtyyn arvioon, vai onko [Puhemies koputtaa] teillä joku muu näkökulma tähän?

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Edustaja Minja Koskela, olkaa hyvä.

15.28 Minja Koskela vas (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Minulla särähtää erityisen pahasti korvaan joka kerta, kun hallituspuolueista joku väittää, että te panostatte

Pöytäkirja PTK 64/2025 vp

lapsiin ja te panostatte nuoriin. [Miko Bergbom: Panostetaan!] Te olette leikanneet pelkääntään sosiaaliturvaa 1,5 miljardia euroa.

Tähän kokonaisuuteen kuuluu esimerkiksi toimeentulotuen asumisnormin kiristys ja asumistukeen liittyvät leikkaukset, jotka ovat johtaneet siihen, että monet köyhät lapsiperheet joutuvat muuttamaan pois niiltä alueilta, joilla he asuvat, mikä tarkoittaa sitä, että lapset revitään pois sieltä heidän juuriltaan ja pakotetaan muuttamaan johonkin muualle. Tämä koskee nimenomaan kaikista heikoimmassa asemassa olevia suomalaisia lapsia.

Toinen asia, yksi julmimmista päätöksistä, mitä minun on hyvin vaikea ymmärtää, on se, että te olette poistaneet työttömyysturvasta lapsikorotuksen — työttömyysturvan lapsikorotuksen poisto, ja sitten te täällä väitätte kirkkain silmin, että tämä hallitus ajattelee lapsia. Kaikista heikoimmassa asemassa olevat [Puhemies koputtaa] suomalaiset lapset ovat tämän hallituksen jäljiltä entistä heikommissa asemassa. [Vasemmalta: Näin on! — Miko Bergbom: Törkeä puhetta!]

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Edustaja Joona Räsänen, olkaa hyvä.

15.29 Joona Räsänen sd (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Näyttää olevan hallituspuolueilla kyllä aika lailla takki tyhjä — kohta juhannus kun kolkuttelee. Mutta en yhtään ihmettele. Itsekin luin tuon Valtiontalouden tarkastusviraston arvion, ja jos edustaisin hallitusta, niin en minäkään kyllä tänne saliin kehtaisi tulla. Sen takia varmaan aika moni hallituspuolueiden jäsenkin on valinnut toisin.

Tästä kertoo aika lailla sekin, että kun ei hallitus enää keksi tapoja puolustaa omaa politiikkaansa, niin kokoomus on nyt valinnut tämän, että käyvät oikein peitset tanassa hyökäykseen tämmöistä itse rakentamaansa olkiukkoa vastaan — että täällä olisi esitelty joitain veroja, mitä tosiasiallisesti SDP ei ole edes esittänyt. [Ville Valkosen välihuuto] Ja kun sitten kysytään heiltä itseltään, miten nämä miljardien tarpeet jatkossa rahoitetaan, niin vastaushan tuli kuin apteekin hyllyltä, kun pääministeri totesi, että kyllä se varmaan hoituu sillä, kun näitä uusia kasvutoimenpiteitä tehdään. Kun jatkossa sitten nikotiinipusseista saadaan vielä kolmas kasvutoimi, niin silläkö tämä hoituu? [Naurua vasemmalta]

Kyllä nyt hallitukselta vaadittaisiin vähän skarppausta, koska tämä julkinen talous on kyllä menossa todella huonoon suuntaan teidän johdollanne.

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitos. — Edustaja Heinonen, olkaa hyvä.

15.31 Timo Heinonen kok (vastauspuheenvuoro): Arvoisa herra puhemies! Olen edustaja Östmanin kanssa samaa mieltä, että keskustan puheessa oli nyt jo vähän yritystä. [Markus Lohi pyytää vastauspuheenvuoroa] Edustaja Hoskosen puheessa oli sekä uusia että kannatettavia esityksiä. Ainoa ongelma oli se, että ne, mitkä olivat uusia, eivät olleet kannatettavia ja ne, mitkä olivat kannatettavia, eivät olleet uusia. Mutta nyt siinä oli, edustaja Hoskonen, kuitenkin vähän yritystä.

Suomen taloudelle ennustetaan kasvua itse asiassa nyt kaikissa tuoreissa ennustuksissa, ja esimerkiksi yritykset näkevät talouden tilanteen olevan paranemassa. Te, ministeri Marttinen, olette nyt hetken ollut työministerinä. Minkälaisena te näette tämän tulevan tilanteen ja kehysriihen päätökset ja niiden työllisyysvaikutukset? Ovatko nämä orastavat merkit, joita nyt yrityksistä kuulemme, sellaisia, jotka voitaisiin saada näillä kehysriihen päätöksillä vahvistumaan? [Hannu Hoskonen pyytää vastauspuheenvuoroa]

Pöytäkirja PTK 64/2025 vp

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Edustaja Kalli, olkaa hyvä.

15.32 **Eeva Kalli kesk** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Julkisen talouden näkymä oli erittäin huolestuttava jo vuosi sitten, ja siksi onkin hätkähdyttävää, että nyt tämä tuore, puoliväliriihen päätökset huomioiva suunnitelma osoittaa tuleville vuosille vielä entistäkin synkempää näkymää. Eli kyllä tämä tilanne on äärimmäisen huolestuttava ja vakava, ja se näkyy myös niistä lukuisista asiantuntijoiden lausunnoista, jotka ovat tällä kertaa siis poikkeuksellisen kriittisiä.

Puhemies! Valitettavasti onkin siis ilmeistä, että hallitusohjelman hyvät kirjaukset julkisen talouden tervehdyttämisestä on hallituksen toimesta heitetty silppuriin — ja sama koskee muuten myös monia muita sinänsä hyviä tavoitteita, joita hallitusohjelmassa on. Kun täällä hallituspuolueiden edustajat niin kovin mielellään puhuvat tyhjästä paperista esimerkiksi äsken kuullussa perussuomalaisen ryhmäpuheenvuorossa, niin tiedättekö, mikä on se todellinen tyhjä paperi? No, se on sellainen paperi, jossa on kauniita kirjauksia ja hyviä tavoitteita mutta jonka toimet eivät johda yhtään mihinkään, ainakaan mihinkään parempaan. [Puhemies koputtaa] Eli tällainen näyttää nyt valitettavasti syntyvän Orpon hallituksen hallitusohjelmasta: tyhjä paperi. Valitettavasti.

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Edustaja Piisinen, olkaa hyvä.

15.33 **Jorma Piisinen ps** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Keskusta on arvostellut hallituksen politiikkaa. He vaativat talouspolitiikkaa, joka turvaa koko maan elinvoiman. Se on hyvä ajatus. Sitä mekin tuemme, eikä meillä ole näistä asioista mitään erimielisyyttä, kuten edustaja Hoskonen hetki sitten ansiokkaasti todisti. Harvaan asutuille alueille parasta elinvoimaa on se, että annetaan yrityksille toimintaedellytykset. Kun kaikkialla maassa voi elää ja yrittää, tukee se kaikkien alueiden elinvoimaa. [Hanna Kosonen: Terveisiä Itä-Suomesta!]

Keskustalla on kuitenkin nyt vastalauseessaan kymmeniä sivuja lausumia siitä, kuinka tämä hallitus on toiminut väärin ja kuinka taloutta olisi pitänyt hoitaa. Tämä on sikäli perin merkillistä ja sitä kummeksun kovasti, koska, arvoisa keskusta, teillä oli keväällä 23 erinomainen mahdollisuus kertoa ajatuksianne hallitustunnustelijalle ja antaa ehdotuksenne hallitusneuvotteluissa, mutta sen sijaan te jätitte tyhjän paperin, ja nyt tulette tänne viisastelemaan.

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Edustaja Hyrkkö, olkaa hyvä.

15.34 **Saara Hyrkkö vihr** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Alan olla varsin kyllästynyt tähän hallituksen teatteriin, jossa silmät kirkkaina väitetään, että kukaan muu ei ole esittänyt mitään vaihtoehtoja. Se nyt vain ei yksinkertaisesti pidä paikkaansa.

Te olette kysyneet, mistä rahat, ja minä kysyn samaa teiltä, erityisesti kokoomukselta: mistä te otatte rahat? Teidän hallituksenne poraa miljardiluokan aukot verotuloihin, liikenteen verokertymä sulaa vääjäämättä, ja te ette tee asialle yhtään mitään. Ja sen päälle meillä on miljardikaupalla menopaineita tuleville vuosille.

Ministeri Ikonen puhui täällä jälleen koulutuspanostuksista, mutta todellisuushan on se, että te leikkaatte korkeakouluilta, te leikkaatte kunnilta eli päiväkodeilta ja peruskoulusta. [Timo Heinonen: Ei, 200 miljoonaa lisätään!] Nämä paljon mainostetut sadan miljoonan

Pöytäkirja PTK 64/2025 vp

euron lisäpanostukset koulutustason nostoon — niistä rahoista ei näy jälkeäkään. Mistä rahat?

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Edustaja Pekonen, olkaa hyvä.

15.35 Aino-Kaisa Pekonen vas (vastauspuheenvuoro): Arvoisa herra puhemies! Tuossa ryhmäpuheenvuorokierroksella kristillisdemokraattien edustaja Östman totesi, että nämä päätökset eivät kaikkia miellytä mutta pitkällä tähtäimellä ne koituvat kaikkien eduksi. Minä en usko tätä.

Tiedättekö te sitä, että tämä hallitus on omilla toimillaan aiheuttanut 17 000 uutta köyhää lasta, ja tiedättekö te, millaisia vaikutuksia lapsiköyhyydellä on? Jos mennään katsomaan tutkimustietoa, niin lapsiköyhyys aiheuttaa rikollisuutta, se aiheuttaa mielenterveysongelmia, se aiheuttaa koulutusvajetta ja sitä kautta työttömyyttä.

Minä olen sitä mieltä, että näillä teidän aivan hirveillä päätöksillä hyvinvointivelka sen kuin kasvaa, ja sitä velkaa on todella vaikea kuroa umpeen. En usko, että tämä teidän hallituksen politiikka on kenellekään hyväksi, paitsi ehkä kaikista hyväosaisimmille ja rikkaille.

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Edustaja Lyly, olkaa hyvä.

15.36 Lauri Lyly sd (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Kasvun puute on akilleenkantapää. Siitä me varmaan ollaan tässä yhtä mieltä. Edustaja Paasi totesi ryhmäpuheenvuorossaan, että hallituksella on 600 kasvutoimea ja niitä nyt laitetaan liikkeelle. Talous kasvaa Suomen Pankin ennusteen mukaan 0,5 prosenttia tänä vuonna. Kasvu mataa, kotimarkkina on sotkettu, kuluttajat eivät uskalla kuluttaa, työttömyys on ennätyskorkealla, 320 000, pitkäaikaistyöttömyys 90-luvun lamavuosien tasolla kohtapuoliin, konkurssiin määrä on ennätysuuri, ja kuluttajat eivät uskalla tehdä päätöksiä sen takia, että talous on näin epävarmalla pohjalla. Ovatko kaikki nämä luvut, jotka tässä tulevat, onnistuneen talouspolitiikan tunnusmerkkejä? Minusta eivät, ja odottaisinkin, että niitä kasvutoimia oikeasti nähdään täällä vielä. — Kiitos.

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Edustaja Satonen, olkaa hyvä.

15.38 Arto Satonen kok (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Olen samaa mieltä edustaja Lylyn kanssa siitä, että kasvua tässä tarvitaan, ja se, mitä hallitus on tehnyt, on se, että me ollaan meidän viennin kilpailukykyä vahvistettu todella paljon muun muassa työmarkkinauudistuksilla ja me ollaan tehty Suomesta parempi paikka ja houkutteleva paikka investoida, mikä näkyy nyt jo siinä, että näitä isoja investointeja on tullut. Mitä sitten tulee kasvuun tämän viennin lisäksi, niin kotimarkkina on tärkeä, ja toisin kuin täällä on väitetty, kuten Veronmaksajain Keskusliitto on sanonut, tänäkin vuonna keskituloisten ostovoima kasvaa merkittävästi, koska palkat kasvavat enemmän kuin inflaatio, korot ovat tulleet alaspäin ja verotus kevenee. Tässä on vain taustalla se, että 2020—2023 ostovoima laski kuusi prosenttia, ja se näkyy tässä taustalla sinä epävarmuutena. Mutta nyt mennään oikeaan suuntaan, ja tämä kotimarkkinoiden veto tulee nostamaan Suomen talouskasvuun.

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Edustaja Oinas-Panuma, olkaa hyvä.

Pöytäkirja PTK 64/2025 vp

15.39 Olga Oinas-Panuma kesk (vastauspuheenvuoro): Kiitos, arvoisa herra puhemies! Ensin ajattelin, että en reagoisi näihin perussuomalaisten höpinöihin näistä tyhjästä pape-reista ja menneisyydestä, mutta sitten minä hoksasin, että eihän sillä ole mitään väliä, kun teille on monta kertaa kerrottu niitä meidän vaihtoehtojamme mutta te ette selkeästikään kuuntele niitä.

Ja sitten se keskittäminen: monta kertaa on käyty myös läpi se, millä tavalla tämä halli-tus keskittää, ja juuri mitään muutahan te ette teekään kuin keskitätte aivan kaikella teidän politiikallanne ja toiminnallanne.

Mutta nyt kun huomaa, että täällä on paikalla tämä meidän uudehko työministeri, niin ilahduin sitten kovasti siitä. Meillähän pitäisi saada tämä työn tuottavuus nousuun, niin kuin täällä on paljon puhuttu, ja tuottavuudessa aika iso osuus on se, että ihminen on riit-tävän pätevä siihen työhön, ja tästä päästäänkin sitten aiheeseen koulutus. Eli hallitushan leikkasi tämän aikuiskoulutustuen, jolla jo aiemmin oli kouluttauduttu paljon nimenomaan näille työvoimapula-aloille, ja meillä on paljon aloja, joille ei voi kouluttautua työn ohes-sa, eli tarvitsee niin sanotusti pitää vapaata, jotta pystyy kouluttautumaan vaikkapa sairaan-hoitajaksi tai muulle semmoiselle alalle, joka vaatii näitä harjoitteluita. Haluaisinkin kysyä uudelta työministeriltä: milloin me saadaan se uusi esitys aikuiskoulutustuesta, sen korvaa-vasta mallista? Esimerkiksi päivämäärä sille voisi olla hyvä. — Kiitos.

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Edustaja Bergbom, olkaa hyvä.

15.40 Miko Bergbom ps (vastauspuheenvuoro): Arvoisa herra puhemies! En pidä höpi-nänä sitä, että muistutetaan suomalaisia siitä, että keskusta kieltäytyi kategorisesti hallitus-vastuusta. [Markus Lohi ja Olga Oinas-Panuma pyytävät vastauspuheenvuoroa] Te ette ha-lunneet kantaa vastuuta, te ette tuoneet pöytään omia ehdotuksianne, kun tilaisuus sille oli. Ja nyt, kuten edustaja Piisinen loistavasti täällä todisti, te jälkiviisastelette. Tuotte esityk-siä, joita te ette ole valmiina kuitenkaan oikeasti ajamaan, koska jos olisitte, te olisitte hal-lituksessa, ja te tiedätte tämän. Te olette siellä, koska te yritätte kerätä kannatusta, ja tämä on se lainalaisuus, missä nyt ollaan.

Mutta mitä tulee vasemmiston väitteisiin, että tämä hallitus on ikään kuin huono lapsi-perheille ja lasten kannalta, niin se ei pidä paikkaansa. Katsokaa omaa vaihtoehtoanne. Siellä riippumattomat asiantuntijat ovat arvioineet, että Suomeen syntyisi yli 50 000 uutta työtöntä vasemmistoliiton veronkorotusvaihtoehdon seurauksena. [Hanna Sarkkinen: Se johtuu siitä, ettemme leikkaisi sosiaaliturvaa! — Minja Koskela pyytää vastauspuheenvuo-roa] Mitä se tarkoittaisi usealle suomalaiselle, tuhansille suomalaisille lapsiperheille, joilta lähtisivät työpaikat alta ja joiden elintaso sitä myötä heikkenisi? Hallitus panostaa lapsi-perheisiin: alle kolmevuotiaiden lapsilisiä on korotettu, peruskoulu, lasten ja nuorten tera-piatakuu, työtulovähennyksen korotuksia. Täältä löytyy kyllä toimia, [Puhemies koputtaa] joita teistä ei ollut ajamaan. — Kiitos.

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Edustaja Lohi, olkaa hyvä.

15.41 Markus Lohi kesk (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Edustaja Bergbo-mille sanon, että totta kai te voitte puhua keskustasta ja siitä, miksi keskustasta ei toisen pe-rättäisen vaalitappion jälkeen lähtenyt hallitukseen vaan kunnioitti vaalitulosta ja demo-kratiaa, jos se tuo helpotusta teille, mutta minusta kuitenkin on tärkeämpi, kun puhutaan

Pöytäkirja PTK 64/2025 vp

julkisen talouden suunnitelmasta, että oltaisiin nyt yhdessä huolissamme siitä, mihin velkakurimukseen tämä maa on menossa tämän hallituksen toimesta. Katsokaa, mitä VTV sanoo: ei ole edes näköpiirissä, että valtion velkaantuminen kääntyisi laskuun.

Mitä tulee sitten täällä kokoomuksen ilakointiin siitä, että Suomi on lähtenyt nyt nousuun, niin totta kai me olemme tyytyväisiä, että kasvua on ennustettu Suomen Pankinkin uusimman mukaan 0,5 prosenttia, mutta se ei riitä. Valtiovarainvaliokunnan asiantuntijoiden mukaan kasvun pitää olla korkeampaa kuin meidän valtionvelan korko, jotta me saadaan velkaantuminen haltuun. Eli kasvun pitäisi alkaa kakkosella.

Mitä tulee lapsiperheisiin, niin on se minusta arvovalinta, että tuodaan lapsivähennys verotukseen, mutta jos tuleekin perheenisäystä eli joutuu vanhempainvapaalle — tai pääsee, sehän on iloinen asia — niin menettää sen lapsikorotuksen verotuksessa. [Puhemies koputtaa] Tai jos joudut työttömäksi, menetät sen, koska se annetaan vain työtuloista.

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitos. — Edustaja Minja Koskela, olkaa hyvä.

15.42 Minja Koskela vas (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Olen aiemminkin käynyt täällä keskustelua perussuomalaisten kanssa liittyen näihin meidän vaihtoehtobudjetin laskelmiin, joissa näkyy, että työttömyys lisääntyy. Se johtuu siitä, että me emme olisi tehneet sitä valintaa, että leikkaamme sosiaaliturvaa 1,5 miljardia euroa. [Miko Bergbom: Riippumattomat asiantuntijat!] On fakta, että se osuu nimenomaan kaikista heikoimmassa asemassa oleviin ihmisiin. Kun te poistatte esimerkiksi suojaosat, niin se vaikeuttaa työn vastaanottamista. Yksi asia on se, että te kyllä laskette dynaamisia vaikutuksia ihan joka ikiselle rikkaille tehtävälle veronalennukselle, mutta näille heikennyksille, joita te teette kaikkein pienituloisimmille ihmisille, ei tehdä mitään vaikutusarviota. Totta kai se on niin, että kun te pudotatte satatuhatta uutta ihmistä toimeentulotuella, jolta on kaikkein vaikein työllistyä, niin se silloin vaikeuttaa ihmisten työllistymistä, ei helpota sitä. Eli minä seison kyllä ihan rohkeasti ja selkä suorassa sen meidän vaihtoehtobudjettimme takana. Me olemme tehneet siinä meidän arvovalinnan, ja te olette tehneet hyvin toisenlaisen arvovalinnan. [Ben Zyskowitz: Teidän arvovalinta tekee 50 000 työtöntä lisää!]

Puhemies Jussi Halla-aho: Edustaja Bergbom, olkaa hyvä.

15.44 Miko Bergbom ps (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Se on käynyt kyllä koko Suomen kansalle selväksi, että vasemmisto seisoo sen valinnan edessä, että jatkossakin työttömät pysyisivät työttöminä, mutta se ei ole tämän hallituksen linja. [Välihuutoja vasemmalta] Se ei ole tämän hallituksen valinta. Me teemme politiikkaa, jolla tavoitellaan sitä, että nämä ihmiset nousisivat sieltä työttömyydestä töihin. Silloin heidän ostovoimansa ja elintasonsa paranevat, [Hälinää — Puhemies koputtaa] mikä helpottaa myös niitä lapsia. Ja se on aivan kohtalonkysymys koko tälle maalle, että me saadaan yhä useampi ihminen työskentelemään työpaikoilla. [Pia Lohikoski: No, missä ne työpaikat on?]

Suomessa on yksi Pohjoismaiden korkeimmista rakenteellisista työttömyysasteista. Herättääkö se teillä minkäänlaisia hälytyskelloja? Eipä näytä herättävän. Teidän vaihtoehtonne on vaan laittaa lisää rahaa sosiaaliturvaan. Se ei ole kestävä vaihtoehto. Kestävää on se, että suomalaiset saavat työpaikan, ja siihen hallitus pyrkii kaikilla toimillaan, joita nyt myös puoliväliriihessä tehtiin lisää, [Pia Lohikoski: Lupasitte 100 000 lisää, missä ne on?]

Pöytäkirja PTK 64/2025 vp

— Välihuutoja] jotka tulevaisuudessa vahvistavat sitä, että Suomessa olisi enemmän työpaikkoja. Mikä siinä on niin kamalaa?

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Ja edustaja Zyskowicz, olkaa hyvä.

15.45 Ben Zyskowicz kok (vastauspuheenvuoro): Kiitos, herra puhemies! Täällä me huitelemme toisillemme, että mistä rahat. Tosiasia on kuitenkin se, että valtavat julkisen talouden haasteet ovat Suomen ja kaikkien vastuullisten puolueiden edessä vielä vuosikausia ja useita vaalikausia.

Suomen Pankin pääjohtaja Olli Rehn ja myös hyvin arvostettu ekonomisti Vesa Vihriälä ovat esittäneet, että Suomessa otettaisiin mallia Ruotsin finanssipolitiikan ohjauskehosta. Rehnin mukaan Ruotsissa kokonaisuuden peruspilarit ovat tasapainotavoite ja velka-ankkuri sekä niiden kanssa johdonmukainen menokatto. Hän hallituksellekin kertoi, että valtiopäivät Ruotsissa asettaa tasapainotavoitteen joka kahdeksas vuosi vaalikauden lopussa niin, että uusi tavoite koskee ennakoivasti seuraavia vaalikausia, ja velka-ankkuri puolestaan on keskipitkän aikavälin tavoite julkiselle velkasuhteelle. Mielestäni nämä Rehnin ja Vihriälän näkemykset ovat hyviä ja kannatettavia, ja kannustankin puolueita neuvotteluihin tällaisista asioista.

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Ja edustaja Viitala, olkaa hyvä.

15.46 Juha Viitala sd (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Työllisyys on todellakin mennyt rajusti huonompaan suuntaan, ja kun välillä täällä salissa puhutaan piilotyöpaikoista, niin kyllä on todella onnistuttu työpaikat piilottamaan hyvin. On menty todella paljon huonoon suuntaan, yli satatuhatta työpaikkaa ollaan varmasti menetetty.

Suomen velkaantuminen on myös ennätysvauhtia tässä lisääntynyt, ja käsiteltävänä oleva selonteko julkisen talouden suunnitelmasta ei kyllä juurikaan esitä toimia tämän tilanteen korjaamiseksi. Usko ja toivo rikkaiden veronalennuksien voimaan eivät nyt auta tässä asiassa, ja tarvitaan niitä aitoja kasvutoimia, jotka tukevat pitkäjänteistä, kestäväää talouskasvua. Tähän keskeisiä keinoja löytyy teollisuus-, koulutus- ja työvoimapolitiikasta, ilmastopolitiikasta, ja kaikissa näissä hallitus on epäonnistunut.

Toivon, että jatkossa hallitus ja varsinkin työministeri Marttinen keskittyisivät aidosti kasvun luomiseen ja sen edistämiseen ja jättäisivät palkansaajien aseman polkemisen vähän vähemmälle. — Kiitos. [Markus Lohi: Erittäin hyvä puheenvuoro!]

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Edustaja Krista Mikkonen, olkaa hyvä.

15.47 Krista Mikkonen vihr (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Tämä hallituksen esitys on saanut poikkeuksellisen paljon — poikkeuksellisen paljon — talousasiantuntijoiden kritiikkiä, eikä se ole ihme, sillä asiantuntijat ovat joutuneet korjailemaan vaikutusarvioita, ja Valtiontalouden tarkastusvirasto antaa todellakin pyyhkeitä.

Hallitus on puhunut siitä, kuinka velka tulee taittaa, mutta ratkaisut, mitä te esitätte, eivät vie siihen. Te olette unohtaneet myös ilmasto- ja luontovelan. Olette unohtaneet hyvinvointivelan. Nämä ratkaisut, joita te esitätte, kasvattavat myös näitä kaikkia velkoja aivan massiivisesti, ja se tulee äärimmäisen kalliiksi tulevana vuosina.

Pöytäkirja PTK 64/2025 vp

Täällä on puhuttu siitä, että meillä ei ole ollut talouskasvua. Se, mitä meidän pitäisi korjata, on jalostusarvon nosto. Me käytämme poikkeuksellisen paljon luonnonvaroja, mutta me käytämme niitä todella tehottomasti. Jotta saamme jalostusastetta nostettua, me tarvitsemme myös osaamista, koulutusta, mutta valitettavasti tästäkin te olette leikanneet.

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Edustaja Yrttiaho, olkaa hyvä.

15.48 **Johannes Yrttiaho vas** (vastauspuheenvuoro): Puhemies! Hallituksen kallein ministeri näyttää olevan nyt poissa. Ministeri Häkkinen ilmoitti Natossa, että eduskunta olisi kuitannut sotilasliiton uudet viiden prosentin menotavoitteet. Noin vain ministeri kuittasi Suomelle yli 16 miljardin euron laskun, vaikkemme täällä ole asiaa edes käsitelleet, saati siitä päättäneet. Jos avoimesti käsitteisimme, ei hyväksyntää tulisi, sillä niin suuren vahingon se maallemme ja kansalaisille aiheuttaisi.

Tälle vuodelle aseisiin annettiin kuusi ja puoli miljardia. Se on kaksinkertainen määrä viiden vuoden takaiseen. [Miko Bergbom: Minkähän takia?] Nykytaso on jo tarkoittanut leikkauksia hyvinvointiin. Käsitellyssä oleva julkisen talouden suunnitelma tarkoittaisi yli kymmentä miljardia sotilasmenoihin. Leikkaukset sosiaaliturvaan, eläkkeisiin ja palveluihin jatkuvat entistä ankarampina.

Opetukseen ja kulttuuriin valtio antaa vuosittain reilut kahdeksan miljardia, kahdeksan ja puoli. Päiväkodit, koulut, yliopistot, nuorisotoimi, kirjastot ja taide tässä maassa saavat sen. Jatkossa armeija saisi kaksi kertaa enemmän, 16 miljardia. [Puhemies koputtaa] Se on lähes viidenneksen valtion budjetista. Pienen kansan voima voi olla vain sivistyksessä, [Puhemies koputtaa] mutta hallitus näyttää uskovan aseisiin.

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Edustaja Kosonen. Edustaja Kosonen on tainnut poistua. — Edustaja Siponen, olkaa hyvä.

15.50 **Markku Siponen kesk** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa herra puhemies! Ensinnäkin tuosta perussuomalaisten puheenvuorosta, että kannetaan yhdessä huolta alueiden elinvoimasta: kyllä keskusta on monia tämän hallituksen ratkaisuja vastustanut, muun muassa tätä sairaaloiden alasajoa ja yöpäivystyksen lakkautuksia, joita perussuomalaiset ovat olleet täällä aktiivisesti viemässä eteenpäin.

Tämä kokoomuksen ensimmäinen puheenvuoro tässä keskustelussa oli aika kuvaava, kun se meni vähän niin kuin sillä entisellä parhaalla päivällä nähneellä urheilijalla, että tämä kausi nyt meni vähän huonosti, mutta odottakaapa seuraavaa kautta, sitten talous lähtee oikeenomaan. Kyllähän tämä Valtiontalouden tarkastusviraston kertomus oli aika koruton kertomaa. Siinä todellakin sanotaan, että ”hallitus ei esitä uskottavaa suunnitelmaa julkisen talouden tasapainottamiseksi”, ja se jatkuu vielä niin, että ”puoliväliriihen päätökset vievät entistä kauemmaksi tästä tavoitteesta”. Mutta yhdessä kisassa pärjätte, yhden kultamitalin olette jo oikeastaan saaneet plakkariin, elikkä tullette olemaan todennäköisesti kaikkien aikojen eniten velkaa ottanut hallitus.

Arvoisa puhemies! Kun täällä on työministeri paikalla ja maatalouden kannattavuus meitä kaikkia huolettaa, [Puhemies koputtaa] niin kysyn työministeriltä: miten etenevät nämä hallitusohjelman mukaiset toimenpiteet [Puhemies koputtaa] kilpailulain tarkastelusta ja muutoksista maatalouden kannattavuuden parantamiseksi?

Pöytäkirja PTK 64/2025 vp

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Edustaja Vähämäki, olkaa hyvä.

15.51 Ville Vähämäki ps (vastauspuheenvuoro): Kunnioitettu puhemies! Niin, kyllä totuutta täytyy katsoa silmiin. Valtio velkaantuu edelleen huolestuttavasti. On useiden valtiokausien työ, että saadaan tämä oikaistua.

Mutta täällä on monesti viitattu tähän VTV:n julkaisuun. Mitä VTV oikeastaan tahtoo meille sanoa? Valtion menot kasvavat tuloja nopeammin. Käytännössä VTV esittää lisäsopeutusta: menoja pienemmiksi ja tuloja lisää. No, miten hallitus on toiminut? Mehän on tehty kasvupaketti, jolla ylläpidetään kansalaisten ostovoimaa. Kasvun taikaa ei saada valtion menopuolella, vaan täytyy tehdä toimenpiteitä valtion tulopuolella, ja sitä on nyt tässä toteutettu. Tuottavuutta koetetaan saada ylös, investointeja liikkeelle, ja sitä kautta kustannuskilpailukyky kasvaa, yksikkötyökustannukset lähtevät laskuun ja vienti lähtee kasvuun.

Mitä tulee sitten näihin puolustusmenopaineisiin, niin se on aivan totta, että tulevina vuosina on valtavat puolustusmenopaineet. [Puhemies koputtaa] Siihen täytyy keksiä jotakin.

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Edustaja Lindén, olkaa hyvä.

15.52 Aki Lindén sd (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Talouden tilanne on erittäin vaikea, niin kuin kaikki tiedämme, ja ymmärrän keskustelun rapsakkuuden. Hallitus haukkuu oppositiota, ja oppositio haukkuu hallitusta, ja voi olla, että keskustelu lässähtää nyt tässä minun puheenvuorossani jokseenkin täysin, koska olen päätenyt seuraavanlaiseen fundeeraukseen:

Kolmea asiaa ei voi saada yhtä aikaa, oli hallitus mikä tahansa, nimittäin velan kasvun pysäyttämistä, verojen alentamista ja välttämättömän rahoituksen lisäystä niihin tarpeisiin, jotka meillä on. Kaksi näistä voidaan aina toteuttaa yhtä aikaa mutta kolmannen kustannuksella. Esimerkiksi jos velkaa alennetaan ja veroja alennetaan, silloin ei rahoitukseen jää rahaa. Tai jos velkaa alennetaan ja rahoitusta lisätään, silloin veroja ei voida alentaa. Tai kolmanneksi: jos veroja alennetaan ja rahoitusta kasvatetaan, silloin myös velkaa joudutaan kasvattamaan. Eli kolmea ei saa yhtä aikaa.

Oppikaa tämä, hyvä hallitus. Miettikää, mitkä kaksi näistä ovat mahdollisia tehdä.

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Edustaja Lohikoski, olkaa hyvä.

15.53 Pia Lohikoski vas (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Valtiontalouden tarkastusviraston mukaan hallituksen kevään puoliväliriihen lisätoimet heikentävät julkista taloutta. Hallitus on pyrkinyt tähän asti sopeuttamaan taloutta useilla miljardeilla: rajuja leikkauksia on kohdennettu sekä sosiaaliturvaan että koulutukseen. Hallitus on toteuttanut leikkauspolitiikkaansa perustellen sitä velkaantumisen vähentämisellä. Nyt tämä velkaantumisen vähentäminen ei enää kiinnostakaan, vaan hallituksella on oma taikaseinä, josta rahaa riittää suuryritysten ja suurituloisten veronalennuksiin, kunhan ne rahoitetaan leikkaamalla pienituloisilta tai jopa velkarahalla tai pikavippinä Eläkerahastosta.

Puoliväliriihessä jatkuivat myös hallituksen hyökkäykset ay-liikettä kohtaan, ja samoin koulutuksesta leikataan jälleen. Leikkaamalla kuntien valtionosuuksista 75 miljoonaa leikataan siis varhaiskasvatuksesta ja perusopetuksesta. Lisäksi korkeakoulukenttää järkytettiin 120 miljoonan leikkauksilla korkeakoulujen perusrahoituksesta. Mutta eniten ihmetyt-

Pöytäkirja PTK 64/2025 vp

tää, ja tätä haluaisin kysyä: missä on se sata miljoonaa, jota on luvattu [Puhemies koputtaa] lisää uusiin aloituspaikkoihin? Valiokuntakuulemisessa kävi ilmi, että sitä [Puhemies koputtaa] ei ole missään.

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Edustaja Mäkinen, olkaa hyvä

15.55 Riitta Mäkinen sd (vastauspuheenvuoro): Arvoisa herra puhemies! Kyllä tilanne todella vakava tällä hetkellä on. Kun katsotaan nyt tätä Valtiontalouden tarkastusviraston tuoretta arviota tästä julkisen talouden suunnitelmasta, niin sieltä oikeastaan kaksi huomiotta nousee esille.

Ensinnäkin tämä VTV:n tuore puolueeton arvio hallituskaudella toteutuvasta julkisen talouden sopeutuksesta on luokkaa 2,6 miljardia. Siis hallituksen sopeutus ei tosiasiassa ole lähelläkään yhdeksää miljardia, joten nyt on lopetettava tämän mantran toistelu, koska se ei yksinkertaisesti vie asioita eteenpäin millään lailla. Toisekseen puoliväliriihen päätökset heikentävät julkista taloutta ja vievät sitä kauemmaksi hallitusohjelman sopeuttamistavoitteesta. Tässä olisi nyt erittäin vakava harkinnan paikka miettiä näitä puoliväliriihen toimia uudemman kerran.

Tilanne on siinä määrin vakava, että todella kannatan ajatusta siitä, että tarvitsemme tällaisista pidemmän aikavälin näkymää, [Puhemies koputtaa] parlamentaarista yhteistyötä siinä, kuinka näistä tulevaisuuden haasteista selvitään.

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Edustaja Valkonen, olkaa hyvä.

15.56 Ville Valkonen kok (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Terve talous on hyvinvoinnin perusta, ja tämänkin julkisen talouden suunnitelman käsittelyn aikana on käynyt selväksi, että 1) tämä hallitus tekee poikkeuksellisen kunnianhimoista ja rohkeaa talouspolitiikkaa monilla eri osa-alueilla ja 2) on ilmiselvää, että työtä riittää myös tulevaisuuteen, niin sotomenojen kasvun osalta kuin esimerkiksi puolustusmenojen kasvun osalta.

Se on tänä keväänä talouspoliittisessa keskustelussa ehkä eniten yllättänyt, että koko oppositio on kääntynyt vastustamaan näitä veronkevennyksiä, rakenteellisia muutoksia, joissa Suomen verojärjestelmää uudistetaan siten, että työ ja yrittäminen ja investoiminen kannattavat paremmin. [Pia Viitasen välihuuto] Siis se ei ole yllättänyt, että sosialisteilla menevät veronmaksajien rahat ja omat rahat sujuvasti sekaisin, mutta se, että keskusta on täysin samassa rintamassa, on kyllä ollut yllättävää. Keskusta voisi vastata, mikä enää erottaa teidän veropolitiikkaa sosiaalidemokraateista.

Kokoomus on erittäin tyytyväinen siihen, että Suomessa investointien, [Puhemies koputtaa] talouskasvun, työnteon kannustimet nyt paranevat.

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Edustaja Hoskonen, olkaa hyvä.

15.57 Hannu Hoskonen kesk (vastauspuheenvuoro): Arvoisa herra puhemies! Kyllä keskustalle on täysin selvää, että yksityistä omaisuutta suojellaan ja metsiä jalostetaan ja myydään valmiina tuotteina maailmalle. Nythän sitä poltetaan. Kokoomukselta odottaisi nyt toimenpiteitä, että tämä tuhoisa politiikka lopetetaan. Meidän on saatava tähän maahan turve takaisin, muuten tässä maassa käypi todella köpelösti. Maatalous rypee niin syvällä nyt. Meiltä kohta loppuvat kuiviketurpeet, kasvuturpeet. Meillä loppuu kaikki se tavara, mikä

Pöytäkirja PTK 64/2025 vp

on halpaa, edullista ja toimivaa. Se korvataan aivan sellaisilla plaseboilla, mitkä tekevät vain vahinkoa Suomen kansantaloudelle.

Meidän ainoa mahdollisuus selvitä näistä veloista on tuottaa omilla tuotteillamme lisä-arvoa jalostamalla tuotteita mahdollisimman pitkälle, myymällä ne ulkomaille, koska vienin kautta tämä maa nousee, jos nousee. En halua moittia ketään, mutta toteen, että nämä ovat karmeita totuuksia. Metsäteollisuuden tulevaisuus tässä maassa lietsoo samalla metalliteollisuutta, energiateollisuutta, kemianteollisuutta, työllisyyttä, koko tätä kuviota. Hyvät, rakkaat edustajakollegat, älkää kuvitelkokaan, että ilman sitä selviäisimme.

Ja oma leipä pitää taata. Maatalouden alasajo on lopetettava ja saatava tämä orkesteri soimaan kauniimmin. Se on helppoa, kun sitä haluamme.

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Edustaja Sarkkinen, olkaa hyvä.

15.58 Hanna Sarkkinen vas (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Edustaja Bergbom poistui salista, mutta olisin hänelle halunnut todeta, että tosielämässähän kenenkään työpaikka ei häviä sen takia, että sosiaaliturvaa ei leikata, ja tosielämässä myöskään kenellekään ei automaattisesti ilmesty työpaikkaa sen perusteella, että sosiaaliturvaa leikataan.

Tämä hallituksen sosiaaliturvaleikkauksiin ja laskennallisiin työllisiin perustuva työllisyyspolitiikka ei tässä tosielämässä ole nyt toiminut. Tavoitteena oli 100 000 lisätyöllistä, mutta saldona tähän mennessä on 80 000 työtöntä lisää. Erityisen paha on pitkäaikaistyöttömyyden kasvu. Pitkäaikaistyöttömien on usein vaikea palata takaisin työmarkkinoille, vaikka työmarkkinoiden tilanne paranisikin, ja pitkäaikaistyöttömyys muodostaa valtiontaloudelle usein pitkäaikaisen ongelman. Laskua 90-luvun laman työttömyydestä maksetaan yhä. Haluan kysyä työministeri Marttiselta: mitä te aiotte tehdä pitkäaikaistyöttömyyden vähentämiseksi? Toivon, että teillä on muitakin lääkkeitä kuin sosiaaliturvan leikkaus.

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Ministeri Marttinen, neljä minuuttia, olkaa hyvä.

16.00 Työministeri Matias Marttinen: Kiitoksia paljon, herra puhemies! Tässä tuli kohdalaisen monta kysymystä, mutta pyrin käymään nyt läpi kaikki ne, jotka jollain tapaa tulivat omalle toimialalle tai vastuulle.

Edustaja Oinas-Panuma kysyi aikuiskoulutustuesta — hän valitettavasti on näköjään jo poistunut. Vuosi sitten keväällä hallituksen kehysriihessä varattiin erillinen määräraha nimenomaan meidän julkisen sektorin tärkeiden työtehtävien uudelleen kouluttautumistarpeita tai lisäkouluttautumistarpeita varten. Tämä ensimmäisen vaiheen pilotti on nyt ollut käynnissä. Odotan vasta sen tuloksia, ja sen jälkeen katsotaan, miten sitä koulutusmallia voidaan edelleen siis tulla kehittämään ja hyödyntämään paremmin. Elikkä määräraha meillä on käytössä. Toki se on hyvin paljon pienempi kuin mitä se aikaisemmin on ollut aikuiskoulutustuen osalta. Mutta joka tapauksessa tunnistamme sen, että meillä on iso määrä tärkeitä julkisen sektorin työtehtäviä, joissa meidän täytyy turvata ne uudelleen kouluttautumispolut — vaikka sivistyspuolen osalta taikka sitten sairaanhoitajasta aina vaikka terveystieteiden maisteriksi saakka.

Sitten täällä edustaja Lyly ja useat muutkin kollegat puhuivat kasvupolitiikasta oikein viisaasti. En usko, että lopulta meillä on itse siitä tavoitteesta mitään erimielisyyttä. Jos katsoimme tällä hetkellä näitä keskeisiä ennustelukuja, joihin tietysti itse pohjaan vahvasti työni, niin näemme sen, että talouden kasvu on lähtenyt jo tällä hetkellä liikkeelle. Kuten tääl-

Pöytäkirja PTK 64/2025 vp

lä salissa tuotiin aikaisemmin esille, niin vastaavasti myös palkansaajien ostovoima kehittyy tällä hetkellä hyvin myönteisesti. Arvio on silloin se, että tämä tukee nyt hyvin vahvasti nimenomaan palvelusektoreitten elpymistä. Eliikkä nyt tässä tilanteessa, jossa edelleen kansainvälinen epävarmuus, kauppasodan uhka ja Ukrainan sota ovat asioita, jotka vaikuttavat kuitenkin hyvin voimakkaasti Suomen kaltaiseen pieneen vientivetoiseen talouteen, näyttää siltä, että se talouden elpyminen on lähtenyt liikkeelle nimenomaan meidän kotimarkkinasta käsin. Ja totta kai on näin, että mikäli kansantaloudessa tapahtuu myönteisiä liikkeitä parempaan suuntaan, niin vastaavasti niillä on erittäin voimakas vaikutus myös meidän koti-Suomen tilanteeseen. Mutta tietysti me seuraamme tarkasti tilannetta ja teemme osaltamme parhaamme, jotta muun muassa kauppasodan uhka voidaan välttää ja Yhdysvallat, USA, löytää kestävä ja tasapainoisen ratkaisun, jotta taas vastaavasti meidän yrityksille tulee vahvempaa luottamusta investoida tulevaisuuteen.

Lisäksi edustaja Viitala nosti esille työllisyyspuolen ja taisi käyttää aika tällaista mielenkiintoista retoriikkaa puheessaan. Itse en sellaista käytä. Se on, hyvät kollegat, kuitenkin niin, että tämän hallituksen tekemät uudistukset suomalaisille työmarkkinoille ovat varsin maltillisia. Niillä haetaan sitä, että suomalaiset yritykset ja ennen kaikkea suomalaiset pk-yritykset, joita me tunnemme hyvin tuolta meidän omalta kotiseudulta, voisivat vahvemmin työllistää ja kehittää omaa toimintaansa.

Nyt vaikkapa tulevan syksyn työmarkkinauudistukset kohdistuvat ennen kaikkea pienempiin suomalaisiin pk-yrityksiin ja heidän kykynsä taas vastaavasti työllistää. Kuulen mielelläni, mitä vaihtoehtoja sosiaalidemokraateilla on, muita kuin veronkorotuksia, jotka eivät ole mikään aito kasvutoimi, sellaisia, joilla voitaisiin parantaa suomalaisten pk-yrityksien mahdollisuuksia työllistää, kehittää yritysten toimintaa. Kertokaa ihmeessä, minä otan listan vastaan, mutta veronkorotukset eivät kyllä meille kelpaa, vaan halutaan selkeää, vahvaa näkymää, jotta meidän yrittäjät voivat taas luottaa tulevaisuuteensa, ja siihen me kaikin keinoin tässä vastaavasti myös sitten pyrimme.

Rouva puhemies, ehkä tästä jatkan myöhemmin sitten tuolta... [Eduskunnasta: Maatalous unohtui!]

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Jatketaan debattia. — Vastauspuheenvuoro, edustaja Viitanen.

16.04 Pia Viitanen sd (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Tässä tuli puhe tästä veropolitiikasta, ja mielelläni kyllä kerron SDP:n vastauksia. Nimittäin eihän SDP ole vastustanut pieni- ja keskituloisten veronkevennyksiä, päinvastoin. [Susanne Päivärinnan välihuuto] Mehän esitettiin puoli miljardia hallitusta enemmän veronkevennyksiä [Susanne Päivärinta: Nimenomaan!] jo kuluvalla vuodelle suhdannepoliittisesti oikeammin juuri pieni- ja keskituloisille.

Olemme myös esittäneet, ministeri, arvonlisäverovelvollisuuden alarajan nostoa, joka nimenomaan auttaisi pieniä yrittäjiä. Toivon ministeriltä kommenttia tähän. Samoin olimme säilyttäneet kotitalousvähennyksen hoito- ja hoivatyön sekä kotitalousavun kohdalla, koska se nimenomaan tukisi naisvaltaista yrittäjyyttä sekä esimerkiksi ikäihmisten mahdollisuutta asua kotona.

Kyllä SDP:llä on hyviä veronkevennysehdotuksia. Mutta sitä me emme hyväksy, että tällaisia hyvin kalliita, tehottomia, kaikkein varakkaimmille suunnattuja veronkevennyksiä hallitus on löytänyt miljardilla. Se on kyllä täysin eriarvoistavaa ja väärää politiikkaa.

Pöytäkirja PTK 64/2025 vp

Kyllä veroilla tarvitsee saada aikaan kasvua ja työllisyyttä, ei niin, että sitä vaan tungetaan rikkaille, mitä hallitus tekee.

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Lohi. [Ben Zyskowicz: Kotitalousvähenystä demarit on aina kannattanut! — Pia Viitanen: Me olemme vaihtoehtobudjetissamme esittäneet, Zyskowicz lukee!] — Edustaja Lohi.

16.05 Markus Lohi kesk (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Haluan alkuun kiittää edustaja Zyskowiczia. Aivan erinomainen puheenvuoro oli tuossa hetki sitten.

Mitä tulee edustaja Valkosen kyselyyn keskustan veropolitiikasta, keskustahan ei tulo-veroalennuksia vastusta, koska ekonomistien eli taloustieteilijöidenkin mukaan niitten iterahoitusaste on varsin korkea ja ne lisäävät kotimaista kysyntää tässä suhdannetilanteessa ja ovat järkeviä isossa kuvassa. Sen sijaan yhdeksän kymmenestä ekonomistista on sitä mieltä, että tuommoinen kaavamainen yhteisöveron alennus on erittäin kallis ja tehoton. [Pia Viitanen: Kyllä!] Me tästä tulevaisuuteen lähes miljardin joka vuosi velkaannumme sen takia. Sellaista ei kannattaisi tehdä — mieluummin joku rakenteellinen, todellinen muutos tähän. [Jorma Piisisen välihuuto]

Mutta, arvoisa puhemies, haluaisin tässä nostaa esille vielä yhden idean, koska me miettimme, miten tuottavuutta saadaan julkisella sektorilla parannettua. Ja ajatelkaapa, jos me säätäisimme semmoisen lainsäädännön, joka mahdollistaisi, että vaikkapa Kelan etuuskia voitaisiin automatisoida tekoälyä hyödyntäen niin, että ne, jotka ovat positiivisia päätöksiä, voisi tehdä tekoälyn avulla, ja silloin, kun tulee negatiivinen päätös, tulisi ihminen siihen mukaan. Siellä on 8 400 työntekijää, [Puhemies koputtaa] merkittävä osa etuuskäsittelyssä. Me voisimme tuottavuutta parantaa aivan valtavasti. Minusta kannattaisi lähteä miettimään tällaisia uusia ideoita, [Puhemies: Aika!] joilla me saadaan todellista tuottavuutta julkiselle sektorille.

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Kiuru.

16.07 Pauli Kiuru kok (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Edustaja Yrtti-aho otti puolustusmenot puheeksi. Haluaisin häntä muistuttaa siitä, että varautuminen, yhteistyö ja pelote ovat aina halvempia kuin mahdollinen sota. Jos tätä ei ymmärrä, niin kannattaa kysyä ukrainalaisilta. Haagin Naton-huippukokous lähestyy kesäkuun lopulla, ja siellä on pöydällä ajatus viiden prosentin puolustusmenoista, joista 1,5 prosentin on ajateltu kohdistuvan muihin kuin aivan siihen kovaan puolustuksen ytimeen. Siinä voivat tulla kysymykseen Suomen osalta ymmärtääkseni huoltovarmuuskulut, väestönsuojelumenot ja liikenteen puolustusta tukevat investoinnit. Ministeri Marttinen, miten näette, jos tähän päädytään, tämän puolentoista prosentin vaikutukset työllisyyteen? Voidaanko sitä näkökulmaa katsoa ikään kuin vivuttamisen vinkkelistä, että saadaan taloutta liikkeelle, puolustusta tietenkään unohtamatta?

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Niemi.

16.08 Veijo Niemi ps (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Edustaja Kiurun puheesta on helppo jatkaa. Meidän kannattaa muistaa se, että viimeksi, kun Suomi joutui sotaan, suuri osa meidän sotilaistamme sai varusteeksi omaan karvalakkiin kokardin ja on-

Pöytäkirja PTK 64/2025 vp

nettoman pystykorvakiväärin. Se on kylmä tosiasia tänä päivänä, että niillä varusteilla ei itsenäinen valtio ole kovin pitkään itsenäinen valtio.

Meidän on satsattava rahaa korvetteihin. Hämeenmaa- ja Uusimaa-alukset vanhenevat.

Meidän on satsattava rahaa hävittäjiin. Hornetit ovat kohta lentotuntiansa päässä, niihin tulee hiusmurtumia. F-kolmevitokset on saatava tilalle.

Meillä on oltava uskottava rajapuolustus. Daavidin linko meidän on pakko saada ilma-puolustukseen. Meidän on myöskin satsattava jalkaväkimiinoihin. Se on ainoa uskottava pelote sillä kohtaa, jos tänne joku muu maa on pyrkimässä aktiivisesti hyökkäysmielessä.

Nämä asiat on erittäin hyvä muistaa. Niihin menee rahaa, mutta jos niihin ei laiteta rahaa, kohta ei myöskään ole itsenäistä maata. [Puhemies koputtaa] Suomi on ja pysyy. — Kiitos.

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Mikkonen, Krista.

16.09 Krista Mikkonen vihr (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Täällä ihmeteltiin sitä, miksemme ole iloisia siitä, että on tehty veronkevennyksiä pieni- ja keskituloisille. Niistä me olemmekin tyytyväisiä. On hyvä, että työn ja yrittämisen verotusta on alennettu, mutta se, mitä hallitus on nyt tekemässä, on, että se on tämän lisäksi tekemässä myös sellaisia veronalennuksia, jotka ovat aivan turhia, niin kuin tämä yhteisöveron alennus, josta todellakin asiantuntijat sanovat, että se on aivan hyödytön mutta valtavan kallis, ja toisaalta myös ne alennukset kaikkein rikkaimmille, jotka eivät mene edes sitten kulutukseen, niin kuin näitten pieni- ja keskituloisten veronkevennykset kyllä tulevat. Ja tosiaan niiden vaikutukset jäävät pieniksi sillä, kun poistatte tämän ammattiliiton jäsenyyden verovähennyksen.

Mutta se, mitä minä ihmettelen, on se, miksi te ette vie tätä vihreätä verouudistusta eteenpäin. [Ben Zyskowitz: No sitähan just viedään, painopistettä siirretään!] Miksi te ette laita ympäristöhaitoille hintaa? Miksi te ette edistä kiertotaloutta niin, että neitseellisiä raaka-aineita verotettaisiin, mikä loisi kiertotaloutta ja sitä kautta uutta markkinaa? Miksi te ette tee tätä verouudistusta niin, [Puhemies koputtaa] että kun työtä ja yrittämistä kevennetään, niin haitalle laitetaan hinta [Puhemies: Aika!] ja sitä kautta myös ilmasto- ja luonto-toimia saadaan eteenpäin?

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Päivärinta.

16.10 Susanne Päivärinta kok (vastauspuheenvuoro): Kiitos, arvoisa puhemies! Minä haluan nyt todella kiittää vasemmisto-oppositiota tänään oikein runsain mitoin. Kiitos teille teidän vaihtoehtomuudestanne. Se tekee hallituksen linjasta kyllä entistä kirkkaamman. Tai no, olihan teillä vaihtoehto: se kuuluisa tyhjä paperi, jolla Suomen kroonista alijäämää ei saada korjattua eikä talouskasvua aikaiseksi. Siitähän te annoitte vahvan näytön edellisessä hallituksessa.

Ja erityiskiitos menee kyllä nyt SDP:lle, jolla on aivan poikkeuksellinen kyky esittää tänään sellaista, mitä te eilen vastustitte. [Pia Viitanen: Ei pidä paikkaansa!] Tässä nyt edustaja Viitanen juuri sanoi ja todisti, että te keventäisitte pieni- ja keskituloisten verotusta enemmän kuin hallitus. [Pia Viitosen välihuuto] Silti en ole kyllä mistään paperista löytänyt, en mistään, missä te esitätte yli miljardin veronkevennyksiä. Viime kaudella sen si-

Pöytäkirja PTK 64/2025 vp

jaan kiristitte palkansaajien verotusta kaikissa tuloluokissa. Minä kiitän tästäkin. Se muistuttaa suomalaisia siitä, miksi johdonmukaisuus on niin tärkeää.

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Viitanen, vastauspuheenvuoro.

16.12 **Pia Viitanen sd** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Kyllä minä toivoisin, että kun hallituspuolueet niin hanakasti haluavat aina arvostella SDP:tä ja SDP:n vaihtoehtoja, niin te myös tutustuisitte niihin ja lukisitte ne. Nimittäin esimerkiksi tämän vuoden vaihtoehtobudjetissamme me nimenomaan esitämme, niin kuin kerroin, puoli miljardia hallitusta enemmän veronkevennyksiä pieni- ja keskituloisille jo tälle vuodelle. Se lukee meidän vaihtoehtobudjetissamme, ja pidän harmillisena sitä, että esimerkiksi edustaja Päivärinta ei vaivaudu lukemaan näitä asiakirjoja mutta kovin hanakasti aina kyllä oppositiota tietenkin haukkuu ja syyllistää. Samoin viime kaudella me emme suinkaan korottaneet pieni- ja keskituloisten verotusta, päinvastoin siellä tehtiin indeksikorjaukset ym. Eli tässäkin suhteessa tämä todistus oli ikään kuin vääränlainen.

Mutta, puhemies, toden totta, me SDP:ssä pidämme oikeudenmukaisesta verotuksesta. Meidän mielestämme ei ole oikein, että nyt on esimerkiksi varaa laittaa liki miljardi yhteisöveron kevennykseen, joka kaikkien valtiovarainvaliokunnassakin kuultujen asiantuntijoiden mukaan, lähes kaikkien mukaan, on hyvin kallis ja tehoton toimi.

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Päivärinta.

16.13 **Susanne Päivärinta kok** (vastauspuheenvuoro): Kiitos, arvoisa puhemies! Onhan tämä nyt kummallista. Te sanotte, että te esitätte tuollaisia veronkevennyksiä. Kyllä minä olen teidän esitykseenne tutustunut. Samalla te jätätte kertomatta, minkälaisiin sopeutuksiin te olette valmiita. Oletteko te valmiita vain keventämään verotuksia? [Pia Viitanen: Sieltä vaihtoehtobudjetista löytyy!] Oletteko te valmiita sopeuttamaan, leikkaamaan yhdeksän miljardia? Ja kun te sanotte, että te ette kiristäneet verotusta viime hallituskaudella, niin sehän ei pidä paikkaansa. Te kiristitte kaikkien palkansaajien verotusta kaikissa tuloluokissa. [Pia Viitanen: Ei pidä paikkaansa!] Tämä on hyvä muistutus suomalaisille.

Minä kyllä kiitän, jatkan näitä kiitoksia, kun kiitin teitä tuossa ensimmäisessä puheenvuorossani. Kiitän myös teitä, koko oppositiota, siitä, että suomalaisille on kyllä nyt konkretisoitunut karulla tavalla sekin, että velkaraha ei olekaan ilmaista, niin kuin te väititte, että velkaa kannattaa ottaa. Ei se luo kasvua vaan isoa laskua. Kiitos teidän nyt me makamme yksistään valtionvelan korkoa nelinkertaisen määrän verrattuna vuoteen 2022. Silloin korkomenot olivat 0,8 miljardia, [Puhemies koputtaa] nyt ne paukkuvat yli 3,2 miljardin. [Puhemies: Aika!] Kiitos siitä. [Välihuutoja]

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Lohi.

16.14 **Markus Lohi kesk** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Voisiko olla niin, että kun virkavastuulla Valtiontalouden tarkastusvirasto on nyt tehnyt finanssipolitiikan arvioinnin ja toteaa, että yhdeksän miljardin sopeutuksesta, johon edustaja Päivärintakin edellä viittasi, on toteutumassa nyt 2,6 [Välihuuto] — yritin parhain päin ymmärtää — 2,6 miljardia on toteutumassa, niin puhuttaisiin siitä luvusta, mikä on toteutumassa? Hehän kyllä toteavat, että jos tämä työllisyystavoite, kaksi miljardia, toteutuisi täysimääräisesti ja

Pöytäkirja PTK 64/2025 vp

hyvinvointialueiden säästöt, 900 000, niin silloin se sopeutus olisi 5,5 miljardia yhdeksän sijaan. Mutta meidän tiedämme, että nämä monet, sinänsä hyvät rakenteelliset työllisyysuudistukset vaikuttavat pitkällä aikavälillä — silloin kun suhdanne menee semmoiseksi, että työvoiman tarjonnalla on merkitystä — joten tällä vaalikaudella ne eivät vielä ehdi. Alettaisiin puhumaan niistä todellisista luvuista, ei yhdeksästä miljardista vaan 2,6 miljardista. Olisiko, ministeri, tämä hyvä, koska näin on tehty myös virkavastuulla arvio tästä todellisuudesta?

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Lahdenperä.

16.15 Milla Lahdenperä kok (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! On helppoa puhua tulevaisuudesta mutta vaikeampi tehdä päätöksiä, jotka todella rakentavat sitä. Hallitus on tehnyt valintansa. Haluan korostaa panostuksiamme osaamiseen, tutkimukseen ja nuorten mahdollisuuksiin, koska se on tie vakaaseen ja vahvaan Suomeen.

Aiemmin olemme tehneet jo valtavat satsaukset ja uudistukset peruskouluun. Nyt me t&k-rahoitusta ohjataan sinne, missä sillä on eniten vaikutusta: korkeakouluihin, Puolustusvoimien tutkimukseen, pk-yritysten innovaatioihin ja luonnon monimuotoisuuden turvaamiseen. Korkeakoulujen rahoitus on noin kolme miljardia euroa vuodessa, ja indeksit säilyvät, aloituspaikkoja lisätään. Me mahdollistamme myös avoimen väylän kautta tutkintoon johtavan koulutuksen ja tarjoamme opintoseteleitä niille, jotka eivät pääse opintoihin ensimmäisellä yrittämällä. Me haluamme, että jokainen nuori suorittaa vähintään toisen asteen tutkinnon — ei siksi, että se näyttäisi hyvältä tilastoissa, vaan siksi, että avaamme ovia elämään. Siksi valmistava opetus jatkuu niille, jotka sitä tarvitsevat... [Mikrofoni sulkeutuu]

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Minuutti tuli täyteen, mutta sen vuoksi mikki ei lähtenyt, vaan siihen oli joku muu syy. — Edustaja Nikkanen.

16.17 Saku Nikkanen sd (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! En kyllä voi minäkään edelleenkaan lakata hämmästelemästä tätä hallituksen talouspoliittista linjausta ja suunnanmuutoksia, mitä siinä tapahtuu.

Ensimmäiset kaksi vuotta perusteltiin kaikenlaisia leikkauksia velanhoidolla, ja oikein poseerattiin saksit kädessä hymyillen, että nytten ihmisiltä leikataan. Tuossa kun Salon torillakin jo käy ihmisiä tapaamassa, niin ei kuulkaa niitä ihmisiä hirveästi hymyilytä, joilta on ensimmäiset kaksi vuotta tässä leikattu.

No, sitten tuli tämä puoliväliriihi, ja kokoonnuttiin sitten hallituksen toimesta fundeeraamaan sitä, miten tästä mentäisiin oikein eteenpäin ja miten nämä vähän huonot vaalikin saataisiin sitten näyttämään ehkä paremmilta tulevaisuudessa. Fundeeraamisen tuloksena tuli tämmöinen kasvuriihi, jossa otettiin ennätys velkaa, sitten annettiin hyvätuloisille ja rikkaille vähän veronkevennyksiä ja sitten vipataan vielä eläkeläisiltäkin, ettei velka näyttäisi niin pahalta. Kyllä tässä tekee mieli kysyä hallitukselta: [Puhemies koputtaa] mil-tä te arvelette, että niistä ihmisistä tuntuu, jotka saivat kyllä silloin ensimmäisen kahden vuoden aikana ne leikkaukset [Puhemies: Aika!] mutta sitten tässä kasvuriihessä eivät saaneet pennin latiakaan?

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Kalli.

Pöytäkirja PTK 64/2025 vp

16.18 **Eeva Kalli kesk** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Minäkin haluan osaltani kiittää edustaja Zyskowiecia hyvästä puheenvuorosta, jonka käytitte hetki sitten. Viittasitte puheenvuorossanne muun muassa Rehnin ja Vihriälän näkemyksiin parlamentaarisen sovun tarpeesta tiettyjen julkisen talouden reunapulttien osalta. Näin se on. Samansuuntaista on muuten esittänyt aiemmin myös presidentti Niinistö ja, kyllä, myös Suomen Keskusta. Useaan otteeseen olemme esittäneet tarvetta sille, että parlamentaarisesti, puolueet yli oppositio—hallitus-rajojen yhdessä pystyisimme sopimaan tietyistä julkisen talouden reunapulteista, miten eteenpäin, jotta tämä suunta aidosti saataisiin korjattua. Toivonkin todella, että tähän ajatukseen nyt viimein tässä koko ajan vakavoituvassa tilanteessa tartuttaisiin myös hallituksen puolella. Toivonkin, että ministerit Multala ja Marttinen myös vievät tätä viestiä pääministeri Orpolle, koska tälle yhteiselle keskustelulle [Puhemies koputtaa] ja sopimiselle todella on tarve.

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Valtola.

16.19 **Oskari Valtola kok** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Pieni muistutus, missä Orpon hallitus on toiminut: Orpon hallituksen aloittaessa reaalin talouskasvu oli puuttunut Suomesta 15 vuotta. Inflaatio oli kiihtynyt, EKP oli nostanut korkoja, Euroopan talous oli taantumassa, Venäjä oli hyökännyt Ukrainaan, Venäjän vastainen raja oli suljettu, suomalaisten ostovoima oli heikentynyt, rakentaminen oli ongelmassa, työttömyys oli kääntynyt kasvuun, julkiset menot olivat 56 prosenttia bkt:stä, kokonaisveroaste 42,4 prosenttia, ja Suomi velkaantui vaarallisesti.

Hallituksen oli aluksi pakko lähteä sopeuttamaan valtion menoja vähentämällä. Orpon hallitus teki päätökset, jotka sopeuttivat julkista taloutta yhteensä yhdeksällä miljardilla eurolla: suoria säästöjä, veronkiristyksiä ja pitkään lykättyjä työmarkkinoiden rakenteellisia uudistuksia. Ja kun nyt Euroopan taantuma pitkittyi, niin kasvuriihessä päätettiin talouden kasvua vauhdittavista toimenpiteistä laajalla rintamalla. [Aki Lindén: Miten joku voi uskoa tuohon yhdeksään miljardiin, kun ei se näy missään?]

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Sarkkinen.

16.20 **Hanna Sarkkinen vas** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Puolustusmenojen kasvutavoite, viisi prosenttia suhteessa bruttokansantuotteeseen, tarkoittaa ymmärtääkseni euroissa nykyisen noin kuuden ja puolen miljardin menotason nousua 15,9 miljardiin euroon eli siis lähes kymmenen miljardin euron nousua. Prosentteja on helppo heitellä, mutta kun ne puetaan euroiksi, niin kyllähän tuo hiljaiseksi vetää nykyisen alijäämän päälle. Meillä ei ole siis vielä tietoa siitä, mitä 1,5:een voitaisiin laskea. Kukaan ei kai vielä sitä tiedä.

Arvoisa puhemies! Vasemmistoliitto kyllä hyväksyy tarpeelliset korotukset puolustusmenoihin, esimerkiksi Maavoimien investoinnit, mutta me emme voi kuitata mekaanista viiden prosentin tavoitetta, varsinkaan tietämättä, miten se rahoitetaan, velalla, veroilla vai säästöillä. Kasvu ei tässä auta, koska kun bruttokansantuote kasvaa, niin panostusten pitää kasvaa samassa suhteessa. Tähän odottaisin kaikilta nyt vastausta, että miten me tämän rahoitamme. Jos nämä kaikki miljardit leikataan muualta, niin se rikkoo niin pahasti yhteiskunnan perusrakenteita ja kokonaisturvallisuutta, [Puhemies koputtaa] että en tiedä, mitä se tekisi sitten maanpuolustustahdolle.

Pöytäkirja PTK 64/2025 vp

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Aika. — Edustaja Suhonen.

16.22 Timo Suhonen sd (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Useat yhteiskunnallisesti vaikuttavat tahot ovat arvostelleet hallituksen päätöksiä syystäkin, ja näin teki myös STTK seuraavasti: ”Työelämää on heikennetty ja sosiaaliturvaa leikattu nopeasti erittäin kehnolla valmistelulla. Vaikutusarviointi on ollut puutteellista ja kolmikantavalmistelu lähinnä irvokasta näytelmää. Tasa-arvoa heikentävät esimerkiksi vientimalli, määräraikaisuuskien ja henkilöperusteisen irtisanomisen perusteluiden väljentäminen ja lapsiperheiden etuuksien leikkaukset. STTK toteaa, että Suomeen luodaan nyt tulevaisuuden köyhälistö. Kun leikataan etuuksia ja heikennetään palveluita, vaikutukset näkyvät viiveellä. Hyvinvointivaltion rakenteiden romutus on täydessä vauhdissa. Hallituksen toimien seurauksena yhteiskunnan hyväosaisilla menee entistä paremmin ja heikompiosaisilla entistä huonommin. Turvattomien aikojen keskellä hallituksen tapa rakentaa railo eri kansalaisryhmien välille on ollut epäisänmaallinen teko.” Arvoisa työministeri, mitä vastaatte työntekijöille, jotka kokevat toimenne epäisänmaallisina?

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Hänninen.

16.23 Juha Hänninen kok (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Meiltä pohjoisesta on selkeä viesti tähän saliin: Talouskasvua ei synny pelkästään Etelä-Suomessa. Se syntyy myös Lapissa, Kainuussa ja Pohjois-Pohjanmaalla. Suunnitelman rakenneuudistuksilla, kuten luvituksen nopeuttamisella ja liikenneinvestoinneilla, on valtava merkitys myös alueemme elinvoimalle. Investointien vauhdittaminen ja sujuvat viranomaisprosessit ovat avainasemassa, kun rakennetaan uusia tehtaita, matkailun tarvitsemia tiloja tai puhtaan siirtymän hankkeita. Pohjoisessa on potentiaalia, kunhan sitä ei tukahduteta hallinnollisiin esteisiin. — Kiitos.

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Siponen.

16.24 Markku Siponen kesk (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Aivan niin kuin tässä tuotiin äsken oikein esille, seuraavalla hallituksella riittää työtä. Tässä lueteltiin syitä siihen — sotemenojen kasvu, puolustusmenojen kasvu — mutta siitä listasta jäi se tärkeä syy, miksi seuraavalla hallituksella riittää töitä, ja se on tietenkin myöskin se, että tämä hallitus tulee epäonnistumaan näissä taloustavoitteissaan ja se 45 miljardin lisävelka, suurin kautta aikojen, tulee sitten siirtymään myöskin seuraavalle hallitukselle.

Kun kysyttiin tässä keskustan verolinjauksista, niin kyllä, veronkevennykset nimenomaan pienituloisille ja keskituloisille, tavallisille suomalaisille, ovat ilman muuta keskustan ohjelmassa. Ja kyllä me olisimme kotitalousvähennyksen säilyttäneet. Kokoomushan esitti ennen vaaleja, että kotitalousvähennystä pitää parantaa, ja nyt he heikentävät sitä. Kyllä nämä ovat niitä linjauksia, mitä me olemme hämmästelleet.

Arvoisa rouva puhemies! Toistan vielä työministerille kysymyksen, jonka aiemmin jo esitin. Toivon, että se ei ollut tarkoituksellista, että unohtui vastata tähän maatalousaiheeseen kysymykseen, ja toistan vielä kysymyksen: miten kilpailulain tarkastelu ja muutokset etenevät nyt hallitusohjelman mukaisesti? — Kiitos.

Pöytäkirja PTK 64/2025 vp

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Tässä on vielä kymmenkunta sellaista vastauspuheenvuoroa, jotka ehditään tässä antaa, ja sen jälkeen ministereiden puheenvuorot. Ymmärtäisin, että siinä vaiheessa kaikki ovat saaneet ainakin yhden puheenvuoron. [Tuomas Kettunen: Puhemies! Minä en ole saanut vielä yhtään!] — Edustaja Väätäinen.

16.25 Tuula Väätäinen sd (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Julkisen talouden tilanteesta on huoli yhteinen, ja meistä jokainen haluaa kasvua, mutta arvoisa hallitus, suomalaisten ostovoimasta ja pienituloisten selviytymisestä huolestuneena ei ole yhteneväinen. Ajattelen, että usko ja luotto tulevaisuuteen kuuluvat meille kaikille, mutta hallituksen toimilla tämä ei tule nyt toteutumaan.

Pyydän, että istuisitte vielä alas ja miettisitte, mitä kaikkea näitten leikkausten seurauksena tapahtuu ja syntyy. Olisiko mahdollista löytää näihin päätöksiin vähän enemmän inhimillisyyttä? Koska ajattelen, että kaiken pohjalla on kuitenkin kyse arvoista, jotka ohjaavat meidän toimintaa, nyt näyttää siltä, että ainakin sosiaalidemokraattien ja hallituksen arvot ovat kovin kaukana toisistaan.

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Strandman.

16.26 Jaana Strandman ps (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Oppositios- ta on kritisoitu velanottoa, sopeutuksia, panostuksia puolustukseen, ja vastustettu lähes kaikkea. Opposition linja on aivan hajallaan, ja minkäänlaista johdonmukaisuutta tai kokonaisuuksien ymmärtämistä ja näkemistä ei näytä löytyvän.

Tässä on kuitenkin pari faktaa. Ensinnäkin meidän geopoliittinen tilanne pakottaa meidät panostamaan enenevässä määrin puolustukseen, ja ilman varteenotettavaa puolustusta ei tätä maata ja kansakuntaa ole olemassa. Toiseksi valtion velkaantuminen on ollut jo vuosikymmenet karnealla tolalla. Kasvua ei ole ollut 17 vuoteen, jolloin te, oppositiopuolueet, olette olleet hallituksessa. [Aki Lindén: Olikos siellä perussuomalaiset?] Sopeutustoimet on pakko tehdä, ja ne on tehtävä nyt. Oppositiolle tämä ei luonnollisesti käy. He pelaavat halpaa populismia tämän kansakunnan tulevaisuudella, ja se jos jokin on väärin.

Arvoisa rouva puhemies! Tämä hallitus tekee tarvittavat panostukset puolustukseen ja sopeuttaa valtiontaloutta, koska yksinkertaisesti ei ole muuta vaihtoehtoa.

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Hiltunen.

16.27 Pia Hiltunen sd (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Täällä on mo- neen kertaan noussut esille koulutus ja se, kuinka koulutukseen tällä hallituskaudella on panostettu ja tullaan panostamaan. Nyt täytyy kyllä nostaa muutama asia esille.

Tässähän on kyse siitä, että opiskelijat esimerkiksi siirretään pois yleisen asumistuen piiristä, mikä tarkoittaa sitä, että he siirtyvät toimeentulotuelle, josta on hankala työllistyä, ja työllisyystilanteen ollessa huono on myös hankala sieltä menestyä ja päästä kiinni työelämään hyvinvoivana ja oikea-aikaisesti valmistuneena.

Tki-panostukset: kiva lisä, mutta samalla korkeakoulujen perusrahoitusta heikennetään, joten voi kysyä, mistä saadaan ne osaajat sinne tki-puolelle luomaan sitä kasvua ja kehitystä tulevaisuudessa.

Pöytäkirja PTK 64/2025 vp

Panostatte myös avoimen korkeakoulun maksullisiin opintoihin. Kysyn: miksi ette lisää aloituspaikkoja sillä rahalla? Lisäksi vielä kysyisin: mitä teette tälle nuorisotyöttömyyden alentamiselle tulevaisuudessa?

Ja ministeri Marttiselle vielä nopea kysymys: kertoisitko vielä tarkemmin tästä aikuis-koulutustuen kokeilusta, kun kunnissa ei tästä ole tietoa? — Kiitos.

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Jukkola.

16.29 Janne Jukkola kok (vastauspuheenvuoro): Kiitos, arvoisa rouva puhemies! Palaisin noihin ryhmäpuheenvuoroihin, joissa keskusta esittää erityistalousaluetta Itä-Suomeen ja syyttää hallitusta Itä-Suomen unohtamisesta. Tämä ei pidä paikkaansa. Hallitus ei ole unohtanut itää, mutta hallituksen tehtävänä on nähdä koko Suomen kokonaisuus. Talouskasvun veturit löytyvät tällä hetkellä kuitenkin Länsi-Suomesta. Vientiteollisuus, uudet investoinnit ja innovaatiot syntyvät erityisesti lännen kasvukeskuksissa. Näihin panostamalla varmistamme ne verotulot, joilla voimme tukea myös niitä alueita, jotka ovat nyt vaikeuksissa, mukaan lukien Itä-Suomea.

Arvoisa puhemies! Meidän ei pidä kuitenkaan rakentaa vastakkainasettelua alueiden välille. Kestävää aluepolitiikkaa on kehittää koko Suomea: itää, länttä, pohjoista ja etelää. Meidän tehtävämme on pitää koko maa elinvoimaisena.

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Mäkinen.

16.30 Riitta Mäkinen sd (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Valtiontalouden tarkastusviraston arvion mukaan hallitus ei esitä uskottavaa suunnitelmaa julkisen talouden tasapainottamiseksi, ja se toteaa, että puoliväliriihen päätökset heikentävät julkista taloutta ja vievät sitä kauemmaksi hallitusohjelman sopeutustavoitteesta. Eli kyllä edelleen peräänkuulutan sitä, että nyt on syytä arvioida, onko esimerkiksi miljardi suuryrityksille yleisen yhteisöveron laskuun järkevää toteuttaa, kun se ei tuo kasvua. Ja kun se rahoitetaan nimenomaan tällä pikavipillä eläkkeistä, niin se tulee valtiovarainvaliokunnankin saaman selvityksen mukaan vielä kalliimmaksi kuin velka.

Täällä puhutaan edelleen yhdeksästä miljardista, mutta faktat ovat pöydällä, ja tosiasiallisesti, hyvä hallitus, te tullette sopeuttamaan taloutta noin 2,6 miljardilla. Tässä jää kahdelle seuraavalle hallitukselle valtava savotta, ja peräänkuulutan sitä parlamentaarista yhteistyötä, jotta meillä on edes jonkinlainen näkymä siitä, miten näistä tulevista haasteista ja menopaineista selvitään.

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Valkonen.

16.31 Ville Valkonen kok (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Tiivistetään hallituksen veropolitiikka: Tällä hallituskaudella kokonaisveroaste laskee hieman, mutta Suomi säilyy erittäin kireän verotuksen maana, jossa on laaja, kattava hyvinvointiyhteiskunta, sosiaaliturva, hyvinvointipalvelut. Se iso muutos, joka saadaan tehtyä, on painopisteen siirto pois työstä ja yrittämisestä kulutukseen ja haittoihin. Eli yrittämisen, talouskasvun, investointien kannustimet parantuvat, ja jokaisen palkansaajan, joka ainoan ansiotulo-veroja maksavan palkansaajan, työn verotus kevenee tällä hallituskaudella kaikissa tulo-
luokissa.

Pöytäkirja PTK 64/2025 vp

Tämä ylenkatse työtä tekeviä suomalaisia kohtaan, jotka maksavat pahimmillaan lisäeurosta melkein 60 prosenttia voudille, on hämmästyttävää. Ei myöskään kaikkien sosiaali-demokraattien mielestä voi olla oikein, että vouti ottaa 60 prosenttia. Siis Suomi tarvitsee työtä, ja nyt ollaan tekemässä työnteon kunnianpalautusta. Työnteosta tulee kannattavampaa [Puhemies koputtaa] tämän hallituksen veropolitiikalla.

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Lyly.

16.32 **Lauri Lyly sd** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Vahvuuksiamme on isoista kriiseistä selviämisessä ollut neljä: Kaikki on pidetty mukana. Toinen asia: koulutukseen ja osaamiseen on aina panostettu, kun on yritetty selvittää. Sitten uutta tekniikkaa ja niitten sovellutuksia on käytetty, se on kolmas. Ja sitten neljäs asia on ollut yhteinen sopiminen. Nämä neljä isoa asiaa ovat olleet kaikkien kriisien jälkeen niitä selviytymisen keinoja, ja toivoisin, että niitä samoja asioita tässä haettaisiin myöskin esiin.

Sitten täällä tuodaan koko ajan esiin, kuinka paljon tätä velkavuorta on tullut ja paljonko siitä on korkomenoja. Unohdetaan koko ajan, että ennen Sanna Marinin ja Rinteen hallituksia 109 miljardia oli pohjalla valtionvelkaa. Sitä tuli 41 miljardia lisää siinä hallituskauden aikana, ja nyt tämän hallituskauden aikana hallituskauden aloittamisesta kesäkuussa kahden ja puolen vuoden aikana, tämän vuoden loppuun mennessä, tulee 30 miljardia lisää. Katsotaan kaikki peiliin. Joka ikinen hallitus on tässä velkaantunut todella paljon, eikä se ole yhden hallituksen syy. [Puhemies koputtaa] Koko tältä jaksolta tulee korkomenoista kuluja.

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Hopsu.

16.34 **Inka Hopsu vihr** (vastauspuheenvuoro): Kiitos, arvoisa puhemies! Suomen talous on suurten haasteiden edessä. Ilmasto kuumenee, luontokato etenee, väestö ikääntyy, uusia osaajia tarvittaisiin monelle alalle, työttömyys kasvaa. Missä viipyvät hallituksen toimet näihin haasteisiin? Turvallisuustilanne vaatii lisäpanostuksia. Me kaikki näemme kuitenkin lähes kaikki valiokunnan kuulemat asiantuntijatkin, että yrityksille ja suurituloisille tehtävät veroalet ovat tässä kohtaa kestäättömiä.

Yhteiskunnan vakautta eivät myöskään auta heikompiin kohdistuvat leikkaukset. Kasvua ei tule, jos koulutuksen laatua ja osallistumisastetta ei saada nostettua edes OECD-maiden keskitasolle.

Oikeastaan haluaisin kysyä hallitukselta: siellä on pientä panostusta uusiin korkeakoulujen aloituspaikkoihin, mutta mistä se 100 miljoonan rahoitus tulee, kun samaan aikaan sieltä korkeakouluilta tehdään myös isoa leikkausta perusrahoituksesta?

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Kettunen.

16.35 **Tuomas Kettunen kesk** (vastauspuheenvuoro): Kunnioitettu rouva puhemies! Kun tässä oppositiota on syytetty halvasta populismista ja tyhjästä papereista, niin halpaa populismia ei ole se, mitä edustaja Mäkinen omassa puheenvuorossaan toi esille tästä Valtion tarkastusviraston arviosta. Eli 1) hallitus ei esitä uskottavaa suunnitelmaa julkisen talouden tasapainottamiseksi. 2) Nämä puoliväliriihen tekemät päätökset, mitä teitte, heikentävät julkista taloutta. Ja 3) tälle puolustusmenojen kasvattamiselle on hyvät perusteet. Me

Pöytäkirja PTK 64/2025 vp

kaikki sen hyväksymme, mutta niiden rahoittamiselle ja menojen uudelleenpriorisoimiselle pitää kehittää suunnitelma. Me olemme oppositiosta tuoneet esille sitä, miksi me emme suunnittele yhdessä, parlamentaarisesti.

Ja vielä, rouva puhemies — lyhyt on tämä minuutin puhe aika: Tähän maahan tarvitaan kasvua, tarvitaan verokannustimia investointien ja työllisyyden vahvistamiseksi. Miksi hallitus ei katso pienten ja keskisuurten yritysten suuntaan näissä verokannustimissa? Te annatte verokannustimia isoille yrityksille.

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Mikkonen ja sen jälkeen edustaja Lohi ja sitten ministereille vastauspuheenvuorot. — Edustaja Mikkonen.

16.36 Krista Mikkonen vihr (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Hallitus tekee varsin heikkoa ilmasto- ja luontopolitiikkaa, ja yksi peruste on ollut se, että rahaa ei ole, nyt niihin ei voi panostaa. Sen takia ihmettelen kyllä suuresti, miksette käytä niitä verotuksellisia keinoja, miksette hyödynnä niitä. Esimerkiksi maankäytön muutosmaksu olisi yksi keino, jolla voisimme niin vähentää luontohaittoja kuin myös huolehtia siitä, että esimerkiksi metsää ei kaadeta liikaa, jotta meidän hiilinielumme ja -varastomme säilyisivät paremmin. Selkeä ilmastotoimi. Miksi te edelleen pidätte yllä teolliselle puunpoltolle veroetua? Miksei sitä vähennetä? Nyt ohjautuu tukkipuutakin polttoon. Aivan järjetöntä. Miksi ette kiertotaloutta edistä veroratkaisuilla, jäteveron laajennuksella, kertakäyttöpakkausten pakkausverolla, neitseellisten maamassojen verolla? Nämä kaikki edistäisivät myös luonto- ja ympäristötoimia ja toisivat rahaa valtion kassaan. Sen sijaan te olette turpeen veroa alentaneet, fossiilisia polttoaineveroja alennatte, metsävähennystä kasvatitte — kaikki keinoja, jotka vievät väärään suuntaan, kun mietitään ilmasto- ja luontotoimia.

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Lohi.

16.37 Markus Lohi kesk (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Tämän pitkän ja minusta osittain myös hyvän debatin, voi sanoa, johtopäätöksenä voi todeta, että Suomen velkaantuminen jatkuu. Se on yhteinen ongelma. Sopeutustoimet, joita on tehty, näyttävät riittävän noin kahden ja puolen miljardin tasoon tällä vaalikaudella. Osa vaikuttaa tulevilla vaalikausilla, ja siksi tarvittaisiin nytten edustaja Zyskowiczin mainitsemaa parlamentaarista yhteistyötä, jossa luodaan, kuten edustaja Kalli totesi, ne tietyt reunapaalut kestävän talouden tielle.

Miksi näin on? Sanoisin niin, että Suomelta puuttuu nyt semmoinen yhteinen tarina, näkemys tulevaisuudesta, mikä on Suomi 2030. Yksi, joka voisi olla osa sitä tarinaa, on se, että me lähtisimme Suomesta rakentamaan tekoölyn hyödyntämisen, voi sanoa, kärkimaan maailmassa. Tapasin vasta ikäihmisten hoivayrityksen, joka oli ottanut sinne raportointiin, joka vei aikaisemmin 20 minuuttia hoitajilta joka päivä, tekoölyn käyttöön. Nyt he säästivät 13 minuuttia, ja se voidaan käyttää ikäihmisten henkilökohtaiseen kohtaamiseen sinä päivänä. Tämä on vaan esimerkkinä siitä, että meillä on valtavat mahdollisuudet. Lähdetään rakentamaan yhteistä tarinaa Suomelle ja tehdään siitä totta.

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Ministeri Multala, kolme minuuttia.

16.39 Ympäristö- ja ilmastoministeri Sari Multala: Arvoisa puhemies! Nyt on tullut niin paljon kysymyksiä, että en valitettavasti kolmessa minuutissakaan kaikkea varmasti ehdi, mutta yritetään jonkun verran.

Täällä on tullut ihan hyviä puheenvuoroja liittyen tähän, että meillä on iso haaste se, että valtionvelka on kasvanut jo pitkän aikaa liian suureksi, ja siitä johtuen, totta kai, meidän korkomenot ovatkin kasvaneet ihan massiivisiksi. Ennustetaan, että korkomenot tulevat olemaan jopa viisi prosenttia valtionhallinnon kokonaismenoista vuonna 29, ja nimenomaisesti korkomenojen kasvu ja toisaalta näiden puolustusmenojen kasvu ovat ne keskeisimmät syyt sille, miksi meidän velkaantuminen tällä kehyskaudella, sinne vuoteen 29 asti, tulee näiden arvioiden mukaan vielä jatkumaan liian voimakkaana, ja se on se suurin syy siihen, miksi tämä tilanne on hankala. Mutta kuitenkin tämä hallitus tekee pysyvien menojen selkeitä alennuksia — se on otettava huomioon — toisin kuin edellinen hallitus, pysyviä menoja lisättiin silloin. Tässä on se suuri ero, että me pyrimme taittamaan kyllä myös pysyvien menojen kasvua, hillitsemään sotea, mistä varmasti ministeri Ikonen tässä puhuu vielä lisää.

Sitten haluan nostaa nyt myös tästä veropolitiikasta sen, että täällä puhutaan kovasti siitä, että verot olisivat ikään kuin vain tällainen staattinen tulonsiirto joltakin ihmisryhmältä toiselle, kun me varta vasten tiedämme, että kyllä näillä veroilla on myös selkeitä kannustinvaikutuksia. Sen takia on aivan luonnollista, että lasketaan tutkimustietoon perustuen näille myös dynaamisia vaikutuksia. Toisin kuin täällä on väitetty, että nimenomaan nämä niin sanotut rikkaiden veronkevennykset tehtäisiin velaksi, niiden osalta täytyy sanoa, että me näemme naapurimaastamme, että on erittäin hyvää tutkimusnäyttöä siitä, että nimenomaisesti ne maksavat itsensä keskipitkällä aikavälillä takaisin, koska erityisesti siinä ihmisryhmässä nämä korkeammat marginaalit johtavat vähentyvään työntekoon. Ne eivät välttämättä johda lisätyöllisyyteen, mutta lisääntyviin työtunteihin, ja silloin työn kautta maksettavat veroeurot, joita mekin haluamme lisää tietenkin, eli ne verotulot kasvavat samaan aikaan, kun verotusta sinällään kevennetään.

Me haluamme luoda tähän maahan sellaista dynamiikkaa, että yritykset haluavat investoida, saavat uskoa tulevaisuuteen ja sitä kautta haluavat työllistää. Ja nyt kun katsotaan puoliväliriihen jälkeistä vaikkapa yrittäjägallupia, niin puolet yrityksistä kertoo, että puoliväliriihen päätösten ansiosta he aikovat investoida, he ovat lisänneet heidän investointihalukkuuttaan, ja tätä me nimenomaan haluamme tehdä. Eli hallituksen tahtotila on nimenomaisesti luoda tähän maahan kasvua, uskoa tulevaisuuteen, lisää investointeja ja sitä kautta niitä työpaikkoja. Hallitus ei niitä työpaikkoja itse pysty luomaan.

Sitten muutama ehkä semmoinen nopea korjaus, eli nimenomaan muutamia näitä toimia, mitä edustaja Mikkonen täällä nosti esiin: Hallitushan on edistämässä nimenomaan esimerkiksi jäteveron laajennusta. Siitä linjasimme myös puoliväliriihessä, että se tehdään. Yritimme myös saada sitä hiukan nopeammassa aikataulussa toteutettua, mutta siinä on varmasti edettävä hieman vaihteittain, ja se etenee joka tapauksessa. Sillä voidaan edistää kiertotaloutta nimenomaisesti, kuten täällä todettiin.

Sitten ilmastopolitiikasta. — Valitettavasti nyt kolme minuuttia on kulunut. — Sanon ihan vain sen lyhyesti tästä, eli kyllä me edistämme myös kustannustehokkaita päästövähennystoimia, ja sen vuoksi ajamme myös vahvasti sitä, että tämän päästövähennyspolun pitää jatkua. Euroopan unionin tasolla tehdään kaikista kustannustehokkaimmat päästövähennystoimet, ja esimerkiksi päästökaupassa nähdään, kuinka hyvin se on toiminut: kun annetaan yrityksille se signaali, että tämä on se suunta, mihin me menemme, silloin uskal-

Pöytäkirja PTK 64/2025 vp

letaan myös investoida niihin puhtaisiin teknologioihin. [Krista Mikkonen: Laskette fossiilisten veroja!]

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Ministeri Ikonen.

16.43 Kunta- ja alueministeri Anna-Kaisa Ikonen: Arvoisa puhemies! Vastaan ensiksi näihin kysymyksiin julkisen talouden tuottavuudesta, mitä täällä on noussut esiin. Kävin juuri äsken puhumassa Suomen kuntajohtajille, ja kuntajohtajilta tuli vahvaa viestiä myöskin siitä, että on tärkeää, että jatketaan norminpurkua.

Me olemme tässä hallituksessa tehneet, voi sanoa, historiallista norminpurkua kuntien taloudellisen liikkumatilan lisäämiseksi. Saimme kunnilta — olikohan se 468 — kuitenkin vajaa 500 ehdotusta erilaisiksi norminpurkutekemisiksi. Näistä noin 100 on jo edennyt joko kokonaan tai osittain, ja edelleen meillä on 100 kappaletta työn alla normien purkamiseksi. Pidän tätä kyllä mittakaavana ihan historiallisen kovana. Siellä on toki niitä arvovalintoja, joista haluamme pitää kiinni, mutta ennen kaikkea haluamme luoda liikkumatilaa kuntatalouteen, ja tämä on yksi semmoinen väline saada siellä tuottavuutta aikaan.

Vastaavalla tavalla hyvinvointialueitten puolella meillä on ollut niin sanottu hukkatyöryhmä, joka on siellä hakenut myöskin tällaisia jäykistäviä normeja, joita vapauttamalla voidaan sitten antaa tilaa hyvinvointialueille toimia entistä fiksummin. Kyllähän hyvinvointialueilla on tehty todella paljon töitä. Siellä on myöskin itse haettu uudenlaisia toimintamalleja, liikkuvia palveluita, digitaalisia palveluita, monia tällaisia tuottavuutta lisääviä työtapoja, ja se näkyy esimerkiksi siinä, että hyvinvointialueet ovat saaneet menojensa kasvun painettua sinne pariin kolmeen prosenttiin. Jos ajattelempa, millä kulmakertoimella menojen kasvu on hyvinvointialueilla tapahtunut aiempina vuosina, niin voin sanoa, että tämä on ihan todellinen käänne siinä, miten on saatu kustannuksia hillittyä.

Edelleen valtionhallinnon puolella me teemme myöskin paljon, ja nythän tässä valtionhallinnon puolelle kohdistui vielä uusia säästötoimia. Myöskin siellä haetaan tätä tuottavuustyötä monella tavoin. Investointeja priorisoidaan, mutta ennen kaikkea on tehostettu jo paljon esimerkiksi kiinteistöjen käyttöä. Edistämme yhteiskäyttötiloja valtionhallinnon toimijoitten välillä niin alueilla kuin täällä valtakunnallisestikin. Suomi-pisteistä itse asiassa tiedotimmekin juuri tällä viikolla valtiovarainministeriön osalta. Eli kokoamme myöskin valtionhallinnon alueellisia asiointipisteitä yhteen, teemme asioinnin ihmisille mahdollisimman helpoksi ja samalla saamme myöskin kehitettyä tuottavuutta ja kevyemmin tuotettua näitä julkisia palveluita siellä paikallisesti. Edelleen ovat myöskin nämä hallinnon uudistukset. Aiemmassa puheenvuorossani mainitsin tämän aluehallintouudistuksen, sillä taas haluamme esimerkiksi luvitusta sujuvoittaa, ylipäätään palveluita ja tekemisen tapoja sujuvoittaa. Tuomme viranomaisia yhteen ja haemme tämmöisiä niin sanottuja liinattuja toimintamalleja sen kautta. Se on iso mahdollisuus hakea uudenlaista, sujuvampaa tekemistä.

Julkisen johtamisen kehittämiseen meillä on ihan erityinen työryhmä, koska johtamisellaan me mahdollistamme tätä kaikkea. Myöskin tuottavuuden kehittämistä viemme eteenpäin. Digin esteitä puretaan, viemme eteenpäin ensisijaisesti digitaalista asiointia. Nämä ovat kaikki näitä tuottavuustoimia. Ja kun täällä nostettiin sitten vielä esiin tekoäly, niin meillä oli juuri tällä viikolla pääministerin kutsumana tekoälyn tällainen pyöreä pöytä, ja todellakin me haemme Suomessa edelläkävijyyttä tässä tekoälyn hyödyntämisessä, niin elinkeinoelämän puolella kuin sitten meillä julkisessa hallinnossa. Saimmepa me vii-

Pöytäkirja PTK 64/2025 vp

me talvena yhden tunnustuksenkin kansainvälisesti, World Governments Summitissa, meidän digitaalisista palveluistamme. DVV:n Suomi.fi sai tunnustusta ihan globaalisti tästä. Jatketaan sitä hyvää kehitystyötä, jota olemme tällä saralla tehneet. — Kiitoksia.

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Ministeri Marttinen.

16.46 Työministeri Matias Marttinen: Kiitoksia paljon, rouva puhemies! Edustaja Siposen kysymykseen nyt ensimmäisenä — käyn tätä listaa eteenpäin: Eli erittäin tärkeä kysymys, joka puhututtaa eduskunnassa paljon. Tällä hetkellä meillä on itse asiassa nyt hankintalakiin valmisteilla erittäin suuri uudistus, jonka on tarkoitus tulla eduskuntaan tulevana syksynä, ja sen yhteydessä käydään nyt erityisesti läpi tällä hetkellä maa- ja metsätalousministeriön kanssa nimenomaan elintarvikkeiden hankintoihin liittyviä kysymyksiä. Ne liittyvät aika pitkälti myös huoltovarmuuskysymyksiin, mutta joka tapauksessa me käymme läpi sen, millä tapaa näitä kysymyksiä otetaan huomioon nyt pykälien valmistelussa.

Yhtenä ehkä konkreettisena asiana myös se, että kun lainsäädännössä tullaan esittämään myös muutoksia vaikka hankintojen pilkkomiseen, niin tämän on taas yksi tapa ikään kuin päästä vahvemmin käsiksi tähän kysymykseen. Mutta ennen kaikkea on myös näin, että mikäli kunnissa ei ole riittävän vahvaa omaa hankintaosaamista, niin vaikka lainsäätäjät tekee millaisia temppuja, me emme pääse maaliin. Tässä on tärkeää myös pitää huolta siitä, että kunnat tekevät itse järkevällä tavalla hankintoja, jolloin myös niiltä paikallisilta tuottajilta ja lähialueilta voidaan hankkia niitä puhtaita, hyviä elintarvikkeita vaikka sitten kouluihin tai muualle julkiseen hallintoon. Mutta tämä on yhdessä jaettu huoli, ja tähän voidaan mieluusti palata sitten vielä myöhemmässä vaiheessa.

Edustaja Sarkkinen kysyi pitkäaikaistyöttömyydestä — kysymys ja teema, joka jakaa meitä kaikkia. Ne luvut ovat erittäin huolestuttavan näköisiä tällä hetkellä, ja on totta kai selvää, että ei ole mitään yhtä tiettyä hopealuotia, yhtä nopeaa ratkaisua, vaan tarvitaan ennen kaikkea vahvoja palveluita. Nämä henkilöt tarvitsevat selkeästi enemmän TE-puolelta myös tukea ja neuvontaa. Tämän takia tulen esittelemään eduskunnalle tulevana syksynä myös lainmuutoksen, jolla annetaan myös joustoa näille uusille työllisyysalueille palveluitten järjestämiseen. Toisin sanoen siis painopistettä voidaan siirtää sellaisista henkilöistä, jotka tarvitsevat selkeästi vähemmän neuvontaa, opastusta ja tukea, taas vaikka pitkäaikaistyöttömien tukemiseen ja heihin panostamiseen. Pidän sitä kaikinensa aika perusteltuna.

Meillä on oma työ myös käynnissä ministeriössä pitkäaikaistyöttömyyteen liittyen, ja meidän on tarkoitus viedä eteenpäin näitä toimenpiteitä vielä tämän vuoden aikana kaikinensa. Mutta voin sanoa näin, että kaikki ne toimenpiteet, millä hallitus tähtää siis luomaan vahvempaa talouskasvua tai edellytyksiä Suomeen tai millä tapaa tässä rakennetöitä viedään eteenpäin, kaikki yhtäältä auttavat myös siinä, millä tapaa pitkäaikaistyöttömyyteen päästään kiinni.

Sitten täällä tuli kysymys myös bkt-tasosta puolustukseen liittyen. Sanoisin asian näin, että kun olen paljon päässyt kiertämään myös suomalaista pk-kenttää läpi, niin jos ja kun puolustuspanostuksia tullaan merkittävästi kasvattamaan, niin sehän on merkittävä mahdollisuus myös Suomelle, koska kannattaa muistaa se, että meillä on tietysti myös hyvin laajoja, vahvoja, suuria yrityksiä, jotka toimivat tässä kentässä, mutta sen päälle on valtava määrä myös alihankintaa, jota, voi väittää, tehdään aika monen, myös teidän maakunnan alueella pienemmissä teknologiapuolen yrityksissä. Nämä kaikki yritykset myös hyötyvät

Pöytäkirja PTK 64/2025 vp

siitä, mikäli tämä koko teollisuudenala lähtee nousuun, ja näen tässä myös erittäin merkittävää potentiaalia koko Suomen tason kasvulle.

No, sitten tuli esille tämä epäisänmaallisuus. Hyvät kollegat, minä hyväksyn monenlaisia kritiikkiä tässä salissa, olen sen valmis ottamaan vastaan, mutta sitä minä pidän aika epäoikeudenmukaisena ja oikeastaan asiattomana, että tässä salissa käytetään semmoista puhetta, että joku täälläolijoista, kollegoista, veisi eteenpäin näitä päätöksiä viitaten epäisänmaallisuuteen. Ehkä jätän tämän tähän näin, mutta me olemme kaikki isänmaallisia suomalaisia. Meillä on erilaisia poliittisia tavoitteita, mutta joka tapauksessa toivon, että täällä myös voidaan käyttää asiallista kieltä tältä osin. [Timo Suhonen pyytää vastauspuheenvuoroa]

Mitä totesitte vientimallista, totean loppuun sen, että itse asiassa tästä huolesta, mikä on noussut esille eduskunnassa aikaisemmin, nyt nähdään liittokierroksen jälkeen, että tämä uhkahan ei ole toteutunut millään tavalla. Siis lainsäätäjä ei ole estänyt tai rajoittanut osapuolten mahdollisuuksia sopia työehdoista vaan on nimenomaan luonut valtakunnansovittelijalle selkänöjää, jota hän on taas vastaavasti toiminnassaan käyttänyt. [Lauri Lyly pyytää vastauspuheenvuoroa] Kuten aikaisemminkin, on näin, että viennin avaus on määrittänyt tämän yleisen palkankorotusten tason. Tämän päälle nyt siis, rouva puhemies, julkisella sektorilla on päätetty neuvotella erillisestä palkkaohjelmasta, joka nimenomaan hyödyttää julkisen sektorin naisvaltaisia aloja. Joten todettakoon tämä myös pöytäkirjaan, että nämä huolet, mitä on tuotu esille aikaisemmin, eivät pidä myöskään paikkaansa.

Rouva puhemies! Jatkan mielelläni tietysti kansanedustajien kanssa vahvempaa yhteistyötä tästä eteenpäin. — Kiitos.

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Kiitokset ministereille. — Nyt mennään puhujalistaan. — Edustaja Valkonen.

16.51 Ville Valkonen kok: Arvoisa rouva puhemies! Terve talous on hyvinvoinnin perusta. On ilmiselvää ja jaettu tilannekuva, että Suomen taloustilanne on ehdottoman vaikea ollut viime vuosina, jo pidempään ja on myös tulevaisuudessa. Työtä riittää. Talouskasvun puute on todennäköisesti suurin Suomen hyvinvoivaa tulevaisuutta uhkaava yksittäinen tekijä. Se on meidän koko yhteiskunnan akilleenkantapää. Samoin julkisen talouden kuntoon laittamisessa riittää urakkaa, ja tämä työ tulee kestäämään. Mikään kansakunta ei ole onnistunut verottamaan tai leikkaamaan itseään vauraaksi. Talouskasvun aikaansaaminen on elintärkeää, oli huolissaan sitten verotasosta, julkisista palveluista tai velkaantumisesta — ja mielellään näistä kaikista.

Tästä syystä Orpon hallitus on tehnyt poikkeuksellisen paljon poikkeuksellisen kunnianhimoisia talousuudistuksia niin työmarkkinoilla, sosiaaliturvassa, investointien luvituksessa kuin uusimpana verotuksessa ja niin edelleen. Lukemattomia toimenpiteitä. Jopa 600 isosta ja pienemmästä toimenpiteestä on päätökset — toimeenpanoa tietenkin riittää. Siis ajatelkaa, että tämän hallituskauden alkaessa Suomessa oli vuosikymmeniä ollut lailista lakkoilla poliittisista syistä työnantajaa vastaan, rajoituksetta. Täysin aikansa elänyt eriskummallinen rakenne, jolle on nyt tehty ajanmukaiset pelisäännöt, [Lauri Lylyn välihuuto] mikä parantaa Suomea investointiympäristönä, mikä parantaa työmarkkinoiden enustettavuutta ja mikä on ennen kaikkea yksittäisille yrityksille kohtuullisempi tilanne.

Lyhyellä aikavälillä taloussuhdanne tietenkin määrittää, mihin työllisyys, talouskasvu ja julkinen talous kulkevat, ja maailmantilanne on ollut erittäin poikkeuksellinen useita vuo-

Pöytäkirja PTK 64/2025 vp

sia. Ensin meillä oli koronavirusta, sen jälkeen tuli inflaatiokriisi, koronous, päälle Venäjän laiton hyökkäyssota Ukrainaan, ja nyt meillä on käsissämme Trumpin aloittama epävarmuuden aikakausi muun muassa kauppapolitiikassa. Vientimarkkinat ovat alavireiset, Saksa on erittäin vaikeassa taloustilanteessa, ja monia muita tekijöitä, kuten vaikkapa Lähi-idän kriisi. On ilmeistä, että nämä asiat juuri tällä hetkellä vaikuttavat paljon enemmän kuin mitkään hallituksen toimenpiteet.

Pitkällä aikavälillä taas talousrakenteet ovat ehdottoman tärkeitä, ne poliittiset päätökset, jotka määrittävät pelisääntöjä, joilla meidän yritykset, yksityishenkilöt ja muut taloudelliset toimijat pystyvät Suomessa toimimaan, rakentamaan tulevaisuutta, kasvua. Ja takuuvarmasti nämä rakenteelliset uudistukset, joita nyt tehdään ja joita Suomessa olisi pitänyt tehdä jo vuosikymmeniä sitten, tulevat parantamaan meidän talouden suorituskykyä, Suomen kilpailukykyä ja suomalaisten yritysten pärjäämistä maailmalla [Tuomas Kettunen: No, ei siltä näytä!] ja nostamaan työllisyyttä. Paraneva kansantalouden suorituskyky on ainoa keino, jolla me myös realistisesti saamme aikanaan velkaantumisen taistuttua. Toki myöskin menotyökalua varmasti tarvitaan.

Nyt onneksi näyttää siltä, että taloustilanne on kääntymässä myöskin suhdanteen osalta. Kaikki ennustelaitokset lähtevät siitä, että tämä vuosi on jo maltillisen kasvun vuosi: [Tuomas Kettunen: 0,5 prosenttia!] taantuma on takana, ostovoima kasvaa, palkankorotuksista on sovittu, korot ovat laskeneet, laskevat mahdollisesti vielä hieman lisää, inflatio on taitunut, ja myöskin monessa yrityksessä nähdään selvää investointihalukkuutta. Eli valoa tunnelin päässä on. Tämän päättyvän taantumun ei pidä nyt antaa ollenkaan häiritä sitä pitkäjänteistä työtä, jota ollaan tekemässä.

Arvoisa puhemies! Suomella on valtavat mahdollisuudet monilla toimialoilla. Muun muassa kvanttiteknologiassa, puhtaassa siirtymässä, puolustusteollisuudessa, laivanrakennuksessa, peliteollisuudessa, matkailussa ja monilla, monilla muilla toimialoilla Suomi voi olla ihan maailman kärkeä. Meillä on mahdollisuuksia osallistua tämän koko maapallon ongelmien ratkaisemiseen todella merkittävällä tavalla. Me ollaan turvallinen yhteiskunta. Me ollaan koulutettu yhteiskunta. Me ollaan oikeudenmukainen yhteiskunta. Me ollaan myös tietyillä mittareilla onnellinen yhteiskunta. Tämä yhteiskunta — hieno, pitkään rakennettu Suomi — tarjoaa hyvän pohjan kaikenlaisille yrityksille kasvaa ja mennä eteenpäin, [Puhemies koputtaa] tämän hallituksen talousuudistusten myötä vielä paremman. [Tuomas Kettusen välihuuto] Samoin tämä yhteiskunta tarjoaa ihmisille hyvän ympäristön rakentaa omaa onneaan. Ja vaikka meillä on takana [Puhemies koputtaa] lähes 20 vaikeaa vuotta, niin Suomi pärjää ja menestyy jatkossakin, kunhan me uskallamme uudistua. — Kiitos. [Tuomas Kettunen: Uudistustahan se on sekin, että työsuhteiden poistetaan!]

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Piisinen.

16.57 Jorma Piisinen ps: Arvoisa rouva puhemies! On hyvä muistaa, että julkisen talouden suunnitelmalla vahvistetaan Suomen tulevaisuuden selkärankaa — työtä, turvallisuutta ja talouden kestävyyttä. Me perussuomalaiset pyrimme siihen, että lapsemme eivät peri ylivelkaantunutta valtiota, joka ei enää pysty turvaamaan kansalaistensa hyvinvointia. Suomi on elänyt liian pitkään velaksi. Nyt hallitus tekee niitä toimia, joita moni aiempi hallitus on väistellyt. Sopeutustoimien yhdeksän miljardin kokonaisuus ei ole helppo eikä kivuton tehtävä, mutta se on välttämätön. Vaihtoehto olisi hallitsematon ja loputon velka-

Pöytäkirja PTK 64/2025 vp

kierre, jossa korkomenot yksin syövät koulutuksen, poliisin ja peruspalvelut alta. Jo nyt korkomenot ylittävät reilusti poliisin, suojelupoliisin ja Rajavartiolaitoksen yhteismäärärahat.

Arvoisa rouva puhemies! Julkisen talouden tervehdyttämisen rinnalla on kuljettava työllisyyden polku. Hallitus ei ole jäänyt katselemaan työttömyyden kasvua tumput suorina vaan on toteuttanut rakenteellisia uudistuksia, jotka nostavat työllisyyttä pitkällä aikavälillä noin 90 000 henkilöllä. Mutta tämä ei tietenkään tapahdu yhdessä yössä. Suunta on kuitenkin oikea. Tällä linjalla tulisi myös tulevan hallituksen jatkaa, ja ylivaalikautisesti vielä pidemmänkin aikaa. Työnteon kannustimia on vahvistettu, työmarkkinoita joustavoitettu ja yrittämisen esteitä purettu.

Samaan aikaan tuemme heitä, jotka tarvitsevat vahvempaa tukea. Hyvinvointivaltio kestää vain, jos kaikki kykenevät osallistuvat sen rakentamiseen. Erityisesti haluan nostaa esiin hallituksen päätöksen selvittää nuorten, alle 29-vuotiaiden palkkaamisen helpottamista. Tässä ryhmässä on paljon potentiaalia, joka uhkaa muuten jäädä käyttämättä. Säästövapaiden käyttöön liittyvä päätös taas selkeyttää työnantajan mahdollisuuksia suunnitella lomaa työpaikan tarpeen mukaan, ja juuri tällaisia käytännönläheisiä toimia tarvitaan.

Perussuomalaisille turvallisuus on tärkeä arvo. Siksi olemme tyytyväisiä siihen, että puolustusmenot nousevat suunnitelmakauden loppuun mennessä jopa kolmeen prosenttiin bruttokansantuotteesta. Tämä ei ole mikään ideologinen valinta. Se on välttämättömyys muuttuneessa turvallisuustilanteessa. Myös sisäistä turvallisuutta on vahvistettu muun muassa poliisin, suojelupoliisin ja Rajavartiolaitoksen määrärahoja kasvattamalla. On ymmärrettävä, että ellemme turvaa kaikkein tärkeimpiä asioita, voimme menettää kaiken. Tässä hallitus tekee juuri sitä, mitä kansalaiset toivovat.

Vaikka säästöjä on tehtävä, me perussuomalaiset pidämme tärkeänä, että ne kohdistuvat oikein. On kestävämpiä, että julkisella rahalla ylläpidetään järjestöjä, jotka edistävät ideologisia tavoitteita ja jopa halveksivat suomalaista kulttuuria ja kyseenalaistavat koko suomalaisuuden olemassaolon. STEA-avustusten leikkauksissa on otettava tiukka linja: erilaisista sairauksista kärsivien vertaistukijärjestöjä pitää tukea, mutta verorahoja ei enää ohjata intersektionaalisen huuhaan levittämiseen. [Laura Meriluoto: Leikkaukset osuvat kaikkiin!]

Arvoisa rouva puhemies! Julkinen talous ei ole talousteoreetikkojen harjoituslupa vaan kansakunnan toimintakyvyn kivijalka. Hallituksen linja on selvä: Suomi nousee työllä, yrittämisellä sekä turvallisuudella ja terveellä taloudella. Me perussuomalaiset olemme ylpeitä siitä, että olemme mukana tämän suunnan rakentamisessa. Sitä tulisi jatkaa myös seuraavien hallitusten. — Kiitos.

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Lyly.

17.02 **Lauri Lyly sd:** Arvoisa rouva puhemies! Aloitan tämän puheenvuoron kannattamalla edustaja Eskelisen tekemää esitystä, että SDP:n vastalause otettaisiin pohjaksi käsittelyssä. — Täällä on niin monta asiaa, että pitää heti aloittaa tällä, jottei se vain unohdu.

Arvoisa rouva puhemies! Suomi on pärjännyt ja rakennettu yhteistyöllä, ja aina vaikeista tilanteista ja tapahtumista huolimatta on yritetty nousta muutamilla sellaisilla asioilla, jotka ovat olleet meille tyypillisiä. Aina kun on ollut isoja kriisejä — itsenäisyyden alkuaikoina, toisen maailmansodan jälkeen, 90-luvun lamasta selvitäksemme, ja ajattelisin, että tänä päivänä on yhtä ison luokan kriisi, kun on tämä taloustilanne ja epävarmuus on aika

Pöytäkirja PTK 64/2025 vp

iso — meillä on ollut neljä sellaista keskeistä asiaa, jotka ovat olleet niissä kaikissa ratkaisuissa yhtenä keskiönä: 1) pidetään kaikki mukana, 2) koulutukseen ja osaamiseen on panostettu, 3) uutta tekniikkaa ja sen sovellutuksia on aina nostettu, ja 4) yhteistä sopimista on harrastettu erittäin paljon. Nämä ovat olleet niitä keskeisiä palikoita, joilla Suomea on kriiseistä nostettu ylös, ja tämä aina kannattaa muistaa. Toivon, että tämä nykyhallitus ottaisi näistä kopin, koska nyt näyttää siltä, että tätä eriarvoistamista tehdään liian paljon ja viedään toiseen suuntaan. Näitä neljää peruspilaria ei pitäisi tässä unohtaa.

Arvoisa rouva puhemies! Täällä on monta kertaa puhuttu velan määrästä ja koroista. Tuossa äsken jo muutaman sanan siitä sanoin. Totean vain, että silloin kun Sanna Marinin ja Rinteen hallitukset aloittivat, 109,5 miljardia oli velkaa 30.6.2019 Valtiokonttorin mukaan, ja kun hallitukset lopettivat neljä vuotta myöhemmin, sitä oli 151,2 miljardia, eli 41,7 miljardia oli tullut sinä aikana lisää, ja nyt siitä hetkestä, kun lopetettiin, tämän vuoden loppuun näyttää tulevan 183 miljardiin valtionvelka, eli 31 miljardia on kasvanut tämän Orpon—Purran hallituksen aikana. Eli täällä syytetään koko ajan Sanna Marinin hallitusta, mutta tästä 180 miljardista Sanna Marinin ja Rinteen hallitusten oli noin 40 miljardia. Loppu on sitten myös sellaisten hallitusten, joissa kokoomus on käytännössä koko ajan ollut. Eli pidetään tämä kokonaisuus mielessä.

Arvoisa rouva puhemies! Kun katsoo Suomen talouskehitystä, niin kun tässä käytiin sitä keskustelua, vertasin Ruotsin, Tanskan ja Viron talouskehitykseen, mitä ennustetaan tälle vuodelle ja ensi vuodelle, ja siellä erityisesti Tanskassa on selvästi korkeammat luvut kuin Suomessa ja Ruotsissa ja Virossakin on korkeammat talouskehitysluvut kuin Suomessa, ja ne ovat kuitenkin tässä samassa suhdanteessa toimivia talouksia ja lähellä meitä, niin että kyllä meidänkin pitää pystyä parempiin lukuihin, kun tällä hetkellä puolta prosenttia ennustetaan. Hallitus täällä todistaa, että on tehnyt valtavan määrän kasvupäätöksiä — 600 kasvutoimea, todisti edustaja Paasi — ja tulokset ovat tällaisia. Niitä ei ole tullut. Risto Murron työryhmän työtä laitetaan vasta liikkeelle, ja hallitus on istunut kaksi vuotta näitten kasvutoimiensa kanssa ja ei ole saanut enempää ratkaisuja aikaiseksi. Meillä on kasvu aneeminen, ja se on meidän akilleenkantapää. Se johtaa siihen, että meillä on työttömien määrä yli 320 000:ssa ja jokaista avointa työpaikkaa kohti on vähintään kymmenen työnhakijaa. Meidän pitää saada avoimia työpaikkoja ja tuottavuutta kasvatettua, ja siellä keinovalikoimassa osaamiseen panostamisen pitäisi olla keskiössä. Nyt hallitus tekee tältäkin osin väärää politiikkaa, leikkaa osaamisesta, kun juuri nyt pitäisi osaamiseen panostaa. Niin kuin tuossa aloittaessani totesin, meidän vahvuuksia on ollut, kun osaamiseen ja koulutukseen on panostettu. Niillä kriiseistä on tultu ylös, ja pitämällä kaikki mukana. — Kii-tos.

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Kalli.

17.07 Eeva Kalli kesk: Arvoisa rouva puhemies! Vaalikauden puoliväli on nyt ohitettu. Hallitusohjelman hyvistä kirjauksista huolimatta todellisuus on valitettavasti toinen, asiat eivät ole edenneet toivottuun suuntaan. Sen sijaan Orpon hallituksen talouspolitiikan jäljet ovat karua luettavaa: kasvanut ja edelleen kasvava valtionvelka, ennätyksellinen työttömyys ja ehkä vakavimpana luottamuslama. Tässä todellisuudessa varmasti kaikki toivomme suunnanmuutosta parempaan. Tavoite on yhteinen: ihmisille töitä, toimeentuloa ja tulevaisuususkoa, sillä ilman luottamusta tulevaan kasvua ei saada aikaan. Valitettavasti hallituksen valitsema tie ei siihen johda, sillä luottamusta ei vahvista politiikka, jossa valoi-

Pöytäkirja PTK 64/2025 vp

sampaa tulevaisuutta tarjoillaan vain harvoille eli niille, joilla on paksuin lompakko. Tämä olisi Orpon ja Purrankin syytä ymmärtää. Nykylinja ei ole kestävä, ei taloudellisesti eikä inhimillisesti. Hyvinvointiyhteiskunnan tarina pitää kirjoittaa tiukkoinakin aikoina tavalla, jossa kaikki pidetään mukana.

Arvoisa puhemies! Luottamuksen palauttamisen nimissä keskusta edellyttää, että tuloveron kevennykset näkyvät hallituksen esittämää selvemmin tavallisten keskituloisten lompakossa. Ostovoiman ja kotimaisen kulutuksen tukeminen ja sitä kautta talouskasvun vauhdittaminen eivät onnistu, jos kevennykset valuvat vain kaikkein suurimpia työ- ja eläketuloja nauttiville. Toisin sanoen, kun veronalennuksiin on Orpon ja Purran mielestä varaa miljardimittaluokassa, on väärin, että ne eivät riittävästi kohdennu tavallisille suomalaisille. Vaikutus uhkaa olla jopa päinvastainen, kun toisella kädellä hieman madalletaan tuloverotusta, mutta toisella kädellä sitä kiristetään. Lakkautuslistalle joutuvat niin työhuonevähennys, työsuhdepolkupyörän veroetu kuin työmarkkinajärjestöjen jäsenmaksun verovähennysoikeus. Tämän lisäksi onnettoman työllisyystilanteen johdosta luvassa on kaiken päälle vielä työttömyysvakuutusmaksujen korotukset, jotka uhkaavat syödä tuloveronalennuksen vaikutusta vielä lisää erityisesti keskituloisilta. Ei tämä hyvältä näytä.

Samalla hallitus jätti voimaan jo aiemmin toteuttamansa kotitalousvähennyksen leikkaamisen. Se on isku mikro- ja pk-yrityksille, ja se ruokkii myös harmaata taloutta. Keskusta palauttaisi kotitalousvähennyksen ehdot ennalleen. Siitä hyötyisivät niin tavalliset palveluita tarvitsevat ihmiset kuin palvelualan yritykset. Talouskin kiittäisi kasvavasta kysynnästä.

Arvoisa rouva puhemies! Epäreilun kohtelun sijaan yritykset tarvitsevat tässä maassa osaamista ja osaajia. Siksi keskusta olisi kohdentanut yhteisöveroalennukset paremmin kasvua ruokkivasti. Olisimme madaltaneet yritysten sisään jätettävien voittojen verotusta enemmän kuin ulos jaettavien. Näin olisi parempi kannuste käyttää voittoa kasvua tukevasti yrityksen osaamisen ja innovaatioiden kasvattamiseen. Myös Murron kasvuryhmä ehdotti muuten yhteisöveron rakenteellisempaa uudistamista, ei siis suinkaan yleistä alen tamista, niin kuin hallitus nyt toimii. Yhteisöverotuksen rinnalla keskusta korottaisi myös yrittäjävähennystä. Nyt miljardiluokan yhteisöveroale kohdentuu vain osalle yrityksistä, ja erityisesti pienet ja keskisuuret yritykset jäävät kasvuporkkanan ulottumattomiin. Lasku on siis varma, kasvu epävarma.

Luottamusta eivät lisää myöskään hallituksen toimet koulutuskentällä. Tämä maa ei nouse ilman osaajia, ei teollisuudessa, ei hoivassa, ei tutkimuksessa. Silti koko koulutusketju on joutumassa Orpon hallituksen säästöjen kohteeksi. Ensin leikattiin ammatillisesta koulutuksesta, sitten poistettiin aikuiskoulutustuki ja heikennettiin myös vapaan sivistystyön rahoitusta. Nyt kohteena ovat korkeakoulut sekä varhaiskasvatus ja peruskoulut, kun valtionosuuksia leikataan kunnissa. Keskustalle tämä ei käy. Meille saavutettava koulutus ja tutkimus koko maassa ovat sydämenasia.

Arvoisa puhemies! Keskusta on vakavasti huolissaan hallituksen politiikan yhteisvaikutuksista. Kun palveluita ja etuuksia leikataan ilman kattavaa vaikutusarviota, osuvat seuraukset erityisen kipeästi lapsiperheisiin. Lapsiperheköyhyys lisääntyy ja alueellinen epätasa-arvo syvenee. Kasvua ei synny taikalamppu kourassa dynaamisia vaikutuksia toivomalla vaan tekemällä viisasta, vastuullista ja oikeudenmukaista politiikkaa, jossa kaikki suomalaiset voivat tuntea olevansa mukana.

Pöytäkirja PTK 64/2025 vp

Orpon hallituksen julkisen talouden suunnitelma on pitkälti kohdennuksiltaan kestävä. Viisautta olisi ottaa julkisen talouden ison kuvan suunnitteluun viimeistään nyt kaikki mukaan. Siksi kannatan edustaja Hoskosen tekemää kattavaa vastalauseita 2.

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Elo.

17.13 Tiina Elo vihr: Arvoisa puhemies! Suomen talous on suurien haasteiden edessä, ja tähän vedoten Orpon hallitus on julistanut tärkeimmäksi tavoitteekseen velkaantumisen pysäyttämisen. Sitä ei tällä julkisen talouden suunnitelmalla kuitenkaan tehdä. Kestävät ratkaisut julkisen talouden vakauttamiseksi puuttuvat, ja hallitus keskittyi puoliväliriihesään yritysten ja suurituloisten verotuksen alentamiseen, vaikka sen on todettu heikentävän julkista taloutta.

Erityisen huolestunut olen siitä, että julkisen talouden suunnitelma ei tarjoa kestäviä ratkaisuja myöskään ympäristökriiseihin vastaamiseen ja Suomen ilmasto- ja luontotavoitteiden saavuttamiseen. Konkreettiset ilmasto- ja luontotoimet loistavat poissaolollaan. Luonnonvarojen ylikulutusta ei pyritä hillitsemään. Todella laiha lohtu — tai ei lohtu ollenkaan — on se, että Suomen ilmastolakiin kirjattua hiilineutraaliustavoitetta ei sentään ryhdytty romuttamaan. Tavoite ei kuitenkaan riitä, jos sitä kohti ei aktiivisin toimin pyritä. Hallitus on potkinut purkkia eteenpäin lykkäämällä ilmastopolitiikkaa ohjaavia dokumentteja, kuten ilmasto- ja energiastrategiaa, yhä uudelleen. Työ- ja elinkeinoministeriön sivuilla lukee, että energia- ja ilmastostrategian odotetaan valmistuvan keväällä 2025. Kesä on jo hyvässä vauhdissa, mutta edelleen odotetaan.

Arvoisa puhemies! Erityisen huolestuttavaa on maankäyttösektorin tilanne. Hallitus ei esitä mitään uskottavaa suunnitelmaa päästöjen vähentämiseksi ja nielujen vahvistamiseksi. Keskeinen keino on hakkuiden vähentäminen, joka auttaisi ratkomaan hiilinielun lisäksi myös metsäluonnon köyhtymistä. Hallitus toimii kuitenkin tässäkin päivänvastaiseen suuntaan kasvattamalla hakkuisiin kannustavaa metsävähennystä ja lisäämällä Metsähallituksen tuloutuspaineita. Myöskään ympäristölle haitallisten tukien purkamiseen ei ole valmiutta, vaikka esimerkiksi teollisen mittakaavan puunpolton veroedun poistaminen olisi keskeinen keino ohjata arvokkaan puuraaka-aineen käyttöä kestävämpään suuntaan ja loisi kannusteen vauhdittaa polttoon perustumattomiin energiantuotantomuotoihin siirtymistä. Muistutan, että Suomi on sitoutunut YK:n biodiversiteettisopimuksessa arvioimaan ympäristölle haitalliset tuet vuoteen 2025 mennessä.

Arvoisa puhemies! Julkisen talouden suunnitelmassa on toki myös joitain askelia oikeaan suuntaan. Kaivosveron korottaminen ja jäteveron laajentaminen ovat tervetulleita päätöksiä. Hallitus olisi kuitenkin voinut olla rohkeampi. Kierrätysteollisuus on esittänyt jäteveron korottamista 200 miljoonaan euroon, 10 miljoonaa on tähän nähden vaatimaton alku. Pienellä kaivosten jäteverolla saisi kerättyä jopa 100 miljoonaa euroa vuosittain. Kun katsoo hallituksen leikkauslistoja vaikkapa koulutuksesta, kulttuurista tai sotejärjestöiltä, näille miljoonille todella olisi käyttöä.

Ilmastokriisin ja luonnon köyhtymisen pysäyttämiseksi tarvitsemme näiden yksittäisten, sinänsä tärkeiden toimenpiteiden lisäksi laajemman, johdonmukaisen suunnitelman luonnonvarojen ylikulutuksen vähentämiseen ja ympäristöhaittojen hinnoitteluun. Vihreät ovat esittäneet ja esitämme taas syksyn vaihtoehtobudjetissa kiertotalouden veropakettia, joka ohjaisi yhteiskuntaa ympäristön kannalta kestäväan suuntaan. Meidän on siirryttävä krääsätaloudesta kiertotalouteen ja saatava rajallisista neitseellisistä raaka-aineista enem-

Pöytäkirja PTK 64/2025 vp

män irti. Keinoja kiertotalouden vauhdittamiseksi ovat muun muassa sekoite- ja jakeluvelvoitteet kierrätysmateriaaleille, uusiomaa-ainesten käyttö rakennushankkeissa ja fossiililannoitteiden korvaaminen kierrätyslannoitteilla. Tämä vahvistaisi myös huoltovarmuutta ja lisäisi kotimaista työtä.

Arvoisa puhemies! Ilmaston kuumenemisen ja luonnon köyhtymisen pysäyttämiset eivät ole asioita, jotka voi siirtää odottamaan parempia taloudellisia aikoja. Niissä onnistuminen on kaiken taloudellisen toiminnan perusta. Vihreiden vastalauseen yksi tärkeimmistä kannanotoista on sen edellyttäminen, että hallitus käynnistää parlamentaarisen työn ekologisten reunaehtojen asettamiseksi talouden kehitykselle sekä talouden kestävyysvajeen taittamiseksi. Tarvitsemme tieteeseen pohjautuvaa, oikeudenmukaista ja vastuullista politiikkaa, joka uudistaa Suomea kohti hiilinegatiivista ja luontopositiivista hyvinvointivaltiota.

Arvoisa puhemies! Kannatan edustaja Saara Hyrkön tekemää esitystä, että käsittelyn pohjaksi otetaan vihreiden vastalauseen mukainen esitys.

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Meriluoto.

17.17 Laura Meriluoto vas: Arvoisa puhemies! Täällä yritetään maalata mustaa valkoiseksi, mutta tosiasia on, että Orpon ja Purran hallitus on epäonnistunut kaikissa keskeisissä talouspolitiikan tavoitteissaan ja nyt uusilla päätöksillään todennäköisesti vain kasvattaa valtionvelkaa entisestään, vaikka velkaantumisen lopettamisen piti olla hallituksen kärkihanke. Myös julkisen talouden suunnitelmasta saatu asiantuntijapalaute on ollut murskaavaa, eikä suotta. Näyttääkin siltä, että muun muassa sosiaali- ja terveystalouteen, koulutukseen ja pienituloisiin kohdistuneiden leikkausten yksi keskeinen tavoite on ollut mahdollistaa rikkaille tehtävät veronkevennykset. Alijäämän ja velan kasvattamista hallitus ei ainakaan selvästi pelkää.

Arvoisa puhemies! Samalla, kun hallitus keventää rikkaiden verotusta, se jatkaa leikkauksia sosiaaliturvaan, koulutukseen ja hyvinvointipalveluihin. Leikkaamalla kuntien valtionosuuksista hallitus leikkaa varhaiskasvatuksesta, perusopetuksesta ja toisen asteen koulutuksesta. Nämä leikkaukset vaarantavat myös yhden tämän hallituskauden tärkeimmistä uudistuksista eli oppimisen tuen uudistamisen. Korkeakoulujen perusrahoitukseen on tulossa yhteensä melkein 120 miljoonan euron leikkaukset.

Julkisen talouden suunnitelma pitää sisällään 100 miljoonan euron leikkaukset sosiaalihuoltoon, joiden kohdentamisesta ei edelleenkään ole tietoa. Lisäksi hallitus valmistelee leikkauksia muun muassa vammaispalveluihin sekä vanhusten kotihoitoon. Leikkaus on tulossa myös toimeentulotukeen, siis viimesijaiseen sosiaaliturvaan, samalla, kun työttömyys on kasvanut valtavasti ja muut sosiaaliturvaleikkaukset lisäävät toimeentulotuen saajien määrää. Hallitus siis maksattaa politiikkansa totaalisen epäonnistumisen vaikeimmasa asemassa olevilla suomalaisilla.

Arvoisa puhemies! Valtiovarainvaliokunnassa kuulimme lukuisia ansiokkaita asiantuntijalausuntoja julkisen talouden suunnitelmasta. Näistä esimerkiksi vanhusasiavaltuutetun lausunto oli hyytävää luettavaa. Valtuutettu kertoo, että kaikkein pienituloisimpien iäkkäiden määrä Suomessa on kasvanut ja asunnottomia iäkkäitä on pitkän ajan jälkeen jälleen. Sosiaali- ja terveysministeriön arvion mukaan hallituksen päätetyt ja esitetyt leikkaustoimet kasvattavat pienituloisimpien iäkkäämpien määrää. Yhteisvaikutukseltaan arviolta 15 000 uutta iästä henkilöä putoaa kaikkein pienituloisimpaan väestöryhmään. Vanhus-

Pöytäkirja PTK 64/2025 vp

asiavaltuutettu on huolissaan myös iäkkäiden sosiaali- ja terveyspalveluihin kohdistettavista leikkauksista ja toteaa, että säästösuunnitelmat ovat iäkkäiden oikeuksien näkökulmasta huolestuttavia. Kotihoitoa muutetaan nykyistä enemmän etäkotihoitoksi ja ympäri-vuorokautisen hoidon henkilöstömitoitusta lasketaan vielä nykyistä matalammaksi. En ymmärrä, miten kukaan hallituspuolueiden edustaja voi pitää tällaista politiikkaa inhimillisenä.

Arvoisa puhemies! Olen lukuisten muiden suomalaisten tavoin hyvin turhautunut ja surullinen siitä, mitä tämä hallitus on tehnyt ja aikoo tehdä Suomelle ja suomalaisille. Pitkäaikaistyöttömyys lähenee lama-ajan tasoa. Lapsia tippuu köyhyyteen, vanhuksia tippuu köyhyyteen. Ihmiset menettävät kotejaan, leipäjonot kasvavat, jopa viimesijaista sosiaaliturvaa heikennetään. Tämä on seurausta hallituksen sokeasta uskosta omaan oikeistolaiseen ideologiaansa, siihen, että jos vain otetaan rahaa köyhiltä ja annetaan sitä rikkaille, niin kyllä se talous siitä lähtee kasvuun; jos vain leikataan sosiaaliturvaa ja ajetaan ihmisiä taloudelliseen ahdinkoon, niin kyllä heille jostain ilmestyy työpaikka; jos leikataan terveydenhuollosta, niin kaipa ihmiset sitten tajuaavat olla sairastumatta. Mutta kuten kaikki tiedämme, tämä resepti ei ole toiminut. Hallituksen olisikin viimeistään nyt aika ottaa laput pois silmiltä ja kuunnella — jos ei oppositiota, niin edes asiantuntijoita.

Arvoisa puhemies! Muun muassa edellä mainituin perustein kannatan edustaja Sarkkisen tekemää esitystä.

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Koskela.

17.22 **Jari Koskela ps:** Arvoisa rouva puhemies! Suomen julkinen talous on vakavassa epätasapainossa. Velka lähestyy 90:tä prosenttia bruttokansantuotteesta, ja alijäämä pysyy yli kolmen prosentin — korkomenoista nyt sitten puhumattakaan, niistä on täällä jo useassa puheenvuorossa käyty keskustelua. Tämä tilanne on enemmän kuin vakava. Hallitus on vastannut tilanteeseen päättäväisesti. Yhdeksän miljardin euron sopeutusohjelmassa yhdistyvät talouskurin periaate ja järkevät priorisoinnit.

Ruuantuotannon tukiin ei kohdistu leikkauksia, ja se on oikein. Maatalous ei ole pelkkä budjettirivi, se on osa kansallista turvallisuuttamme. Ilman kotimaista ruokaa olemme kriisissä ja muiden armoilla. Maitotilojen määrä on romahtamassa. Kymmenessä vuodessa 4 000 tilasta voi jäädä jäljelle vain kymmenesosa. Investointeja on helpotettava, sukupolvenvaihdosta on tuettava ja nuorille yrittäjille annettava uskoa tulevaisuuteen. Tilanpidon on oltava mahdollisuus eikä taakka.

Ruuantuotannon hyittyminen näkyy jo. Kaupoissa on ajoittain loppunut kotimainen naudanliha. Ruuantuotannon byrokratiaa on kevennettävä, tukien maksun toimittava ajallaan ja tietojärjestelmien pelattava. Hallinto ei saa olla pullonkaulana. Ratkaisu on markkinoilla: tuottajahintojen on noustava ja elintarvikemarkkinalakia uudistettava. Julkisten hankintojen pitää suosia kotimaista ruokaa etenkin niissä keittiöissä, joissa tarjotaan ruokaa lapsille ja vanhuksille. Itä-Suomessa kyse ei ole vain taloudesta. Siellä ruuantuotanto on myös turvallisuuskysymys.

Metsävähennyksen korotus on tärkeä kädenojennus metsänomistajille. Metsien vastuullinen hoito on osa huoltovarmuutta ja taloutta.

Samalla haluan nyt nostaa esiin edustaja Hoskosen innoittamana turpeen, tämän unohdetun ja lähes jo haudatun voimavaran.

Pöytäkirja PTK 64/2025 vp

Turve ei ole vain energialähde. Se on osa huoltovarmuutta, osa maatalouden toimintaketjua ja osa kansantaloutta. Turvetta tarvitaan paitsi lämmöntuotantoon myös eläinten kuivikkeisiin ja kasvualustaksi puutarhataloudessa. Turve on kotimainen ja varastoitavissa oleva resurssi.

Turve on kuitenkin paljon muutakin kuin vain lämpöä ja kuivikkeita. Kasvuturpeeseen istutetaan puiden taimet, joilla rakennetaan tulevaisuuden hiilinieluja. Lisäksi turve toimii biostimulanttina, ja sitä on jo testattu menestyksellä Etelä-Euroopan kuivilla ja köyhillä mailla tuloksena parempia satoja ja parempaa vedenpidätyskykyä. Tämä avaa aivan uusia mahdollisuuksia vientiin etenkin alueilla, joilla ilmastonmuutos uhkaa vakavasti ruuantuotantoa.

Kuiviketurpeella on ratkaiseva rooli kotieläintuotannon antibioottivapauden ylläpidossa. Se vähentää taudinaiheuttajien leviämistä eläinsuojissa ja tukee siten kansanterveyttä. Maailmanlaajuinen antibioottiresistenssi uhkaa korostaa tämän merkitystä ja avaa samalla mahdollisuuksia turveosaamisen ja turvetuotteiden vientiin.

Turpeesta valmistetaan myös aktiivihiiltä veden- ja ilmanpuhdistukseen. Aktiivihiiltä menee kaupaksi niin paljon kuin Ilomantsissa pystytään tällä hetkellä tuottamaan. Vaihtoehtoisesti sitä voidaan tuottaa myöskin kivihiilestä, ja erityisesti kiinalaiset tekevät tätä.

Tietyissä muodoissa turvetta voidaan hyödyntää jopa eläinrehun lisäaineena. Myös äänieristelevy turpeesta on oiva ratkaisu. Nämä innovaatiot ovat vasta alkua. Turpeen potentiaali on paljon suurempi kuin nykyinen keskustelu antaa ymmärtää. Lääketeollisuus tulee tulevaisuudessa hyödyntämään turpeen ominaisuuksia.

Turvetuotantoa ei pidä arvioida pelkkien päästölukujen kautta vaan nettopositiivisuuden näkökulmasta: miten paljon turpeen käyttö tukee ruokaturvaa, vientiä, eläinterveyttä, hiilinielujen syntyä ja kriisinsietokykyä? Kun hyödyt lasketaan yhteen ja oikein, on selvää, että turpeella on tulevaisuus.

Turpeen alasajo on ollut suuri virhe. Sen seuraukset näkyvät paitsi maaseudulla myös energiakustannuksissa ja kotimaisen tuotannon vaikeutumisena. Meidän on korjattava tämä virhe. Hallitusohjelmassa on puoliväliriihen päätökset turpeesta, ja ne pitää myöskin toteuttaa. Katse kääntyy erityisesti ympäristöministeriöön. Turvetta tarvitaan, eikä sen käytöstä pidä rangaista vaan tukea osana huoltovarmuuden ja viennin kokonaisuutta.

Perussuomalaiset tukevat hallituksen linjaa, jossa maatalous, metsätalous ja huoltovarmuus asetetaan etusijalle. Tämä ei ole ideologiaa, tämä on realismia. Suomalainen ruoka, suomalainen metsä, suomalainen turve ja suomalainen yrittäjyys ovat perusta sille, että tämä maa seisoo omilla jaloillaan kaikissa oloissa. — Kiitoksia.

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Viitanen.

17.28 Pia Viitanen sd: Arvoisa rouva puhemies! Tässä on nyt puoli kautta hallituksen taivalta takana, ja valitettavasti tuo tulostaulu ei kovin hyvältä näytä. Meillä on ennätysvelka, suomenennätyksiä hallitus tekee velanotossa, Euroopan huonoimpia työllisyydenhoitoja — tavoite on kymmeniätuhansia miinusmerkkinen — ja kasvua ei vain synny. Talouden sopeuttamisen nimissä on täällä pari vuotta tehty todella rajuja leikkauksia. On leikattu pienituloisimpien toimeentuloa, on leikattu hoitoonpääsystä, ja jopa vanhustenhoivasta on leikattu nyt viimeisimpänä sitten tämä 16 miljoonan säästö. Siihen 16 miljoonaanhan hallituksella ei ollut rahaa, jolla olisi saatu kotihoitoa vanhuksille, vaan hallitushan päätti tätä sitten korvata digillä. Täällä aiemmin edustaja Meriluoto puhui tuosta vanhusasiainvaltuu-

Pöytäkirja PTK 64/2025 vp

tetun lausunnosta, minkä me valtiovarainvaliokuntaan pyysimme. Minä myös sen luin, ja todella on painavaa tekstiä tästä vanhustenhuollon tilanteesta, ja todella toivon, että jokainen meistä kansanedustajista nyt lukisi muun muassa tämän lausunnon.

Leikkauksia on tehty, ja näihin arvokkaisiin palveluihin hallituksella ei kerta kaikkiaan ole ollut rahaa. Ja mikä on ollut tuloksena? Velka kasvaa, köyhyys kasvaa, konkurssit kasvavat.

Puhemies! Minä olisin luullut, että kun tämä on tilanne, niin kyllä siellä puoliväliriihessä sitten oltaisiin lähdetty joihinkin toimiin, joilla nyt sitten suuntaa muutettaisiin. Kyllähän se suunta muuttui, mutta täytyy kyllä sanoa, että mitä vielä, mihin suuntaan. Nimittäin kyllähän tämä rajua tekstiä on, kun tuorein arvio Valtiontalouden tarkastusvirastolta kuuluu, että hallituksen puoliväliriihen toimet heikentävät julkista taloutta, siis heikentävät julkista taloutta. Eli hallitus päätti löytää taikaseinästä miljardin veronkevennykset kaikkein rikkaimmille ja varakkaimmille. Minä olin vähän, puhemies, ajatellut, että eihän tämä enää hullummaksi voi mennä kuin mitä se tämän kaksi vuotta on ollut, mutta kyllä se vaan, hyvät ystävät ja edustajat, hullummaksi voi mennä. Nimittäin nythän hallitus sitten tekee veronkevennyksiä velalla kaikkein varakkaimmille ja rikkaimmille. Eli ilmeisesti tällainen ”rahaa on” on hallituksen uusi normaali aina silloin, kun kyse on kaikkein hyvätuloisimpien ja hyväosaisimpien eduista.

Kun hallituksella nyt näitä veronkevennyksiä varaa oli tehdä, niin olisin todella toivonut, että silloin olisi ollut sen tavallisen suomalaisen vuoro. Nimittäin, kuten täällä on usein todettu, hallitushan on nyt kiristänyt sen tavallisen suomalaisen verotuksen kireimmilleen kymmeneen vuoteen, ja nyt sitten hallituspuolueet kertovat, että nyt tulee veronkevennyksiä pieni- ja keskituloisille. Mutta tosiasiaa käy niin, että toisaalla pieni- ja keskituloisille kohdistuu veronkiristystä, muun muassa tämä järjestäytyneen palkansaajan kostovero, tulee työhuonevähennyksen poisto, ja todellakin siellä kulman takana katsoo ja kurkistaa tämä ikävä työttömyysvakuutusmaksujen korotuspaine, joka tietenkin johtuu hallituksen huonosta työllisyyden hoidosta. Hallituksella on rahaa jopa yhteisöveron laskemiseen, joka maksaa yli 800 miljoonaa, ja toden totta siellä valtiovarainvaliokunnan kuulemisissa ei juurikaan löytynyt asiantuntijoita, jotka olisivat suoraan puhuneet tämän veronkevennyksen puolesta. Nimittäin tämä on erittäin kallis ja tehoton toimi, ja kyllä minua hirvittää, kun tiedämme, mitä tulevana vuosina meillä on edessä taloudenpidossa, että kuinka meillä kerta kaikkiaan voi nyt olla tällaiseen toimeen varaa.

Tähän asti hallituksen vastaus työllisyydenhoitoon on ollut työttömyysturvan leikkaukset ja työelämän heikennykset, palkansaajien aseman heikennykset, ja siitä huolimatta ei se työpaikkoja ole tuonut, ei niitä työpaikkoja ole ilmestynyt katukuvaan. Meidän työllisyystavoittemme on miinuksella kymmeniätuhansia. Ja nyt sitten hallituksen vastaus tähän kasvuhaasteeseen on suurituloisten veron ale, jossa ihan tavallinen suomalainen on sitten se maksumies.

Eli hallitus puhuu kovasti kasvutoimista. Niitä ei kuitenkaan oikein näy. Täytyy varmaan sanoa, että puhina kyllä kovasti käy, mutta painot eivät hallituksella nouse.

Puhemies! Sanon tähän loppuun vielä, että SDP on esittänyt joukon omia kasvutoimiaan. Olen aiemmin kertonut muun muassa näistä tuloveron kevennyksistä nimenomaan pieni- ja keskituloisille, arvonalisäverovelvollisuuden alarajan nostosta, joka auttaisi pieniä yrittäjiä, ja kotitalousvähennyksen turvaamisesta. Ja yksi, minkä haluan myös sanoa tähän loppuun: Kyllähän hallitus valtavan virheen on myös tehnyt tässä rakennusalan tilanteessa. Tukitoimia ei tehty, päinvastoin ajetaan alas parhaillaan esimerkiksi Valtion asuntora-

Pöytäkirja PTK 64/2025 vp

hastoa. Me menetämme välineen, jolla rakentaa kohtuuhintaisia koteja ja tehdä suhdanne-toimia tulevaisuudessa. Samoin esimerkiksi erityisryhmien avustukset on vedetty täysin alas, tarkoittaa siis muun muassa ikäihmisten ja opiskelijoiden asumista. — Tässä, puhe-mies, terveisiä. Huoli on kova.

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Savola poissa. — Edustaja Mikkonen.

17.33 Krista Mikkonen vihr: Arvoisa puhemies! Suomen talous on suurten haasteiden edessä: Ilmasto kuumenee ja luonto köyhtyy, mikä uhkaa koko talouden perusteita. Väestö ikääntyy, ja uusia osaajia tarvitaan niin päiväkoteihin ja terveydenhoitoon kuin vihreää siirtymää edistäviin yrityksiinkin. Työllisyystilanne on heikko, ja erityistä huolta aiheuttaa nuorten kasvava työttömyys. Suomi on jäänyt työn tuottavuudessa jälkeen verrokkimaista. Luonnonvaroja käytämme reippaasti yli EU:n keskiarvon. Geopoliittiset jännitteet aiheut-tavat epävarmuutta. Velkaantuminen on ennätyskorkealla ja julkinen talous kroonisesti ali-jäämäinen.

Suomeen siis tarvitaan selkeä ohjelma julkisen talouden vakauttamiseksi, mutta samalla ymmärrys siitä, että heikon taloudellisen suhdanteen aikana toteutetut laajamittaiset ja vää-rin kohdennetut leikkaukset ovat virhe. Krooninen alijäämä ei myöskään taitu ilman raken-teellisia uudistuksia, jotka lisäävät talouden tehokkuutta ja iskunkestävyyttä. Valitettavasti nyt käsittelyssä oleva hallituksen julkisen talouden suunnitelma ei tarjoa varteenotettavia vastauksia näihin haasteisiin. Lukuisat talouden asiantuntijat ovat kritisoineet hallituksen valintoja, ja VTV arvioi poikkeuksellisen suorasanaisesti, että puoliväliriihen päätökset vievät julkista taloutta entistä kauemmaksi sopeutustavoitteesta eikä hallitus esitä uskotta-vaa suunnitelmaa julkisen talouden tasapainottamiseksi.

Vihreiden tavoitteena on tehdä Suomesta ilmasto- ja luontopositiivinen hyvinvointival-tio, jossa ihmiset ja luonto voivat hyvin ja talous on tasapainossa. Sen saavuttamiseksi Suo-meen tarvitaan parlamentaarinen ylivaalikautinen sitoumus ekologisten reunaehtojen aset-tamisesta talouden kehitykselle sekä talouden kestävyysvajeen taittamisesta. Talouden kestävyystä kun ei voida sopia uskottavasti ilman parlamentaarista näkemystä Suomen ilmasto- ja luontopolitiikan kestävästä linjasta.

Arvoisa puhemies! Yksittäisten suurten veronalennusten sijaan vihreät keskittyisivät ta-louden vahvistamiseksi erityisesti neljään kokonaisuuteen:

1) Suomen tulee panostaa entistä määrätietoisemmin koulutukseen kaikilla koulutusas-teilla, sillä vahvaa taloutta ei ole ilman vahvaa osaamista. Pärjäämme kansainvälisessä kil-pailussa vain luovuudella, kekseliäisyydellä ja korkealla koulutus- ja osaamistasolla.

2) Vihreä siirtymä on Suomen talouden suurimpia mahdollisuuksia sekä ilmastokriisin ja luontokadon pysäyttämisen kannalta välttämätön kehityskulku. Vahvemmillä kannusti-milla, laadukkailla viranomaisprosesseilla, ennakoitavalla ja markkinaehtoisella ohjauk-sella sekä kohdennetuilla täsmätoimilla Suomi voi kotiuttaa kymmenien miljardien inves-toinnit. Luonnonvarojen ylikulutuksesta eroon pääsemiseksi Suomen pitää siirtyä krääsä-taloudesta kiertotalouteen, ja on varmistettava, että vihreä siirtymä tehdään todella vihre-ästi eli luontoa kunnioittaen.

3) Suomi tarvitsee työhön johtavaa maahanmuuttoa. Maahanmuuton edistäminen ja väestökehityksen kääntäminen on yksi hyvinvointivaltion kohtalonkysymyksistä. Suo-meen on päästävä nykyistä helpommin tekemään töitä, yrittämään ja rakentamaan elämää. Tämä ei tapahdu itsestään vaan vaatii aktiivisia tekoja työhön johtavan maahanmuuton pi-

Pöytäkirja PTK 64/2025 vp

to- ja vetovoiman vahvistamiseksi sekä panostuksia Suomeen jo muuttaneiden ihmisten kotoutumiseen ja työllisyyteen.

4) Taloutta on uudistettava ja tuottavuutta parannettava. Suomen ei tule tyytyä alkutuotajan tai raaka-aineviejän rooliin vaan tähdätä siihen, että meiltä lähtee maailmalle korkean jalostusarvon tuotteita. Suomen tulee panostaa uusiin ja innovatiivisiin aloihin, aineettomiin tuotantotekijöihin, luoviin aloihin ja teknologian mahdollisuuksiin.

Arvoisa puhemies! Orpon hallituksen ilmasto- ja luontopolitiikka on täysin riittämätöntä Suomen ilmasto- ja luontotavoitteiden saavuttamiseksi. Erityisen huolestuttava on maankäyttösektorin tilanne, jonka korjaamiseksi hallitus ei edelleenkään esitä uskottavia toimia tai riittäviä määrärahoja. Selkeä yksittäinen toimi olisi hakkuumäärien laskeminen, ja siinä hiilinielun elvyttämiseksi olisi puun energiankäytön vähentäminen tärkeä yksittäinen toimi, jota vauhditettaisiin esimerkiksi teollisen puunpolton veroedun poistamisella. Toinen käyttökelpoinen toimi olisi maankäytön muutosmaksu, mutta tätäkään hallitus ei ole ottamassa käyttöön, vaan päinvastoin se on tekemässä toimia, jotka kannustavat lisäämään hakkuita, kuten metsävähennyksen kasvattaminen ja Metsähallituksen tuloutuksen kasvattaminen.

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Yrttiaho poissa. — Edustaja Hänninen.

17.39 Juha Hänninen kok: Arvoisa puhemies! Hyvät kollegat! Tänään käsiteltävä julkisen talouden vuosisuunnitelma vuosille 2026—2029 on laaja ja merkittävä kokonaisuus. Sen ytimessä ovat kolme peruskiveä: vastuu, uudistus ja turvallisuus. Tämä hallitus ei ole jäänyt seuraamaan sivusta. Me olemme tarttuneet vaikeimpiinkin rakenteellisiin ongelmiin, ja se näkyy myös tässä suunnitelmassa.

Arvoisa puhemies! Meillä pohjoisessa on tähän saliin selkeä viesti: Talouskasvu ei synny vain Etelä-Suomessa. Se syntyy myös Lapissa, Kainuussa ja Pohjois-Pohjanmaalla. Suunnitelman rakenneuudistuksilla, kuten luvituksen nopeuttamisella ja liikenneinvestoinneilla, on valtava merkitys myös alueemme elinvoimalle. Investointien vauhdittaminen ja sujuvat viranomaisprosessit ovat avainasemassa, kun rakennetaan uusia tehtaita, matkailun tarvitsemia tiloja tai puhtaan siirtymän hankkeita. Pohjoisessa on potentiaalia, kunhan sitä ei tukahduteta hallinnollisiin esteisiin.

Arvoisa puhemies! Kuten on todettu, julkisen talouden tila on vakava. Valtionvelka on yli kaksinkertaistunut vuodesta 2019, ja korkomenot ovat nousseet neljässä vuodessa 0,8 miljardista 3,2 miljardiin euroon. Se on valtava summa.

Tämä hallitus peri edeltäjältään valtiontalouden, jossa velkarahalla on lisätty budjettiin pysyviä menoja ja jossa kriittiset hallintouudistukset jätettiin tekemättä. Me emme voi jatkaa näin. Olemme jo tehneet päätökset yhdeksän miljardin euron sopeutuksista, ja se on vasta alkua.

Suomen velkalaiva ei käänny yhdessä yössä, eikä sen tulekaan kriisin keskellä kääntyä holtittomasti. Selvää kuitenkin on, että suunta on nyt oikea. Meidän vaihtoehtomme ei ole vain leikkaamista ja säästämistä. Olemme sitoutuneita tekemään samalla historiallisen mittavat kasvutoimet. Työn verotusta kevennetään, yhteisövero alennetaan ja pk-yritysten rahoitusympäristöä kehitetään. Kaikki tämä luo edellytykset investoinneille myös Itä- ja Pohjois-Suomeen.

Arvoisa puhemies! Turvallisuusympäristön muutokset näkyvät tässä julkisen talouden suunnitelmassa selkeästi. Nyt panostamme turvallisuuteen. Puolustusmenot nousevat vuo-

Pöytäkirja PTK 64/2025 vp

teen 2029 mennessä reilusti. Kriittisille puolustuskyvyn eri osa-alueille on tulossa lisäpanostuksia. Se on välttämätöntä, ei vain uskottavan puolustuksen vuoksi vaan myös koko yhteiskunnan toimintakyvyn turvaamiseksi ja varmistamiseksi. Myös arktisen alueen ja Pohjois-Suomen puolustuksella on aivan erityinen merkitys. Meidän on kyettävä huolehtimaan siitä, että Suomi on turvassa joka suunnasta, että alueellisesti merkittävät puolustushankkeet, kuten Ruutikankaan kehittäminen, tulevat toteutetuiksi ja että varautuminen on osa jokaisen arkea.

Arvoisa puhemies! Tämä julkisen talouden suunnitelma on vastuullinen. Se ei rakenna hyvinvointia velalla vaan työllä ja uudistuksilla. Lisäksi se ottaa huomioon koko maan alojen erilaiset tarpeet sekä jokaisen meistä. Mielestäni tämä valtioneuvoston selonteko julkisen talouden suunnitelmasta tuleville vuosille on hyvä ja oikea-aikainen. Se sisältää toimenpiteet, joita meidän tulee seuraavaksi lähteä toteuttamaan. — Kiitoksia, arvoisa puhemies.

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Sillanpää.

17.44 Pia Sillanpää ps: Arvoisa puhemies! Käsittelyssä on julkisen talouden suunnitelma vuosille 2026—2029. Tämä suunnitelma on selkeä suunta kohti tasapainoisempaa ja vastuullisempaa taloutta kaikkien suomalaisten hyväksi. Meillä ja tulevilla hallituksilla riittääkin työtä siinä, miten vastaamme tulevaisuuden haasteisiin. Siihen ei riitä yksi tai kaksi hallituskautta, vaan työ kestää paljon pidempään. Julkisen talouden suunnitelmassa korostuukin mielestäni se viesti, miksi ja kenelle näitä päätöksiä tehdään, eli suomalaisille ja suomalaista hyvinvointiyhteiskuntaa varten. Jokaisen pitäisikin palauttaa mieleen se tosiasia, että jokaisella veroeurolla ja sen käyttökohteella on väliä. Siksi me perussuomalaiset olemme erittäin tyytyväisiä siihen, että julkisen talouden suunnitelmassa asetetaan suomalaisen veronmaksajan etu ykkössijalle.

Arvoisa puhemies! Pidän erityisen tärkeänä kahta uudistusta, jotka sisältyvät tähän suunnitelmaan.

Ensimmäinen on kotihoidon tuen uudistaminen Norjan mallin mukaisesti. Tämä malli edellyttää, että vanhempien on asuttava Suomessa tai EU- ja Eta-alueella vähintään kolme vuotta ennen kuin he voivat saada kotihoidon tukea. Tällä muutoksella on kaksi vaikutusta: se kannustaa maahanmuuttajia aidosti integroitumaan suomalaiseen yhteiskuntaan ja ehkäisee passivoitumista kotiin erityisesti maahanmuuttajanaisten osalta. Suomalainen sosiaaliturvajärjestelmä ei saa olla kannustin syrjäytymiselle, vaan sen on oltava järjestelmä, joka osallistaa ja myös edesauttaa kotoutumista.

Toinen uudistus on laittomasti maassa olevien terveyspalveluiden rajaaminen. On vain ja ainoastaan oikeudenmukaista, että suomalaisten veronmaksajien rahoittama ja tälläkin hetkellä kovilla oleva terveydenhuolto on ensisijaisesti suomalaisia varten. Sitä ei ole luotu siksi, että voisimme hoidattaa suomalaisten piikkiin muiden maiden kansalaiset, jotka ovat laittomasti täällä. Meidän verorahoillamme tuotettujen palvelujen on ensisijaisesti palveltava heitä, jotka ovat täällä laillisesti ja oikealla asialla. Tämä ei ole epäinhimillisyyttä vaan ainoastaan järkevää resurssien kohdentamista.

Arvoisa puhemies! Haluan vielä nostaa esille kolme suurta muutosta, joita ei olisi saatu aikaan ilman perussuomalaisia.

Yksi näistä on kehitysapuun tehtävät massiiviset leikkaukset. Kehitysavusta leikataan yhteensä 1,3 miljardia euroa tällä vaalikaudella eli 1 300 miljoonaa euroa. Ne ovat rahoja,

Pöytäkirja PTK 64/2025 vp

jotka nyt ohjataan takaisin suomalaisen hyvinvoinnin rakentamiseen ja ylläpitämiseen eli siihen, mihin ne olisi alun perinkin pitänyt käyttää.

Toinen muutos on pieni- ja keskituloisille suunnatut veronkevennykset. Hallitus keven-tää verotusta juuri niiden ihmisten osalta, joilla rahat ovat muutenkin tiukilla. Se osoittaa mielestäni sen, että tälle hallitukselle on tärkeää, että työnteko on aina kannattavaa ja sitä tuetaan, ja niin sen pitää olla jatkossakin.

Kolmantena nostona mainitsen omaishoitajien minimikorvauksen korottamisen. Omaishoitajien tekemälle työlle annetaan jatkossa myös entistä suurempi rahallinen arvo, kun omaishoidon minimikorvausta nostetaan. Siihen hallitus panostaa vuosittain 16 mil-joonalla eurolla vuodesta 26 eteenpäin.

Arvoisa puhemies! Hyvistä päätöksistä huolimatta haluan muistuttaa, että ilman vas-tuullista ja kestävä julkista taloutta meillä ei yksinkertaisesti ole hyvinvointivaltiota jat-kossa. Vahva julkinen talous hyödyttää nimenomaan juuri heitä, jotka tarvitsevat yhteis-kunnan tukea eniten. Siksi on äärimmäisen vastuutonta opposition suunnalta esittää väit-teitä siitä, että hyvinvointivaltio oltaisiin romuttamassa hallituksen toimesta. Me nimen-omaan teemme kaikkemme, että tätä maata voidaan jatkossakin kutsua hyvinvointivaltiok-si.

Julkisen talouden suunnitelma on arvovalinta suomalaisten puolesta. Meidän on huoleh-dittava omistamme ja tehtävä sellaisia päätöksiä, jotka kestävät myös tulevaisuudessa. Edessä on haasteita, kun yritämme löytää ratkaisuja velkaantumiseen, väestön ikääntymi-seen ja veroeurojen riittävyyteen turvata suomalaisten palvelut. Tässä on hyvä suunnitel-ma, jolla edistämme asioita suomalaisen yhteiskunnan hyväksi. Tämä suunnitelma on vas-tuunkannon suunnitelma seuraaville vuosille. — Kiitos.

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Lindén.

17.49 Aki Lindén sd: Arvoisa rouva puhemies! Yhdyn niihin yleisiin näkemyksiin, mitä tässä esimerkiksi edustajat Lyly ja Viitanen ovat aiemmissa erinomaisissa puheenvuorois-saan tuoneet esille, eli en lähde niitä tässä toistamaan. Mutta tuodakseni tähän keskuste-luun toivon mukaan vähän sellaista näkökulmaa, joka on itselleni hyvin tärkeä, käsitte-len tässä hyvinvointialueiden rahoitustilannetta.

Meillä on käsittelyssä nyt valtiovarainministeriön mietintö julkisen talouden suun-nitelmasta, ja siinä mietinnössä aika kriittisesti arvioidaan hyvinvointialueiden tilannetta. Itse siinä julkisen talouden suunnitelmassahan on taulukko siitä, miten arvioidaan rahoi-tuksen kehittyvän suunnitelmakauden aikana eli sieltä vuodesta 26 neljä vuotta eteenpäin. Ja se on neljän tekijän summa. Siellä on indeksi, johon vaikuttaa yleinen kustannusta-son muutos ja esimerkiksi sen sisällä sitten palkkaratkaisut. Sitten siellä on jälkikäteistar-kastus, tehtävämuutokset ja sitten sellainen hyvin pieni yleinen palvelutarpeen kasvu. Näistä on sitten laadittu taulukko tuohon julkisen talouden suunnitelmaan. En lähde tässä nyt suullisesti mitään lukuja kertomaan, mutta totean, että kun ensi vuodelle on ajateltu, että se luku, se valtionrahoitus, olisi 27,1 miljardia, niin kuitenkin tämän vuoden rahan ar-volla vuonna 29 se olisi 26,9 eli 200 miljoonaa pienempi. Eli tämä ongelma, mikä hyvin-vointialueilla nyt on ja on ollut siitä vuodesta 23 lähtien, ei tule ratkeamaan nyt tämän kau-den aikana.

Tuossa itse JTS:ssähän, siis julkisen talouden suunnitelmassa, käsitellään ihan hyvin-vointialuekohtaisesti tilannetta ja todetaan, että yli puolella ei edes ole edellytyksiä päästä

Pöytäkirja PTK 64/2025 vp

vuonna 26 talouden tasapainoon. Ja sitten arvioidaan, ihan konkreettisesti mainiten, sitä toista puoliskoa, ja siitä toisesta puoliskostakin puolesta eli neljästä viidestä alueesta mainitaan, että niillä on aivan liian suuret miinusmerkkiset taloussuunnitelmat vuodelle 26, siis epärealistisen suuret, tyyliin vaikkapa miinus kahdeksan prosenttia verrattuna edellisen vuoden tilanteeseen.

Tässä mielessä nyt, kun ihan itse tietoisesti olin valmis lähtemään oman hyvinvointi-alueeni hallituksen jäseneksi nähdäkseni konkreettisemmin kuin vielä pelkästään valtuuston jäsenenä, mitä vaikutuksia valtion politiikalla näihin asioihin on, näihin kaikkein keskeisiin yhteiskunnallisiin palveluihin, olen todella huolestunut tästä tilanteesta. Joudumme niitä kyllä täällä vakavasti vuosittain käsittelemään, koska nykyinen tilanne ei tule alueilla helpottamaan. Eräillä alueilla on tapahtumassa käännettä parempaan mutta ei kaikilla.

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Kallio poissa. — Edustaja Strandman.

17.52 Jaana Strandman ps: Arvoisa rouva puhemies! Talouden on oltava kunnossa, jotta Suomi ja suomalaiset voivat hyvin. Hallitus tekee sopeutuksia, jotta turvataan hyvinvointivaltion tulevaisuus. Puolustusmenoja kasvatetaan, mikä on pakko tehdä tässä maailman epävakaa tilanteessa taataksemme turvallisuutemme.

Vuonna 2029 on tarkoitus käyttää kolme prosenttia bruttokansantuotteesta puolustukseen, mikä tarkoittaa jopa 9,3:a miljardia euroa. Tämä on kymmenen prosenttia valtion budjetista. Tätä panostusta siivittää meidän muuttunut geopoliittinen tilanne. Hallitus on lisäksi tehnyt panostuksia turvallisuuden osalta poliisin, Tullin sekä Rajavartiolaitoksen toimintaan.

Valtiovarainministeriön mietinnön näkymien mukaan bruttokansantuotteen ennakoidaan kasvavan 1,3 prosenttia vuonna 2025, 1,6 prosenttia vuonna 2026 ja puolitoista prosenttia vuosina 2027—2029 vuosittain. Työllisyysasteen ennakoidaan nousevan 73,7 prosenttiin. Alijäämän ennustetaan olevan koko kehyskauden kolme prosenttia suhteessa bruttokansantuotteeseen.

Hallituksen tavoitteena on vakauttaa velkasuhde vuoteen 2027 mennessä ja kääntää velkasuhde laskuun pitkällä aikavälillä. Sanomattakin on selvää, että tarkan finanssipolitiikan pitää jatkua myös yli tämän vaalikauden. Jos tämän kauden välttämättömät toimet perutaan, ei Suomen taloutta ja hyvinvointivaltiota pelasta mikään. Suomen mittakaavalla tehty yhdeksän miljardin sopeutuspaketti on historiallinen mutta välttämätön toimi.

Arvoisa rouva puhemies! Hallitus on tehnyt merkittäviä verotukseen liittyviä uudistuksia. Työn ja yrittämisen verotusta on kevennetty mutta haittaveroja nostettu. Tässä on seurattu yleisesti järkeväksi todennettua linjaa, jossa verotetaan vähemmän sitä, mitä halutaan enemmän. Esimerkiksi pieni- ja keskituloisten verotusta kevennetään 650 miljoonalla eurolla vuosina 26—27. [Pia Viitanen: Paljonko jää käteen?] Valtio tekee myös merkittäviä investointeja, kuten tutkimuksen ja kehityksen panostusten nostamisen 3,2 miljardista 4 miljardiin kehyskauden aikana. Lisäksi tulee lähes neljän ja puolen miljardin panostuksia väyliin, raidehankkeisiin ja puhtaaseen siirtymään.

Arvoisa rouva puhemies! Valtion velkaantuminen on edelleen vakava uhka. On arvioitu, että korkomenojen nousu selittää vuonna 2029 jopa kolmanneksen koko velanoton tarpeesta. Tämä on vuosikymmenten velkarallin tulos. Olemme eläneet yli varojemme, ja yli varojemme eläminen on alkanut nyt realisoitumaan. Viime kaudellakin vielä fläppitaululla

Pöytäkirja PTK 64/2025 vp

luki: ”Rahaa on.” [Pia Viitanen: Hallituksella tuntuu riittävän rikkaille!] Oikeasti ei ole ollut mitään. Valtionvelka on yli 170 miljardia euroa ja julkisyhteisöjen velka yli 226 miljardia. Hallituksen politiikka on askel oikeaan suuntaan, mutta todellinen suunnanmuutos vaatii useiden hallituskausien aikaista työtä Suomen kansantalouden ja kansakunnan tulevaisuuden eteen. — Kiitos.

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Suhonen.

17.56 Timo Suhonen sd: Arvoisa rouva puhemies! Hallituksen julkisen talouden suunnitelma vuosille 2026—2029 pohjaa arvioon käynnistyvästä talouskasvusta, ja samaan aikaan suomalaisten huulilla on kysymys, joka askarruttaa hyvin laajasti. Miksi valtiontalous ei parane, vaikka pienituloisilta kuinka leikataan ja hyvätuloisille annetaan? Valtiontalouden tarkastusvirasto julkaisi maanantaina finanssipolitiikan valvonnan arvion julkisen talouden hoidosta. Raportissa todetaan selvästi, että julkisen talouden jatkuva velkaantuminen on huolestuttavaa. Hallituksen tavoitteet julkisen talouden vahvistamiseksi ja velkaantumisen hillitsemiseksi ovat keskiössä, mutta julkisen talouden suunnitelmassa ei esitetä toimia, joilla näihin voisi päästä. Puoliväliriihen päätökset vievät entistä kauemmaksi tavoitteesta.

Arvoisa rouva puhemies! Olemme kuulleet hallitukselta toistoa toiston perään, että hallituksen leikkaukset esimerkiksi lapsiperheiltä, opiskelijoilta, työttömiltä ja sosiaali- ja terveyspalveluista ovat aivan pakollisia päätöksiä, pakollisia, jotta yhteiskuntamme kestäisi ja velkaantuminen taittuisi. Vaikka säästöpäätöksiä on tehty, julkisen talouden ennusteet ovat edelleen hyvin pessimistisiä. Julkisen talouden alijäämä oli 4,4 prosenttia suhteessa bkt:hen vuonna 2024, ja sen odotetaan pienenevän 3,3 prosenttiin vuoteen 2027 mennessä. Tämä alijäämä on suurempi kuin hallituksen tavoite ja ylittää EU:n finanssipoliittisten sääntöjen kolmen prosentin rajan. Sen sijaan, että julkista alijäämää pyritäisiin pienentämään, hallitus on päättänyt alentaa verotusta toivoen, että veronalennukset kiihdyttäisivät kasvua niin paljon, että kasvanut verotettavan tulon kertymä riittäisi kattamaan veronkevennyksistä aiheutuvat verotulomenetykset.

Verotus kevenee eniten yli 100 000 euroa vuodessa ansaitsevilla, ja maamme velkaantuminen siis vain kasvaa. Työttömyys, köyhyys ja epätoivoisuus vain lisääntyvät. Työntekijöitä koskevia heikennyksiä on tämä hallitus tehnyt ennätysmäärän, ja hallituksen työntekijöitä kurittavassa putkessa on tulossa lisää päätöksiä. Esimerkiksi työntekijän irtisanomisen helpottaminen ja määräaikaisten perusteettomien työsopimusten teko ovat myös helpottumassa. Hallitus on arvioinut, että kun työntekijä voidaan potkia helpommin ulos firmasta, se lisää työllisyyttä. Toki näille useille lakimuutoksille työelämää koskien ei valtiovarainministeriökään ole pystynyt laskemaan tosiasiallisia työllisyys- ja talousarvioita. Taloutta ja työllisyyttä parantavat arviot ovat valtiovarainministerin mukaan arkijärjellä perusteltavissa.

Arvoisa rouva puhemies! Hallituksen toimet sen velkaantumisen taittamiseen ovat siis olleet kovaa ja tunteetonta, sitä pienituloista suomalaista kurittavaa politiikkaa. Lapsiperheköyhyys lisääntyy, ja tälläkin hetkellä monessa perheessä lasten kesäloma on alkanut varsin synkissä merkeissä. Useassa lapsiperheessä ei ole todellakaan mitään toivoa mihinkään lomareissuun, kun tilanne on taloudellisesti se, että saako perhe edes ruokaa pöytään. Tämän vuoksi on kannatettava talousvaliokunnan sosiaalidemokraattisen ryhmän vastalauseen kannanottoehdotus, jossa todetaan muun muassa seuraavaa: ”Eduskunta edellyt-

Pöytäkirja PTK 64/2025 vp

tää, että hallitus korjaa linjaansa ja tasapainottaa julkista taloutta sosiaalisesti oikeudenmukaisemmalla tavalla kohtuullistamalla leikkauksia ja lisäämällä tuloja karsimalla verotuksia ja vahvistamalla veropohjaa.”

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Siponen.

18.00 Markku Siponen kesk: Arvoisa rouva puhemies! Taloudesta on käyty täällä tänään vilkasta keskustelua, ja kyllähän tähän tämän päivän keskusteluun ja erityisesti hallituspuolueiden edustajille aika kylmä suihku oli tämä Valtiontalouden tarkastusviraston raportti Suomen taloustilanteesta. Sen mukaan kyllä ”hallituksen tavoitteet julkisen talouden vahvistamiseksi ja velkaantumisen hillitsemiseksi ovat perusteltuja, mutta julkisen talouden suunnitelmassa ei esitetä toimia, joilla näihin voisi päästä” — siis tässä julkisen talouden suunnitelmassa Valtiontalouden tarkastusviraston mukaan ei esitetä toimia, joilla näihin tavoitteisiin voisi päästä. Ja tämä jatkuu vielä puoliväliriihen päätöksiin liittyen: ”Puoliväliriihen päätökset vievät entistä kauemmaksi näistä tavoitteista.”

Arvoisa puhemies! Täällä on tänään myöskin edelleen pidetty esillä tätä yhdeksän miljardin sopeutussummaa, ja tähän liittyen tässä Valtiontalouden tarkastusviraston raportissa kerrotaan: ”Kevään 2025 julkisen talouden suunnitelmaan sisältyvän kokonaisarvion mukaan kaikkien vaalikauden aikaisten finanssipoliittisten toimien suora vaikutus on julkista taloutta vahvistava 2,6 miljardilla eurolla vuodelle 2027. Kokonaisarvion ero julkisen talouden vahvistamiseksi määriteltujen toimenpidekokonaisuuksien mukaiseen yhteissummaan” — eli tähän yhdeksään miljardiin — ”on huomattava. Eron taustalla on suurelta osin se, että kevään 2025 julkisen talouden suunnitelman laskelmissa ei ole huomioitu 2,9 miljardin euron säästöjä, jotka koostuvat hallitusohjelman mukaan rakenteellisten uudistusten mahdollisista työllisyysvaikutuksista, eli kaksi miljardia euroa, ja hyvinvointialueiden toteuttamasta toiminnan tehostamisesta, 0,9 miljardia euroa. Näiden finanssipoliittisten päätösten kokonaisvaikutukset jäisivät silti noin 3,5 miljardia euroa toimenpidekokonaisuuksien mukaisesta yhdeksään miljardin summasta, vaikka nämä työllisyysvaikutukset ja hyvinvointialueiden omat toimet toteutuisivat täysimääräisesti hallitusohjelman mukaisesti.” Siis tästä huolimatta, vaikka nämä toteutuisivat, silti tämä yhdeksän miljardia jää kolme ja puoli miljardia vajaaksi. ”Vuotta 2027 koskevat kuluvan vaalikauden finanssipolitiikan kokonaisvaikutukset julkisen talouden tulojen ja menojen erotukseen ovat alentuneet 1,8 miljardilla eurolla vuoden 2024 keväästä. Tämän taustalla ovat erityisesti kevään 2025 päätökset veronkevennyksistä ja investointiohjelman määrärahoista. Nämä vievät finanssipolitiikan vaikutuksia kauemmaksi hallituksen tavoitteista.” — Kiitos.

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Edustaja Hiltunen, olkaa hyvä.

18.03 Pia Hiltunen sd: Arvoisa puhemies! ”Ennusteiden perusteella hallituksen rahoitus-tavoitetta ei saavuteta.” ”Velkasuhteen kasvu hidastuu väliaikaisesti vaalikauden loppuun mennessä, koska velanottotarvetta vähennetään kertaluontoisesti omaisuutta myymällä.” ”Valtiontalouden tarkastusviraston finanssipolitiikan valvonnan arvion mukaan hallitus ei esitä uskottavaa suunnitelmaa julkisen talouden tasapainottamiseksi.” ”Julkisen talouden suunnitelmassa ei ole toimia, joilla asetettuihin tavoitteisiin — alijäämän supistamiseen ja velkasuhteen taittamiseen — päästäisiin.”

Pöytäkirja PTK 64/2025 vp

Arvoisa puhemies! Yllä luetut sitaatit ovat surullista luettavaa. Hallitus lupasi sopeuttaa julkista taloutta yhdeksällä miljardilla eurolla, mutta arvioiden mukaan todellisuus on lähempänä 2,6:ta miljardia. Nykyinen hallitus velkaantuu enemmän kuin edellinen, keskituloisten verorasitus on kovimmillaan kymmeneen vuoteen, työttömyys kasvaa, ja yrityksiä menee konkurssiin ennätysvauhdilla. Samaan aikaan ihmisten palvelut heikkenevät, hyvinvointivaltion peruspilarit murenevat yksityistämisten myötä ja rahan tarve kasvaa geopolitiittisen tilanteen vuoksi puolustussektorilla. Hälytyskellojen pitäisi soida, että jotain tulisi nyt tehdä toisin.

Jokainen täällä pohtii, miten puolustusmenojen lisäys katetaan, koska aivan yhtä tärkeää olisi huolehtia sisäisestä turvallisuudesta, ihmisten taloudellisten edellytysten toteutumisesta ja yhtenäisyydestä. Samoin koulutuksesta, sivistyksellisistä oikeuksista, infrasta ja kuntien toimintaedellytyksistä pitäisi pystyä huolehtimaan nykyistä paremmin, puhumattakaan hyvinvointialueiden rahoituksesta sekä sosiaali- ja terveyspalveluiden turvaamisesta. Selvä viesti hyvinvointialueilta on nyt se, että edes lakisääteisiä palveluita ei enää saada turvattua. Sote-palvelut ovat merkittävä osa huoltovarmuuttamme, ja sen vuoksi alijäämän kattamisajan pidentäminen kahdella vuodella talouden tasapainottamiseksi olisi realistinen. Siihen ei silti jostain syystä hallituksella ole valmiutta.

Arvoisa puhemies! Hallituksen kovat leikkaukset valtionosuuksiin ja hyvinvointialueille osuvat nyt suoraan ihmisten arkeen ja peruspalveluihin, kuten koulutukseen ja työllisyyteen. Eriarvoisuus kasvaa, pahoinvointi lisääntyy, ja samalla ihmetellään, mikseivät oppimistulokset nouse tai miksi ylivelkaantuminen yleistyy. Kännykkäkielto tai henkilökohtaiset lisälainat eivät ole meille ratkaisu.

Hallituksen olisi jo aika myöntää tosiasiat koulutusleikkausten ja lapsiperheköyhyyden kasvun suhteen. Olen tosin huomannut, että näemme hallituksen kanssa tulevaisuuspolitiikan hyvin eri tavalla. Nimittäin meille se ei ole hallituksen tapaan leikkauksia opiskelijoiden toimeentulosta, ammatillisen koulutuksen ja korkeakoulujen perusrahoituksesta tai perusopetuksesta. Meille se ei myöskään ole ihmisten toimeentulon viemistä työttömyyden, sairauden tai haastavan elämänvaiheen edessä. Me luotamme ihmisiin ja siihen, että jokainen haluaa pärjätä elämässään ja osallistuu yhteiskuntaan kykyjensä ja mahdollisuuksiensa mukaan — inhimillisyyteen ja oikeudenmukaisuuteen.

Arvoisa puhemies! En voi olla ihmettelemättä, miten hallituspuolueet kaiken jälkeen kertovat talous- ja kasvutavoitteidensa toteutuvan, kaikki ne luvut tehdyistä ja tulevista toimista sekä asiantuntijoiden lausunnot kun kertovat, että tavoite velkaantumisen taittamisesta ei toteudu. Julkisen talouden heikko tila on yhteinen ongelma, joka on otettava tosisaan. On totta, että kasvun heikko toteuma on usean menneen hallituksen tuotos, mutta vastuu on nyt nykyisellä hallituksella. Aiemmat nykyisen hallituksen tekemät leikkaukset lapsilta, perheiltä, yksin asuvilta ikäihmisiltä, sairailta, tukea tarvitsevilta ja opiskelijoilta olivat pakko — nyt rahaa onkin yli 100 000 euroa vuodessa tienaavien veronkevennyksiin ja suurille yrityksille yhteisöveron kevennyksenä, jolle ei muuten asiantuntijoidenkaan tukea löydy.

Arvoisa puhemies! Hallitus väittää usein, että vain heillä on vaihtoehto. Se ei pidä paikkaansa. Meidän vaihtoehdossamme veronkevennykset kohdistuvat pieni- keskituloisille, jolloin ne näkyvät käyttötaloudessa ja hyvinvoinnissa. Meidän vaihtoehdossa panostetaan kasvutoimiin, työllisyyden kasvuun, pk-yritysten toimintaedellytysten vahvistamiseen ja osaamiseen. Suomi menestyy osaamisella. Me haluamme, että ihmiset voivat rakentaa omannäköistä elämäänsä, löytävät mielekkään työn ja voivat luottaa yhteiskuntaan. Meille

Pöytäkirja PTK 64/2025 vp

ihminen ja toimiva arki ovat päätösten keskiössä myös taloudesta keskusteltaessa. Hyvinvoivat ihmiset luovat kasvun, kehityksen ja menestyksemme.

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Edustaja Riipi poissa. Edustaja Viitala, olkaa hyvä.

18.08 Juha Viitala sd: Arvoisa puhemies! Suomi velkaantuu nyt ennätystahtia, kuten olemme tässä salissa tämän kevään aikana useasti todenneet, ja tähän vaikuttavat useat eri tekijät. Osaan hallitus voi vaikuttaa ja osaan ei. On selvää, että nykyinen epävarma maailmantilanne vaatii merkittäviä lisäpanostuksia puolustukseen. Suomen ja suomalaisten turvallisuus on meille monelle tai kaikille aivan keskeinen asia.

Maailman tapahtumat tekevät myös talouden tilanteesta entistä epävarmempaa, mutta jos hallitus olisi jo aiemmin herännyt maamme talouden ja työllisyyden heikkoon kehitykseen, niin emme olisi nyt niin huonossa kasvu- ja työllisyystilanteessa. Kaiken tämän lisäksi vielä hallitus itse heikentää valtion tulopohjaa miljardin veroalella kaikista hyvätuloisimmille. Puolustusmenojen kasvattaminen tässä tilanteessa on välttämätöntä, mutta hallitukselta puuttuu selkeä suunnitelma niiden kustantamiseksi. Hyvä lähtökohta olisi jättää kaikista hyvätuloisimpien veronalennus tekemättä.

Puolustusmenojen kustantamisessa on tärkeää pohtia myös sosiaalista oikeudenmukaisuutta ja myös sitä, että turvallisuus ei koostu pelkästään sotilaallisesta puolustuksesta. Turvallisuutta rakennetaan myös hyvinvoinnilla, sivistyksellä, kulttuurilla ja yhteisöllisyydellä. Vahva hyvinvointivaltio on paras tae näiden rakentamiseksi. Puolustusmenojen kasvua ei voida kustantaa uusilla leikkauksilla hyvinvointivaltioon.

Arvoisa puhemies! Nyt me tarvitaan aitoja kasvutoimia, jotka tukevat pitkäjänteistä ja kestävää talouskasvua, ja keskeisiä keinoja voisi löytyä teollisuus-, koulutus-, työvoima- ja ilmastopolitiikasta. Kaikissa näissä asioissa olisi kuitenkin vielä tekemistä, mutta niitä aihealueita olisi syytä kyllä vahvemmin tarkastella.

Teollisuuspolitiikassa hallituksen teollisuuspoliittinen selonteko on valitettavasti jäänyt toimenpiteiltään varsin laihaksi. Toivottavasti se kuitenkin ohjaa hallituksen voimavarat palkansaajien etujen heikentämisestä aidon kasvun luomiseen.

SDP on esittänyt hallitukselle jo viime keväänä ison joukon toimenpiteitä, jotka keskittyvät talouskasvun nopeaan elvyttämiseen ja luottamuksen palauttamiseen suomalaiseen yhteiskuntaan. Eli peräänkuulutan hyvin vahvasti aidon kasvun luomista sen sijaan, että palkansaajan asemaa heikennetään järjestelmällisesti ja ideologisesti. Tämän viestin sain juuri äsken tavattuani paljon Paperiliiton aktiiveja, jotka vahvistivat minulle näkemystä siitä, että palkansaajan asemaa on todellakin tässä maassa liikaa jo heikennetty. Nämä voimavarat tulisikin kohdistaa sen kasvun saamiseksi ja työpaikkojen lisäämiseen.

Mutta vielä ilmastopolitiikasta muutama sana. Ilmastopolitiikassa hallitus on painanut jarrua, vaikka se on meille myös valtava taloudellinen mahdollisuus. Suomen tulee olla vihreämmän teollisuuden suunnannäyttävä, korkean tuottavuuden ja lisäarvon maa, jossa ihmisillä on työpaikkoja. Molemmissa, teollisuus- ja ympäristöpolitiikassa, Suomi tarvitsee pitkän ja selkeän katseen yli hallituskausien. Meidän tulee myös varmistaa, että nämä tukevat toisiaan parhaalla mahdollisella tavalla.

Koulutuspolitiikassa tarvitsemme yhä uusien leikkauksien sijaan panostuksia osaamiseen ja kehittämiseen. Vain korkealla osaamisella voimme Euroopan laidalla pärjätä pienenä maana. Osaamisella on keskeinen osa työllisyyspolitiikassa ja myös kilpailukyvyys-

Pöytäkirja PTK 64/2025 vp

sämme. Suomi ei kilpaile alhaisilla palkoilla tai työntekijöiden oikeuksia polkemalla vaan korkealla ja laajalla osaamisella. Tähän tarvitsemme niin toisen asteen ammatillista koulutusta kuin myös korkeakoulutettuja. Täällä jo olevien osaajien lisäksi tarvitsemme myös ulkomailta tulevia osaajia. Hallituksen työllisyyspolitiikka on valitettavasti kuitenkin keskittynyt tähän asti pääasiassa työntekijöiden ja ammattiliittojen polkemiseen, ja toivoisin, että sinne kasvupanostuksiin laitettaisiin voimavaroja enemmän. — Kiitos.

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Edustaja Mehtälä, olkaa hyvä.

18.13 Timo Mehtälä kesk: Arvoisa puhemies! Yli 35 vuotta sitten olin vastikään aloittanut maatalousyrittäjänä toimimisen. Suomessa oli ankara taloudellinen lama, jonka synkimpinä vuosina vallitsivat toivottomuus ja apatia. Se oli kuoppa, josta piti kiivetä ensinnä ylös. Yhteiskuntana siinä onnistuimme, mutta monien tavallisten yrittäjien ja työntekijöitten kohtalo oli todella karu. Moni menetti kotinsa, rahansa, terveytensä, perheensä, jopa henkensä.

Tilanteemme ei ole nyt yhtä synkkä, mutta heikkenee yhtä kaikki vuosi vuodelta. Kun hallitus aloitti toimintansa, velan suhteessa bruttokansantuotteeseen arvioitiin nousevan 81,6 prosenttiin vuoteen 2027 mennessä. Nyt tuoreessa julkisen talouden suunnitelmassa, jota parhaillaan käsittelemme, tilannekuva on oleellisesti muuttunut. 82,1 prosenttia ohiitimme jo viime vuonna, ja vuonna 27 ollaan arvion mukaan jo 86,7 prosentissa. Tämä näkyy myös velkatilastossa: tänä vuonna Suomi velkaantuu yli 13 miljardia euroa. Lisäksi tulossa on aivan suunnattomat määrät erilaisia puolustushankintoja.

Hyvä hallitus, tässä tilanteessa te päätitte nyt keväällä, että valtiolla on varaa keventää verotusta yli kahden miljardin euron arvosta suurituloisilta ja yrityksiltä, joilla on veronmaksukykyä, kuten Suomen suurimmat yhteisöveron maksajat OP-ryhmä, Nordea, Neste, Fortum, K-ryhmä ja S-ryhmä. Ei siis ihme, että Valtiontalouden tarkastusviraston mukaan ”puoliväliriihen päätökset vievät entistä kauemmaksi tavoitteesta”, siis tavoitteesta, että velkaantumisen hidastuisi. Samaan aikaan hallitus on kuitenkin leikannut kovalla kädellä esimerkiksi sotesektorilta, lapsiperheiltä ja maakuntien palveluista.

Arvoisa puhemies! On aito vaara, että 90-luvulta tutut toivottomuus ja apatia palaavat. Erityisen suuri tämä vaara on itäisessä Suomessa mutta myös tuolla laajassa maakuntien Suomessa, jota hallitus on muistanut lähinnä kauniin kirjauksin. Nyt pitäisi tehdä päätöksiä, jotka lisäävät tavallisen suomalaisen yrittäjän ja työntekijän tulevaisuudenuskoa koko maassa. Itäinen Suomi tarvitsee erityistalouden, jotta se voi nousta jaloilleen. Alueellinen tukeminen on käytössä myös monessa EU-maassa. Siinä hyvinä esimerkkeinä ovat Saksa ja Ranska. Investointiverohyvitys pitää ulottaa myös pienemmille yrityksille, kuten myös useissa EU-maissa on näin tapahtunut. Yritysten sisään jääviä voittoja pitää verottaa kevyemmin kuin ulos jaettavia, osinkojen jakaminen ulos kun ei paranna yritysten taloudellista asemaa. Kotitalousvähennys pitää palauttaa ennalleen, tavallisten perheiden verorasitusta pitää alentaa, ja sotepalvelut pitää turvata myös harvaan asutulla alueella.

Arvoisa puhemies! Elämme synkkien uutisten keskellä, Euroopassa on sota ja maailmalla kauppasota. Epävarmuus on järkyttävän suurta. Tämä näkyy taloudessa joka puolella, eikä pieni Suomi voi vaikuttaa kaikkeen. Mutta samaan aikaan on tosiasia, että kotimainen maatalous on historiansa vaikeimmassa tilanteessa. Naudanlihan tuottamisen kannattavuus on romahtanut, eikä myöskään maitotiloilla ole helppoa. Arvoisat hallituspuolueet, te vaaditte viime vaalikaudella täyskäännöstä maatalouteen. Te annoitte ymmärtää, että

Pöytäkirja PTK 64/2025 vp

pystytte merkittäviin parannuksiin. Hallitusohjelmassa on hyvät kirjaukset. Otan lainauksen: ”Keskeisimmät toimet ovat elintarvikemarkkina-, kilpailu- ja hankintalain tarkastelu ja muuttaminen sekä elintarvikemarkkinavaltuutetun tiedonsaantioikeuksien parantaminen.” Viimeksi mainittu on toteutettu, mutta se ei paranna millään tavalla tuottajien, ruuantuottajien, taloudellista asemaa. Sen sijaan kilpailu- ja hankintalaki on unohdettu kokonaan, vaikka niillä voisi eniten vaikuttaa tilanteeseen.

Kysynkin hallitukselta: Missä ovat konkreettiset teot ruokahuollon parantamiseksi, siis konkreettiset teot? Pystyttekö te täyttämään lupauksenne? Me maatalousyrittäjät tiedämme, että asioiden muuttaminen on erittäin vaikeaa. Kauppaa ei kiinnosta mikään muu kuin raha. Euroopan unioni taas ei näe suomalaisen maatalouden arvoa samaan tapaan kuin me. Mutta tilanteen käydessä yhä vakavammaksi nyt pitää kääntää aivan kaikki kivet. Vetoan tässä hallitukseen, että se oikeasti panisi kaupan nyt lopultakin kantamaan vastuunsa.

Lopulta Suomen kohtalon ratkaisee se, onko meillä ruokaa ja lämpöä, siis onko meillä ruokaa ja lämpöä. Jos on, selviämme kaikesta. Uskon, että kotimaisen ruuantuotannon turvaaminen on meidän kaikkien yhteinen tahto. — Kiitos.

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Edustaja Kymäläinen on poissa, edustaja Antikainen poissa. — Edustaja Lundén, olkaa hyvä.

18.19 Mikko Lundén ps: Kiitos, arvoisa herra puhemies! Tavalliselle suomalaiselle julkisen talouden suunnitelma voi ehkä kuulostaa sanahelinältä, joka ei herätä tunteita suuntaan tai toiseen. Suunnitelma on kuitenkin tärkeä, koska se kertoo siitä, miten me aiomme käyttää yhteisiä rahojamme tulevien neljän vuoden aikana, mitä painotetaan, mitä priorisoidaan, ja miten menemme yhdessä kohti vakaampaa taloutta ja turvallisempaa Suomea. Tämä suunnitelma on jatkoa linjalle, jota hallitus on toteuttanut viimeiset kaksi vuotta. [Eduskunnasta: Ikävä kyllä!]

Arvoisa herra puhemies! Haluan tehdä muutamia nostoja tästä suunnitelmasta.

Ensin haluan puhua turvallisuudesta. Suurin yksittäinen muutos verrattuna aiempiin suunnitelmiin on puolustusmenojen merkittävä kasvu. Vuoteen 2029 mennessä puolustusmenot ovat kolme prosenttia bruttokansantuotteesta eli noin 9,3 miljardia euroa. Tämähän ei johdu Naton vaatimuksesta vaan muuttuneesta turvallisuuspoliittisesta tilanteesta. Euroopassa käydään sotaa, ja siksi meidänkin täytyy olla hereillä ja huolehtia siitä, että meillä on oman maamme puolustus kunnossa. Puolustuksen laiminlyönti olisi paitsi lyhytnäköistä myös pitkällä aikavälillä paljon kalliimpaa. Vahva puolustus on paras tae siitä, että meidän ei koskaan tarvitse oikeasti käyttää sitä. Olen myös tyytyväinen siihen, että muu Eurooppakin on päättänyt ryhtyä vahvistamaan omaa puolustustaan kuten Suomi.

Toinen nosto liittyy sisäiseen turvallisuuteen. Meille perussuomalaisille on aina ollut selvää, ettei turvallisuus pääty Suomen rajoille. Olemme jo pitkään ajaneet vahvempia pannotuksia poliisille, Rajavartiolaitokselle ja Tullille, ja tämä julkisen talouden suunnitelma vie meitä sen suhteen juuri oikeaan suuntaan. Kun takaamme sen, että viranomaisille on riittävät resurssit toimia ja tehdä työtään, koko yhteiskunta voi paremmin. Suomalaiset voivat luottaa siihen, että lakeja valvotaan ja maamme rajoja suojellaan.

Arvoisa herra puhemies! Kolmas nosto, jonka haluan tuoda ilmi, liittyy talouden tilanteeseen ja yksinkertaisiin tosiasioihin. Oppositio on moittinut hallitusta jatkuvasta velkaantumisesta. Tämä on hämmentävää, kun ottaa huomioon sen, että juuri nämä samat puolueet, erityisesti SDP ja keskusta, eivät omalla hallituskaudellaan tehneet mitään mer-

Pöytäkirja PTK 64/2025 vp

kittäviä ratkaisuja, joilla velkaantumista olisi silloin voinut hillitä. Sen sijaan lisävelkaa otettiin kyllä kymmeniä miljardeja euroja. Nyt he sitten vastustavat kaikkea: ei saa leikata, ei saa laskea ansiotuloveroa, ei saa tehdä työmarkkinauudistuksia. Vain toistuva valittaminen tuntuu olevan sallittua.

Haluan muistuttaa, että valtionvelan korkomenot ovat tällä hetkellä historiallisen korkealla. Nyt puhutaan miljardeista, jotka menevät pelkästään korkomaksuihin. Haluan kohdella parhaimmillaan muistuttaa, että viime hallituksen velanoton korot olivat reilusti alle miljardi euroa vuodessa, kun nyt huidellaan lähempänä reilua kolmea miljardia. Eikä tässä vielä kaikki. On arvioitu, että vuonna 2029 korot muodostavat jopa kolmanneksen uudesta velanotosta. Eikö näihin lukuihin pitäisi jo herätä?

Jos laitamme asioita mittasuhteisiin, niin korkomenot ylittävät tällä hetkellä jo esimerkiksi poliisin, Rajavartiolaitoksen ja supon määrärahat yhteensä — siis yhteensä, kuvitella, tai ei tarvitse kuvitella, tämä on täyttä totta. Tämä on seurausta siitä, että edellinen hallitus uskoi, että laina on ilmaista. Me tiedämme nyt, ettei se ole, ja jotkut eivät näköjään vielä tiedä sitä.

Arvoisa herra puhemies! Viimeksi haluan nostaa itselleni henkilökohtaisesti yhden tärkeimmistä teemoista eli työn ja yrittämisen kannustamisen. Hallitus on tehnyt päätöksiä, jotka keventävät työnteon ja yrittämisen verotusta. Totuus on, että veronkevennykset kannustavat työnteeseen, yrittämiseen ja investointeihin, ja juuri näitä asioita Suomi tarvitsee. Vaikka veroja kevennetään, Suomen veroaste pysyy yhä korkealla. Hyvin tienaat maksavat edelleen yli puolet lisäansioistaan valtiolle, eli jokaisesta tienatusta eurosta puolet kilahtaa näillä ihmisillä valtionkassaan. Jos tämä ei ole kohtuullista, niin mikä sitten? Oppositio ei ymmärrä, ettei loputon verottaminen ja verojen nostaminen kannusta työnteeseen vaan päinvastoin.

Arvoisa herra puhemies! Tämä hallitus ei rakenna pilvilinnoja tai kuvitelmia vaan tekee päätöksiä sen pohjalta, mikä meidän taloudellinen todellisuutemme on tällä hetkellä ja tulevaisuudessa. Me panostamme turvallisuuteen, vastuulliseen talouteen ja työhön kannustamaan veropolitiikkaan, ja se kaikki Suomen ja suomalaisten hyväksi. — Kiitos, arvoisa herra puhemies.

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Edustaja Aittakumpu on poissa. — Edustaja Kemppi, olkaa hyvä.

18.23 Hilkka Kemppi kesk: Arvoisa herra puhemies! Arvoiset kollegat! Tämän päivän keskustelu on varsin merkittävä, nimittäin Suomessa tulee puhua velasta ja Suomessa tulee puhua taloudesta. Meillä on merkittävä kestävyysongelma, jota harva hallitus on kyennyt edes taittamaan, mutta tulisi ottaa mallia Sipilän pääministerikauden saavutuksista, jolloin sentään kyettiin taittamaan tätä voimakasta velkaantumista ja talouden haasteita. Ajattelen, että positiivisiakin esimerkkejä historiasta kuitenkin löytyy.

Valtiontalouden tarkastusviraston finanssipolitiikan valvonnan arvio on mielestäni kuvaava, ja haluan siteerata sitä tähän alkuun Suomen julkisen talouden tilanteesta: ”Julkisen talouden jatkuva velkaantuminen on huolestuttavaa. Hallituksen tavoitteet julkisen talouden vahvistamiseksi ja velkaantumisen hillitsemiseksi ovat perusteltuja, mutta julkisen talouden suunnitelmassa ei esitetä toimia, joilla näihin voisi päästä. Puoliväliin päätökset vievät entistä kauemmas tavoitteesta. Päätökset eivät myöskään ole sopusoinnussa EU-sääntöjen noudattamisen varmistamisen kanssa. Julkisen talouden kestävydestä olisi eri-

Pöytäkirja PTK 64/2025 vp

tyisen tärkeää huolehtia nykyisessä turvallisuusympäristössä.” Tähän sitaattiin kiteytyy mielestäni oleellinen: julkisen talouden vakaus on keskeinen kysymys Suomen turvallisuuden varmistamisessa, myös meidän tulevaisuuden ja esimerkiksi lasten pärjäämisen varmistamisessa.

Hallitus ei esitä nähdäkseni uskottavia suunnitelmia julkisen talouden tasapainottamiseksi. Julkisen talouden suunnitelmassa ei ole toimia, joilla asetettuihin tavoitteisiin eli alijäämän supistamiseen päästäisiin. Se on ollut hallituksen ainoa lupaus Suomen kansalle tällä hallituskaudella, ja uskottavia toimia siihen on vaikea löytää. Puoliväliriihen päätökset heikentävät julkista taloutta ja vievät sitä edelleen kauemmaksi hallitusohjelman sopeuttamistavoitteesta. Puolustusmenojen kasvattamiselle on erittäin hyvät perusteet, mutta niiden rahoittamiselle tarvittaisiin parlamentaarista yhteistyötä, sopua ja keskustelua siitä, miten yhdessä rakenteellisesti hoidamme tämän laskun. Tuloihin kohdistuvat lisätoimet vähentävät tuloja nettomääräisesti. Ilman poikkeuslauseketta Suomi ei täyttäisi alijäämä- eikä velkakriteeriä, ja viimeistään sen tiedon tulisi pysäyttää meidät tässä eduskunnan arvovaltaisessa salissa. Kehysmenojen taso ei laske tavoitellusti, mutta kehysjärjestelmä toimii menotason seurannan ja priorisoinnin välineenä.

Tänään on viitattu mittaluokkaan, ja haluan siitä kyllä sanoa, että jos Suomen julkisesta taloudesta on aidosti huolissaan, niin minä en puhuisi pelkistä korkomenoista. Korkomenojen suuruusluokka on kolme miljardia euroa tälle maalle, ja pelkästään tänä vuonna, siis tänä vuonna 2025, me otamme 13 miljardia euroa velkaa. Voitte hahmottaa nopeasti mittaluokan. Mielestäni tulisi olla kiinnostunut tästä isosta mittaluokasta. Kahden miljardin euron lisävelka puoliväliriihessä oli mielestäni selkeä virhe tilanteessa, jossa olemme kaikki huolissamme Suomen velkaantumisesta. Tämän hallituskauden aikana Suomi tulee tekemään velkaantumisessa ennätyksen, ja se luku tulee olemaan suurempi kuin viime hallituskauden aikana.

Puoliväliriihen tuloksista vielä loppuun muutama sana.

Hyvää oli tietenkin tutkimus- ja kehittämisresurssien löytäminen, tämä yhteinen sopimus siitä, että tutkimukseen ja kehittämiseen halutaan satsata. Me tarvitsemme sellaista 1990-luvun Ahon hallituksen politiikkaa, jossa pitkäjänteisyyttä haettiin yhdessä, ja sellaista tunnistan tutkimus- ja kehittämisrahoituksessa.

Myös yksityistä pääomasijoittamista tehdään kannattavammaksi. Se on järkevää. Toki Tesin pääomittaminen oli epämääräinen lupaus, ja kysyn, onko sillä katetta.

Yhteisöverojen alentamiseen laitetaan paljon rahaa, mutta Taloustutkimus todistaa, että sillä ei tule olemaan merkitystä kasvun kannalta. Yli kymmenen vuotta sitten tehtiin kuuden prosentin alennus yhteisöverokantaan, eikä siitä ole tullut kasvua tälle maalle. Miksi tilanne olisi nyt erilainen? Keskustan keinot: Olemme esittäneet muun muassa Viron veromallia. Voisimmeko käyttää yhteisöveron kahden prosentin alennukseen kuuluvat korvaukset mieluummin pienten ja keskisuurten yritysten kasvun jouduttamiseen, tai voisimmeko esimerkiksi hakea ratkaisuja siihen, että keskituloiset pärjäisivät paremmin?

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia.— Edustaja Bergbom poissa, edustaja Kettunen poissa. [Lauri Lyly: Paikalla!] — Edustaja Lyly, olkaa hyvä.

18.28 **Lauri Lyly sd:** Arvoisa puhemies! Kun Orpon—Purran hallitus aloitti, niin silloin he puhuivat 100 000 uudesta työpaikasta. Syksyllä 2023 tässä salissa talousarviokäsittelyssä, joka käsitteli vuoden 24 talousarviota, luvattiin, että vuonna 24 siitä tulee 60 000—

Pöytäkirja PTK 64/2025 vp

65 000 uutta työpaikkaa ja työllistä. Sitten viime vuonna, vuonna 24, puheet muuttuivat niin, että niitä työpaikkoja tulee keskipitkällä tai pitkällä aikavälillä ja suhdanne on nyt sellainen, että niitä ei tule. Ja nyt tänä vuonna puhe on muuttunut niin, että niitä työpaikkoja tulee pitkällä aikavälillä. Siihen varmasti on vaikuttanut se, että kun VM on julkaissut näitä taloudellisia katsauksia ja keskeisiä tunnuslukuja, niin siellä työllisyysaste näyttää siltä, että vuoden 2023 työllisyysaste saavutetaan vasta vuonna 2029, kuusi vuotta hallituksen aloittamisesta. Eli tässä on tullut kuoppaa koko ajan siihen asti, ja siinä mielessä ollaan todella huonolla työllisyyskehityksellä. Sitten kun kasvuluvut VM:n ennusteen mukaan ovat yli prosentin ja nyt Suomen Pankki ennusti puolen prosentin kasvua tälle vuodelle, niin voidaan arvata, että nuo työllisyysluvut eivät tuosta tule paranemaan. Kotitalouksien reaalitulojen kehitys on aika hidasta, ja voi sanoa, että kotimainen kulutus ei kasva, ja työllisyystilanne ja sosiaaliturvan leikkaukset ja veronkorotukset vaikuttavat niin, ettei siihen tule parannusta. Tässä mielessä uusien työpaikkojen synnyttäminen tuntuu todella huonolta.

Eli Suomen työllisyyskehitys on ollut tällä hetkellä Euroopan heikointa, ja tässä hallitus vetoaa vain huonoon suhdanteeseen. Tosiasiassa muissa maissa on pystytty parempaan tilanteeseen. Heikon työllisyyskehityksen syynä ovat myös hallituksen omat leikkaustoimet. Hallitus ei ole puuttunut rakentamisen romahtamiseen, jonka seurauksena taantuma on levinnyt tekniseen kauppaan, rakennusteollisuuteen ja palvelualoille. Heikon talouskasvun takia työvoiman kysyntä on pientä ja avoimia työpaikkoja on todella vähän. Jokaista avointa työpaikkaa kohden on noin kymmenen työtöntä työnhakijaa. Hallitus ei saavuta siis tätä tavoitettaan 100 000 uudesta työpaikasta hallituskauden aikana, vaan jää arvoitukseksi, milloin siihen päästään.

Työttömiä työnhakijoita on tällä hetkellä 320 000, pitkäaikaistyöttömiä on jo nyt 117 000, ja määrän ennustetaan nousevan hallituskauden loppuun mennessä 1990-luvun lama-ajan lukemiin eli yli 140 000:een. Työttömyys on kasvanut joka kuukausi verrattuna aikaisempaan kuukauteen vuotta ennen koko hallituskauden ajan, eli yhtään sellaista kuukautta ei ole vielä tullut, että hallitus olisi saanut paremman työllisyystilanteen kuin vuotta aiemmin on ollut.

Samaan aikaan työllistymispalveluissa olevien henkilöiden määrä on vähentynyt ja aktivointi on laskenut. Nämä osoittavat, että hallitus ei ole toiminut työntekijöiden palveluiden turvaamiseksi riittävällä tavalla. Aikaisemmin tällaisessa työttömyystilanteessa olisi tehty erityisiä työllisyyspanostuksia ja työllisyysrahoja olisi nostettu. Nyt meillä on 45 työllisyysalueesta 22 keskeyttänyt tukien ja korvausten, kuten palkkatuen, myöntämisen tänä vuonna, ja 14 arvioi todennäköisesti joutuvansa keskeyttämään tukien myöntämisen myöhemmin tänä vuonna. Eli melkein kaikissa on tällainen tilanne, ja juuri nyt kun pitäisi panostaa työllistämiseen, ei ole panoksia. Toisaalta avoimia työpaikkoja ei ole, kun ei ole kasvua, ja sen takia kasvuun pitäisi panostaa erityisen paljon. Sitten pitäisi katsoa, miten tämän työvoiman, joka on työttömänä, osaamistasosta pidetään huolta, ja myös katsoa, ovatko kaikki työttömät työnhakijat enää oikealla sosiaaliturvan tasolla, kun ovat työttömyysturvassa, vai pitäisikö heidän olla jossain muualla. Tarvittaisiin Lex Taipaletta tai Lex Lindströmiä tältä osin. — Kiitos.

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Edustaja Viljanen, olkaa hyvä.

18.34 Eerikki Viljanen kesk: Arvoisa puhemies! Hallituksen riveistä on kerta toisensa jälkeen kerrottu, etteivät sen maa- ja metsätaloussektorille osoittamat leikkaukset ole koh-

Pöytäkirja PTK 64/2025 vp

dentuneet pääosin ruokaa tuottavaan maatalouteen. Tämä usein toistettu hokema on pääosin totta. Mutta viime vaalikaudella nykyiset hallituspuolueet kritisoivat silloista hallitusta maatalouden heikosta kannattavuudesta ja lupasivat kääntää maatalouden kannattavuuden kasvuun, ja aloittaessaan ministerinä nykyinen maatalousministeri lupasi täyskäännöksen maatalouspolitiikkaan ja maatalouden kannattavuuteen ja nimenomaan parempaan suuntaan. Aika kuluu, eikä käännöstä näy. Aika kuluu, eikä maatalouden kannattavuuden paranemista näy.

Arvoisa puhemies! Hallituksen ohjelma maa- ja metsätalouden osalta on hyvä, mutta hallitusohjelmaan kirjatut tavoitteet sektorin kannattavuuden kasvusta ovat huomattavasti julkisen talouden suunnitelmaan kirjattuja kunnianhimoisempia. Miksi näin? Maatalouden kannattavuustilanne on edelleen erittäin heikko. Hallitus vetoaa kannattavuuskysymyksessä elintarvikeketjun vahvempien osapuolien, ennen kaikkea kaupan vastuuseen. Valitettavasti pelkät vetoomukset oikeudenmukaisemmasta tulonjaosta eivät riitä.

On erittäin huolestuttavaa, ettei hallitus ole riittävällä tavalla edistänyt oman ohjelmansa kirjausten mukaisia elintarvikemarkkina-, kilpailu- ja hankintalakien uudistuksia. Elintarvikemarkkinain lain uudistamisen niin sanottu kakkospaketti on vasta ministeriön asettaman työryhmän valmistelussa, hankintalain uudistusten painopiste on valmistelusta kantautuneiden tietojen mukaan aivan muualla kuin elintarvikehankinnoissa, ja markkinoiden tasapainottamisen kannalta tärkeimmän eli kilpailulain uudistamisen osalta ei ole käynnissä minkäänlaista valmistelua, eikä kehysriihen ja julkisen talouden suunnitelman viestinnässä ja asiakirjoissa ole enää mainittu kilpailulain uudistamista ollenkaan. Hallitus onkin mitä ilmeisimmin luopunut oman ohjelmansa kirjauksista elintarvikemarkkinoiden tasapainottamiseksi.

Arvoisa puhemies! Hallitus on kerta toisensa jälkeen linjannut, että ratkaisun maatalouden kannattavuusongelmiin on löydyttävä markkinoilta. Tämä linjaushan on sinänsä kohdillaan. Jokainen suomalainen tuottaja haluaa saada toimeentulonsa nimenomaan maailman laadukkaimpien tuotteidensa tuottamisesta suomalaisen ruuan oikean tuottajahinnan kautta. Ikävä kyllä hallituksen tähänastiset toimet ja esitykset eivät tue tämän tavoitteen toteutumista, eivätkä nyt käsittelyssä olevan julkisen talouden suunnitelman kirjaukset tule täyttämään hallitusohjelman kirjauksia, eikä niillä turvata suomalaisen ruuan ja tuottajien tulevaisuutta.

Me keskustassa vaadimme, että hallitus noudattaa omaa hallitusohjelmaansa ja sen kirjausta aloittaa välittömästi valmistelut kilpailulain uudistamiseksi, jotta pelisäännöt ja eurojen jakautuminen elintarvikeketjussa saadaan oikeudenmukaiseksi ketjun kaikille osapuolille.

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Edustaja Malm, olkaa hyvä.

18.38 Niina Malm sd: Arvoisa herra puhemies! ”Nyt on aika lopettaa velaksi eläminen”, totesi pääministeri Orpo ennen edellisiä vaaleja. Sen sijaan tällä hetkellä tilanne on se, että suurituloisten veronalennukset tässä maassa on toteutettu velaksi. Eli rahaa on. Sitä tuntuu olevan, ja sitä tunnutaan nyt käytettävän nimenomaan niin, että heikommassa asemassa pienituloisimmat osallistuvat kaikkiin talkoisiin, mitä hallituksesta esitetään, ja sen sijaan sitten suurituloisimmille sitä rahaa on jakaa entistä enemmän.

No, tällä kaudella yllätyksenä ei ole myöskään tullut se, että taloudellisissa vaikeuksissa on oltu. Muun muassa rakennusteollisuus varoitti jo kauan aikaa sitten mahdollisesta su-

Pöytäkirja PTK 64/2025 vp

kelluksesta. Me sosiaalidemokraatit taas varoitimme siitä, että nyt olisi aika tukea rakennusteollisuutta. Hallitus ei kuunnellut. Nyt meillä on rakennusyhtiöitä ennätysmäärä konkurssissa, ja samaan aikaan työt ovat loppuneet tuhansilta suomalaisilta rakennusmiehiltä. Kun tähän yhtälöön liitetään vielä paikallisen sopimisen vapauttaminen, niin tässä on pysytty vapauttamaan työperäinen maahanmuutto käytännössä täysin EU- ja Eta-alueilla. Eli siinä vaiheessa, kun toivottavasti tämäkin taloudellinen tilanne paranee, meillä tulevat työntekijät voidaan tuoda ihan mistä vain paikallisesti sopien satamassa, ja sen jälkeen edelleen suomalaiset rakennusmiehet, muun muassa, ovat työttöminä.

Samaan aikaan hallitus on leikannut aikuiskoulutustuen, eli jos työttömyys kohtaa, niin ainakaan uudelle alalle ei voi kouluttautua. No, jos sattuu olemaan niin, että onkin nuoria ammattiin kouluttautumassa, niin myös ammatillisesta koulutuksesta on leikattu. Viime päivinä ollaan saatu lukea enemmän kuin yksi artikkeli siitä, miten ammatillisessa koulutuksessa tällä hetkellä menee, ja lopputulos on, että sekin tunnutaan romuttavan. Jos kävisi kuitenkin niin onnellisesti, että sieltä ammattikoulusta sitten pääsisi vaikkapa sinne rakennukselle töihin, niin koeaika on pitkä kuin nälkävuosi. Ja jos se työpaikka sattuu vielä olemaan toisella paikkakunnalla — mikä muuten on rakennusosalalla todella normaalia, se voi olla jopa toisella puolen Suomea — niin hallitus on suuressa viisautessaan myös leikannut työmatkavähennykset. Eli sitten ajellaan omakustanteisesti toiselle puolelle Suomea minimi-TESillä ja ilman edes työmatkavähennystä. No, tähän tarkoittaa sitä, että työvoima ei myöskään liiku työn perässä, varsinkin kun ne asunnot menettävät nyt muun muassa itäisessä Suomessa arvoaan sen takia, että hallitus ei ole tehnyt mitään itäisen Suomen hyväksi.

No, tähän kun vielä lisätään sitten se lakko-oikeuden rajaaminen alkukaudesta, niin ei-hän käytännössä voi edes kertoa, mitä mieltä on siitä, että leikkuri on laulanut kaksi vuotta, koska lakko-oikeutta on rajattu. Ansiosidonnainen on romutettu, elikkä työttömyyden kohdatessa se vähäisenkin mahdollisuus taloudellisesta turvasta on viety, ja joka ikinen ihminen ja edustaja tässä salissa tietää, että se ei lisää yhtään työpaikkaa Suomessa, että sosiaaliturvasta leikataan. No, aikuiskoulutustuesta jo sanoinkin, se poistettiin. Sitten ne viimeisimmät rakennusosalalla työskentelevien miesten puolisoihin, yleisesti ehkä naisiin, kohdistuvat leikkaukset ovat vuorotteluvapaan poisto — kummallakaan vanhemmalla ei ruuhkavuosina ole enää mahdollisuutta työelämäjoustoihin, koska tämä hallitus leikkasi myös vuorotteluvapaan — ja sitten tuli vielä tämä vientimalli, joka vei ne viimeisetkin ropokset, jotka ehkä saattoivat tuoda turvaa perheelle.

Kaiken tämän osasin kyllä kuvitella kokoomukselta, mutta perussuomalaiset tämän kaiken mahdollisti kuittaamalla nämä toimet. — Kiitos.

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Edustaja Kallio, olkaa hyvä.

18.43 Vesa Kallio kesk: Arvoisa puhemies! Tänään on ollut hyvin mielenkiintoinen päivä monella tapaa niin täällä salissa kuin tuolla muutenkin, erilaisia uutisia on ollut. Tänään on ollut muun muassa Harrastajateatteriliiton tapahtuma meille kansanedustajakummeille, jotka toimimme näiden harrastajateatterien kummeina. Täällä on jo tietysti pidemmän aikaa huomannut, että aikamoisia lahjakkuuksia meitä täältä salista varmasti myös löytyisi sinne monenlaisille näyttämöille.

Pöytäkirja PTK 64/2025 vp

Vähän muutin sitä, mistä ajattelin puhua, koska edustaja Mehtälä ja edustaja Malm ja muutkin ovat täällä hyvin tuoneet esille tätä itäisen Suomen tilannetta, ja sitten edustaja Viljanen puhui tästä maatalouden tilanteesta, joten ehkä keskityn hieman muihin asioihin.

Olin äsken erään järjestön hallituksen ensimmäisessä kokouksessa. Sen järjestön toimintaperiaate kuuluu näin: Toimimme lasten, nuorten, aikuisten ja perheiden kanssa. Autamme erilaisissa elämäntilanteissa olevia ja mahdollistamme tuen turvallisiin lähisuhteisiin. Järjestötoiminnassamme rinnakkain kulkevat vahva ammatillinen osaaminen sekä vapaaehtoistoiminta. Tuossa kokouksessa tuli hyvin ilmi näiltä työntekijöiltä ja hallinnonkin jäseniltä, kuinka joka päivä enemmän ja enemmän he kohtaavat näitä surullisia tarinoita ihmisistä, joihin ikävä kyllä nämä hallituksen monet leikkauspäätökset ovat osuneet, kun samaan aikaan heidän tilanteensa heikkenee sen takia, että näiden järjestöjen toimintaedellytyksiltä on pohja menossa pois. Tässä on vähän semmoinen tilanne, että jos dynamiitissa olisi lanka molemmissa päissä, niin se palaa nyt sieltä.

Täällä sanottiin myös jossain vaiheessa, kun ennätin välillä käymään, että pitää katsoa totuutta silmiin. Meillä on tietysti jokaisella vähän erilaisia totuuksia, ja kyllä ehkä katsoisin niitä ihmisiä silmiin, joihin koviten tämä politiikka sattuu.

Arvoisa puhemies! Tänään on myös saatu kuulla uutisia, että Turun tunnin juna on työnnetty taas uudelleen liikkeelle, ja eilen saimme ministeri Ranteelta terveisiä itäiseen Suomeen, ettei itäisestä Suomesta tarvita poikittaista rataliikennettä, koska sillä ei ole sen enempää huoltovarmuuden kuin sotilaallisen liikkuvuudenkaan kannalta mitään merkitystä hänen mielestään. Ministeri Ranne on vastannut myös Väyläviraston päätöksiin siitä, että Väylävirasto on päättänyt siirtää itäisestä Suomesta tiestön kunnossapidon rahoja muualle Suomeen, että se on ihan ok. Nyt näyttää siltä, kun tämä länsiratahanke kestää näin kauan ja etenee hitaasti, että taitaa mennä enemmän johdon palkkoihin ja palkkioihin rahaa kuin mitä Savonlinnan Laitaatsalmen ratasilta tulisi maksamaan, sitä enemmän, mitä kauemmin tätä hanketta pidetään elossa.

Arvoisa puhemies! Valtiovarainministeri Purra on ilmoittanut ajavansa Suomeen pienempää valtiota. Tämä pienempi valtio näyttää pahimmillaan tämmöiseltä yövartijavaltiolta, jonka prioriteettina on tarjota vain oikeudelliset ja järjestyspalvelut, joilla valvotaan lakien toteutumista ja suojellaan valtiota. Kaikki muu on tälle alisteista.

Täällä on tämän VATTin tulokset mainittu moneen kertaan. Ne ovat aika selkeät, mitä mieltä VATT on näistä hallituksen päätöksistä, samaten tämän Valtiontalouden tarkastusvirasto VTV:n mukaan. Näistä molemmista tulee semmoinen analogia ja ajatus, että onko nyt tosiasiallinen tarkoituskin pienentää tai aiheuttaa semmoisia taloudellisia päätöksiä, jotta tämä pienempi valtio voitaisiin toteuttaa.

Mutta mitä tämmöinen pienempi valtio käytännössä tarkoittaisi? Se tarkoittaisi sitä viitaten tuohon alkuunkin, että jokaisen on tultava toimeen omillaan ja varsinkin jokaisen vähänkään heikommassa asemassa olevan ihmisen on tultava toimeen omillaan. Ja erityisesti mitä kauempana olet näistä meidän harvoista kasvukeskuksista tässä maassa, sitä todennäköisemmin sinä jätät omillesi. Hallituksen saksilla Suomesta ollaan leikkaamassa pienempi valtio, jonka ulkorajat säilyvät, mutta niiden sisällä meillä on vain valikoitu joukko alueita, joilla on tulevaisuutta.

Tässä on viime päivinä käyty kiivasta keskustelua maatalouteen liittyen perinnebiotoopeista, ja siellä puhutaan mosaiikkimaisista alueista. Onko Suomesta tulossa myös valtiona tämmöinen mosaiikki, ja siellä välissä on sitten näitä perspektiivittömiä kyliä entistä enemmän? Joku, joka Neuvostoliiton historiaa tuntee, varmaan tuntee tämän termin. [Jaa-

Pöytäkirja PTK 64/2025 vp

na Strandmanin välihuuto] Pienempi valtio on hyvinvointivaltion vastakohta. Pienempi valtio on vastakohta kaikelle sille, minkä varaan itsenäinen Suomi on rakennettu. Pienempi valtio on vastakohta sille, että kaikki suomalaiset olisivat arvokkaita tai samanarvoisia. Perussuomalaisille kaikki suomalaiset eivät ole samanarvoisia. [Jaana Strandman: Ei pidä paikkaansa!]

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Edustaja Lyly, olkaa hyvä.

18.48 Lauri Lyly sd: Arvoisa puhemies! Jäi pari asiaa toteamatta. Kuntien tilanteesta sen verran, että kun tämä on julkisen talouden suunnitelma, niin kuntien ja kuntayhtymien lainakantaa ja rahavaroja kun tilastoista katsotaan, niin vuodesta 2023 vuoteen 2027 kuntien velkakanta nousee vajaalla kuudella miljardilla eurolla, ja jos katsotaan vuoteen 2029, niin kahdeksan miljardia euroa. Se nousee sieltä 20 miljardista 28 miljardiin, eli kuntien taloudellinen tilanne ei välttämättä ole niin ruusuinen kuin täällä aina välillä annetaan ymmärtää.

Sitten kun katsotaan isoja lukuja, jotka kuntataloutta tulevat nyt heilauttamaan, niin 100 miljoonaa euroa alimittaisesti siirrettiin TE-uudistuskunnille, ja se tarkoittaa, että kuntien työllisyyspalveluissa on liian vähän rahaa ja ne sakkaavat. 75 miljoonan leikkaus on tulossa nyt juuri myöskin VOSin kautta, tuolta Adlercreutzin alueelta. Ja sitten se, mistä ei ole puhuttu juuri ollenkaan täällä, on se, että perustoimeentulotuen menot kasvavat tämän hallituksen leikkauspolitiikan johdosta noin 300 miljoonaa euroa, mistä puolet tulee kuntien maksettavaksi. Sieltä tulee 150 miljoonaa kuntien maksettavaksi tällaisessa tilanteessa, ja tämä heilauttaa myöskin kuntataloutta semmoiseen tilanteeseen, että ollaan miinukselle menossa. Siellä on veronkorotuspaineita ja muita vastaavia.

Mutta sitten joitain hyviäkin uutisia tietenkin on tässä taloudessa:

Ostovoima kasvaa, ja siitä täytyy kiittää tätä hallituksen murjomaa ay-liikettä. Se neuvotteli palkankorotukset, 7,8 prosenttia, ja myös piti kiinni ja piti huolen siitä, että myöskin ne muut alat, jotka eivät meinanneet päästä siihen, saivat sen 7,8 prosenttia. Nyt kun inflaatio on vähän rauhoittunut ja korkokanta laskenut, niin ostovoima tulee tätä kautta kasvamaan, ja siinä mielessä on jotain valonmerkkiäkin näkyvissä. Mutta siitä täytyy kiittää myöskin tätä palkansaajaliikettä.

Sitten voi sanoa myös tästä, kun ministeri Marttinen puhui tästä neuvottelutilanteesta, että tosiasia on, että kun tuli tämä vientivetoinen palkkalainsäädäntö, jolla rajoitettiin niitä sovittelijan työmahdollisuuksia, niin tosiasiasa neuvottelut ovat pitkittyneet. Tiedän myöskin sellaisia sopimusaloja, jotka ovat olleet sovittelijan luona yli 20 kertaa, ja sovintoesitystä ei ole voitu antaa, kun on yläraja vastassa. Ne eivät pysty tekemään sitä sovittelutyötä niin kuin se pitäisi tehdä. Eli siellä on myöskin tullut tosi paljon ongelmia, ja tämä kierros on pitkittynyt myös tästä syystä. Nyt kun katsotaan ilmailualan tilannetta, niin se osaltaan kertoi siitä tilanteesta, mutta on myös muita aloja. — Kiitos.

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Edustaja Viljanen, olkaa hyvä.

18.51 Eerikki Viljanen kesk: Arvoisa puhemies! Olemme keskustassa huolissamme vapaaehtoiseen luonnonsuojeluun osoitettujen määrärahojen niukkuudesta. Historian ja maamme tekemien sitoumusten valossa näyttää selvältä, että luonnon suojelemiseen liittyvät yhteiskunnalliset vaateet eivät ole vähenemässä, halusimme sitä tai emme. Ja jos koti-

Pöytäkirja PTK 64/2025 vp

maassa vaateet vähenisivätkin, niin EU:n suunnalta tulevat velvoitteet tuskin poistuvat meidän kotimaisen julkisen talouden niukkuuden paineesta. Historiassa tapahtuneiden hallinnollisten virheiden, ylilyöntien ja sanelupolitiikan johdosta meillä oli suuri joukko maanomistajia, jotka suhtautuivat kaikenlaiseen suojelutoimintaan vähintäänkin epäluuloisesti, heistä monet, ja aivan syystä, suorastaan vihamielisesti.

Olemme kulkeneet pitkän tien tuosta historiasta, ja monien maanomistajien luottamus julkiseen valtaan on pala palalta parantunut. Tästä meidän on kiittäminen esimerkiksi hyvin toimineita vapaaehtoisia, oikeudenmukaiset korvaukset sisältäneitä ja määrääjäksi laadittavia ympäristöohjelmia. Nyt luotettujen ja hyviä tuloksia tuottaneiden Metso- ja Helmi-ohjelmien rahoitus ei riitä kattamaan niihin kohdistuvaa kysyntää. Tämä on sinänsäkin valitettava tilanne, mutta erityisen ongelmalliseksi tämän tekee se, että silloin kun korvauseuroista on pulaa, uhkana on erilaisen korvauksettoman normiohjauksen lisääntyminen.

Arvoisa puhemies! Keskusta ei todellakaan kannata pakottavaa korvauksetonta suojelua. Vapaaehtoisuus ja oikeudenmukaiset korvaukset ovat olleet merkittävä tekijä siinä, että nykyisistä suojeluohjelmista on tullut suosittuja, ja tällä mallilla on jatkettava myös mahdollisissa uusissa suojelukohteissa. Ikävä kyllä nyt käsittelyssä oleva julkisen talouden suunnitelma ei pysty takaamaan riittäviä resursseja vapaaehtoiseen suojeluun. Kasvavana vaarana onkin, että määrärahojen niukkuus kasvattaa riskiä erilaisen hallinnollisen, niin sanotun harmaan suojelun lisääntymiseen. Me keskustassa haluamme turvata maanomistajien mahdollisuudet vapaaehtoiseen suojeluun, jossa asianmukaisesti korvataan suojelusta aiheutuneet taloudelliset menetykset. Vapaaehtoisen suojelun määrärahojen turvaamisen lisäksi hallituksen on syytä jouduttaa yksityisen kompensatiomarkkinan syntymistä.

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Edustaja Lindén, olkaa hyvä.

18.55 Aki Lindén sd: Arvoisa puhemies! Otan vielä tässä keskustelun mahdollisesti ollessa jo päättymässä esille tämän Valtiontalouden tarkastusviraston arvion finanssipolitiikan toteutumisesta.

Olen ollut tässä nyt pari vuotta tarkastusvaliokunnan jäsen, se on hyvin mielenkiintoinen tehtävä. Olemme saaneet kuulla johtavien ekonomistien ja näitä asioita arvioivien tutkijoiden näkemyksiä. Tässä kevään aikana käsitelimme joulukuussa ilmestynyttä VTV:n vuoteen 24 kohdistuvaa finanssipolitiikan arviointia, ja siinä oli maininta siitä, että todellisuudessa siitä yhdeksästä miljardista, josta paljon puhutaan, voi toteutua noin 4,5 miljardia. Se suurin ero on tietenkin se, että se kaksi miljardia, joka oli laskettu niin sanottujen työllisyystoimien pohjalta syntyväksi toisaalta niin, että se säästää tiettyjä sosiaaliturvamenoja, toisaalta niin, että kun ihmiset työllistyvät enemmän, se kasvattaa sitten verotuloja, on jäänyt käytännössä toteutumatta. Sitten siellä oli se arvio noin yhden miljardin suuruisista niin sanotuista hyvinvointialueiden vapaaehtoisista säästöistä, joka myös näyttää jäävän toteutumatta.

Täällä keskustelussa koko aika toistetaan sitä yhdeksää miljardia kokouksesta toiseen. Sehän on suunnitelma paperilla, mutta nyt tässä tuoreimmassa, toissa päivänä ilmestyneessä VTV:n arviossa tältä keväältä suoran sitaatin mukaan lukee seuraavaa, se on täällä ymmärtääkseni jo kerran tai kaksi tänään siteerattu, mutta otan sen vielä esille: ”Kevään 2025 julkisen talouden suunnitelmaan sisältyvän kokonaisarvion mukaan kaikkien vaalikauden aikaisten finanssipoliittisten toimien suora vaikutus julkisyhteisöjen rahoitusasemaan eli

Pöytäkirja PTK 64/2025 vp

tulojen ja menojen erotukseen on julkista taloutta vahvistava 2,6 miljardilla eurolla vuodelle 2027. Toimet kohdentuvat merkittävimmin valtiontalouteen. Kokonaisarvion ero julkisen talouden vahvistamiseksi määriteltujen toimenpidekokonaisuuksien mukaiseen yhteissummaan yhdeksän miljardia on huomattava.” En siteeraa sen pidemmälle.

Nyt toivon, että keskustelussa olisi kuitenkin sillä tavalla toistemme kuuntelua, että kun me mainitsemme tämän, siihen ei tarvitsisi aina vastata, että no mikä se on se teidän vaihtoehtonne tai mitä sitten edellinen hallitus teki. Meillä olisi kypsempi keskustelu, jos me voisimme jakaa sen yhteisen tilannekuvan, että se yhdeksän miljardia ei oikeasti ole toteutumassa vaan joku muu luku, neljä tai 2,8 tai joku muu. Siltä pohjalta me voisimme sitten arvioida toistemme toimenpiteitä suhteessa siihen, miten tätä tilannetta voitaisiin parantaa.

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Edustaja Viljanen, olkaa hyvä.

18.58 Eerikki Viljanen kesk: Arvoisa puhemies! Valtakunnallisen laajakaistaohjelman rahoitus on turvattava. Hallitus lakkautti aika lailla ensi töikseen Laajakaista kaikille -ohjelman — näin siitä huolimatta, että maaliskuussa 2024 julkaistun asiantuntijaselvityksen perusteella vuonna 2010 käynnistetty ohjelma oli onnistunut yli odotusten. Hankkeesta tehdyssä selvityksessä tähdennettiin, että ilman valtion tukitoimenpiteitä laajakaistaverkkoja ei nouse koko Suomeen markkinaehtoisesti. Selvitys siis kertoi faktan, joka on totisinta totta jopa täällä Uudellamaalla. Verkot eivät rakennu edes Uudenmaan kyliin markkinaehtoisesti.

Laajakaista kaikille -ohjelma lakkautettiin hallituksen toimesta, ja 3G-verkot on ajettu alas vuosina 23—24 uuden sukupolven laajakaistaverkkojen tieltä. Meillä on käsissämme tilanne, jossa hallitus on ohjelmassaan luvannut toimivat laajakaistayhteydet sekä edistävänä palveluiden digitalisoitumista. Palveluiden digitalisoitumisen eteneminen taas on edellytys esimerkiksi niiden vaateiden toteutumiselle, mitä hallitus edellyttää muun muassa hyvinvointialueilta sotepalveluiden kehittämisen suhteen.

Arvoisa puhemies! Tässä julkisen talouden suunnitelmassa ei kuitenkaan laajakaistayhteyksien kehittämiseen osoiteta rahoitusta. Hallituksen suunnitelmissa on löyhä viittaus TUUTTI-hankkeeseen, joka on maaliskuussa 2025 perustettu hanke luoda digitalisaatiosta kestävä ja turvallista kasvua sekä kilpailukykyä vuoteen 2037 asti. Ikävä kyllä kyseinen hanke ei vastaa varsinkaan maaseudulla ja harvan asutuksen alueilla jo vallitsevaan akuuttiin ongelmaan.

Arvoisa puhemies! Hallituksen on turvattava rahoitus, joka mahdollistaa toimivat yhteydet joka puolella maataamme. Tämän pitäisi olla täysi itsestäänselvyys, eikä sen toteutumisen pitä olla löyhien sivuhuomautusten varassa.

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Edustaja Aittakumpu, olkaa hyvä.

19.00 Pekka Aittakumpu ps: Arvoisa puhemies! Valtiovarainvaliokunta toteaa, että hallituksen veropolitiikka kannustaa työntekoon ja yrittäjyyteen sekä tukee kotimaista omistajuutta. Painopistettä siirretään työn ja yrittäjyyden verotuksesta kulutuksen ja haittojen verottamiseen. Tämä on viisas linja, koska työntöön ja yrittämisen täytyy olla aina mahdollisimman kannattavaa, ja on hyvä, että ihmisillä on mahdollisimman suuret mahdollisuudet päättää siitä, mihin he omat rahansa käyttävät, eikä niin, että joku muu päättää, miten rahasi käytät.

Pöytäkirja PTK 64/2025 vp

Arvoisa puhemies! Kyllä näitä vaihtoehtoja on hyvä aina tarkastella, ja siksihän oppositio nytkin on näitä vastalauseitaan tänne jättänyt, että ne ovat kaikkien luettavissa, ja myöskin kansalaisten on hyvä niistäkin tietää. On kaikille varmaan varsin selvää eikä tule kovinkaan yllätyksenä, että tästäkin sosiaalidemokraattisen eduskuntaryhmän jäsenten tekemästä vastalauseesta tulee esille se, että vasemmisto ylipäättäänkin haluaisi verottaa lisää ja käyttää ihmisten rahat erilaisiin ideologisiin menoihinsa, kuten vaikkapa ilmastofanatismiin ja sateenkaariaatteen levittämiseen. Tämähän näkyy niin valtion tasolla kuin kunnisakin. [Inka Hopsu: Ja terveydenhoitoon ja koulutukseen!]

Vastalauseessaan sosiaalidemokraattinen eduskuntaryhmä jopa hamuaa lisää rahaa ilmastopolitiikkaan. Tässä tilanteessa valittelette, että hallitus ei osoita riittäviä määrärahoja ilmastotoimiin. Toki olemme nähneet, mitä vasemmiston ilmastotoimet tarkoittavat. Olette sen julkistaneet moneen kertaan. Ne tarkoittaisivat lisäkuluja Suomen kansalaisille: kalliimpaa bensaa, kalliimpaa asumista, kalliimpaa ruokaa ja kansalaisten ruokalautasen suoranaista kyttämistä. Liha pois, maito pois, ja tilalle ei tulisi maitoa eikä lihaa, vaan sinne tulisi esimerkiksi soijaa ja tofua. Samaa vanhaa turhuuksien turhuutta, eikä ilmasto pelastu eikä mikään tässä maailmassa muutu kuin se, että suomalainen köyhtyy ja kärsii tällä demareitten linjalla.

Vaaditte tässä vastalauseessanne esimerkiksi maankäytön muutosmaksun käyttöönottoa. Eikö riitä se, että EU yrittää aivan jatkuvasti rajoittaa suomalaisten metsien käyttöä ja kieltää uusien peltojen raivaamisen suomalaista, kotimaista maataloutta varten? Ilman suomalaista ruokaa olemme hukassa. Suomessa tehdään maailman laadukkainta ruokaa, ja se on ympäristöystävällistä. Tarvitsemme lähellä tuotettua hyvää suomalaista ruokaa. Emme tarvitse vähemmän peltöjä ja maataloutta vaan enemmän peltöjä ja enemmän suomalaista ruokaa, paremmat olosuhteet suomalaisille viljelijöille, omavaraisuuden ja huoltovarmuuden vahvistamista. Siksi tällaiset maankäyttömaksut ovat jo aivan lähtökohtaisestikin täysin turhia.

Arvoisa puhemies! Ilmastotavoitteet ja etenkin vasemmiston voimakkaasti ajama vuoden 2035 hiilineutraalisuustavoite ovat osoittautuneet aivan järjettömiksi. On tullut selväksi, että niihin yltäminen tarkoittaisi esimerkiksi metsien hakkuumäärien rajua romahdusta ja autoilun kustannusten hurjaa kasvua. Suomen viennin ja talouden perusta, metsäteollisuus, kärsisi, ja menettäisimme jopa kymmeniätuhansia työpaikkoja. Tämä ei perussuomalaisille käy, ja siksi tällaiset toimet on jo hallitusohjelmassa suljettu pois. Siksi niitä ei hallituksen keinovalikoimasta löydy, ja juuri siksi nyt olemme kuulleet tätä vasemmiston valitusta. Tämä teidän vaihtoehtonne ei, sosiaalidemokraatit, suomalaista kyllä talvipakkasella lämmittäisi.

Arvoisa puhemies! Otan vielä esille tämän, että keskusta toteaa omassa vastalauseessaan, että yhtenä konkreettisena keinona perheiden tukemiseen voisi olla lapsiperheiden verotuksen keventäminen ja että tätä olisi syytä selvittää. Mietinnössään, johon keskusta siis tämän vastalauseen jätti, valtiovarainvaliokunta toteaa, että hallitus keventää pienen- ja keskituloisten työn verotusta ja nostaa työtulovähennyksen lapsikohtaista korotusta. Hallitus tosiaan jo aikaisemmin päätti lapsiperheiden verotuksen keventämisestä tällä lapsivähennyksellä, ja se tuli voimaan tämän vuoden alussa, ja nyt sitä siis entisestään korotetaan. Se kaksinkertaistetaan, ja summa nousee yhden lapsen osalta 100 eurosta 210 euroon. Esimerkiksi kolmen lapsen perheelle jää rahaa reilut 600 euroa vuodessa enemmän, ja tämä on todella hieno ja tärkeä asia. Lapsiperheet ovat yhteiskunnalle tuottoisia sijoituksia, ja mitä enemmän lapsia suomalaisille syntyy, sitä parempi meidän yhteiskunnalle.

Pöytäkirja PTK 64/2025 vp

Arvoisa puhemies! Monet suuret ongelmat yhteiskunnassamme johtuvat alhaisesta syntyvyydestä. Tarvitsemme vahvaa perhepolitiikkaa, ja yhdyin tähän keskustan ajatukseen siitä, että tämä lapsivähennys on erittäin tärkeä, ja ei muuta kuin kehitetään sitä edelleen.

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Edustaja Siponen, olkaa hyvä.

19.06 **Markku Siponen kesk:** Kiitoksia, arvoisa herra puhemies! Ja kiitoksia edustaja Aittakummulle tuosta lopetuksesta, että jatketaan yhteistä kehittämistä. Tämä varmasti meille käy.

Painotan vielä tuohon keskustan vaihtoehtoon liittyen, että näihin veronkevennyksiin liittyen olisimme nimenomaan painottaneet näitä veronkevennyksiä pieni- ja keskituloisille tavallisille suomalaisille. Nythän näistä veronkevennyksistä aika mojova potti menee sinne suurituloisten pussiin, ja tässä kohtaa keskusta olisi vetänyt hieman erilaista linjaa.

Keskustelu päättyi ja asian käsittely keskeytettiin.

6. Hallituksen esitys eduskunnalle opetus- ja kulttuuriministeriön hallinnonalan virastouudistusta koskevaksi lainsäädännöksi

Hallituksen esitys HE 31/2025 vp

Valiokunnan mietintö SiVM 4/2025 vp

Ensimmäinen käsittely

Puhemies Jussi Halla-aho: Ensimmäiseen käsittelyyn esitellään päiväjärjestyksen 6. asia. Käsittelyn pohjana on sivistysvaliokunnan mietintö SiVM 4/2025 vp. Nyt päätetään lakiehdotusten sisällöstä. — Yleiskeskustelu. Edustaja Strandman, olkaa hyvä. — Ahaa, esittelypuheenvuoro, edustaja Haatainen, olkaa hyvä.

Tuula Haatainen sd: Arvoisa herra puhemies...

Puhemies Jussi Halla-aho: Ja puheenvuoron voisi silti varata.

Tuula Haatainen sd: Olin varannut, mutta se on siellä järjestyksessä... Se näkyy vasta seitsemäntenä.

Puhemies Jussi Halla-aho: Jaahas. — Olkaa hyvä.

Keskustelu

19.07 **Tuula Haatainen sd** (esittelypuheenvuoro): Kaikki hyvin. — Arvoisa puhemies! Valiokunnan puheenjohtajana esittelen tämän mietinnön hallituksen esitykseen opetus- ja kulttuuriministeriön hallinnonalan virastouudistuksesta. Tämän tarkoituksena on toteuttaa hallitusohjelman kirjaukset opetus- ja kulttuuriministeriön hallinnonalaan kuuluvan virastorakenteen selkiyttämisestä sekä päällekkäisen hallinnon keventämisestä. Tämä tehdään Sivistyshallinto 2030 -loppuraportin suuntaisesti. Esityksessä valiokunta ehdottaa, että

Pöytäkirja PTK 64/2025 vp

eduskunta hyväksyy hallituksen esitykseen sisältyvät seitsemän lakiesitystä muuttamattomina. Tästä mietinnöstä annettiin kaksi vastalauseetta.

Tässä esityksessä ehdotetaan säädettäväksi laki opetus- ja kulttuuriministeriön hallinnonalan virastoista ja erityislait kustakin siihen kuuluvasta virastosta. Suomen Akatemiasta tehtyyn lakiin ehdotetaan tehtäväksi virastouudistusta koskevaan sääntelyyn liittyviä teknisluontoisia muutoksia, ja kaikkien virastojen tehtävistä säädetään jatkossakin virastolakien lisäksi myös muussa lainsäädännössä. Opintotuen muutoksenhakulautakunnan siirtämisestä sosiaali- ja terveysministeriön alaisena toimivan sosiaaliturva-asioden muutoksenhakulautakunnan yhteyteen valmistellaan erillinen esitys STM:ssä, joten tähän ei ole nyt kantaa otettu.

Tämän uudistuksen tarkoituksena on muodostaa nykyisen kymmenen viraston sijasta viisi virastoa, jotka muodostavat virastorakenteesta toiminnallisesti ja taloudellisesti nykyistä tarkoituksenmukaisemman kokonaisuuden. Tämän esityksen mukaan sivistyshallinnon virastoja ovat jatkossa Opetushallitus, johon yhdistetään Kotimaisten kielten keskus, Kansallisarkisto, johon yhdistetään Varastokirjasto ja Saavutettavuuskirjasto Celia, Museovirasto, johon yhdistetään Suomenlinnan hoitokunta, Taide- ja kulttuurivirasto, joka on Taiteen edistämiskeskuksesta ja Kansallisesta audiovisuaalisesta instituutista muodostettava uusi virasto, sekä Suomen Akatemia, joka jatkaa toimintaansa omana virastonaan.

Tällä hallituksen esityksellä uudistetaan sivistyshallinnon virastorakennetta siten, että esityksen mukaiset virastot jatkavat nykyisille virastoille kuuluvien tehtävien hoitamista. Ehdotettu sääntely virastojen tehtävistä ei ole kaikilta osin yhtä yksityiskohtaista kuin se oli nyt voimassa olevassa lainsäädännössä. Tällaisia tehtäviä ovat esimerkiksi Taide- ja kulttuuriviraston taiteen ja kulttuurin kansainvälinen edistäminen ja osallistuminen taiteilijoiden toimeentuloedellytysten edistämiseen, eli tehtäväluettelosta näitä on poistettu. Näitä kuitenkin jatkossa hoidetaan, vaikka niitä ei nimenomaisesti laissa ole mainittu.

Tämän uudistuksen tavoitteena on parantaa opetus- ja kulttuuriministeriön hallinnonalan virastojen pääluokkaan sisältyvien toimintamenojen käytön tehokkuutta siten, että päätetyt valtiontalouden säästöt on mahdollista toteuttaa ja turvata virastojen edellytykset hoitaa lakisääteiset tehtävänsä. Ehdotetulla nykyistä suuremmalla virastokokonaisuudella voidaan tehostaa erityisesti hallintoa, tiloja ja digitaalisia järjestelmiä, ja pidemmällä aikavälillä uudistus mahdollistaa myös tuottavuushyötyjen saamisen.

Valiokunta pitää myönteisenä, että tässä Opetushallitusta koskevassa lakiesityksessä on turvattu erillisyksiköiden itsenäinen ja riippumaton asema. Valiokunta myös yhtyy asiantuntijalausunnoissa esille tuotuun ja pitää hyvänä, että Taide- ja kulttuurivirastoa koskevan lakiesityksen valmistelun yhteydessä esille nostetut huolet vertaisarvioinnin asemasta on otettu esityksen jatkovalmistelussa huomioon.

Valiokunta korostaa myös taiteen vapauden turvaamisen merkitystä. On hyvä, että Taide- ja kulttuurivirastoa koskevaan lakiesitykseen on kirjattu hyvin tarkennukset taiteen vapaudesta sekä riittävän etäällä poliittisesta päätöksenteosta ja virkamiehistä tapahtuvasta päätöksenteosta. Apurahoja koskevan päätöksenteon perustuminen vertaisarviointiin sisältyy nimenomaisesti taide- ja kulttuurineuvoston tehtäviä koskevaan säädökseen.

Valiokunta pitää myös hyvänä, että taiteen alueellinen edistäminen sisältyy Taide- ja kulttuuriviraston lakisääteisiin tehtäviin valtakunnallisen edistämistehtävän rinnalla. Lisäksi valiokunta pitää tärkeänä, että Suomenlinnan maailmanperintökohteen hoitoon on käytettävissä riittävät voimavarat, jotta kohteen yleismaailmallista erityisarvoa voidaan ylläpitää ja vahvistaa. Saadun selvityksen mukaan tämä ei edellytä Suomenlinnan hoitokun-

Pöytäkirja PTK 64/2025 vp

nan talouden eriyttämistä viraston muusta taloudesta, vaan rahoituksen kohdentumista voidaan seurata käytössä olevien kirjanpidon ja talouden seurannan menetelmien avulla.

Lopuksi valiokunta korostaa, että sivistyshallinnon toiminnassa tulee huolehtia riittävin toimenpitein vammaisten ihmisten osallisuudesta huomioiden vammaisten henkilöiden oikeuksia koskeva yleissopimus sekä yleisemmin kaikkien eri sidosryhmien osallistumisen mahdollisuudet. Valiokunta pitää tärkeänä, että uudistuksen toimeenpanoa tuetaan riittäväällä viestinnällä, hyvin toteutetulla johtamisella ja hyvällä henkilöstöpolitiikalla. Virastouudistusta ja sen vaikutuksia tulee arvioida huolellisesti. Arvioinnin tulee kattaa myös uudistuksen vaikutukset virastojen ja niiden erillisyksiköiden tehtävien toteuttamiseen ja henkilöstöön. — Ja sanoinko jo, että tästä annettiin sitten lisäksi kaksi vastalauseita? Muutoin yksimielisesti. — Kiitos.

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Sitten edustaja Strandman, olkaa hyvä.

19.14 Jaana Strandman ps: Arvoisa puhemies! Tänään käsiteltävä hallituksen esitys opetus- ja kulttuuriministeriön hallinnonalan virastorakenteen uudistuksesta on mittava ja merkittävä kokonaisuus. Kymmenen virastoa supistuu viiteen virastoon. Tavoitteena on lisätä hallinnon tehokkuutta yhdistämällä virastoja, selkeyttämällä virastojen välistä työnjakoa ja parantamalla toiminnan vaikuttavuutta. Virastojen toimintoja siis vahvasti tiivistetään ja tuottavuushyötyjä pyritään saavuttamaan. Nämä ovat tärkeitä tavoitteita ja erityisesti sitä kauan kaivattua hallinnon keventämistä.

Niiden rinnalla on yhtä tärkeää varmistaa, että uudistus tukee maamme kansalaisten osallisuutta, saavutettavuutta ja yhdenvertaisuutta. Valiokunta on aivan oikein painottanut, että eri ihmisryhmien osallistumismahdollisuudet tulee turvata sivistyshallinnon toiminnassa. Tämä on keskeinen periaate yhteiskunnassa, jossa jokaisella on oikeus osallistua koulutukseen, kulttuuriin ja tiedonkäyttöön riippumatta yksilöllisistä tarpeista tai lähtökohdista.

Erityisesti haluan nostaa esiin vammaisten henkilöiden oikeudet ja aseman tässä uudistuksessa. Valiokunta on korostanut, että sivistyshallinnon toiminnassa tulee huolehtia riittävin toimenpitein sekä vammaisten ihmisten että kaikkien eri sidosryhmien osallistumisen mahdollisuuksista. Tämä on keskeinen osa toimivaa demokratiaa.

Pidän erittäin tärkeänä, että Kansallisarkistoon liittyvässä lainsäädännössä säilyy säännös pistekirjoituksen neuvottelukunnasta. Tällä neuvottelukunnalla on tärkeä rooli saavutettavuuden ja tiedonsaannin tukemisessa. Myös Celia-kirjaston erityistehtävä tuottaa saavutettavaa kirjallisuutta ja oppimateriaalia on turvattava selkeästi ja pysyvästi osana uutta virastokokonaisuutta.

Opetushallituksen roolin tulee olla selkeämmin koulutusta ja opetusta ohjaava, jotta oppilaitoksien ja koulujen arjessa on selkänöjää. Kouluille sysätään monia yhteiskuntamme haasteita, jolloin monien haasteiden paineessa opetushenkilöstö tarvitsee vahvaa ohjausta. Ajatellaan, että koulu kasvattaa, opettaa ja ohjaa kaikki lapsemme ja nuoremme.

Arvoisa puhemies! Hallinnon uudistaminen ei saa jäädä vain rakenteiden muokkaamiseksi tehokkuuden näkökulmasta. Meidän on rakennettava hallintoa, joka on saavutettava, selkeä ja osallistava. Tämä tarkoittaa käytännössä muun muassa selkokieltä, saavutettavia digipalveluja sekä aitoa vuoropuhelua eri toimijoiden kanssa.

Pöytäkirja PTK 64/2025 vp

Kannatan esitystä. Kulttuuri, taide, tiede, koulutus ja kieli kuuluvat kaikkien suomalaisten arkeen, ja niiden tulee olla näiden virastojen keskeisin tehtävä suoraviivaisesti. — Kiitos.

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Edustaja Hänninen, olkaa hyvä.

19.17 Juha Hänninen kok: Arvoisa puhemies! Sivistyshallinto on suomalaisen yhteiskunnan kivijalka. Sen varassa lepäävät koulutus, kulttuuri, tiede ja taide ja siten lopulta koko hyvinvointimme. Jos haluamme vahvistaa tätä perustaa, meidän on kyettävä uudistumaan. Siksi hallitus vie nyt eteenpäin opetus- ja kulttuuriministeriön hallinnonalan virastouudistusta.

Arvoisa puhemies! Kyse ei ole hallinnon uudelleenjärjestelystä hallinnon vuoksi. Kyse on siitä, että jokainen veronmaksajan euro käytetään mahdollisimman vaikuttavasti ja tehokkaasti. Tällä hetkellä hallinnonala on muodostunut kerrostuneista, osin päällekkäisistä rakenteista. Meillä on ollut kymmenen virastoa, joiden tehtävissä on ollut yhteyksiä mutta ei aina yhteistyötä. Tämä rakenne ei enää palvele kansalaisia eikä vastaa tämän päivän tarpeisiin. Siksi muodostamme nyt viiden viraston kokonaisuuden, vahvemman, selkeämmän ja vaikuttavamman.

Arvoisa puhemies! Valiokunta pitää uudistusta tarpeellisena ja tarkoituksenmukaisena. Uudistuksen tavoitteena on muodostaa toiminnallisesti ja taloudellisesti tasapainoinen ratkaisu. Selkeä rakenne mahdollistaa paremman ohjattavuuden ja läpinäkyvyyden. Uudistus ei myöskään muuta virastojen tehtäviä, mutta se selkeyttää sitä, miten ja kenen vastuulla ne ovat. Esimerkiksi Kotimaisten kielten keskuksen asiantuntemus turvataan ja Taide- ja kulttuuriviraston osalta taiteen vapaus ja vertaisarviointi säilyvät lainsäädännöllisellä tasolla.

Tällä rakenteiden selkeyttämisellä on kolme ydintavoitetta: ensimmäisenä vähentää byrokratiaa ja hallinnollista päällekkäisyyttä, toisena selkeyttää ohjausta ja vahvistaa vaikuttavuutta ja kolmantena käyttää julkisia varoja tehokkaammin ilman, että palvelut tai alueellinen saatavuus kärsii.

Valiokunnan mukaan uudistus mahdollistaa pidemmällä aikavälillä tuottavuushyötyjä erityisesti talous-, henkilöstö- ja digipalveluissa. Samalla huolehditaan siitä, että sidosryhmäyhteistyö, saavutettavuus ja osallisuus säilyvät erityisesti vammaisten henkilöiden ja alueellisen kulttuurin osalta.

Arvoisa puhemies! Tämä ei ole vain tekninen uudistus. Tämä on myös kulttuurimuutos, tapa tehdä työtä yhdessä selkeämmin ja tehokkaammin. Meidän on varmistettava, että sivistyshallinto palvelee koko Suomea niin pohjoisessa kuin etelässä, niin kaupungeissa kuin harvaan asutuilla alueilla. Tavoitteena on nyt ja tulevaisuudessa, että jokainen euro palvelee sivistystä, ei hallintoa. — Kiitos, arvoisa puhemies.

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Edustaja Kosonen, olkaa hyvä.

19.20 Hanna Kosonen kesk: Arvoisa puhemies! Keskusta teki tästä pykälämuutosesityksiä. Vastalauseeseen 1 sisältyy siis kahteen lakiin näitä pykälämuutoksia, ja niitä esitän. Nämä koskevat kahta asiaa eli tämän Taide- ja kulttuuriviraston alueellista yhdenvertaisuutta ja sitten Suomenlinnan hoitokuntaa.

Vaikka hallituksen esitys kyllä parani siitä lausunnoilla olleesta versiosta tämän alueellisuuden suhteen, niin silti on ihan aiheellista olla huolissaan siitä, kuinka se alueellinen

Pöytäkirja PTK 64/2025 vp

yhdenvertaisuus tulee toteutumaan. Siitähän ei siinä lakitekstissä nyt puhuta mitään. Me ehdotimme, että se olisi hyvä siihen lisätä. Tarvitaan tällainen tarkempi, laajempi ja velvoittavampi kirjaus meidän mielestämme.

Sitten myös Suomenlinnan hoitokunnasta teimme useampia pykälämuutoksia liittyen siihen, että tämä Suomenlinnan hoitokunta tulisi Museoviraston alle. Tässä nähdään ongelmalliseksi se, että tämä ei tuo ensinnäkään säästöjä eikä oikein synergiaetujakaan. Museoviraston ja Suomenlinnan hoitokunnan valiokunnalle antamissa lausunnoissa todetaan, että jatkossa Museovirasto olisi Suomenlinnan maailmanperintökohteen osalta kohteen haltija ja maailmanperintösopimuksen mukainen kohteen hallinnoija sekä myös valvova viranomaisena. Nämä Museoviraston moninaiset roolit herättävät kyllä kysymyksiä riippumattomuudesta ja puolueettomuudesta, ja silläkin tavalla tämä on ongelmallinen, että tämän maailmanperintökohteen sopimuksen mukaan tulisi käyttää ulkoista arvioijaa, joka tällaisia siirroksia ja muutoksia arvioi, jos se tehdään, ja tällaista nyt ei ole kuitenkaan tehty. Ei olisi kyllä mitään syytä vaarantaa tätä Unescon maailmanperintökohteen statusta Suomenlinnalla, ja sen takia näistä ollaan sitten eri mieltä.

Muuten tämä kymmenen viraston yhdistäminen on varmasti ihan hyvä asia. Mutta toki on syytä sitten tutkia näitä säästöjä, tulevatko ne toteutumaan ja miten yleensä tämä synergia tulee toteutumaan. Siitä toivomme seurantaakin, mutta se lausuma tulee sitten seuraavassa käsittelyssä.

Eli esitän, että käsittelyn pohjaksi otetaan vastalauseeseen 1 sisältyvä lakiehdotus.

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Edustaja Siponen, olkaa hyvä.

19.24 Markku Siponen kesk: Arvoisa herra puhemies! Kannatan tätä edustaja Kososen tekemää esitystä.

Todellakin tässä keskustan vastalauseessa on kaksi asiaa, mitä nostetaan erityisesti esille ja missä olemme tämän mietinnön kanssa eri linjoilla: painotamme tätä alueellisuutta ja halusimme siihen vielä vahvemman korostuksen, ja sitten toisena asiana nostamme tosiaan tämän Suomenlinnan asian, josta edustaja Kosonen jo tässä puhui.

Tässä oli edustaja Hännisellä äsken hyvä puheenvuoro — hän tuossa jo poistui — kun hän totesi jotenkin näin, että hallinnonuudistuksia ei pidä tehdä hallinnonuudistusten vuoksi, vaan niillä täytyy olla joku tarkoitus ja joku hyöty. Oikeastaan sitä me keskustalaiset hieman ihmettelimme, kun tästä Museoviraston ja Suomenlinnan yhdistämisestä ei näitten lausuntojen mukaan oikeastaan hyötyjä löydetty, vaan lausunnoissa todettiin, että yhdistämisellä ei saada taloudellisia säästöjä eikä synergiaetuja, ja varmasti on silloin ihan aiheellista kysyä, miksi tämä uudistus näiden osalta tehdään. Aivan niin kuin edustaja Kosonen aiemmassa puheenvuorossa toi esille, näiden pohjalta nousee huoli tästä Suomenlinnan asemasta maailmanperintökohteena. Todellakin näitten sopimusehtojen muuttaminen edellyttää maailmanperintökohteelle tehtävän vaikutusarvioinnin teettämistä riippumattomalla arvioitsijalla, ja nyt tämä muutos tapahtuu tällaisella kansallisella päätöksellä ilman tätä vaadittua arviointia.

Tämän mietinnön ja lakiesityksen mukaisesti sitten Museovirasto tulisi toimimaan jatkossa tämän maailmanperintökohteen osalta sekä kohteen haltijana, hallinnoijana, kansallisena yhteistyötahona että vielä valvovana viranomaisena, ja tämä Museoviraston hyvin moninainen rooli jatkossa on se, mikä meitä tässä huolestuttaa ja asettaa vahvasti kysymyksiä sitten tämän viraston puolueettomuudesta ja luo semmoista tiettyä turhaa epävar-

Pöytäkirja PTK 64/2025 vp

muutta Suomenlinnan ympärille. Meidän mielestämme Suomenlinnan hoitokunnan jatko ja sille riittävät resurssit on turvattava myös jatkossa.

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Edustaja Lahdenperä, olkaa hyvä.

19.26 Milla Lahdenperä kok: Arvoisa puhemies! Hallinnon on palveltava tarkoitustaan tehokkaasti, selkeästi ja ajanmukaisesti kansalaisia hyödyttäen. Siksi hallitus esittää opetus- ja kulttuuriministeriön hallinnonalan virastouudistusta, joka selkeyttää rakennetta, vähentää byrokratiaa ja parantaa toiminnan vaikuttavuutta koko sivistysalalla. Kymmenen viraston yhdistyminen viideksi ei ole pelkkä hallinnollinen muutos. Se on rakenteellinen uudistus, joka mahdollistaa parempaa koordinaatiota ja resurssien järkevämpää käyttöä. Tavoitteena on parempi yhteistyö, selkeä työnjako ja toimivampi julkinen hallinto.

Hallitus on sitoutunut siihen, että kulttuurin, taiteen ja koulutuksen asiantuntemus säilyy vahvana myös uudessa virastomallissa, samoin alueellinen saatavuus ja kulttuurin itseisarvo. Tämä uudistus on askel modernimpaan, vaikuttavampaan ja ketterämpään julkiseen hallintoon. — Kiitos.

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Edustaja Meriluoto, olkaa hyvä.

19.27 Laura Meriluoto vas: Arvoisa puhemies! Opetus- ja kulttuuriministeriön virastouudistus on iso ja merkittävä. Muutoksen onnistumiseen liittyy paljon odotuksia, mutta myös perusteltua huolta.

Teen vastalauseen mukaiset muutosesitykset, jotka koskevat Opetushallituksen johtokuntaa sekä Taide- ja kulttuuriviraston tehtäviä. Katsomme, että johtokunnan tehtäviä ja päätösvaltaa ei pitäisi rajata nykyisessä hallituksen esityksessä esitetyllä tavalla. Taide- ja kulttuuriviraston tehtäviin tulisi mielestämme lisätä taiteen ja kulttuurin kansainvälistymisen edistäminen sekä taiteilijoiden toimeentuloedellytysten edistämiseen osallistuminen.

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Edustaja Hopsu, olkaa hyvä.

19.28 Inka Hopsu vihr: Arvoisa puhemies! Kymmenestä virastosta ollaan tosiaan siirtymässä viiteen. Tavoite tällaisessa isossa uudistuksessa ei saa olla pelkästään säästöjen tavoittelu, vaan virastouudistukselta tulee odottaa aitoja hyötyjä uudesta, tiiviimmästä yhteistyöstä. Etenkin uuden Taide- ja kulttuuriviraston syntyyn liittyy paljon odotuksia siitä, että saamme vahvemman osaajan, kulttuurin puolustajan tällaisesta entistä vahvemmassa virastosta.

Kannatan edustaja Meriluodon tekemiä, vastalauseen mukaisia ehdotuksia. Avaan niitä hieman.

Taide- ja kulttuuriviraston osalta ensin: Taidetta ja kulttuuria ei ole ilman tekijöitä. Taiteentekijöiden toimeentuloedellytysten kehittäminen ja ylläpito ovat yksi tärkeimmistä edellytyksistä suomalaiselle kulttuurille ja sen kehittymiselle sekä kulttuuripoliittisen selonteon tavoitteiden saavuttamiselle. Selonteosta saatiin mietintö valiokunnassa aikaan tänään, ja tavoitteiden osalta valiokunta oli varsin yksimielinen.

Taide- ja kulttuuriviraston lakisääteisiin tehtäviin ei ole hallituksen esityksessä sisällytetty kaikkia Taiteen edistämiskeskuksen nykyisiä tehtäviä. Taiteilijoiden aseman vahvistamisen kannalta on ongelmallista, että laista ollaan poistamassa kirjaus taiteilijoiden toi-

Pöytäkirja PTK 64/2025 vp

meentuloedellytysten edistämisestä sekä viittaukset kansainvälisyyteen. Taiteen edistämiskeskus on tärkeä asiantuntija taiteilijoiden sosiaali- ja eläketurvaa koskevissa asioissa sekä muissa taiteilijoiden toimeentuloon liittyvissä ajankohtaisissa asioissa, ja se tekee yhteistyötä muiden viranomaisten kanssa. Esimerkiksi TE-palveluissa tunnetaan edelleen heikosti taiteilijoiden toimeentuloon ja sosiaaliturvaan liittyviä kysymyksiä, joten asiantuntemusta ja koulutusta näistä aiheista tarvitaan edelleen.

Kulttuuripolitiikan tulee mahdollistaa korkeatasoisen kulttuurin ja taiteen edellytykset Suomessa mutta myös kannustaa taiteilijoita kansainvälistymään ja kansainväliseen vuorovaikutukseen. Kansainvälisyys turvataan huolehtimalla toimintaedellytyksistä ja luomalla kansainvälisyysstrategia. Kansainvälistyminen on vuorovaikutteista, ja toimijoille on turvattava edellytykset tehdä sitä pitkäjänteisesti niin resurssien kuin muun tarjottavan tuen kautta.

Lisäksi laissa Taide- ja kulttuurivirastosta on säädettävä tarkemmin ja selkeämmin riittävästä taiteen tekemisen asiantuntemuksesta, jotta vertaisarvioinnin periaate vahvistuu. Taide- ja kulttuurineuvoston jäsenistä vähintään puolet olisi valittava siitä joukosta, jota keskeiset taiteilijajärjestöt neuvostoon esittävät.

Tässä olivat nämä muutosehdotukset.

Sitten vielä Opetushallituksen johtokuntaa koskien: Johtokunnan esitetään hallituksen esityksessään jatkavan Opetushallituksen yhteydessä, koska sen rooli on tärkeä. Johtokunnan roolin on todettu olevan merkittävä erityisesti sen edustaman osaamisen ja yhteiskunnallisen näkemyksen vuoksi. Johtokunnan on lisäksi katsottu olevan tärkeä kontaktipinta Opetushallituksen ja sidosryhmien välillä ja mahdollistavan vuoropuhelu viraston toimialaa koskevissa kysymyksissä. Johtokunnan tuottaman lisäarvon on todettu tukevan Opetushallituksen toimintaa.

Nämä kaikki perusteet löytyvät sieltä esityksen perusteluista, mutta nämä ovat mielestäni sen itse esityksen kanssa, jossa tältä johtokunnalta kuitenkin toimivaltaa vähennetään, ristiriitaiset, ja sen vuoksi olemme tähän tehneet myös muutosehdotuksen, jolla päätösvalta ja johtokunnan tehtävät säilyisivät entisellään.

Vielä nostan esiin myös vammaisten ihmisten palveluiden ja osallisuuden turvaamisen. Tästä edustaja Strandman puhui hyvin, ja nämä on myös siellä valiokunnan mietinnössä nostettu hyvin esiin.

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Edustaja Valtola, olkaa hyvä.

19.33 Oskari Valtola kok: Arvoisa herra puhemies! Hallituksen esityksen tarkoituksena on toteuttaa hallitusohjelman kirjaukset opetus- ja kulttuuriministeriön hallinnonalaan kuuluvan virastorakenteen selkeyttämisestä ja päällekkäisen hallinnon keventämisestä Sivistyshallinto 2030 -loppuraportin suuntaisesti.

Hankkeen valmistelun aikana on ollut esillä useita vaihtoehtoisia tapoja virastokokonaisuuden muodostamiseksi. Hallituksen esityksessä ehdotetun virastorakenteen tavoitteena on muodostaa toiminnallisesti ja taloudellisesti tasapainoinen ratkaisu, jossa sivistyshallinnon kokonaisuus on selkeä, virastojen koko on riittävän suuri ja synergisiä tehtäviä hoitavien virastojen toiminnot yhdistyvät luontevasti. Valiokunta piti hallituksen esityksessä ehdotettua virastorakennetta kannatettavana.

Lakiesityksen tarkoituksena on uudistaa sivistyshallinnon virastorakenteita siten, että esityksen mukaiset virastot jatkavat nykyisille virastoille kuuluvien tehtävien hoitamista.

Pöytäkirja PTK 64/2025 vp

Virastorakenteen uudistuksella ei siten muuteta nykyisten virastojen tehtäviä. Ehdotettu sääntely virastojen tehtävistä ei ole kaikilta osin yhtä yksityiskohtainen kuin se on nyt voimassa olevassa lainsäädännössä, mikä ei kuitenkaan tarkoita sitä, etteikö lainsäädännössä erikseen mainitsemattomia tehtäviä voitaisi tai tarvitsisi enää hoitaa. Tällaisia ovat esimerkiksi edellisissä puheenvuoroissa esille nostetut Taide- ja kulttuuriviraston taiteen ja kulttuurin kansainvälinen edistäminen ja osallistuminen taiteilijoiden toimeentuloedellytysten edistämiseen. Vaikka näitä tehtäviä ei nykyisestä poiketen nimenomaisesti mainita ehdotetussa lainsäädännössä, niitä hoidetaan jatkossakin osana Taide- ja kulttuuriviraston toimintaa.

Valiokunta korostaa taiteen vapauden turvaamisen tärkeää merkitystä ja toteaa, että Taide- ja kulttuurivirastoa koskevaan lakiesitykseen on kirjattu hyvin tarkennukset taiteen vapaudesta sekä riittävän etäällä poliittisesta päätöksenteosta ja virkamiehistä tapahtuvasta päätöksenteosta. Apurahoja koskevan päätöksenteon perustuminen vertaisarviointiin sisältyy nimenomaisesti taide- ja kulttuurineuvoston tehtäviä koskevaan säännökseen. Valiokunta pitikin perusteltuina hallituksen esitykseen tehtyjä muutoksia, joita ministeriössä on tehty esitysluonnoksesta annetun lausuntopalautteen perusteella. Taide- ja kulttuurineuvoston nimittämisen toimivalta on esitetty nostettavaksi opetus- ja kulttuuriministeriöltä valtioneuvostotasolle. Riittävän monipuolisen asiantuntemuksen mahdollistamiseksi neuvoston jäsenmäärää on nostettu puheenjohtajan lisäksi kahdeksaan—kahteentoista jäsenen ja enintään seitsemään varajäseneseen. Toimikauden kesto on lyhennetty neljästä kolmeen vuoteen ja peräkkäisten toimikausien määrä rajattu enintään kahteen. Säännökseen on myös lisätty nimenomainen maininta taiteen ja kulttuurin kannalta keskeisten tahojen kuulemisesta ennen neuvoston nimittämistä.

Museoviraston ja Suomenlinnan hoitokunnan lausunnoissa todettiin, että Museovirasto olisi Suomenlinnan maailmanperintökohteen osalta sekä kohteen haltija että maailmanperintösopimuksessa tarkoitettu kohteen hallinnoija että valvova viranomainen ja maailmanperintösopimuksessa näin tarkoitettu toimija. Valiokunta toteaa, että luottamus viraston puolueettomuuteen on perusteltua turvata erikseen Museoviraston työjärjestyksessä.

Esityksessä on arvioitu, että uudistuksesta aiheutuu kertaluonteisia kustannuksia, jotka liittyvät ensisijaisesti kirjanpitoyksikkörakenteen muutoksista aiheutuviin talous- ja henkilöstöhallinnon järjestelmiin, tietojärjestelmäkustannuksiin ja virastojen nimien muutoksiin. Kustannusvaikutukset ovat arviolta noin kaksi—kolme miljoonaa euroa, joista talous- ja henkilöstöhallinnon uudistamisen vaikutus on noin 0,7 miljoonaa euroa. Tietojärjestelmien osalta arvio tarkentuu valmistelun edetessä. Muutuskustannukset ajoittuvat vuosille 25 ja 26, ja näille tulee jatkossa varata rahoitus lisätalousarvioissa.

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Edustaja Aittakumpu, olkaa hyvä.

19.38 Pekka Aittakumpu ps: Arvoisa puhemies! Julkista hallintoa on vuosikymmenten ajan Suomessa kasvatettu, ja on selvää, että on tarkasteltava kriittisesti myöskin meidän hallintoa ja sitä, voitaisiinko toimintaa tehostaa, ja hallitus on toiminut aivan oikein, että nyt on juuri tätä tehty.

Nyt todellakin yhdistetään nämä sivistyspuolen kymmenen erilaista virastoa viideksi virastokokonaisuudeksi, ja siihen kuuluu tosiaan myöskin näitä kulttuurin, taiteen ja opetuksen tärkeitä virastoja. On äärimmäisen tärkeää, että näitä tehtäviä hoidetaan edelleenkin mahdollisimman laadukkaasti ja hyvin. Sivistys kokonaisuutena on meidän yhteiskunnan

Pöytäkirja PTK 64/2025 vp

tärkeä kivijalka. Suomalainen sivistys, suomalainen kulttuuri, ne tarvitsevat vaalimista ja kehittämistä, ja on todellakin oikea linja se, että kun aika muuttuu, yhteiskunta muuttuu, maailma muuttuu, niin on rohkeasti arvioitava myöskin näiden virastojen ajanmukaisuutta ja sitten tehtävä sellaisia ratkaisuja, jotka palvelevat kansalaista ja yhteiskuntaa. Kansalainen ei ole hallintoa varten, vaan hallinto on kansalaista varten.

Tämän hallituksen esityksen tavoite on hyvä: yksinkertaistetaan virastorakennetta ja vähennetään päällekkäistä hallintoa. Tällä tavalla voimme saada myöskin säästöjä. Sivistysvaliokunta tässä mietinnössään toteaaakin ensinnäkin, että se pitää esitystä tarpeellisenä ja tarkoituksenmukaisena, ja toteaa, että pitemmällä aikavälillä tämä uudistus mahdollistaa tuottavuushyötyjen saamisen erityisesti tehostamalla talous- ja henkilöstöhallinnon sekä muita kaikille virastoille yhteisiin tehtäviin liittyviä toimintoja. Virastoja yhdistämällä voimme tehostaa toimintaa mutta voimme myöskin taata laadun ja samalla säästää veronmaksajien rahaa.

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Edustaja Hopsu, olkaa hyvä.

19.40 **Inka Hopsu vihr:** Kiitos, arvoisa puhemies! Muutama sana vielä Suomenlinnan hoitokunnan ja Museoviraston yhdistämisestä. Sen hyödyt tosiaan jäivät epäselviksi näissä lausunnoissa. Siinä ei ollut säästöjä tiedossa. Toisaalta Suomenlinnan hoitokunnan esiin nostamiin huoliin oli kyllä Museoviraston ja valmistelun lausunnoissa ihan kohtuullisesti vastattu. Mutta yhtä lailla kuin keskusta tässä jäin pohdiskelemaan, onko aina sitten hyödyllistä kuitenkin kahta erilaista toimijaa viedä yhteen, jos siitä ei valmisteluvaiheessa pystytä mitään konkreettisia hyötyjä oikein esittämään.

Nämä uudet virastot tosiaan aloittaisivat jo ensi vuoden alusta, eli muutosprosessi on nopea. Muutostukannuksiin tulee varautua, kuten edustaja Valtola tässä totesi. Museovirastolle palautettaisiin tässä kohtaa kiinteistönhaltijaviraston rooli. Mutta yhä pohdiskelen, kuinka hyödyllinen tämä Suomenlinnan hoitokunnan yhdistäminen todellisuudessa on.

Yleiskeskustelu päättyi ja asian käsittely keskeytettiin.

7. Hallituksen esitys eduskunnalle laiksi tuloverolain 46 ja 55 §:n muuttamisesta

Hallituksen esitys HE 44/2025 vp

Valiokunnan mietintö VaVM 7/2025 vp

Ensimmäinen käsittely

Puhemies Jussi Halla-aho: Ensimmäiseen käsittelyyn esitellään päiväjärjestyksen 7. asia. Käsittelyn pohjana on valtiovarainvaliokunnan mietintö VaVM 7/2025 vp. Nyt päätetään lakiehdotuksen sisällöstä. — Yleiskeskustelu. Edustaja Strandman, olkaa hyvä.

Keskustelu

19.42 **Jaana Strandman ps:** Arvoisa puhemies! Puiden humina soi, pihka tuoksuu, pöllö liikkuu, sinivalkeista elinvoimaa parannetaan. Suomi voi hyvin ja elää metsästä.

Arvoisa puhemies! Käsillä olevalla esityksellä ehdotetaan, että tuloverolain metsävähennystä koskevat säännökset muutetaan siten, että metsävähennyksen enimmäismäärä

Pöytäkirja PTK 64/2025 vp

nostetaan 60 prosentista 75 prosenttiin sekä veronalaisista metsätalouden pääomatuloista että metsäkiinteistöjen hankintamenoista. Lisäksi luovutusvoittoon lisättävän metsävähennyksen määrä voi olla enintään 75 prosenttia luovutetun metsän hankintamenosta.

Esityksen tavoitteena on kannustaa aktiiviseen metsätalouteen ja turvata puun saatavuus. Esitys vahvistaa suomalaisen metsänomistajan asemaa suhteessa monikansallisiin sijoittajiin. Se tukee kotimaista yksityisomistusta ja tukee alueellista työllisyyttä ja yrittämistä.

Arvoisa puhemies! Maan ja metsien omistus kuuluu suomalaisten omiin käsiin, ja tällä esityksellä tätä ajattelutapaa myös tuetaan. Vähennys tekee puun myynnistä taloudellisesti entistä houkuttelevampaa alentamalla verotusta, mikä kannustaa erityisesti yksityisiä ja perhemetsänomistajia myymään puuta. Vähennys kohdistuu kuitenkin hakkuukypsiin metsiin, jolloin puu saadaan nopeasti liikkeelle.

Esitys on erityisen tärkeä, koska Venäjän puutuonti on loppunut ja teollisuuden kotimaisen puun tarve taas kasvanut. Esityksellä turvataan suomalainen puuhuolto ja pidetään suomalainen metsänomistus elinvoimaisena. Muutos koskee myös takautuvasti jo hankittuja metsätiloja. Tämä etu kohdistuu vain ja ainoastaan yksityisille ja yhteismetsille, joiden omistuspohja on yksityinen. Tämä ei siis tarkoita yhtiöitä, rahastoja tai julkisesti omistettuja metsiä.

Valtio menettää uudistuksen myötä arvioiden mukaan noin 30 miljoonan euron verotulot vuodessa. Tämä on valtiontaloudellisesti perusteltu kustannus siitä, että metsätalous pysyy kannattavana, omaisuus kotimaisessa hallinnassa ja puuta saadaan teollisuuden tarpeisiin sekä jatkojalostukseen.

Vähennys ei sinänsä ohjaa hakkuumääriä vaan mahdollistaa verotuksellisesti oikeudenmukaisen puukaupan niille, jotka ovat metsänsä hankkineet. Hallitusohjelmasta löytyy selkeä kirjaus hakkuumäärien säilyttämisestä vähintään nykytasolla. Tämä on tärkeä viesti niille tahoille, jotka ilmastolain varjolla haluaisivat romahduttaa suomalaisen metsätalouden ja hakkuut.

Arvoisa puhemies! Tulen Etelä-Savosta, maamme metsäisimmästä maakunnasta, ja tämä vahvistaa erityisesti aluettamme. Tällä esityksellä nykyhallitus turvaa metsäteollisuuden edellytyksiä, luo työpaikkoja ja lisää vientiä.

Arvoisa puhemies! Metsät ovat elintärkeä ja historiallisesti merkittävä suomalainen voimavara. Vihreäksi kullaksi tituleerattu teollisuudenala on ollut yksi Suomen kehittymisen kulmakivistä. Tällä esityksellä tuemme erityisesti tavallisen suomalaisen kykyä hyödyntää omaa metsäänsä ja vaurastua entistä helpommin, aivan kuten monet sukupolvet ennen meitä. Kiitän tästä esityksestä.

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Edustaja Piisinen, olkaa hyvä.

19.46 Jorma Piisinen ps: Arvoisa herra puhemies! Tällä hallituksen esityksellä ehdotetaan, että tuloverolain metsävähennystä koskevat säännökset muutetaan siten, että metsävähennyksen enimmäismäärää nostetaan 60 prosentista 75 prosenttiin. Nykyinen 60 prosentin vähennystaso ei vastaa todellista puuston osuutta metsätilojen arvosta, vaan uusi 75 prosentin taso on lähempänä käytännön markkina-arvoja. Muutos koskee myös aiemmin hankittuja metsätiloja takautuvasti, ja myös jo käytetyt vähennyspohjat kasvavat.

Viime vuosina rahastoyhtiöt, myös ulkomaiset, ovat kasvattaneet omistusosuuttaan Suomen metsissä. Se on herättänyt aiheellista huolta erityisesti maaseudulla. Korotuksen

Pöytäkirja PTK 64/2025 vp

keskeinen tavoite on puolustaa kotimaista perhemetsätaloutta kasvavaa institutionaalista ja kansainvälistä metsänomistusta vastaan. Metsävähennyksen korotus 75 prosenttiin todennäköisesti kannustaa aktiivisia omistajia hankkimaan lisää metsätiloja.

Kyseessä on merkittävä veropoliittinen uudistus, joka vahvistaa suomalaisen metsänomistajan asemaa, puolustaa kotimaista yksityisomistusta ja tukee alueellista yrittäjyyttä ja työllisyyttä. Verokannustin on erityisen tärkeä nyt, kun Venäjän puuntuonti on loppunut ja teollisuuden kotimaisen puun tarve on kasvanut. Metsävähennys on paitsi omistajaa hyödyttävä uudistus myös kansantaloudellisesti tärkeä keino turvata puuhuolto ja pitää suomalainen metsänomistus elinvoimaisena. Metsävähennys kohdistuu nimenomaan hakkuukypsiin metsiin, jolloin puu saadaan nopeasti liikkeelle. Verovähennystä ei myönnetä yhtiöille tai rahastoille. Tämä etu kohdistuu ainoastaan yksityisille ja yksityisomisteisille yhteismetsille. Metsävähennys lisää puuraaka-aineen tarjontaa markkinoille usealla tavalla. Se tekee puun myynnistä taloudellisesti houkuttavampaa alentamalla verotusta. Se kannustaa erityisesti yksityisiä ja perhemetsänomistajia myymään puuta.

Hallitusohjelman kirjaus hakkuumäärien säilyttämisestä vähintään nykytasolla turvaa myös metsätalouden toimintaedellytyksiä. Metsävähennyksen korottaminen tukee puun tarjontaa ja turvaa metsäteollisuuden raaka-aineen saantia, ja tämä on elintärkeää suomalaisille työpaikoille ja viennille. Ympäristöjärjestöt ovat ilmaisseet huolensa mahdollisesta metsävähennyksen kannustavuudesta ylimitoitettuihin hakkuisiin. Metsävähennys ei kuitenkaan ohjaa hakkuumäärää vaan mahdollistaa verotuksellisesti oikeudenmukaisen puukaupan heille, jotka ovat metsänsä itse hankkineet. Veropoliittinen linjaus ei muuta metsien suojelukriteereitä eikä poista vapaaehtoisen suojelun mahdollisuutta, vaan päinvastoin yksityismetsien usein pitkän aikavälin, useamman sukupolven ylittävä omistus mahdollistaa kestävä metsänhoidon.

Arvoisa herra puhemies! Perussuomalaiset ovat toistuvasti painottaneet, että maan ja metsien omistus kuuluu suomalaisille. Metsävähennyksen korotus ei ole pelkkä veroratkaisu. Se on linjavalinta suomalaisen omistajuuden ja maaseudun tulevaisuuden puolesta. Se myös parantaa yksityisen metsän omistajien kilpailuasemaa. Hallituksen esitys onkin tärkeä askel omistusoikeuden, verotuksellisen oikeudenmukaisuuden ja kotimaisen työn puolesta. Me perussuomalaiset puolustamme suomalaisen maanomistuksen säilymistä kansallisissa käsissä. — Kiitos.

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Edustaja Hopsu, olkaa hyvä.

19.50 Inka Hopsu vihr: Arvoisa puhemies! Hallituksen esityksessä ehdotetaan muutettavaksi tuloverolakia siten, että metsävähennyksen määrä olisi jatkossa enintään 75 prosenttia metsävähennykseen oikeuttavasta metsästä verovuonna saadun veronalaisen metsätalouden pääomatulon määrästä, minkä lisäksi metsävähennyksen enimmäismäärä olisi 75 prosenttia metsäkiinteistöjen yhteenlasketuista hankintamenoista. Hallituksen esityksessä metsävähennystä korotetaan siis 15 prosenttiyksiköllä.

Hallituksen esityksen perustelut ovat poikkeuksellisen hatarat, ja esitykseen liittyy lukuisia ongelmia niin julkisen talouden kuin Suomen ilmasto- ja luontotavoitteidenkin näkökulmasta. Metsävähennyksen korottaminen tilanteessa, jossa puun hinta on ennätyskorkealla, ei ole missään määrin perusteltua. Puutavaran saatavuuteen liittyvät kysymykset ratkeavat tällä hetkellä markkinaehtoisesti, mikä on julkisen talouden näkökulmasta kustannustehokasta. On ongelmallista, että esityksen valmistelussa ei ole arvioitu muutoksen

Pöytäkirja PTK 64/2025 vp

luonto- ja ilmastovaikutuksia perusteellisesti. Esityksessä kuitenkin todetaan, että metsävähennyksen määrän kasvattaminen voi johtaa hakkuiden lisääntymiseen. Tämä kävi ilmi myös valiokunnan asiantuntijakuulemisissa. Näin ollen esitys on vakavassa ristiriidassa Suomen ilmastolain ja hiilineutraalisuustavoitteiden kanssa. Lisäkannustinta hakkuihin ei voi mitenkään pitää hyväksyttävänä tilanteessa, jossa maankäyttösektorin ilmastotavoitteiden ja kansallisen hiilineutraalisuustavoitteen saavuttaminen edellyttäisi päinvastoin hakkuumäärien vähentämistä.

Myös luonnon monimuotoisuuden näkökulmasta esitykseen liittyy ongelmia. Suomi on sitoutunut pysäyttämään luontokadon vuoteen 2030 mennessä osana sekä kansallisia että kansainvälisiä sopimuksia. Korkean luontoarvon metsien suojelu on edelleen Suomessa hyvin puutteellista. Nämä metsät ovat usein runsaspuustoisia. Metsävähennyksen korottaminen lisää kannusteita kohdistaa päätehakkuita metsiin, joita tulisi sen sijaan suojella. Metsävähennyksen korotus vähentää valtion verotuloja eli heikentää julkista taloutta vähintään 32 miljoonalla eurolla. Kyseessä on alin arvio, eli summa voi nousta korkeammaksi. Kyseessä on verotuki verrattain pienelle joukolle suomalaisia, jotka eivät sitä varsinaisesti tarvitse. Tämä on kyseenalainen arvovalinta tilanteessa, jossa hallitus on kohdistanut mittavia leikkauksia köyhimmillä suomalaisilla ja aikoo karsia muita verovähennyksiä heikentäen siten esimerkiksi opettajien taloudellista asemaa. Samoin esitys on myös täysin ristiriidassa hallituksen julkisen talouden vahvistamiseen liittyvien tavoitteiden kanssa.

Veropohjan heikentämisen sijaan veropohjaa tulisi vahvistaa. Metsävähennyksen kasvattamisen sijaan ehdotamme, että metsävähennyksen enimmäismäärä lasketaan 50 prosenttiin. Metsävähennyksen enimmäismäärän lasku on perusteltua niin ilmasto- ja luontokuin taloustavoitteiden kannalta. Metsävähennyksen lasku kannustaisi kasvattamaan puun jalostusarvoa. Lisäksi se lisäisi valtion verotuloja ja vahvistaisi julkisen talouden tilaa.

Teen vastalauseen 2 mukaiset muutosehdotukset.

Ja tätä aiempaa keskustelua kuunnellessani pohdin, että näin eri mieltä sitä voi olla metsienkäytön kannusteista, vaikka meilläkin perhepiirissä omistetaan metsää, kuten varmaan useassa suomalaisessa perheessä ja suvussa.

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Edustaja Meriluoto, olkaa hyvä.

19.54 Laura Meriluoto vas: Arvoisa puhemies! Hallituksen esitys metsävähennyksen korottamisesta on sekä taloudellisesti että ekologisesti haitallinen. Ei ole myöskään järkeä oikeudenmukaista lisätä verotukea niille, joilla jo on varallisuutta, samalla kun leikataan pienituloisilta ja hyvinvointipalveluista.

Hallituksen esitys on vakavassa ristiriidassa Suomen ilmastolain sekä hiilineutraalisuustavoitteen kanssa. Korotettu metsävähennys lisää kannusteita hakkuille aikana, jolloin meidän pitäisi päinvastoin suojella metsiämme ilmaston ja luonnon monimuotoisuuden vuoksi. Lisäksi valtio menettää esityksen myötä yli 30 miljoonaa euroa verotuloja, summan, joka voitaisiin käyttää esimerkiksi koulutukseen tai terveydenhuoltoon.

Arvoisa puhemies! Näin ollen kannatan edustaja Hopsun tekemiä ehdotuksia, jotka sisältävät ilmaston, luonnon ja julkisen talouden kannalta järkevän esityksen laskea metsävähennyksen yläraja 50 prosenttiin.

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Edustaja Viljanen, olkaa hyvä.

Pöytäkirja PTK 64/2025 vp

19.55 Eerikki Viljanen kesk: Arvoisa puhemies! Metsävähennyksen korotus aktivoi metsänomistusta, sillä vähennysoikeus ei realisoidu, ellei metsästä saada pääomatuloja, olivatpa pääomatulot tulleet sitten puunmyynnistä tai tulevaisuudessa kasvavasta ekosysteemipalveluiden kaupasta.

Metsävähennyksen korotuksen metsäpoliittinen vaikutus tulee olemaan metsätilakoon ja metsäyrittäjyyden vahvistuminen. Metsävähennys antaa metsänomistajalle mahdollisuuden vähentää pääomaverotuksessa osan metsätilan hankintamenosta, josta puuston arvo muodostaa keskimäärin 90 prosenttia. Ja koska puuta myytäessä metsäkiinteistön arvo alenee vastaavasti, on metsävähennyksessä itse asiassa kyse veroteknisesti investointien poistomenettelyyn verrattavasta mekanismista.

Jos metsänomistaja myy hankkimansa metsätilan muuhun kuin luonnonsuojelutarkoitukseen, muulle kuin lähisukulaiselle tai ei liitä metsätilaansa luonnollisten henkilöiden enemmistönä omistamaan yhteismetsään, joutuu myyjä tulouttamaan käyttämänsä metsävähennyksen luovutusvoittoverotuksessa. Metsävähennysprosentin korottaminen edistää siis myös yhteismetsien kasvamista, mitä voidaan pitää erinomaisen hyvänä kehityssuuntana, parhaana omistamisen muotona heti suoran yksityisen omistajuuden jälkeen.

Arvoisa puhemies! Metsävähennysprosentin korottaminen on hyvä suomalaista omistajuutta tukeva linjaus, joka parantaa yksityisten metsänomistajien ja yhteismetsien suhteellista asemaa metsämarkkinassa, ja tämä on erittäin toivottava kehityssuunta.

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Edustaja Aittakumpu, olkaa hyvä.

19.58 Pekka Aittakumpu ps: Arvoisa puhemies! Tämä esitys on oiva esimerkki hallituksen tervejärkisestä linjasta, ei kunnianhimoamista turhien tai jopa haitallisten ilmastotoimien nimissä, vaan tällaisia päätöksiä, jotka hyödyttävät sekä ympäristöä, ilmastoa että maamme taloutta.

Nyt siis korotetaan metsävähennystä, joka kannustaa metsien kestävään käyttöön ja suomalaisen puun hyödyntämiseen. Puu on uusiutuva luonnonvara, ja kun puu kasvaa, se sitoo hiiltä. On hyvä, että metsiä käytetään vastuullisesti, niin kuin Suomessa on tehty ja tehdään.

Arvoisa puhemies! Metsäteollisuuden viennin arvo viime vuonna oli reilu 12 miljardia. Tällä on todella suuri merkitys maamme taloudelle. Metsät ovat kansallinen aarteemme, ja tämä muutos nyt vahvistaa suomalaisen metsänomistajan asemaa ja puolustaa kotimaista yksityisomistusta. Tämä parantaa kotimaisten metsänomistajien kilpailuasemaa esimerkiksi ulkomailta tuleviin sijoittajiin nähden. Tämä on ylipäättäänkin hyvin tärkeä linjaus suomalaisen metsän ja suomalaisen metsätalouden puolesta.

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Edustaja Lahdenperä, olkaa hyvä.

19.59 Milla Lahdenperä kok: Kiitos, arvoisa puhemies! Suomi tarvitsee investointeja, työtä ja vahvaa biotaloutta. Hallituksen esitys metsävähennyksen korottamisesta on perusteltu ja linjassa tavoitteidemme kanssa. Metsät ovat meille taloudellisesti merkittävä resurssi, ei vain metsänomistajille vaan koko kansantaloudelle. Nyt tehtävä päätös vahvistaa metsätalouden kannattavuutta, kannustaa aktiiviseen hoitoon ja lisää raakapuun tarjontaa, jota teollisuus kipeästi tarvitsee.

Pöytäkirja PTK 64/2025 vp

Metsävähennyksen korotus 60 prosentista 75 prosenttiin kohdistuu suoraan niihin, jotka ovat valmiita hoitamaan metsiään ja ottamaan osaa yhteiseen huoltovarmuuteen, työllisyyteen ja vihreään kasvuun. Se tukee myös metsätilojen sukupolvenvaihdoksia ja yksityisömistusta.

Tämä esitys ei ole ilmastopolitiikan vastainen vaan osa kestävästä tasapainoilusta, taloutta, omistajuutta ja vastuuta. Kannatan hallituksen esitystä. Se tukee työtä, kasvua ja metsäelinkeinoa ja vastaa Suomen tarpeeseen. — Kiitos.

Yleiskeskustelu päättyi ja asian käsittely keskeytettiin.

8. Hallituksen esitys eduskunnalle laeiksi sairausvakuutuslain ja toimeentulotuesta annetun lain 7 b §:n väliaikaisesta muuttamisesta

Hallituksen esitys HE 36/2025 vp

Valiokunnan mietintö StVM 10/2025 vp

Ensimmäinen käsittely

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Ensimmäiseen käsittelyyn esitellään päiväjärjestyksen 8. asia. Käsittelyn pohjana on sosiaali- ja terveysvaliokunnan mietintö StVM 10/2025 vp. Nyt päätetään lakiehdotusten sisällöstä. — Yleiskeskustelu alkaa. Edustaja Kiuru, esittelypuheenvuoro valiokunnan puheenjohtajana, olkaa hyvä.

Keskustelu

20.01 Krista Kiuru sd (esittelypuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Täällä esittelyssä on sosiaali- ja terveysvaliokunnan mietintö laiksi sairausvakuutuslain ja toimeentulotuesta annetun lain 7 b §:n väliaikaisesta muuttamisesta. Kyseessä on niin sanottu plus 65 -Kela-malli. Käytännössä se tarkoittaa sitä, että esityksellä luotaisiin mahdollisuus siihen, että perusterveydenhuollon saatavuuden parantamiseksi ja hoitojonojen purkamiseksi kohdennetaan yksityisen sairaanhoidon hoito- ja tutkimuskorvauksiin lisää rahoitusta 65 vuotta täyttäneiden vakuutettujen yleislääkäripalveluihin osallistumiseksi. Mallin tavoitteena on hallituksen mukaan kehittää yksityisen sairaanhoidon Kela-korvausjärjestelmää osana palvelujärjestelmän kokonaisuutta, vahvistaa asiakkaiden valinnanvapautta ja perusterveydenhuollon palveluiden saatavuutta ja keventää julkiseen terveydenhuoltoon kohdistuvaa kuormitusta.

Lakia siis muutettaisiin niin, että jatkossa kokeilussa 65 vuotta täyttäneet voivat käydä kolme kertaa kalenterivuoden aikana yksityislääkärin vastaanotolla julkisen terveydenhuollon asiakasmaksun eli 28,20 euron kustannuksin — vuoden 25 hinnaston mukaisesti — ja tämän kokoisella omavastuuosuudella tämä malli toimisi. Lisäksi osasta lääkärin vastaanotolla määräytyistä laboratorio- ja kuvantamistutkimuksista korvattaisiin 50 prosenttia vahvistetuista enimmäishinnoista. Kansaneläkelaitos vahvistaisi esityksen mukaan luettelon korvattavista laboratorio- ja kuvantamistutkimuksista sekä enimmäishinnat ja korvaustaksat vastaanottokäynneille sekä laboratorio- ja kuvantamistutkimuksille. Edellytyksenä on, että tämä palveluntuottaja on tehnyt sopimuksen Kelan kanssa näiden palveluiden tuottamisesta. Tarkoitus on aloittaa syyskuussa 25 ja jatkaa vuoden 27 loppuun. Esityksessä on tarkoituksena huomioida myöskin se, että lääkärinpalkkioiden, tutkimuksen ja hoidon kor-

Pöytäkirja PTK 64/2025 vp

vausten omavastuuosuudet otettaisiin huomioon muina perusmenoina toimeentulotukea myönnettäessä. Tämä esitys sisältyy valtion vuoden 25 toiseen lisätalousarvioesitykseen, ja se on tarkoitus käsitellä sen yhteydessä.

Arvoisa puhemies! Niin kuin tässä alkuun todettiin näistä tavoitteista, sosiaali- ja terveysvaliokunta pitää esityksen tavoitteita perusteltuina ja kannattaa tämän lakiehdotuksen hyväksymistä jäljempänä tässä mietinnössä esitetyin muutoksin ja huomioon. Valiokunta toteaa, että kokeilu tarjoaa mahdollisuuden kokeilla uudenlaista yksityisen terveydenhuollon korvausmallia ja sen vaikutuksia hoidon saatavuuteen, kustannuksiin ja asiakkaan valinnanvapauden toteuttamiseen.

Valiokunta kiinnittää kuitenkin huomiota siihen, että esityksen vaikutusten toteutuminen on esityksen perustelujen mukaan epävarmaa. Kokeilu ei esityksen mukaan välttämättä tuo uutta kysyntää yksityisen sektorin palveluihin, vaan kokeilun piiriin kuuluvat korvaukset ja korvausten korotukset voivat kohdistua jo entisestään yksityisen sektorin palveluita käyttäville henkilöille. Esityksen mukaan ei myöskään voida luotettavasti arvioida muutosten vaikutuksia henkilöiden siirtymiseen yksityisen ja julkisen sektorin välillä ja sitä, miten mahdolliset siirtymät vaikuttaisivat julkisen terveydenhuollon kuormitukseen. Tässä esityksessä on ajateltu, että näitä korvattavia käyntejä saattaisi kaiken kaikkiaan syntyä jopa miljoonan käynnin verran, ja tietenkin vaikutukset siihen, miten se sitten myöskin vaikuttaisi julkisen sektorin henkilöstöön, ovat olleet valiokunnan huomion kohteena. Olemme arvioineet myös tätä osana tätä mietintöä, ja siitä tarkemmin siellä esityksessä.

Arvoisa puhemies! Tämän määräaikaisen uuden korvausmallin kokeilu tulisi rahoitussellisesti toimimaan niin, että sairaanhoitovakuutuksen menot rahoitettaisiin valtion rahoitusosuudella, joka on 51,4 prosenttia, ja vakuutettujen vakuutusmaksuilla, 48,6 prosenttia, eikä vakuutettujen rahoitusosuutta voi suunnata hyvinvointialueen yleiskatteelliseen rahoitukseen. Tässä mallissa ehdotetaan siis, että tämä rahoitus kohdennetaan Kelan korvauksiin.

Valiokunta pitää tärkeänä, että kokeilun rinnalla edistetään koko maan laajuisesti toteutettavaa omalääkärimallia varhaisen hoitopääsyn sekä hoidon jatkuvuuden vahvistamiseksi ja kokeilun seurannassa sekä arvioinnissa kiinnitetään huomiota kokeilusta saatavien tulosten hyödyntämiseen valtakunnallisen omalääkärimallin kehittämisessä.

Valiokunnan asiantuntijakuulemisissa on tuotu esiin lisäksi yleisemmin, että sosiaali- ja terveydenhuoltojärjestelmän kokonaisuuden ja palveluiden oikeudenmukaisen ja kustannusvaikuttavan jakautumisen kannalta ei ole tarkoituksenmukaista vahvistaa monikanava-rahoitusta, jolla luodaan julkisen palvelujärjestelmän kanssa päällekkäistä ja terveydenhuollon pirstaleisuutta lisäävää palvelujärjestelmää. Tämä näkemys toistetaan jälleen keran tässä mietinnössä.

Tähän liittyen tässä esityksessä tullaan käytännössä uusia varoja kohdentamaan tuon noin 290 miljoonan euron verran, eli aivan tarkkaan valtion menojen arvioidaan kohoavan 292,5 miljoonaa euroa, mikä on vähemmän kuin mitä alun perin hallitusohjelmassa tähän varattiin, mutta kaiken kaikkiaan Kela-korvausmuutosten korvausmenoista tulee noin 550 miljoonan euron kustannus neljässä vuodessa. Kaiken kaikkiaan vakuutettujen rahoitusosio ja uusi kanavointiratkaisu huomioon ottaen kulut nousevat 633 miljoonan euron verran. Ja kun sitten katsotaan tämän osuutta valtion rahoituksesta, niin käytännössä valtiovalan osuus tästä on 335 miljoonaa euroa.

Pöytäkirja PTK 64/2025 vp

Valiokunnassa on sitten kiinnitetty huomiota joihinkin seikkoihin, joita en pysty tässä lyhyessä esittelypuheenvuorossa hyvin paljon tarkemmin läpikäymään, mutta joitakin nos-toja tästä on syytä tehdä.

Ensinnäkin valiokunnan käsittelyssä on käyty hyvin tarkkaa keskustelua siitä, miten nämä korvauserät tosiasiaassa menevät eli miten hintasääntely toimii ja mitkä ovat asiakkaan tosiasialliset maksettaviksi jäävät kustannukset. Valiokunta siis pitää näitä kysymyksiä hyvin olennaisina, jotta tämä kokeilu toimisi. Enimmäishinnoilla estetään korvausten korotusten siirtyminen asiakkaalle perittäviin hintoihin, joka on ollut aikaisempien esitysten ongelma, ja nyt varmistetaan, että asiakkaan maksettaviksi jäävät kustannukset tulisivat olemaan kohtuulliset. Kyllä esityksessä on tunnustettu kuitenkin hintakattoon liittyviä riskejä, kuten hintojen asettuminen hintakaton mukaiseen enimmäishintaan, hintakartellit sekä palveluiden tuottajien jääminen kokeilun ulkopuolelle.

Valiokunta pitää tärkeänä, että kokeilun arvioinnissa ja seurannassa kiinnitetään huomiota hintasääntelyn toimivuuteen. Valiokunta myös painottaa, että hintasääntelystä huolimatta asiakkaan maksettavaksi jäävä omavastuu kokeilun piiriin kuuluvien palveluiden kustannuksista on monissa tilanteissa korkeampi kuin julkisessa terveydenhuollossa. Tässä on kysymyksenä se, että näitä asiakkaan kokeilun piiriin kuulumattomia tutkimuksia ja lääkärikäyntejä voi tulla, ja haasteeksi tulee se, että tässä kokeilussa kustannusten osuus laboratorio- ja kuvantamistutkimuksista ei ole täysin korvattava eivätkä siten myöskään kaikki näistä tutkimuksista.

Joten haastetta tässä osuudessa on, ja valiokunta pitää tärkeänä, että viestinnässä kiinnitetään huomiota siihen, että kokeilun piiriin kuuluvista palveluista ja asiakkaan oikeuksista ja maksettaviksi jäävistä kustannuksista tiedotetaan selkeästi ja ymmärrettävästi ja tämä tieto on jokapäiväisesti ihmisten saatavilla.

Kokeilulla on myöskin vaikutusta hyvinvointialueisiin, nimenomaan siksi, että tässä kokeilussa arvioidaan, että yksityisiä yleislääkärikäyntejä olisi noin 1 080 000, ja käytännössä sen vaikutusta nimenomaan tämän osaamisen siirtymiseen julkiselta sektorilta pois on myöskin valiokunnan mietinnössä arvioitu.

Myöskin alueelliset yhdenvertaisuutta koskevat seikat ovat olleet valiokunnan huomion kohteena. Nimittäin tässä esityksessä yksityisten käyntien määrän ennakoidaan kasvavan eniten alueilla, joilla yksityislääkäreiden määrä suhteessa väestöön on keskimääräisesti korkeampi, ja tämän haasteen mukaisesti tietenkin sitten alueellisia eroja syntyy. Tämä tässä tällaisena yksityiskohtana, joka on syytä nostaa esiin.

Myöskin seurannan ja arvioinnin osalta valiokunta on ottanut asiaan vielä tarkemmin kantaa.

On muistutettava teitä vielä siitä, että valiokunnan mietintö ei ole yksimielinen. Valiokunnassa on jätetty tästä asiasta myöskin vastalauseita: SDP:n, vihreiden ja vasemmiston ryhmä on jättänyt vastalauseen 1 ja keskustan ryhmä vastalauseen 2.

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Strandman.

20.13 Jaana Strandman ps: Arvoisa rouva puhemies! Käsittelyssä oleva esitys tuo tervetulleen ja konkreettisen parannuksen, Kela-korvauskokeilun, ikäihmisten terveyspalvelujen saatavuuteen. Ehdotuksen mukaan yli 65-vuotiaat voisivat käydä kolme kertaa vuodessa yksityisellä yleislääkärillä julkisen terveydenhuollon asiakasmaksun suuruusella omavastuuosuudella eli reilulla 28 eurolla. Lisäksi osasta lääkärin määräämiä tutkimuksia kor-

Pöytäkirja PTK 64/2025 vp

vattaisiin puolet. Tällä pyritään parantamaan palvelujen saatavuutta, lyhentämään hoitojonoja ja keventämään julkisen terveydenhuollon kuormitusta.

Maamme väestö ikääntyy. Monilla ikäihmisillä on tällä hetkellä vaikeuksia päästä ajoissa lääkärin vastaanotolle. Julkisen terveydenhuollon alueelliset erot palveluissa ovat haasteellisia. Tämä esitys tarjoaa käytännön ratkaisun, joka voi helpottaa monien arkea ja terveydenhuollon tilannetta laajemmin.

On tärkeää, että kokeilussa mukana olevat yksityiset palveluntuottajat sitoutuvat kohtuullisiin, ennalta määrättyihin hintoihin eikä vakuutetuilta peritä ylimääräisiä maksuja. Kansaneläkelaitoksen rooli enimmäishintojen ja korvaustaksojen määrittelijänä on keskeinen, ja valvonnan tulee olla tarkkaa ja läpinäkyvää.

Arvoisa rouva puhemies! Tämä kokeilu voi myös lisätä asiakkaiden valinnanvapautta ja tuoda helpotusta erityisesti alueille, joilla julkisen terveydenhuollon saatavuus on heikointa. Tällaisia alueellisia vaikutuksia tulee seurata huolellisesti. Lisäksi on varmistettava, että matalilla eläkkeillä olevien omavastuuosuudet huomioidaan oikeudenmukaisesti myös toimeentulotuen kautta, kuten esityksessä ehdotetaankin.

Vaikka kyseessä on määräaikainen kokeilu, on tärkeää, että sen vaikutuksia arvioidaan tarkasti ja avoimesti: onko hoitoonpääsy parantunut, ovatko kustannukset pysyneet hallinnassa. Näiden kysymysten pohjalta voidaan tehdä päätöksiä siitä, onko mallia syytä laajentaa tai vakiinnuttaa tulevaisuudessa.

Ehdotettu muutos on vastuullinen ja harkittu askel oikeaan suuntaan. Se vahvistaa terveydenhuollon kokonaisuutta ja vastaa maamme ikääntyvän väestön tarpeisiin. Kokeilu tarjoaa mahdollisuuden kehittää kestävämpiä ja toimivampia ratkaisuja suomalaisen terveydenhuollon haasteisiin. Kokeilu pääsee alkamaan jo reilun kahden kuukauden kuluttua, syyskuun alusta. — Kiitos.

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Mattila.

20.15 Hanna-Leena Mattila kesk: Arvoisa puhemies! Keskustan mielestä hallituksen esityksen tavoitteet perusterveydenhuollon saatavuuden parantamisesta ja hoitojonojen purkamisesta ovat erittäin tärkeitä, mutta sosiaali- ja terveysvaliokunnalle annettujen lausuntojen mukaan hallituksen esityksellä Kela-korvausten kohdentamisesta 65 vuotta täyttäneille ei tulla saavuttamaan näitä tavoitteita. Hallituksen esitys tulee sen sijaan lisäämään terveyspalvelujen julkisia kustannuksia ja kiihdyttämään työvoiman siirtymistä hyvinvointialueilta yksityisille toimijoille ja siten todennäköisesti heikentämään lääkärin saatavuutta hyvinvointialueilla. Tämä heikentää hoidon saatavuutta hyvinvointialueiden järjestämissä palveluissa. Näistä syistä keskusta ei kannata hallituksen esitystä ja esittää omaa malliaan hoitoonpääsyn ja hoidon jatkuvuuden parantamiseksi.

Arvoisa puhemies! Hallituksen esitys ei kohtelee eri-ikäisiä ja eri puolilla Suomea asuvia ihmisiä yhdenvertaisesti. Hallitus rajaa kokeilun vain hoitoon hakeutuvan henkilön iän perusteella. Vaikka ikääntyneillä on keskimäärin enemmän terveydenhuollon palveluiden tarvetta, osa 65 vuotta täyttäneistä on varsin terveitä ja heidän palveluiden tarpeensa on vähäinen. Kuten useissa sosiaali- ja terveysvaliokunnalle annetuissa lausunnoissa todetaan, yksilötasolla alle 65-vuotiaalla henkilöllä voi olla myös tarve saada hoitoa kiireellisemmin kuin yli 65-vuotiaalla.

Yksityisiä terveyspalveluita käytetään erityisesti isoissa kaupungeissa, joissa palvelutarjontaa on enemmän kuin maaseudulla. Vuonna 2022 yksityisiä sairaanhoitopalveluita

Pöytäkirja PTK 64/2025 vp

käytettiin eniten Varsinais-Suomessa, Satakunnassa ja Helsingissä ja vähiten Etelä-Pohjanmaalla, Etelä-Savossa, Lapissa, Kainuussa ja Keski-Pohjanmaalla. Erot maakuntien välillä ovat merkittäviä. Varsinais-Suomessa 46,9 prosenttia asukkaista sai yksityisen sairaanhoidon Kela-korvauksia, kun Kainuussa ja Keski-Pohjanmaalla alle 30 prosenttia asukkaista käytti yksityisiä terveyspalveluita. Yksityisiä terveyspalveluita on tarjolla erityisesti isoilla kaupunkiseuduilla, ja harvaan asutulla maaseudulla niiden tarjonta on merkittävästi vähäisempää. Siten kaikilla 65 vuotta täyttäneillä ei tule todellisuudessa olemaan yhtäläisiä mahdollisuuksia hakeutua kokeilun puitteissa lääkärin vastaanotolle.

Arvoisa puhemies! Keskustan näkemys on, että yli 65-vuotiaiden Kela-korvauskokeilun sijaan julkista terveydenhuoltoa tulisi kehittää pitkäjänteisesti. Viime kädessä maan hallituksen vastuulla on turvata hyvinvointialueiden, Helsingin kaupungin ja HUSin edellytykset järjestää ihmisten tarvitsemat lakisääteiset sosiaali-, terveys- ja pelastustoimen palvelut.

Hallituksen toimet, joilla hyvinvointialueiden rahoitusta leikataan ja yksityisten terveyspalveluiden julkista rahoitusta lisätään, ovat kestäättömiä. Keskustan mielestä lisäresurssit tulisi kohdentaa hyvinvointialueiden rahoitukseen, jotta perustason lähipalveluja voitaisiin vahvistaa ja turvata ne kaikenikäisille ihmisille, jolloin rajalliset resurssit kohdistuisivat tarkoituksenmukaisesti ja vaikuttavasti ja niillä saataisiin aikaan mahdollisimman suuri hyvinvointi- ja terveyshyöty.

Keskusta on esittänyt, että perustason terveydenhuoltoa vahvistetaan kehittämällä omalääkärimalleja ja tarjoamalla jokaiselle nimetty omalääkäri. Osa omalääkäreistä voisi toimia ammatinharjoittajamallilla, ja hallituksen tulisikin kokeilun sijaan kohdistaa lisärahoitusta omalääkärimallien ja ammatinharjoittajamallin kehittämiseen ja laajentamiseen. Nämä mallit olisivat toimivia niin isoilla kaupunkiseuduilla, pienemmissä kaupungeissa ja kehyskunnissa kuin harvaan asutulla maaseudullakin. Palvelujen kehittäminen tapahtuisi tällöin hyvinvointialueiden puitteissa, ja jokaisen suomalaisen oikeus parempiin perustason lähipalveluihin ja saumattomiin palveluketjuihin toteutuisi.

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Siponen poissa. — Edustaja Lindén.

20.20 Aki Lindén sd: Arvoisa rouva puhemies! Kollegat lienevät huomanneet, että aika harvoin pidän täällä valmiiksi kirjoitettua puheenvuoroa, mutta kun on oikein painava asia, niin nyt olen sellaiseen ratkaisuun tässä päätenyt.

Arvoisa puhemies! Suhtaudun valiokunnassa kuultujen asiantuntijoiden suuren enemmistön tavoin kriittisesti tähän lakiehdotukseen. Linaan tähän alkuun erään perussuomalaisten ykkösketjuun kuuluvan hyvinvointialuepäättäjän vaalikonevastausta: ”Ymmärrän, että poikkeustilanteissa voidaan lyhentää hoitojonoja esim. palvelusetelien avulla tai Kela-korvauksella tullaan pienesti vastaan siinä, että jotkut käyvät omalla rahalla yksityisessä hoidossa. Yksityinen terveydenhuolto kuitenkin tavoittelee aina voittoa, ja tämän vuoksi rahat on kannattavampaa suunnata julkisen terveydenhuollon toimivuuteen.” Nyt ehdotettu lainsäädäntö on aivan päinvastainen. Siinä tuetaan pääomasijoittajien omistamien lääke-riketjujen toimintaa ja houkuttelee lääkäreitä siirtymään terveyskeskuksista yksityiselle sektorille.

Valiokunnan kuulemista 41 asiantuntijasta vain neljä tuki tätä esitystä. Muut kritisoivat sitä. Keskeisin yhdistävä ehdotus asiantuntijoilla oli nyt esitetyn yli 200 miljoonan euron rahoituksen siirtäminen hyvinvointialueiden terveyskeskusten rahoittamiseen. Tämä olisi

Pöytäkirja PTK 64/2025 vp

kustannustehokkaampi tapa parantaa sekä 65 vuotta täyttäneiden että muiden suomalaisten hoitoon pääsyä ja sen laatua. Se mahdollistaisi maksuttomat laboratorio- ja kuvantamispalvelut, moniammatillisen hoidon sekä yhteistyön sairaaloiden ja sosiaalitoimen palveluiden kanssa, jotka erityisesti ikääntyvälle väestölle ovat tärkeitä. Se mahdollistaisi myös omalääkäri- ja omahoitajamallin kehittämisen. Nyt tehty esitys määräaikaaisesta lainsäädännöstä ja rajoitetusta lukumäärästä lyhyitä pikakäyntejä ei todellakaan ole mikään omalääkärimalli.

Hallituksen esittämä malli on alueellisesti syrjivä. Yksityiset terveyspalvelut ja niiden mainostetut tyhjät vastaanottoajat keskittyvät voimakkaasti pääkaupunkiseudulle ja Turun seudulle ja joihinkin maakuntakeskuksiin. Jos sama rahoitus jaettaisiin hyvinvointialueille, saisivat erityisesti ne alueet, joilla on suhteellisesti eniten ikääntyntä väestöä, kolme tai neljä kertaa suuremman rahoituksen. Tällaisia alueita ovat muun muassa Kainuu, Keski-Pohjanmaa ja Etelä-Savo.

Joulukuussa 2024 hallitus leikkasi terveyskeskuksilta 121 miljoonaa euroa. Tämä vastaa professori Juha Auvisen arvion mukaan kolmasosaa terveyskeskuslääkäreiden ei-kii-reellisen vastaanottoiminnan rahoituksesta. Jotta tämä leikkaus ei olisi ajanut tilannetta terveyskeskuksissa laittomaksi, siirsi hallitus samalla lakisääteistä velvoitetta palveluiden saannista kahdesta viikosta kolmeen kuukauteen. Nyt hallitus jatkaa tätä linjaa. Lakiehdotuksen mukaan tarkoitus on siirtää terveyskeskuksista miljoona lääkärikäyntiä yksityisiin firmoihin. Se vastaa noin 500 lääkärin kokovuotista työpanosta. Tämä ei ole mahdollista, ellei terveyskeskuksista siirry merkittävästi lääkäreitä työskentelemään yksityiselle sektorille. Näin on erityisesti haja-asutusalueilla. Houkutus siirtymiseen on suuri: Esityksen mukaan lääkärille tai lääkärikeskukselle korvataan sata euroa 15—20 minuutin mittaisesta vastaanottokäynnistä. Se tarkoittaa 300—400 euroa tunnissa. Tämä on kaksi kolme kertaa enemmän kuin paljon puhutuilla vuokralääkäreillä.

Jokainen terveydenhuollon asiantuntija tietää, mitä tapahtuu, kun rinnakkain on kaksi täysin erilaisella rahoitusperiaatteella toimivaa terveydenhuoltojärjestelmää. Toisaalla ovat hyvinvointialueet ja niiden terveyskeskukset, joiden budjettirajoite on erittäin tiukka. Hyvinvointialueilla sairasvastaanotot, kehitysvammaisten huolto, vanhustenhoiva, lastensuojelu, synnytykset, hammashuolto, syövänhoito ja niin edelleen taistelevat samasta rahoituksesta. Vallitsee pysyvä paine siirtää potilas tai asiakas, joka vain voidaan siirtää, jonkun toisen vastuulle. Toisaalla on lääkäriyritysten liiketoiminta, jossa jokaista vastaanotto-käyntiä rahoitettaisiin suoriteperusteisesti sadalla eurolla. Ei ole painetta siirtää asiakkaita muiden vastuulle, vaan jokainen käynti tuottaa lisää rahaa. Palveluja mainostetaan varmasti todella voimakkaasti, jotta jokainen potilas saataisiin vastaanotolle, olipa vaiva miten pieni hyvänsä. Tämä on lain suurin ongelma. Tiedän varmuudella, mitä tästä seuraa: yksityisvastaanotot räjähtävät, ja yhä useampi potilas ja myös lääkäri siirtyy sinne, ja terveyskeskukset näivettyvät. Itselläni on laaja kokemus siitä, miten suoriteperusteista rahoitusta voidaan käyttää julkisessa terveydenhuollossa. Sillä keinolla on jonoja lyhennetty useasti, ja silloin kun terveyskeskusten lääkärit päivystivät niin sanotulla nuppitaksalla, ei ruuhkia päivystyksessä ollut. Nyt syntyy erittäin epäreilu tilanne, kun tällaista rahoitusta käytetään yksityisellä sektorilla ja samalla tiukennetaan budjettirahoitusta julkisella puolella.

Useiden kansainvälisten arvioiden mukaan Suomen terveydenhuollon erityispiirre ja samalla ongelma on monikanavaisuus. Meillä on useita rinnakkaisia terveydenhuoltojärjestelmiä, mikä merkitsee tehottomuutta ja päällekkäisyyttä. Otan esimerkin tästä kokeilusta: 70-vuotiaalla potilaalla on polvikipua. Hän kääntyy 28 euron asiakasmaksulla kokeilun

Pöytäkirja PTK 64/2025 vp

piirissä olevan lääkärin puoleen. Hän tarvitsisi röntgenkuvauksen polvesta ja eräitä laboratoriokokeita. Polven kuvauksesta hän joutuisi maksamaan yksityisen sektorin täyden hinnan, koska se kuvaus ei kuulu tämän kokeilun piiriin. Myöskään kaikki tarvittavat laboratoriokokeet eivät ole kokeilun piirissä. Myöskään muut potilaan asiat eivät tule hoidetuiksi, koska vastaanottoaika on lyhyt. Niinpä potilas tämän käynnin jälkeen, josta lääkäri on saanut sata euroa, kääntyy terveyskeskuksen lääkärin puoleen, koska terveyskeskuksen lääkärin läheteellä pääsee maksuttomaan polvikuvaukseen. Tällaista niin sanottua shop-pailua tulisi paljon tapahtumaan. Se ei ole tehokasta terveydenhuoltoa. Sellaista sen sijaan olisi terveyskeskuksiin rakennettu omalääkäri- ja omahoitajamalli, jossa voitaisiin käyttää apuna myös yksityisiä ammatinharjoittajia, ostopalvelua tai palveluseteleitä. Yleislääkäreitä tukisivat terveyskeskuksissa myös keskeisten erikoisalojen konsultoivat erikoislääkärit. Tämä olisi tehokkain toimintamalli, hyvä sekä potilaille että veronmaksajille. Tämä on SDP:n malli.

Arvoisa puhemies! Lopuksi teen pykälämuutosehdotuksen eli esitän vastalauseen 1 mukaisia pykälämuutoksia tähän esitykseen. — Kiitoksia.

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Forsgrén.

20.27 Bella Forsgrén vihr: Arvoisa puhemies! Kannatan hallituksen tavoitetta parantaa perusterveydenhuollon palveluiden saatavuutta. Tämä on yhteinen tavoite, jota varmasti kaikki tässä salissa haluavat edistää. Valitettavasti hallituksen esitys lisätä yksityisen terveydenhuollon rahoitusta ja rakentaa uusi, erillinen korvausjärjestelmä yli 65-vuotiaille ei palvele tätä tavoitetta kustannusvaikuttavasti eikä oikeudenmukaisesti. Tämä ei ole vain minun mielipiteeni ja näkemykseni. Lähes kaikki sosiaali- ja terveysvaliokunnan kuulemat asiantuntijat olivat yksimielisiä siitä, että jos kokeiluun varattu rahoitus kohdennettaisiin hyvinvointialueille, saavutettaisiin tehokkaammin tavoite hoitoonpääsyn nopeuttamisesta ja hoidon jatkuvuuden turvaamisesta. Vain yksityiset palveluntuottajat, joiden liiketoiminta saa suoranaista tukea tämän esityksen myötä, suhtautuvat tähän lakiesitykseen myöntyvästi.

Arvoisa puhemies! Hallituksen esittämä malli tuhlaa verovaroja. Esityksessä ei ole kyetty osoittamaan, että Kela-korvauksen suuntaaminen juuri 65 vuotta täyttäneille todella lisäisi palveluiden saatavuutta. Päinvastoin asiantuntijoiden arvioiden mukaan uudistus saattaa lähinnä vahvistaa niiden asemaa, jotka jo nyt käyttävät yksityisiä palveluita, eli usein hyvätuloiset. Tämä ei ole oikeudenmukaista eikä vastaa julkisten resurssien tarkoituksenmukaista käyttöä.

Hallituksen malli perustuu kolmeen 20 minuutin lääkärikäyntiin ilman hoidon tarpeen arviointia, ilman moniammatillista yhteistyötä ja ilman hoidon jatkuvuutta. Monisairaana iäkkään ihmisen hoitoa ei voi pilkkoa kolmeksi lyhyeksi episodiksi. Hoidon jatkuvuus ja moniammatillinen yhteistyö ovat iäkkään potilaan hoidon kivijalkoja. Tätä kivijalkaa hallituksen esitys ei tue vaan vaarantaa sitä.

Arvoisa puhemies! On myös huolestuttavaa, että hallitus tällä esityksellä käytännössä tukee yksityistä liiketoimintaa samaan aikaan, kun se leikkaa mittavasti julkisesta sosiaali- ja terveydenhuollosta. Hyvinvointialueiden rahoitusta on kiristetty, ja samaan aikaan yksityiselle avataan uusi kanava julkisiin varoihin. Tämä on arvovalinta, hallituksen arvovalinta. Julkisella sektorilla kannustimet ohjaavat vastuulliseen ja kokonaisvaltaiseen hoitoon, yksityisellä taas suoriteperusteiseen toimintaan. Tämä ero jää täysin huomaamatta halli-

Pöytäkirja PTK 64/2025 vp

tuksen esityksessä. Esityksessä ei ole arvioitu riittävästi, miten eri toimijoiden erilaiset kannustimet vaikuttavat koko sotejärjestelmän kehitykseen. Tämä on vakava puute.

Arvoisa puhemies! Moni perussuomalainen on näyttävästi kannattamassa tätä hallituksen esitystä, ja varsinkin he, jotka ovat tällä hetkellä pitäneet puheenvuoron, ovat puhuneet siitä, että nyt palvelut laajentuisivat ja kansalaisten valinnanvapaus lisääntyisi, ja juuri he, jotka ovat pitäneet näitä puheenvuoroja, ovat olleet maakunta-alueilta. Täällä on aikaisemmin nostettu esille, että meillä on yritystoimintaa varsinkin terveydenhuollossa juuri keskustaupungeissa. Puhutaan isoista kaupungeista: Helsingistä, pääkaupunkiseudusta kokonaisuudessaan ja muista yliopistollisista kaupungeista. Jos puhutaan maaseudusta ja haja-asutuista alueista, niin ei heidän valinnanvapautensa ja mahdollisuutensa laajentaa omia palveluitaan millään tavalla toteudu. Ei pienille paikkakunnille ole tulossa tämän myötä yritystoimintaa, jonka mukana ihmiset pääsisivät paremmin palveluihin. Ihmettelenkin kovasti sitä, ovatko perussuomalaiset olleet hallitusneuvotteluissa ihan hereillä. Samaan aikaan hallitus siis leikkaa hyvinvointialueilta, jotka pyrkivät tuottamaan palveluita koko Suomen laajuudella, ja samaan aikaan perussuomalaiset voittivat vaalit sillä, että he lupasivat ja löivät keskustaa siitä, että nyt palautetaan palvelut haja-asutusalueille. No, mitä todellisuudessa tapahtuu? Leikataan julkiselta terveydenhuollosta rahoitusta ja samaan aikaan isketään rahoitusta yksityiselle puolelle, mikä ei kyllä tarkoita maaseudun parantamista tai maaseudun palveluiden tilan parantamista. Ajattelenkin tässä, että kokoomus on kyllä onnistunut höynäyttämään aika kovalla kädellä perussuomalaisia.

Arvoisa puhemies! Meidän on turvattava osaavan työvoiman saatavuus julkisella sektorilla, ei ohjattava henkilöstöä yksityiselle puolelle. Meillä on jo tällä hetkellä todella vaikea tilanne julkisella puolella. Meillä on aivan liian vähän työntekijöitä siellä. Meidän on vahvistettava perusterveydenhuoltoa, ei luotava rinnakkaisjärjestelmää, joka hämmentää potilaita, pirstaloi hoitoa ja heikentää järjestelmän tehokkuutta. Yhteiset verovaramme tulee suunnata sinne, missä niitä tarvitaan juuri tällä hetkellä eniten: julkiseen perusterveydenhuoltoon, hyvinvointialueiden käyttöön. Siten parannamme palveluiden saatavuutta ja saavutettavuutta ja ennen kaikkea hoidon jatkuvuutta kaikille kansalaisille, ei vain niille, joilla on jo valmiiksi mahdollisuus käyttää yksityisiä palveluita.

Omalääkärimalli ja tämän mallin kehittäminen on omasta mielestäni kannatettavaa, mutta kuten Lääkäriliitto ja monet muut asiantuntijat nostivat esille, tämän Kela-korvausjärjestelmän rahoituksen sijaan se rahoitus olisi pitänyt käyttää hyvinvointialueille omalääkärimallin kehittämiseen.

Kokonaisuudessaan pidän tätä hallituksen esitystä valitettavana ja vääränä suuntana. Kannatan edustaja Lindénin tekemiä pykälämuutoksia. — Kiitos.

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Tässä vaiheessa täsmentäisin edustaja Lindénin esitystä. Sanoitte, että vastalauseen mukaiset pykälämuutokset. Vastalauseessa ei ole pykälämuutoksia, mutta ne on erikseen jaettu pöydälle. Mitä tarkoittitte?

20.33 Aki Lindén sd: Arvoisa puhemies! Tarkoitan niitä erikseen jaettuja pykälämuutoksia. Kun puheenvuoroni alkoi juuri täyttyä seitsemän minuutin osalta, niin olin vähän lyhytsanainen. Niiden tarkoitus on viedä sinne varsinaiseen valtioneuvoston asetukseen tarkemmat määrittelyt korvattavista korvauksista eikä jättää niitä pelkästään Kelan ohjeiden varaan. — Kiitoksia.

Pöytäkirja PTK 64/2025 vp

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Juuri näin, ja tätä Forsgrén ilmeisesti kannatti. — Olemme samassa ymmärryksessä. — Edustaja Sillanpää, olkaa hyvä.

20.34 Pia Sillanpää ps: Arvoisa puhemies! Käsittelyssä on hallituksen esitys, jonka tavoitteena on parantaa ikääntyneiden pääsyä terveydenhuollon palveluihin. Kyse on Kela-korvauskokeilusta, jonka avulla 65 vuotta täyttäneet pääsisivät nopeammin yleislääkärin vastaanotolle. Tämä osaltaan helpottaisi myös julkisen terveydenhuollon ruuhkaa. Kokeilun on tarkoitus käynnistyä syyskuussa 2025 ja jatkua vuoden 2027 loppuun asti. Kokeilu mahdollistaa enintään kolme lääkärikäyntiä vuodessa, ja maksun suuruus asiakkaalle olisi sama kuin julkisessa terveydenhuollossa eli noin 28 euroa vuonna 2025. Lisäksi kokeilussa korvataan puolet lääkärin määräämien laboratorio- ja kuvantamistutkimusten kustannuksista, kun näitä tehdään enintään kolme kalenterivuoden aikana.

Arvoisa puhemies! Tämän kokeilun tavoitteet ovat kannatettavia, mutta kokeilusta saatavia tuloksia on seurattava tarkoin. Kokeilun hyötyjä ovat muun muassa asiakkaiden valinnanvapauden lisääminen, hoitoonpääsyn helpottaminen ja julkisen terveydenhuollon kuormituksen keventäminen. On kuitenkin tärkeää, että palveluntuottajille asetetaan tarkat ehdot ja hyödynnämme kokeilusta saatavaa tietoa. On nimittäin selvää, että väestön ikääntyessä terveyspalveluiden tarve vain kasvaa entisestään. Siksi on hyvä, että etsimme uusia toimintatapoja tehdä asioita ja keinoja keventää julkista taakkaa. Samalla on tärkeää muistaa, että tämä on kokeilu ja kokeilun pitää olla juuri sitä: seurataan tuloksia, tehdään jatkuvaa arviointia kokeilusta ja tarvittaessa korjataan epäkohtia.

Kokeilu voi hyödyttää etenkin niitä ikääntyneitä, jotka tarvitsevat nopeaa pääsyä lääkärin vastaanotolle yksittäisen terveysongelman hoitamiseksi. Näille henkilöille kokeilu tarjoaa nopean hoitoonpääsyn ja ensikontaktin lääkäriin, mikä voi ehkäistä myöhäisempää tarvetta terveydenhuollolle. Kokeilun päätteeksi onkin olennaista kysyä, auttoiko kokeilu todella vähentämään hoitojonoja, pääsivätkö iäkkäät paremmin lääkäriin ja mitä hyötyjä saavutimme kokeilulla. THL ja Kela tulevat arvioimaan näitä kysymyksiä asiakasrekistrien, kyselyjen ja haastattelujen avulla. Tämä on tärkeää. Mutta haluan silti korostaa sitä, että tämän kokeilun seurannan pitää olla mahdollisimman läpinäkyvää ja saatujen tulosten pitää vaikuttaa suoraan päätöksentekoon. Ei voi käydä niin, että kokeilu muuttuisi pysyväksi käytännöksi, jos se ei täytä sille asetettuja tavoitteita.

Arvoisa puhemies! Tämä kokeilu on askel kohti monipuolisempaa palvelujärjestelmää, jossa julkinen ja yksityinen terveydenhuolto täydentävät toisiaan. On kuitenkin muistettava, että julkinen terveydenhuolto on edelleen suomalaisen terveydenhuollon selkäranka. Kannatan tämän kokeilun käynnistämistä, mutta samalla haluan painottaa sitä, että kokeilun onnistumista ei voi mitata vain säästyneinä euroina vaan sillä, paraneeko iäkkäiden hoitoonpääsy aidosti niiden ihmisten näkökulmasta, joille tämä kokeilu oli alun perinkin tarkoitettu. — Kiitos.

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Rasinkangas.

20.37 Merja Rasinkangas ps: Arvoisa rouva puhemies! Käsittelemme hallituksen esitystä sekä siitä tehtyä sosiaali- ja terveysvaliokunnan mietintöä, jonka myötä yli 65-vuotias voi mennä yksityiselle yleislääkärille ja maksaa saman verran kuin julkisessa terveyskeskuksessa. Tämä on erittäin tärkeä uudistus eläkkeelle jääneille 65-vuotiaille, jotka muu-

Pöytäkirja PTK 64/2025 vp

toin jäävät työterveyshuollon ulkopuolelle. Kyseessä on siis määräaikainen kokeilu, ja se on vapaaehtoinen.

Yksityisen yleislääkärin vastaanottokäynnit määräytyvät siten, että omavastuu on enintään julkisen perusterveydenhuollon asiakasmaksun suuruinen. Korvaus on kolmesta käynnistä kalenterivuodessa. Lääkärin määräämät perustutkimukset ja näytteiden otot korvataan 50-prosenttisesti, ja näille vahvistetaan enimmäishinnat eli kattohinnat Kelan toimesta. Tämän hallituksen esityksen tarkoituksena on helpottaa ja ennen kaikkea nopeuttaa hoitoonpääsyä, lyhentää jonoja ja parantaa arjen palveluita erityisesti iäkkäämmille suomalaisille.

Arvoisa puhemies! Näin saadaan ihmisille nopeammin apua ja samalla säästetään rahaa, kun erikoissairaanhoidon tarve vähenee. Ajoissa annettu hoito on paitsi oikein potilasta kohtaan myös hyvä tapa käyttää verovarjoja. Samalla esityksen avulla kevennetään julkisen sektorin painetta.

Tämä hallituksen esitys perustuu hallitusohjelman kirjauksiin, joissa korostetaan perusterveydenhuollon kehittämistä ja hoitojonojen purkua. Kyseessä on kaksivuotinen kokeilu. Onkin hyvä tarkastella tämän kokeilujakson aikana, miten esitys konkreettisesti toimii, ja tarvittaessa tehdä muutoksia siten, että esitys tukee tosiasiallista tarkoitustaan. Kela ja THL seuraavat kokeilun vaikutuksia. Vaikutuksia muun muassa palveluiden saatavuuteen, kustannusvaikuttavuuteen ja omalääkärimallin kehittämiseen arvioidaan.

Kannatan tätä esitystä lämpimästi. — Kiitos.

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Kosonen.

20.39 Hanna Kosonen kesk: Arvoisa rouva puhemies! Esitys on monelta kannalta ongelmallinen, ja vain joitakin ehdin tässä mainita.

On erinomaista, että tässä salissa taitaa olla yksimielinen ymmärrys omalääkärimallin hyödyistä, sen hoidon jatkuvuudesta ja tehokkuudesta ja siitä, että jokainen pystyisi omalääkärimallin kautta saamaan kestäväää palvelua tehokkaasti.

Mutta tämä 65-vuotiaiden Kela-korvauskokeiluhan juuri toimii täysin päinvastoin kuin tämä omalääkärimalli, jota tässä salissa kuitenkin hallitus—oppositio-rajat ylittäen kannatetaan, ja hallituskin on puhunut siitä, että tämä on heille tärkeä. Jopa samassa lauseessa puhutaan näistä kahdesta asiasta. Se on minun vaikea käsittää, miten näistä voidaan puhua samassa lauseessa, kun todellakin tämä 65-vuotiaiden Kela-kokeilu tulee viemään luultavasti niitä lääkäreitä, ammattilaisia sinne yksityiselle puolelle ja sillä tavalla romuttamaan julkista perusterveydenhuoltoa.

Sitten toisekseen tietenkin perusterveydenhuollon ja erikoissairaanhoidon yhteys katkeaa — juuri se, mistä myös soteuudistuksessa on paljon kysymys. Eli olemme halunneet siinä murtaa näitä raja-aitoja, jotta se ammattilaisten, erilaisten spesialistien, ammattitaito olisi heti suoraan tarjolla myös siellä terveyskeskuslääkäreiden vastaanotoilla. Mutta tässä hän se ei nyt tule toteutumaan.

Sitten kolmantena asiana alueiden epätasa-arvoinen kohtelu: Asiantuntijalausunnoissa ja analyyseissa on tullut ihan selväksi se, että tämä tulee kohtelemaan alueita todella epätasaisesti. Jos tämä olisi siirretty julkiselle palvelulle omalääkärimallien kehittämiseen eri hyvinvointialueille, niin varmasti hoidon saatavuus olisi ollut paljon yhdenvertaisempaa. Tästä tulevat kärsimään erityisesti Etelä-Pohjanmaa, Etelä-Savo, Lappi, Kainuu ja Keski-Pohjanmaa, ja tietenkin isot kaupungit tulevat tästä hyötymään.

Pöytäkirja PTK 64/2025 vp

Sitten täytyy kysyä siitä, että kun olemme kaksi vuotta täällä kuunnelleet sitä, että talous on erittäin heikossa tilassa Suomessa — se on aivan totta, me velkaannumme kammottavaa tahtia — niin rahaa on kuitenkin yksityisille terveysjäteille kaataa mutta hyvinvointialueille sitä rahaa ei ole. Tämä on toki kokoomuspuolueen suhteen linjassa. Olemme tietysti tietoisia siitä, mitä aikaisemmillä hallituskausilla on heidän vallassa ollessaan tapahtunut. Mutta tietysti pitää ihmetellä sitä, että perussuomalaiset todella ovat tässä mukana. [Puhemies koputtaa] Erityisesti vielä ihmetyttää se alueellinen epätasa-arvoisuus — eivät taida mennä perussuomalaisilla nämä päätökset ihan samalla tavalla kuin puheet ennen vaaleja.

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Valtola.

20.43 Oskari Valtola kok: Arvoisa rouva puhemies! Hallitus laittaa julkiseen terveydenhuoltoon hyvinvointialueille hallituskauden aikana yli 100 miljardia euroa kaikkien sosiaali- ja terveyspalveluiden tuottamiseen, ja kaiken kaikkiaan näihin Kela-korvauksiin laitetaan se noin 500 miljoonaa euroa samassa ajassa. [Krista Kiuru: 633 miljoonaa menee!]

Toinen iloinen uutinen tälle salille on tosiaan se, että hallitus on edistämässä omalääkärimallin kehittämistä. Viime vuoden loppupuolella sosiaali- ja terveysministeriö ja valtiovarainministeriö ovat käynnistäneet ohjelman, jonka tarkoitus on omalääkärimallin edistäminen, ja se on aivan selkeä tavoite ja ääneen lausuttu tavoite myös tässä salissa muun muassa pääministerin osalta, eli se otetaan käyttöön tämän hallituskauden aikana.

Tässä yli 65-vuotiaiden valinnanvapauskokeilussa on kyse nimenomaan kokeilusta, joka on suunnattu kohtuullisen pienelle väestöosalle ja jossa otetaan yksityinen puoli aivan uudella tavalla mukaan palveluntuotantoon. Tässä on mukana muun muassa hintakatto, erillinen sopimus Kelan kanssa palveluiden tuottamisesta. Tämä kattaa vastaanotokäynnin — tässä kokeilussa nyt 20 minuuttia —, tietyt verikokeet, tietyt tutkimukset eli sydänfilmin, keuhkokuvan. Myös esimerkiksi näiden tutkimusten tulosten ilmoittaminen puhelimitse sisältyy tähän käynnin hintaan, josta siis omavastuu potilaalle on se 28,20 euroa, ja loppu on sitten muuten rahoitettavaa.

Tämä raha, mikä tähän kokeiluun käytetään, ei ole pois hyvinvointialueilta. Arvion mukaan hyvinvointialueilta saattaa lähteä jopa miljoona potilaskäyntiä pois, mutta rahoitusta hyvinvointialueilta ei tämän kokeilun myötä vähennetä. Tämä on myös rahaa, mitä ei voida hyvinvointialueille osoittaa vaihtoehtona, eli se on tätä sairausvakuutettujen rahaa, jota ei voida käyttää käytännössä hyvinvointialueille.

Tämä kokeilu on määräaikainen, loppuu vuoden 2027 lopussa, ja hallituksen esityksen mukaan tämä ei siirtäisi henkilöstöä merkittävästi yksityiselle puolelle. Valiokuntakuulemisissa kyllä kuultiin erilaistakin arviota, mutta on tärkeää tehdä seurantaa ja tutkimusta tämän kokeilun myötä ja pitää tästä huoli.

On paljon keskusteltu siitä, mitkä ovat yli 65-vuotiaista ne optimaaliset potilasryhmät, joita tämä kokeilu parhaiten palvelisi. Asiantuntijakuulemisissa tuli esille hyvin vahvoja näkemyksiä siitä, että yli 65-vuotiaat ovat suurelta osin monisairaita, huonokuntoisia, raihnaisia, mutta eihän tämä pidä paikkaansa. Meillä on paljon yli 65-vuotiaita, jotka kokevat itsensä hyvinkin terveeksi, eikä heillä ole kuin mahdollisesti yksi tai kaksi perussairautta, jotka eivät vaikuta heidän elämäänsä juurikaan. Nämä esimerkiksi ovat erittäin otollinen potilasryhmä tähän kokeiluun kohderyhmäksi.

Pöytäkirja PTK 64/2025 vp

Tiedottaminen kokeilusta, sen antamista mahdollisuuksista, on äärettömän tärkeää. Niin kuin täällä tuli puheissa aikaisemmin esille, tämä on vapaaehtoinen ja julkinen puoli muodostaa edelleen selkärangan meidän terveystalveissa. Mutta on tärkeää myös Kelan näkemyksen mukaan saada tietoa ja arviointia tämäntyyllisestä kokeilusta ja esimerkiksi sen hyödyntämisestä omalääkärimallin rakentamisessa tulevaisuudessa. — Kiitoksia.

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Kiuru.

20.49 Krista Kiuru sd: Arvoisa puhemies! Käytän tämän puheenvuoron esittelypuheenvuoron jälkeen SDP:n kansanedustajana, ja niin kuin totesin jo aikaisemmin, SDP on jättänyt tästä hallituksen Kela 65 plus -mallista vastalauseen. Joitakin näkemyksiä haluan käydä tässä läpi.

Ensinnäkin SDP kannattaa mallia, jossa jokainen suomalainen voi päästä julkiseen terveydenhuoltoon nopeasti. Säädimme viime hallituskaudella seitsemän päivän hoitotakuun, jonka voimaan astuminen torpedoitin tämän hallituksen toimesta, ja jäljelle jäi 14 vuorokauden hoitotakuu. Sen jälkeen kuitenkin säästötoimena, lisäleikkauksina, sosiaali- ja terveydenhuoltoon kohdistettiin hoitotakuun lainsäädännön tosiasiallinen purku, ja näin ollaan kolmen kuukauden hoitotakuussa lääkärikäyntien osalta ja kuuden kuukauden hoitotakuussa hammaslääkärikäyntien osalta. Maailma on mennyt melkoiseksi, kun tässä ollaan. Samaan aikaan kun hallitus pystyi näin pahaan hoitotakuun romuttamiseen, kuitenkin saman hallituksen toimesta, ilman että käytetään merkittävää panostusta julkisen terveydenhuollon parantamiseen, käytännössä satsauksia on tehty vain siihen, että tulisi terapeutitakuu ja tosiasiaa jo kustannusjaon tarkastus eli ne eurot, jotka on aikaisemmin käytetty terveydenhuoltoon ja jotka on korvattava valtion toimesta hyvinvointialueille, ne summat, maksettaisiin. Tässä kaikki julkisen sektorin terveydenhuollon kehittämiseksi.

Sen sijaan aika merkittävästi on löytynyt rahaa julkisen terveydenhuollon kehittämisen sijaan yksityiseen terveydenhuoltoon. Olenkin hämmästynyt siitä, miten tämä on ylipäättään mahdollista. Kun eduskunnassa viime syksynä muutettiin kanavointia eli sitä, kuinka paljon rahaa tosiasiaa virtasi tästä järjestelmästä valtion piikkiin osana leikkauksia, niin myöskin sen kanavointiratkaisun yhteydessä muutettiin jako-osuuksia, millä tavalla valtion rahoitus määräytyy sairaanhoitovakuutuksen rahoituksesta ja miten sitten niin sanotusti parttien osuus jakautuu. Ja kun nämä uudet summat otettiin käyttöön, se tarkoitti sitä, että valtio aika merkittävän siivun otti siitä välistä itsellensä korottamalla tätä vakuutettujen osuutta siihen 48,6 prosenttiin. Aikaisemmin nämä jako-osuudet olivat oikeastaan niin, että kaksi kolmasosaa ja yksi kolmasosa, ja kun nyt sitten partit rahoittavat tästä jo niin sanotusti puolet, lähes puolet, niin tätä kautta tilaisuus teki varkaan. Alun perin hallitusohjelmassa oli ajateltu, että 335 miljoonaa tulotaisiin käyttämään Kela-korvauksiin kaiken kaikkiaan, mutta koska vakuutettujen osuus nousi näin paljon, niin saatiin lisää rahaa käyttöön 500 miljoonan sijasta. Toisin kuin Valtola muisti tuossa äsken puheessaan, niin käytössä on nyt sosiaali- ja terveysministeriön vastineen mukaan 633 miljoonaa euroa. Tästä tosiasiallisesti, kun olemme saaneet selvityksen, kustannukset voivat olla sellaiset, että ne kaikki 633 miljoonaa euroa eivät mene, vaan 550 miljoonaa näyttäisi tällä hetkellä menevän neljän vuoden tarpeisiin kaiken kaikkiaan kaikista Kela-korvauksista, ja tämän mallin osalta silloin käytännössä tuo rahoitus olisi aika iso osa tätä pottia.

Arvoisa puhemies! Rahaa siis on, ja mihin se käytetään? No, tämä malli närästää meitä erityisesti siksi, että hallituksella ei ollut varaa 126 miljoonaan euroon niin, että ihminen

Pöytäkirja PTK 64/2025 vp

pääsisi edes 14 vuorokaudessa julkiseen terveydenhuoltoon. Ja kun me katsomme niitä määriä, joilla tässä houkutellaan yksityiseen terveydenhuoltoon hakeutumista, nämä määrät ovat todella kovia. Tässä puhutaan yli miljoonan suomalaisen siirtymisestä julkisesta terveydenhuollosta yksityiseen. Onko se realismia, että me katsoisimme tällä hetkellä vapaita aikoja, jotka yksityisellä sektorilla on, ja ajattelisimme, että siellä on miljoona käyntiä vuodessa ylimääräistä? Tähän hyvinvointialueet ottivat hyvin julkistetuissa lausunnoissa kantaa. He eivät usko, että tämä on totta. He uskovat, että tämä miljoona käyntiä on pääsääntöisesti pois julkisen sektorin lääkärikäynneistä. Vakavaa tämä on siksi, että tämä hoitontähtäimen vaikeuttaminen leikattiin sellaisenaan julkisen sektorin rahoituksesta eli tästä julkisesta terveydenhuollosta, ja käytännössä se rahoitus vei ainakin kolmanneksen meidän lääkäriresurssien palkkamenoista.

Nyt kysymyksemme onkin, että jos lääkäreiden palkkamenoista ja lääkäreistä näin moni siirtyi jo hoitotakuun vuoksi ikään kuin tämän rahoituksen piiristä pois, kuinka ison loven tämä tekee, jos miljoona käyntiä käytännössä kohdennetaan yksityiseen terveydenhuoltoon. Mikä tulee olemaan lopputulema osaamisen näkökulmasta? Tuleeko osaajapula vai eikö tule? Tuleeko lääkäripula vai eikö tule? Tähän, niin kuin totesin, hyvinvointialueilla on hyvin yksiselitteinen linja. He kokevat, että tämä on suoraan pois sieltä. Mutta erikoista on se, että hallituksen esityksessä asiaa on tarkasteltu ja hallituksen esityksessä todetaan aika ronskisti, että tämä siirtymä ei olisi ongelma nimenomaan siksi, että he kokevat, sanataarkasti todettuna, valiokunnan mietintöä siteeraten, näin: ”Esityksen mukaan kokeilun ei arvioida aiheuttavan merkittävästi julkisen terveydenhuollon henkilöstön siirtymistä yksityiseen terveydenhuoltoon, koska kokeilu on” — ensinnäkin — ”määräaikainen.” Mutta muistakaa, että tämä kokeilu siis kestää näin kauan, pari vuotta, ja me sanotaan, että ei tule mitään vaikutuksia. Onhan tämä uskomaton juttu, ettei kahteen vuoteen tulisi mitään vaikutuksia. Ei tämä mikään lyhyt ole, ei tämä ole kuukausia. Ja toinen, jatkan vielä siteerausta: ”Eikä se siten sisällä julkisessa perusterveydenhuollossa työskenteleville lääkäreille suurissa määrin kannustimia siirtyä työskentelemään yksityiselle sektorille.” Tähän kannattaa vielä keskittyä, sillä se kannustin on melkoinen, arvoisa puhemies. Tässähän siis on kysymys 15—20 minuutin lääkäriajasta, 100 eurosta. Kyllä 300:n, jopa 400:n, euron tuntivauhdilla työskenteleminen on minusta aika iso kannustin ja väärään suuntaan. — Jatkan vielä.

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Lindén.

20.57 Aki Lindén sd: Arvoisa rouva puhemies! Kokouksemme on alkanut seitsemän tuntia sitten, ja ei ole mitään tarkoitusta itsetarkoituksellisesti jatkaa sitä, mutta tämä on kovin tärkeä asia, ja sen takia halusin tässä vielä toisen puheenvuoron käyttää, ja ihan täältä puhujakorokkeelta.

Ensiksi muutama kommentti lähinnä edustaja Valtolan puheenvuoroon: Minusta ei ole oikeudenmukaista verrata tätä koko hyvinvointialueiden rahoitukseen, joka sitten vielä kerrottuna neljällä vuodella on todellakin yli sata miljardia euroa eli vuodessa 26—27 miljardia. Kaikkihan me tiedämme, että siitä noin 40 prosenttia on sairaaloiden eli erikoissairaanhoidon rahoitusta, 20 prosenttia on vanhustenhuollon rahoitusta, 20 prosenttia on muiden sosiaalipalveluiden rahoitusta, kaksi ja puoli prosenttia on palo- ja pelastustoimen rahoitusta ja sitten sellainen 18 prosenttia on avoterveydenhuollon rahoitusta, missä on 30 eri toimintoa mukana, niin hammashuolto kuin kotikäynnit ja monet muut, ja itse asiassa se

Pöytäkirja PTK 64/2025 vp

lääkärin sairausvastaanottotoiminnan rahallinen volyymi on tästä kokonaisuudesta noin 700 miljoonaa euroa, kattaen kuitenkin myös kiireellisen hoidon ja eräitä tällaisia laitoshoidoja eli vanhustenhoivaa ja muita. Eli pitäisi oikeasti verrata asioita oikealla tavalla keskenään.

No, sitten kun sanottiin, että tämä ei millään tavalla vähennä hyvinvointialueiden rahoitusta, niin siihen edustaja Kiurukin jo edellä puuttui, että se vähennyshän tehtiin jo. Se tehtiin kahtena vuonna. Ensin tehtiin vuoden 24 talousarviosta viisi miljoonaa, ja sitten tehtiin 121 miljoonaa tämän vuoden talousarviosta, eli yhteensä 126 miljoonaa. Toki se kohdennettiin sinne yleiskatteelliseen rahoitukseen, mutta meillä on keino, ihan niin kuin hallituksella on sama keino, ohjata rahoitusta yleiskatteellisesta rahoituksesta tiettyyn kohteeseen, sama logiikka kuin terapiatakuussa. Kun säädetään velvoite hoitaa tietty asia ja sitten rahoitusta lisätään yleiskatteelliseen rahoitukseen sen velvoitteen toteuttamisen verran, niin siinä meillä on se keino, jolla me käytännössä tätä teemme. Juuri näinhän se tiukennettu hoitotakuu toteutettiin, ja kun se peruutettiin, niin samalla logiikalla otettiin rahaa sitten pois.

No, sitten sanottiin, että ei tätä rahaa voida osoittaa hyvinvointialueille. Tämä on vähän niin kuin tulkintakysymys, että mikä on juuri tätä rahaa. Sen verta pitkään olen nähnyt terveydenhuoltoa, että tiedän, että toki lainsäädännöllä voidaan tehdä melkoisiaakin muutoksia. Olen nimittäin nähnyt sen ajan, jolloin kuntien oli maksettava Kelalle kunnan alueella tapahtuvista yksityishammashuoltokäynneistä. Se oli laki, jolla yritettiin kannustaa kuntia lisäämään omaa hammashuollon toimintaa, eli kunnat maksoivat siitä, mitä sitten siellä yksityissektorilla tapahtui. Aivan kansanterveyslain alkuvaiheessa oli myös niin, että Kela maksoi terveyskeskuksille sairausvakuutuksesta rahoitusta. Nämähän ovat lainsäädäntöasioita, miten nämä säädetään. Joka tapauksessa puolet, aivan niin kuin tässä edustaja Kiuru viittasi, tämän kanavointiratkaisun seurauksena on suoraa valtion budjettirahoitusta, ja sehän on tietysti aina täysin muutettavissa johonkin toiseen tarkoitukseen.

Olin ajatellut tässä referoida muutamia, mutta vain muutamia, näitä asiantuntijalausuntoja käytettävissä olevan ajan puitteissa. Valitsin tähän ihan — en suinkaan sillä logiikalla, että niissä olisi mahdollisimman kärkevää kritiikkiä, vaan pikemminkin toisinpäin — sellaisia kohteita, joita nyt ei ainakaan minkäänlaisesta poliittisesta vasemmistolaisuudesta, jos sellaista epäillään olevan, voida syyttää.

Tässä on HUSin lausunto, jossa todetaan, ihan lyhyesti totean, että ”HUS-yhtymä vastustaa edelleen annettua esitystä”. He vastustivat sitä jo siinä lausuntokierroksen aikana, ja sille on esitetty tuossa perustelut.

Sitten meillä on hyvin mielenkiintoinen Länsi-Uudenmaan hyvinvointialueen kannanotto, jossa on eritelty seitsemän eri kohtaa. Kakkonen kuuluu näin: ”Esitetty malli ei paranna vaan voi jopa heikentää hoidon jatkuvuutta. Hallituksen esityksen mukaisessa Kela-korvausmallissa ei ole hoidon jatkuvuuteen kannustavia tai sitä edellyttäviä elementtejä.” Kolmoskohta: ”Hallituksen esityksen mukainen Kela-korvausmalli ei välttämättä kevennä kuormitusta julkisessa perusterveydenhuollossa. Toteutuessaan esitetty malli voi myös vaikeuttaa yleislääkäreiden rekrytointia julkiseen perusterveydenhuoltoon.” Kohta kuutonen: ”Hoitoon pääsyä parantavat toimenpiteet tulisi toteuttaa hyvinvointialueiden kautta, jotta asukkaiden yhdenvertaisuus ja hoidon jatkuvuus voidaan varmistaa.” Ja vielä kohta seitsemän: ”Hyvinvointialueiden järjestämisvastuuseen ja Kelan sairausvakuutuskorvauksiin perustuva yhteinen väestövastuullinen omalääkärimalli olisi paras tapa käyttää Kelan rahoitusta yleislääkäripalveluiden tuottamiseen väestölle.” Eli tässä ehdotetaan juuri tällaista yhteistyömallia Kelan ja hyvinvointialueiden kesken.

Pöytäkirja PTK 64/2025 vp

Pohde on niitä alueita, jotka ilmeisesti tulevat vuoden 26 loppuun mennessä saamaan taloutensa tasapainoon. Pohteen lausunnossa todetaan: ”Ehdotettu malli tullee heikentämään nyt jo vaikeaa terveyskeskuslääkäritilannetta, koska lääkäreitä siirtyy työskentelemään yksityiseen terveydenhuoltoon kokonaan tai osa-aikaisesti. Lähes kahden ja puolen vuoden määräaikainen muutos on niin pitkä ajanjakso, että riski henkilöstön siirtymiseen yksityiselle sektorille on merkittävä.” Edelleen todetaan: ”Malli ei tue yhdenvertaisia palveluita kaikkialla Suomessa.”

Hyvin kriittinen on Turun yliopiston yleislääketieteen professorin Päivi Korhosen lausunto. Sieltä olisi montakin siteerattavaa kohtaa, mutta ne perusteet, joita hän esittää, ovat juuri niitä, joita täällä keskustelussa on jo aiemmin tuotu esille. Samoin on professori Markku Pekurisen lausunto ja geriatrian professorin Jouko Laurilan lausunto, jossa hän toteaa: ”Näkemyksemme on, että nyky suunnitelman mukaisessa yli 65-vuotiaille suunnatussa yksityislääkärikokeilussa tämä tavoite ei toteudu.” Se ”tämä tavoite” oli juuri se terveyshyöty ja vaikuttavuus tässä.

En tämän pidemmälle siteeraa, esimerkiksi THL:n lausuntoa tai useita, useita muita, mutta joku merkityshän tällä asiantuntijakuulemisella tulisi olla. Mutta ihan niin kuin tuossa Lääkäriliiton lausunnossa todettiin, ei sillä lausuntokierroksella maaliskuussa, jolla myös tuli erittäin paljon kritiikkiä, oikeastaan ollut mitään muuta vaikutusta tähän kuin se ainoa vaikutus, että yksityissektorin saamat korvaukset laboratoriokäynneistä kaksinkertaistettiin. Se oli ainoa vaikutus, mikä sillä oli, eli mitään muuta muutosta tähän ei tullut. — Kiitoksia.

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Kiuru.

21.04 Krista Kiuru sd: Arvoisa puhemies! Edustaja Lindén päätyi puheenvuorossaan tärkeään pointtiin, joka tässä on syytä vielä kerran toistaa. Lausuntokierros ei tuonut merkittäviä muutoksia tähän esitykseen, paitsi yhdeltä osin. Nimittäin kun viittasin jo aikaisemmin näihin enimmäiskustannuksiin, jotka tässä sallittaisiin, niin on hyvä avata tätä kokonaisuutta nimenomaan myöskin sen osalta, millä tavalla sitten lausuntokierroksen jälkeen hallitus reagoi.

Kun tässä esityksessä todetaan, että näitä korvattavia lääkärikäyntejä tehdään siis terveyskeskuskäynnin hinnalla kolme vuodessa, näin todella on, mutta haasteeksi tulee yksittäisellä ihmisellä se, minkälaisiin tutkimuksiin häntä voidaan määrätä. Lääkärin määräämät tutkimukset kuuluvat tähän käynnin hintaan niin, että näistä tutkimuksista saa 50 prosentin korvauksen, mutta se, mitä tutkimuksia tämä sisältää, on etukäteen päätetty. Näin ollen on hallituksessa esityksen muodossa jo todettu, että tämä sisältää 14 erilaista labrakäyntiä ja sen lisäksi tällaisen yhdenlaisen kuvantamiseen liittyvän kuvan. Jos ihminen siis tarvitsee lääkärikäynnillä jonkun muun tutkimuksen tai jonkun muun kuvantamisen kuvan kuin tämän, joka hallituksen listalla on, silloin nämä käynnit ovat tähän normaaliyksityistaksalla päälle tulevaa. Tämä aiheuttaakin tämän mallin haastavuuden, nimittäin ihmiselle voi tulla varsin korkeita kustannuksia tästä käynnistä. Valiokunnan omassa mietinnössä käydään hyvin tarkasti tätä läpi, ja tähän on syytä vielä perehtyä tarkemmin.

Me ihmettelimme valiokunnan kuulemisessa erityisesti sitä, miksi haluttiin, kuten oli aikaisemmin, että tämä esitysmuoto oli sellainen, joka saattoi antaa mahdollisuuden kikkailuun. Nyt valiokunta on tarkentanut pykälätasolla sitä, että näitä korvauksia voidaan korvata vain yleislääketieteen alaan kuuluvasta lääkärikäynnistä. Ennen tämä sanamuoto oli

Pöytäkirja PTK 64/2025 vp

erikoinen, mikä saattoi antaa mahdollisuuden myös siihen, että rajatapauksena erikoislääkäri, joka ottaisi vastaan yleislääketieteen käynnillä, voisi kuitenkin tämän korvauksen ottaa vastaan, ja näin tässä on tarkennettu tätä sanamuotoa.

Toinen erikoisuus on se, että Kela on tässä hallituksen esityksessä laitettu asiamieheksi tarkentamaan, kuten perinteisestikin, Kela-korvauksien piiriin kuuluvia tutkimuksia ja hoitoja. Alun perin hallitus esitti, että myös hoidot korvattaisiin, ja ihmettelimme sitä, mitä hoitoja tämä lainsäädäntö korvaa, koska tässä ei ole mainittu yhtään hoitoa, mikä olisi korvauksen piirissä, joten valiokunta joutui poistamaan tämän, koska meillä ei ole esimerkkejä siitä, että näin todella tapahtuisi.

Toisaalta valiokunnan kuulemisissa selvisi, että kun Kela sitten vielä erityisesti määrää nämä 14 labratutkimusta korvattaviksi ja kuulee ministeriötä, mutta saa siis aivan vahvan mandaatin määrittää kulloinkin, mikä tämän korvausjärjestelmän piiriin tulee, niin kyllä se sisältää myös riskejä. Se sisältää sen riskin, että jos käyntimäärät ovat huikeat ja rahat alkavat ehtyä, niin Kelalla on yksipuolinen mahdollisuus tinkiä näistä ehdoista, siis siitä, että lääkärikäynti olisi käytännössä tämän korvauksen hintainen, joka nykyään maksetaan yleislääkärillä käynnistä terveyskeskuksessa, mahdollisesti siitä, kuinka monta näitä käyn- tejä hyväksyttäisiin, tai jopa siitä, mitkä ovat ne tutkimukset, jotka tämän piiriin kuuluvat. Tämä on kyllä minusta aika kova mandaatti.

Valiokunta keskusteli tästä pitkään, ja me teimme, SDP ryhmänä muiden oppositioryhmien kannattamana, tähän muutoksen niin, että Kela ei voisi käytännössä yksipuolisesti näin toimia, vaan valtioneuvoston pitäisi asetustasoisesti määritellä nämä listat, mitä korvataan, mitä ei, ettei käy niin, että hallitus levittelee käsiään ja sanoo, että emme me mitään voi, että nämä Kela-käynnit tulivatkin jatkossa paljon kalliimmiksi kuin alussa. Kyllä tästä poliittista vastuuta pitää kantaa, ja valtioneuvosto voi vaikka joka päivä kokoontua päivittelemään Kelan korvaustaksoja, jos se nyt ylipäättään olisi järkevää, mutta tuntuu oudolta, että tätä ei saatu lopulliseen esitykseen. Kuitenkin me teemme tästä tutkimuksen, ja tutkimuksessa pitäisi osoittaa, menikö tämä hintoihin, oliko tämä järkevää, edistikö tämä kuorituksen vähentymistä julkiselta sektorilta ja niin edespäin. Aika erikoista oli se, että luottamusta tähän ei saatu valiokunnassa koko valiokunnan toimesta. Eli hallituspuolueet halusivat, että nämä hinnat voisivat olla toisille kalliimmat kuin toisille, kun tämä kokeilu etenee. Hyvin erikoinen logiikka tässä valittiin.

Arvoisa puhemies! Sitten tämän kokeilun kustannusvaikutuksista on käyty todella paljon keskustelua, ja yksi tämän kokeilun kustannusvaikutuksiin liittyvä iso haaste on se, kuten edustaja Lindén edellä jo kertoi, että hallitus täsmensi lausuntokierroksen jälkeen vain yhtä kohtaa: kaksinkertaisti nämä tutkimustaksat. Nyt me ollaan kyllä erikoisessa suossa. Tämän esityksen mukaan siis asiakkaalla olisi oikeus hakeutua yksityislääkärin läheteellä labratutkimuksiin myöskin julkisomisteisiin laboratorioihin, ja ne ottaisivat vastaan näitä, jos ne voisivat. Haasteeksi tulee se, että sidosyksiköille sallitun ulosmyyntimäärän raja on tällä hetkellä rajoitettu niin, että sidosyksikkö voi myydä palveluitaan muille kuin siinä määräysvaltaa käyttäville hankintayksiköille ainoastaan enintään 500 000 eurolla ja viidellä prosentilla vuotuisesta liikevaihdostaan. Anelimme, että tätä voitaisiin laittaa kuntoon, mutta TEM otti vahvasti selvityksessään kantaa, ettei tämä olisi mahdollista, ja hallituspuolueet ovat hallitusohjelmassaan sopineet, että tästäkin tiukemmalla linjalla mennään jatkossa. Eli tehdään mahdottomaksi, että julkisomisteiset yhtiöt, joiden taksat ovat merkittävästi halvempia, voisivat näitä palveluita myöskin tarjota. Sen sijaan ratkaisuksi keksittiin, että kaksinkertaistetaan nämä tutkimushinnat. Onhan tämä aika erikoinen ratkaisu.

Pöytäkirja PTK 64/2025 vp

Ja tämä tehtiin siis lausuntokierroksen jälkeen. Me valiokuntana jouduimme ihmettelemään tätä, ja valiokunta toteaaakin, että ”ulosmyyntirajojen mahdollista muuttamista tulee kokeilun kustannusvaikuttavuuden varmistamiseksi arvioida kokeilun edetessä hintakattojen nostamisen sijaan, jos yksityisomisteiset laboratoriot eivät tarjoa tukipalveluja [Puhemies koputtaa] suunnitelluilla enimmäishinnoilla”. Kova kanta valiokunnalta.

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Valtola.

21.12 Oskari Valtola kok: Arvoisa rouva puhemies! Hallituksen esitysluonnoksessa laboratoriotutkimukset olivat huomattavasti suppeammat kuin nyt tähän hallituksen esitykseen tuodut. Eli sen lisäksi, että siellä oli tehty hintoihin muutoksia, myös tätä verikoevalikoimaa oli laajennettu, jotta se paremmin palvelisi lääkärin vastaanottoja potilaan edun mukaisesti.

Näillä verikokeilla, mitkä ovat siis oikeastaan tämmöiset perustutkimukset — verenkuva, suola-arvot, munuaisarvot, tulehdusarvot, maksa-arvoja, sokeri, pitkä sokeri, sitten virtsanäyte, kolesterolit, kilpirauhasta säätelevä hormoni ja sitten virtsan albumiini-kreatiniinisuhde, mikä diabeteksen seurannassa on tärkeä tutkimus — käytännössä pystyy hyvin tutkimaan hypertonia-, diabetes- ja kilpirauhaspotilaat sekä akuutteja infektioita, eli oikeastaan aika laaja skaala.

Hinnat on vedetty varsin tiukalle. Saimme sen valiokuntakuulemisissa kuulla, että vaikka ne on nyt nostettu alkuperäisestä esityksestä kaksinkertaiseksi, niin parhaimmillaan ne ovat noin kymmenesosa siitä, jos ihminen menisi yksityiseen laboratorioon ja pyytäisi sieltä verikoetta. Eli käytännössä nämä hinnat on ajateltu kilpailutettavan todella alhaiselle tasolle. Se on totta, että ne ovat jonkin verran korkeampia kuin julkisten laboratorioden kyseisten tutkimusten hinnat, ehkä noin kaksinkertaiset siihen nähden. Eli esimerkiksi tulehdusarvon hinta on kokonaisuudessaan kuusi euroa ja sitten potilaalle maksaa kolme euroa, ja veren kuvan hinta on kokonaisuudessaan kuusi euroa, ja tämä maksaisi sitten potilaalle kolme euroa. Näkisin, että tässä nämä laboratorihinnat eivät tule olemaan este näiden palveluiden käytölle, toisin kuin ne yksityispuolella monesti muuten ovat. Eli sillä tavalla tämä on ihan järkevä kokonaisuus. — Kiitoksia.

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Lindén.

21.15 Aki Lindén sd: Arvoisa puhemies! Vielä täältä paikaltani. Ihan ensimmäiseksi haluan sanoa, että pidän kollega Valtolan tavasta argumentoida asiallisesti: vaikka olemme eri mieltä näistä asioista, niin tämä on minusta fiksua keskustelua ja painotamme eri asioita siinä.

Itse tein sellaisen taulukon, mihin laitoin tästä luonnoksesta, joka maaliskuussa oli kiertämässä, ja sitten tästä lopullisesta esityksestä vertauksena nämä laboratoriotutkimukset vierekkäin. Ja todellakin siinä alkuperäisessä luonnosvaiheessa oli 12 laboratoriotutkimusta ja sitten sydänfilmi ja sitten oli keuhkokuva, ja sitten siihen lisättiin lausuntokierroksen jälkeen kuusi tutkimusta lisää: kolesterolit, HDL, LDL, triglyseridi, TSH ja albumiinin suhde kreatiniiniin — ei mennä liiaksi lääketieteeseen, mutta näitä siinä lisättiin — ja todellakin sitten esimerkiksi aiemmin kuuden euron hintaiseksi arvioitua nostettiin, vaikkapa pitkä hemoglobiini 12 euroon ja tällä tavalla. Ihan kaikki eivät kaksinkertaistuneet, osa puolitoistakertaistui näistä hinnoista. EKG:n hinta nousi 43 eurosta 47:ään ja keuhkokuva 92:sta 97

Pöytäkirja PTK 64/2025 vp

euroon. Nämä alkuperäiset siellä luonnoksessa olevat hinnat — niin ainakin luonnoksessa lukee — perustuivat julkisten laboratorioiden hintaan, eli nyt nämä ovat korkeammat kuin ne, mutta todellakin niin, että suurimmat katteethan yksityissektorilla ovat olleet nimenomaan näissä tukipalveluissa, niin kuin näitä laboratoriokuvantamisia ja muita kutsutaan.

Tämä nyt ihan tässä vain kommenttina, ei muuta. — Kiitos.

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Kiuru.

21.17 Krista Kiuru sd: Arvoisa puhemies! Tässä kollegat kävivät hyvin seikkaperäisesti läpi tuota korvaustasoa ja siihen liittyviä haasteita, ja omassa puheenvuorossani totesin, että näiden korvaustasojen nostaminen sekä sitten myöskin se enimmäishinta ja varsinkin Kelan rooli tässä ovat varsin mielenkiintoisia. Tähän liittyy sitten myöskin asia, josta emme ole vielä illalla tässä salissa puhuneet, eli hoidon tarpeen arviointia ei tarvita tässä mallissa. Osa voisi huokaista helpotuksestakin, koska jotkut ajattelevat niin, että jos hoidon tarpeen arviointia ei ole, niin se vasta tehokas malli olisi. Tässä tapauksessa tähän yksityiseen Kela-korvauskokeiluun on otettu mukaan se, että ei ole lainkaan hoidon tarpeen arviointia. Tämän ajan lainsäädännössä on hoidon tarpeen arviointi tehtävä päivässä, kun otetaan julkiseen terveydenhuoltoon yhteyttä ja pyydetään mahdollisuutta päästä vastaanotolle. Tässä kokeilussa asiakas siis voisi hakeutua suoraan lääkärin vastaanotolle ilman hoidon tarpeen arviointia, minkä on ajateltu mahdollistavan nopeamman hoitopääsyn tämän hallituksen esityksen mukaan. Sekin oli minusta mielenkiintoinen kannanotto. Onko se siis niin, että kun nykyään on hoidon tarpeen arviointi, niin sillä voidaan vielä hidastella? Tosin se kyllä on samana päivänä, eli katson, että ehkä edeltävään malliin se liittyy enemmänkin, kun aikaisemmin hoidon tarpeen arviointi oli tehtävä kolmessa päivässä. Jotakin hyvääkin olemme siis saaneet viime kaudella aikaan.

Mutta tässä mallissa ei ole lainkaan hoidon tarpeen arviointia, ja tässä onkin selvitetty sitä, mitä se oikeasti tarkoittaa. Valiokunta ensinnäkin on lainannut sitä omassa mietinnössään: ”Esityksen perustelujen mukaan hoidon tarpeen arvioinnin puuttuminen voi lisätä kustannusvaikuttavuutta, jos asiakkaan terveysongelma edellyttää lääkärin vastaanottoa” — siis hallituksen esityksen mukaan — ”mutta myös heikentää sitä, jos asia olisi ollut hoidettavissa hoitajan vastaanotolla. Ehdotettu kokeilu voi myös johtaa päällekkäisiin käynteihin yksityisessä terveydenhuollossa ja julkisessa terveydenhuollossa ja lisätä käyntimääriä ilman olennaista terveyshyötyä.” Se siitä kustannustehokkuudesta, josta jo äsken puhuin.

No, yksi mielenkiintoinen asia on sitten se, että tässä esityksessähän hiukan flirttaillaan sillä ajatuksella, että tämä olisi hoidon jatkuvuutta. Nyt siis ministeri salissa — tai en ole ihan varma, sanoiko hän salissa, etten puhu muunneltua totuutta — tai on julkisesti todennut, että tämä hoidon jatkuvuus olisi mahdollista nimenomaan siksi, että kun ihminen pääsee kolme kertaa vuodessa, hän voi mennä aina sitten samalle yksityiselle lääkärille. Mutta se on mielenkiintoinen ajatus, koska nyt kun meillä oli tämä kuuleminen, ja itse laskin, että meillä olisi ollut 64... — Pahoittelen, joudun tulemaan sinne vielä. [Puhuja siirtyy puhujakorokkeelle]

Arvoisa puhemies! Tässä näkee, kuinka isosta asiasta on kysymys, nimittäin kaksi asiaa on vielä täysin tässä salissa puhumatta.

On tämä kuuma peruna: hoidon jatkuvuus. Siis niin kuin totesin, ministeri on todennut, että tässä olisi hoidon jatkuvuutta, koska loogistahan on, että ihminen voi itse valinnanva-

pautta käyttää ja mennä aina samalle lääkärille. Mutta onko se hoidon jatkuvuutta? Tätä me olemme joutuneet selvittämään myöskin valiokunnassa, ja tässä esityksessä ikään kuin annetaan ymmärtää, että valiokuntahan on saanut sosiaali- ja terveysministeriöltä selvityksen, jonka tarkoituksena on selvittää nyt valinnanvapauden toteutumista ja palveluiden saatavuutta sekä hoidon jatkuvuutta kokeilun aikana. Tässä on tarkoituksena myös saada tietoa hallituksen linjaamalle omalääkärikokeilulle. Tällä sanamuodolla flirttaillaan sillä, että tässä olisi kysymys hoidon jatkuvuudesta tai tässä olisi kysymys siitä, että tämä olisi omalääkäri. Ajatelkaa, kuinka isoja asioita puhutaan, ja pieleen kyllä menee.

Me olemme valiokunnan kuulemisessa siis kuulleet... Jos oikein laskin, niin me ollaan valiokunnassa saatu 46 asiantuntijalausuntoa, ja yksi taho ilmoitti, että ei lausuttavaa. Siis 47 tahoja on mahdollistettu sanomaan sanansa, ja niistä neljä tätä esitystä kannatti. Kyllä minun täytyy sanoa, että miksi ihmeessä me käsittelemme tänään tätä esitystä ja viemme tämän täällä läpi. Siis eduskunnan enemmistö tulee runnomaan tämän esityksen läpi neljän asiantuntijalausunnon turvin, ja sielläkin kyllä kritiikkiä paikoitellen oli.

Eli nyt neljä lausunnonantajaa on ottanut myöskin tähän asiaan kantaa. Entä nämä muut, kun me olemme kysyneet, onko hoidon jatkuvuutta tässä mallissa, onko tämä omalääkärimalli? En ole saanut sellaiseen minkäänlaista varmistusta, kun näitä kirjallisia lausuntoja katsotaan. Kyllä me joudumme myöntämään sosiaali- ja terveydenhuoltoon hyvin perehtyneinä kansanedustajina, että ei tämä omalääkärimallia ja sen kriteereitä täytä eikä tässä ole kysymys hoidon jatkuvuudesta. Se haaste tulee siitä, kuinka paljon tämä harha-askel maksaa julkiselle terveydenhuollolle, joka takaa sitten näille ihmisille sen hoidon jatkuvuuden, kun hoito on aloitettu jossain muualla ja sitä jatketaan jossain muualla.

Arvoisa puhemies! Aivan lopuksi totean tästä kokeiluun liittyvästä tutkimuksesta: Se olikin mielenkiintoinen. Jouduimme oikein vaatimaan, että saisimme tietää edes, miten tätä soppaa tutkitaan. Kun tässä on kokeilusta kysymys, niin kyllä tätä jotenkin pitäisi tutkia. Valiokunta ansiokkaasti on nyt käynyt läpi sitä, mitä tutkitaan, ja kun te katsotte niitä teemoja, joita tutkitaan, niin kyllä se jo kertoo, että ne, jotka tämän kokeilun ovat kirjallisesti tuottaneet tähän liittyvään hallituksen esitykseen, ja hallitus itsekin hyväksyessään tämän tietävät, missä ne karikon paikat ovat.

Lopetankin tähän ja haluan teille siteerata jälleen kerran valiokunnan mietintöä, joka on sinänsä erinomainen: ”Valiokunta pitää välttämättömänä, että edellä mietinnössä todettujen tutkimustarpeiden lisäksi kokeilusta tehtävässä tutkimuksessa selvitetään lisäksi kokeilun vaikutuksia ikääntyneiden yleislääkäripalvelujen saatavuuteen ja vaikuttavuuteen, kokeiluun sisältyvien sairaanhoitokorvausten sosioekonomiseen ja alueelliseen kohdentumiseen, palvelujärjestelmän kokonaisuuteen ja mahdolliseen päällekkäiseen palvelujen käyttöön, potilassiirtymiin ja julkisen terveydenhuollon kustannuksiin ja kuormitukseen sekä sitä, miten kokeilusta saatavia tietoja voidaan hyödyntää omalääkärimallin kehittämisessä” — siihenhän ei saatu mitään selvyyttä myöskään. Tässä valiokunnan terveiset sille tutkimukselle. Saapi nähdä, mitä tästä tulee.

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Lindén.

21.24 Aki Lindén sd: Arvoisa rouva puhemies! Vielä tähän loppuun halusin sanoa sen — vaikka en usko, että aiemmista puheenvuoroistani mitään epäselvyyttä jäikään — että tämä meidän kritiikkimme ei perustu siihen, ettemmekö olisi valmiit ja halukkaat tekemään yhteistyötä yksityisen terveydenhuollon kanssa. Me tekisimme sen toisella tavalla, esimer-

Pöytäkirja PTK 64/2025 vp

kiksi kilpailuttamalla palveluita, käyttämällä palveluseteliä tai vaikka sillä tavalla kuin Länsi-Uudenmaan alueella tällä hetkellä rakennetaan sitä omalääkärimallia ammatinharjoittajamallin pohjalta.

Haluan tässä vielä todeta, että tunsin tarvetta kertoa sen, että vuonna 2017 olen itse asiassa tehnyt sellaisen laskelman, jossa tällainenkin malli oli mukana. Se pohjautui siihen, että silloin tunsin tarvetta erikoissairaanhoidon johtotehtävissä olevana perusterveydenhuollon voimakkaaseen vahvistamiseen, kun näin, millä tavalla perusterveydenhuollon puutteesta johtuen potilaita vyöryy liikaa sinne erikoissairaanhoidon. Lähestyin eri poliittisia puolueita, ja ajattelin, että ne kenties lämpenevät sitten sellaisille malleille, jotka ovat jollakin tavalla lähellä heidän omaa näkemystään siitä, miten terveydenhuoltoa pitäisi kehittää. Siinä oli kolme mallia. Yksi oli periaatteessa tämäntyyppinen malli. Se oli kallein. Se oli hinnaltaan 135 miljoonaa euroa vuodessa. Silloin laskettiin, että se käyntimaksu olisi kaksikymppiä ja se kattohinta olisi kahdeksankymppiä. Sitten toiseksi kallein oli kokonaan maksuttoman terveyskeskuspalvelun kehittäminen. Sen hinta oli siinä 90 miljoonaa. Ja sitten edullisin oli silloisella terveyskeskusmaksulla eli noin 20 euron asiakasmaksulla toteutettu malli. Eli siinä, millä tavalla siis Suomeen olisi lisätty kolme miljoonaa perusterveydenhuollon käyntiä, oli halvin tapa tehdä se terveyskeskusjärjestelmän kautta, jossa oli asiakasmaksu. Sen hinta olisi ollut 60 miljoonaa. Sitten kalliimpi vaihtoehto ilman asiakasmaksua olisi ollut 90, ja tällä mallilla se olisi ollut 135 miljoonaa.

Eli haluan tällä puheenvuorollani sanoa, että tässä nimenomaan kustannustehokkuus on meillä ollut yhtenä motiivina.

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Kiuru.

21.27 Krista Kiuru sd: Arvoisa puhemies! Edustaja Lindén otti tässä vielä esiin yhden kulman, jota en kovastikaan ehtinyt omissa puheenvuoroissani korostaa. Tuli nyt mieleen SDP:n kansanedustajana, että ehkä haluan myöskin tukea tätä edellä kuultua puheenvuoroa siinä, mikä se todellinen SDP:n malli on. Meidän mallimme oli viime hallituskaudella aikaansaatu hoitotakuu, sen antama nopea pääsy sosiaali- ja terveydenhuoltoon. [Pia Silanpään välihuuto] Käytännössä se toteutettiin niin, että se olisi myöskin tullut seitsemänä päivänä voimaan, mutta hallitus uusimpana säästönä peruutti sen. Kuitenkin 14 vuorokauden hoitoonpääsykin olisi ajanut asiaa oikeaan suuntaan, mutta niin kuin tiedämme, loppuviimeksi se on nyt uusimpana säästönä peruttu.

Näin ollaan kolmen kuukauden hoitotakuussa, ja sellainen on kyllä ihan luokatonta. Ja kun näin on, niin mekin jouduimme miettimään, että jos ihmisten pitää päästä seitsemässä vuorokaudessa hoitoon, niin se vaatii myös sitä, että me tarvitsemme apua myöskin yksityisen sektorin tuottajista. Siinä hoitotakuumallissa on annettu mahdollisuus ostaa näitä palveluita ostopalveluna tai käyttää palveluseteliä. Silloin on haluttu varmistaa, että ihmiset pääsevät määrääjässä hoitoon — jos ei hyvinvointialueiden oman toimen kautta, niin ainakin yksityissektorin tuottajien toimin. Tämä on ollut hyvin koherentti tapa, suoraviivainen ja yksinkertainen tapa, tätä lähestyä.

Me myöskin aloitimme omalääkärimallin kehittämisen viime hallituskaudella vahvasti. Nyt sen toteuttaminen on täysin mahdotonta. Koska tässä nimenomaan on tehty niin suuret säästöt siihen, että ihminen ei pääse hoitoon asiallisessa ajassa, ei myöskään voi ajatella, että omalääkärimalli enää toimisi, kun ei edes hoitoon pääse. Tämän vuoksi ollaan todella kovalla takamatkalla. Eli kun puhutaan omalääkärimallin kehittämisestä, niin olisimme ha-

Pöytäkirja PTK 64/2025 vp

lunneet siihen myöskin jatkossa satsata. Mutta jotta se onnistuisi, niin ensin piti laittaa hoitoonpääsy kuntoon, ja se kun tehtiin, seuraava askel olisi omalääkärijärjestelmästä päättäminen. Mutta nyt ollaan tilanteessa, jossa se askel on todella kaukana tulevaisuudessa juhlapuheista huolimatta. Tiedämme, että hallitus on ottanut tällaisen tavoitteen, mutta tosiasiassa valiokunnan saamat asiantuntijalausunnat näistä asioista kertovat karua kieltä siitä, että omalääkärijärjestelmän käyttöönotto tämän hetken Suomessa tällä hoitotakuulla ei ole realismia, varsinkaan kun kuultiin, kuinka hoitotakuu on heikentynyt juuri tulneiden tutkimusten mukaan.

Eli meidän mallimme on se, että tämä kaikki olisi tehty. Sitä kautta ihmiset olisivat päässeet nopeasti hoitoon. Hallitus kuitenkin halusi laittaa tähän lähes 293 miljoonaa euroa rahaa, ja tässä sitä ollaan.

Yleiskeskustelu päättyi ja asian käsittely keskeytettiin.

9. Hallituksen esitys eduskunnalle Maailman terveysjärjestön kansainväliseen terveyssäännöstöön (2005) tehtyjen muutosten hyväksymiseksi ja voimaansaattamiseksi

Hallituksen esitys HE 35/2025 vp

Valiokunnan mietintö StVM 12/2025 vp

Ensimmäinen käsittely

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Ensimmäiseen käsittelyyn esitellään päiväjärjestyksen 9. asia. Käsittelyn pohjana on sosiaali- ja terveysvaliokunnan mietintö StVM 12/2025 vp. Nyt päätetään lakiehdotuksen sisällöstä. — Yleiskeskustelu alkaa. Valiokunnan puheenjohtaja, edustaja Kiuru, esittelypuheenvuoro, olkaa hyvä.

Keskustelu

21.30 Krista Kiuru sd (esittelypuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Ilta on pitkällä, mutta sosiaali- ja terveysvaliokunnan asiat jatkuvat, ja seuraavana esittelyssä on hallituksen esitys eduskunnalle Maailman terveysjärjestön kansainväliseen terveyssäännöstöön tehtyjen muutosten hyväksymiseksi ja voimaansaattamiseksi. Olemme kuulleet asiasta asiantuntijoita ja sen, mitä mieltä ollaan siitä, että esityksessä ehdotetaan, että eduskunta hyväksyisi Maailman terveysjärjestön kansainväliseen sopimukseen tehdyt muutokset siltä osin kuin ne kuuluvat Suomen toimivaltaan. Kansainvälisen terveyssäännösten muutokset antavat kansainväliselle yhteisölle paremmat välineet ehkäistä ja torjua pandemioita ja muita terveysuhkia. Muutokset sisältävät myös teknisiä päivityksiä.

Kansainvälisen terveyssäännösten muutosten osalta noudatetaan niin sanottua opting out -menettelyä. Mikäli kansainvälisen terveyssäännösten osapuoli ei hylkää muutoksia tai esitä niihin varaumia 10 kuukauden kuluessa Maailman terveysjärjestön pääjohtajan muutoksia koskevan ilmoituksen päivämäärästä, tulevat nyt kyseessä olevat muutokset sen osalta voimaan 19.9.2025. Tämän vuoksi olemmekin halunneet käsitellä tämän heti, jottei jää tiukalle tuo aikataulu, joten ennen kesää tämä esitys tulee nyt tänne saliin käsittelyyn. Esitykseen sisältyy myös lakiehdotus muutosten lainsäädännön alaan kuuluvien määräysten voimaansaattamisesta. Valtioneuvoston asetuksella sitten säädetään tarkemmin ajankohdasta.

Pöytäkirja PTK 64/2025 vp

Hallituksen esityksen perusteluista ilmenevistä syistä ja saamansa selvityksen perusteella valiokunta pitää esitystä tarpeellisenä ja tarkoituksenmukaisena. Valiokunta puoltaa esityksestä ilmeneviä muutoksia WHO:n kansainväliseen terveyssäännöstöön IHR:ään sekä esityksen sisältämän lakiehdotuksen hyväksymistä. Valiokunta toteaa, että kansainvälinen terveyssäännöstö on keskeisimpiä kansainvälisiä sopimuksia ja siten tärkeä yhteistyön perusta ja väline tarttuvien tautien leviämisen ehkäisemisessä, torjunnassa ja hallinnassa.

Säännöstöön lisätään pandemiahätätilanteen määritelmä, jolla on vaikutusta sopimuksen muiden artiklojen tulkinnassa. Lisäksi määritelmän mukaan pandemiahätätilanteeseen sisältyy terveydenhuollon kantokyvyn ylittäminen tai riski ylittymiseen, se aiheuttaa tai on suuressa vaarassa aiheuttaa merkittäviä sosiaalisia ja/tai taloudellisia häiriöitä, mukaan lukien kansainvälisen liikenteen ja kaupan häiriöt, sekä edellyttää nopeaa, tasapuolista ja tehostettua koordinoitua kansainvälistä toimintaa. Valiokunta toteaa, että pandemiahätätilanteen määrittely sekä sen kriteerien selventäminen on omiaan selkeyttämään toimintaa ja vastaa osaltaan kritiikkiin, jota WHO on saanut yhtäältä liian herkästä tai toisaalta liian hitaasta toiminnasta pandemian julkistamisesta ja siitä irtautumisen ajoituksessa.

Valiokunta pitää perusteltuna myös muutosta, jolla laajennetaan IHR:n soveltamisalaa tautien ehkäisyn lisäksi myös kansainväliseen leviämiseen varautumiseen sekä lisätään velvoite kansainvälisten terveysuhkien estämisestä. Nämä muutokset sisältävät esityksen mukaan myös uusia tehtäviä, joita Suomessa kuitenkin toteutetaan jo nyt voimassa olevan kansallisen lainsäädännön nojalla ja joita Suomessa muutoinkin pyritään kehittämään. Näin ollen muutoksesta ei perusteluiden mukaan arvioida aiheutuvan tällä hetkellä lisäkustannuksia.

Valiokunta pitää perusteltuna myös esityksessä ilmeneviä organisatorisia muutoksia, nimittäin sellaista, että nykyisen IHR-yhteysviranomaisen lisäksi pyydetäisiin jatkossa maista nimeämään myöskin IHR-viranomainen. Tämän esityksen myötä sellainen olisi sosiaali- ja terveysministeriö. THL taas jatkaisi IHR-yhteysviranomaisena. Lisäksi perustettaisiin sopimusvaltioiden komitea, joka tukisi IHR:n toimeenpanoa ja edistäisi rahoitusmekanismeja koskevien artikloiden toimeenpanoa. Komiteassa Suomea edustava taho olisi esityksen mukaan sosiaali- ja terveysministeriö, ja sen alakomitean edustajana toimisi tarkoituksenmukaisuussyistä THL.

No, perusteluiden mukaan rahoitusmekanismi voisi lisätä rahoitustarpeita tilanteessa, jossa jo olemassa olevat rahoitusmekanismit osoittautuisivat tilanteeseen tai tarpeeseen nähden riittämättömiksi. Rahoitusmekanismista ei esityksen mukaan kuitenkaan vielä aiheudu uusia sitovia rahoitusvelvoitteita, mutta kun tämä työ sitten alkaa ja tehtävät tullaan määrittelemään komitean ja alakomitean osalta, niin tulevana vuosina niiden resurssitarpeet saattavat sitten tarkemmin selvitä. Tällä hetkellä ne resurssitarpeet eivät ole tiedossa.

Sosiaali- ja terveysvaliokunta toteaa, että IHR-säännösten muutokset parantavat kansallisia ja kansainvälisiä valmiuksia vastata globaaleihin terveysuhkiin ja antavat yhteisöille parempia välineitä ehkäistä ja torjua pandemioita ja muita terveysuhkia. Myös suurimmas- sa osassa valiokunnan saamista lausunnoista kannatettiin kansainväliseen terveys- säännö- stöön neuvoteltujen muutosten hyväksymistä ja kansallista voimaansaattamista. Orastavan pandemian tukahduttaminen syntysijoillaan kansainvälisen avun turvin on järkevää ja kustannustehokasta. Tuleviin pandemioihin on valiokunnan näkemyksen mukaan syytä varautua globaalisti mahdollisimman hyvin ja varhaisessa vaiheessa.

Valiokunta on saanut monia lausuntoja, ja kahdessa valiokunnalle toimitetussa lausunnossa suhtauduttiin esitykseen kriittisesti ja tuotiin esiin muun muassa, että IHR:n muutok-

Pöytäkirja PTK 64/2025 vp

set vahvistaisivat entisestään WHO:n vaikutusvaltaa pandemioiden ja muiden terveysuhkien torjunnassa sekä antaisivat WHO:n pääjohtajalle rajoittamattoman mahdollisuuden julistaa kansainvälistä kansanterveysuhkaa tai pandemiaa. Esiin nostettiin myös huoli kansallisen IHR-viranomaisen toimivallan alistamisesta WHO:n tehtäviin. Kyseisissä lausunnoissa esitettiin kritiikkiä myös siihen, että IHR:n muutosten seurauksena kansalaisia painostettaisiin ottamaan rokotteita tai heiltä vaadittaisiin rokote- tai terveystodistusta, jonka avulla lausunnonantajan mukaan voitaisiin jäljittää, kuka olisi saanut mitään WHO:n määräämiä lääketieteellisiä hoitoja. Näissä lausunnoissa esiin nostettiin myös huoli liittyen sopimusmuutosten säätämiseen kansallisella tasolla.

Valiokunta toteaa, että ehdotetuilla sopimusmuutoksilla ei muuteta WHO:n peruskirjan mukaista toimivaltaa suhteessa kansallisvaltioihin eikä anneta WHO:lle mahdollisuutta puuttua sopimusvaltioiden sisäisiin toimiin, vaan tartuntatautien torjunta myös pandemiahäätälanteessa kuuluu edelleen viime kädessä sopimusvaltioiden kansalliseen toimivaltaan.

Hyvin tarkasti ollaan käyty näitä muutoksia läpi ja tätä annettua kritiikkiä, joihin nämä kaksi lausuntoa viittasivat. Lisäksi todetaan vielä, että näissä kriittisesti esitykseen suhtautuvissa kahdessa asiantuntijalausunnossa nostettiin esiin myös huoli siitä, että IHR:n sopimusmuutokset sitouttavat sopimusvaltiot sellaisten terveystuotteiden tuotantoon ja jakeeluun, joiden sisällöstä ei ole etukäteen tietoa. Näitä kaikkia on arvioitu erittäin huolellisesti tässä sosiaali- ja terveysvaliokunnan mietinnössä.

Valiokunta katsoo, että hallituksen esitys on siis kokonaisuudessaan kannatettava, ja laaja enemmistö asiantuntijoista ja keskeisistä terveysalan toimijoista Suomessa tukee esityksen edistämistä. IHR-sopimus korostaa monenvälisen yhteistyön merkitystä pandemioiden ja muiden terveysuhkien torjunnassa. Esitys on linjassa EU:n rajat ylittäviä terveysuhkia koskevien säädösten kanssa, ja nykyään WHO ja EU tekevät kiinteää yhteistyötä näissä asioissa. Asiantuntijalausunnoissa todetaan, että kansainvälinen yhteistyö ja kyseisen esityksen hyväksyminen on Suomen etu.

Asiassa on myöskin monia muita huomioita — koskevat Ahvenanmaata ja joitakin muita asioita — ja niistäkin valiokunta on pidemmin mietinnössään todennut.

Lopuksi valiokunnan päätösehdotus on se, että eduskunta hyväksyisi WHO:n kansainväliseen terveyssäännöstöön tehtävät muutokset, sikäli kuin ne kuuluvat Suomen toimivaltaan, ja siten eduskunta hyväksyisi muuttamattomana tämän hallituksen esitykseen sisältyvän lakiehdotuksen.

Lopuksi totean, arvoisa puhemies, että tässä on tehty myöskin valiokunnan oppositioryhmiin — sosiaalidemokraattien, keskustan, vihreiden ja vasemmistoliiton — toimesta vastalause, ja tämä vastalause on sillä tavalla poikkeuksellinen, että siinä ehdotetaan, että eduskunta hyväksyy nämä muutokset ja myöskin tämän hallituksen esityksen muuttamattomina, mutta se, mitä ei hyväksytä, on valiokunnan mietintöön tehdyt perustelut, eli perusteluiden pitäisi olla vastalauseen mukaisia.

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Kiitokset valiokunnan puheenjohtajalle esittelystä. — Ja sitten edustaja Forsgrén.

21.41 Bella Forsgrén vihr: Arvoisa rouva puhemies! Tänään tosiaan käsitellään hallituksen esitystä Maailman terveysjärjestön kansainvälisen terveyssäännöston muutoksista ja niiden hyväksymiseksi. Valiokunta kuuli laajasti asiantuntijoita. Näistä ylivoimainen

Pöytäkirja PTK 64/2025 vp

enemmistö, mukaan lukien johtavat terveysviranomaiset, tutkijat ja kansainvälisen yhteistyön asiantuntijat, piti esitystä perusteltuna, tarpeellisenä ja Suomen etujen mukaisena. WHO:n asemaa ja kansainvälistä koordinaatiota pandemiatilanteessa pidettiin keskeisenä osana tehokasta ja oikea-aikaista toimintaa.

Mutta, arvoisa rouva puhemies, vastalauseessa joudumme toteamaan, että käsittelyn pohjaksi valiokunnassa valittu mietintöluonnos ei kuvaa tätä asiantuntijakuulemisen kokonaistilannetta tasapuolisesti. Se antaa epäsuhtaisen suuren painoarvon kahdelle kriittiselle lausunnolle, jotka edustavat näkemyksiä, joita voi pitää sekä asiantuntijakentässä että tieteilisessä yhteisössä marginaalisina. Näissä lausunnoissa kyseenalaistetaan WHO:n rooli sillä tavalla, että se ei vastaa sen todellista toimivaltaa eikä sitä, mitä IHR-muutoksissa esitetään. Näissä kriittisissä lausunnoissa esitetään muun muassa väitteitä, että WHO:n pääjohtajalle annettaisiin rajoittamaton valta pandemian julistamiseen tai että muutokset mahdollistaisivat sitoutumisen terveyden tuotteisiin, joiden sisältöä ei vielä tunneta. Nämä huomiot otettiin mietinnössä esille lähes samassa painoarvossa kuin terveysviranomaisten selkeät ja perustellut kannanotot, jotka kumoavat nämä huolet. On täysin käsittämätöntä, että sosiaali- ja terveysvaliokunnassa on ylipäätään päädytty kuulemaan henkilöitä, joiden asiantuntemus ei täytä kansainvälisten pandemiasopimusten, tartuntatautitorjunnan tai globaalin terveysyhteistyön asiantuntijavaatimuksia. Miten on mahdollista, että kokoomus, joka mielellään profiloituu vastuullisena ja tieteeseen nojaavana puolueena, hyväksyi tämän?

Arvoisa rouva puhemies! Tässä ei ole kyse erilaisista painotuksista tai poliittisesta moniäänisyydestä. Tässä on kyse siitä, että valiokunta antoi virallisen asiantuntemusaseman henkilöille, joille se ei olisi kuulunut. WHO:n demonisointi, perusteettomat väitteet kansallisen suvereniteetin menetyksestä ja rokotepelottelu — nämä olivat näiden kahden asiantuntijan kärjessä. Näillä lausunnoilla ei ole sijaa asiantuntijapohjaisessa valmistelutyössä.

Asiantuntijoiden ennemmistö ja juuri ne, jotka ovat alansa huippuja, kumosivat kaikki erikoiset väitteet. WHO:n toimivalta ei laajene sopimusmuutoksissa, vaan päätösvalta pandemiatilanteessa säilyy jäsenvaltioilla. WHO:n suositukset ovat luonteeltaan neuvoa-antavia, ja niiden täytäntöönpano tapahtuu kansallisen harkinnan perusteella.

Mietinnön tulee kuvata asiantuntijakuulemisessa kokonaisuutta tasapuolisesti eikä niin, että pari poikkeavaa, perusteiltaan heikkoa lausuntoa, [Pia Sillanpää pyytää vastauspuheenvuoroa] joiden antajien kutsuminen ylipäätänsä asiassa kuultaviksi on kyseenalaista, nostetaan näkyvään rooliin. Se antaa harhaanjohtavan kuvan asiantuntijoiden yleisestä linjasta. Tällainen menettely ei palvele päätöksenteon laatua. Se heikentää kansalaisten luottamusta siihen, että eduskunnan mietinnöt perustuvat tutkittuun tietoon ja laaja-alaiseen asiantuntemukseen. Meidän tehtävämme ei ole toistaa epäluuloja vaan käsitellä asioita vaikiintuneen käytännön mukaisesti niiden asiantuntijoiden ja sen tiedon pohjalta, jotka vastaavat alan asiantuntijuuden kriteerejä.

Arvoisa rouva puhemies! Meidän tehtävämme täällä eduskunnassa ei ole tuoda näkyvyyttä ei-perustelluille väitteille vaan suojella päätöksenteon uskottavuutta. Kysymys WHO:n ja IHR:n muutoksista on mitä suurimmissa määrin kansainvälisen turvallisuuden kysymys. Meidän tulee valmistautua tuleviin pandemioihin yhteistyöllä, ei pelottelulla, tieteellä, ei spekulatiolla.

Kun valiokunta antaa asiantuntijastatuksen henkilöille, joiden näkemykset eivät vastaa asiantuntijuuden kriteerejä, se lähettää ongelmallisen signaalin. Silloin ei vain horjuteta

Pöytäkirja PTK 64/2025 vp

mietinnön uskottavuutta, silloin horjutetaan kansalaisen luottamusta siihen, että eduskunta perustaa päätöksensä tutkittuun tietoon. Valiokunnan mietintö olisi voinut ja sen olisi pitänyt kuvastaa vahvaa asiantuntijakonsensusta, joka tukee hallituksen esitystä. Meidän on jatkossa syytä pitää kiinni tiukemmin siitä periaatteesta, että viralliset mietinnöt heijastavat todellisten asiantuntijanäkemyksen tasapainoa, eivät pienen ja äänekkään vähemmistön, jolla ei ole oman alansa luottamusta.

Asian käsittelystä teki myös erityisen kummallisen se, että tällaisissa kysymyksissä on yleensä tapana saada läpi hallituksen ja opposition yksimielinen lausunto — yksimielinen lausunto on yleensä tapana tehdä tällaisissa. Ja on muistutettava, että siis oppositio kannattaa hallituksen esitystä, mutta hallituksella ei ollut tahtotilaa pyrkiä löytämään mietintökonaisuus, jossa olisi saanut koko valiokunnan yksimieliseen kantaan. Se johtui siitä, että kokoomus antoi periksi sille, että pitää saada ylipäänsä näitä kyseisiä asiantuntijoita kuultavaksi, ja sen jälkeen tämä lausuntotasapaino lähti horjumaan tällä tavalla. Tämä on poikkeuksellista. Eli kokoomus mieluummin painotti näitä yksittäisiä asiantuntijoita, jotka eivät vastaa alan asiantuntijoiden laajaa mielipidettä, ja lähti sitten yksittäisen edustajan tahtotilalle, joka sitten omista syistään on jotakin mieltä.

Näistä perustelluista syistä, niin kuin vastalauseessamme sanomme, kannattamme hallituksen esitystä sellaisenaan, mutta esitän perusteluiksi vastalauseen mukaisia perusteluja. Elikkä tämä hallituksen esitys on sellaisenaan ok, mutta tämä mietintöluonnos ei vastaa perusteluiltaan sitä asiantuntijoiden kokonaisuudessaan hyvää harkintaa. Tässä vastalauseessa on omasta mielestämme paremmat perustelut, ja sen takia esitän sitä.

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Vastauspuheenvuoro, edustaja Sillanpää.

21.47 Pia Sillanpää ps (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Haluan korjata edustaja Forsgrénin käsittämättömät väitteet näistä kahdesta kriittisestä asiantuntijasta, jotka olivat meillä kuultavana valiokunnassa. Nämä kaksi asiantuntijaa ovat tohtoritason tutkijoita pitkällä kokemuksella lääketieteestä. Se, että he edustavat eri näkökulmaa WHO:sta ja IHR-sopimuksesta kuin mitä esimerkiksi edustaja Forsgrén ja oppositio edustavat, ei tee näistä asiantuntijoista millään muotoa epäpäteviä. — Kiitos.

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Lindén.

21.48 Aki Lindén sd: Arvoisa rouva puhemies! Ihan ensimmäiseksi kannatan edustaja Forsgrénin äsken tekemää ehdotusta, jonka hän erinomaisen hyvin avasi, kuten myös sen monimutkaisen taustan, joka tälle koko prosessille meillä syntyi.

Samoin haluan antaa tässä kehuja myös valiokunnan puheenjohtajalle, joka tällaisessa aika vaikeassakin asiassa puheenjohtajalle tyypillisesti esitteli hyvin tasapuolisesti ja oikeudenmukaisesti tämän asian.

Ei ole tapanani — enkä nytkään lähde avaamaan — eikä kai kuuluisikaan avata niitä keskusteluja, joita me valiokunnassa käymme, mutta julkinen pöytäkirjahan osoittaa hyvin mielenkiintoisen äänestysprosessin näissä asioissa eli sen, miten tämä päätösehdotus eli, ja sen, miten siihen tuli sitten erilaisia versioita. Loppujen lopuksi oppositio oli lähempänä sitä alkuperäistä ajatusta, mikä tässä oli, tukea hallituksen esitystä. Mutta tämän edustaja Forsgrén äsken juuri selitti niin erinomaisella tavalla, että itse en olisi yhtään parempana pystynyt, paljon huonompaan todennäköisesti.

Pöytäkirja PTK 64/2025 vp

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Sillanpää.

21.49 **Pia Sillanpää ps:** Arvoisa puhemies! Tavalliselle suomalaiselle Maailman terveysjärjestö WHO:n terveyssäännöstö IHR ei näy juuri mitenkään ainakaan tällä hetkellä. Kuitenkin edellisestä koronapandemiasta on kulunut vain muutama vuosi aikaa, ja ettei kukaan unohtaisi, haluan muistuttaa, mistä nämä kansainväliset säännöt ja sopimukset oikein kumpuavat.

Koronapandemian aikaan osa ihmisistä oli sitä mieltä, että rajoitustoimenpiteitä, maskipakkoja ja koronapassin kaltaisia toimia ei ollut tarpeeksi. He halusivat lisää ja tiukempaa kontrollia ihmisistä. Toinen osa ihmisistä taas oli sitä mieltä, että rajoitukset, kiellot ja rokotusvaatimukset olivat yksinkertaisesti ylimitoitettuja ja kajosivat ihmisten perusoikeuksiin. Polarisaatio oli surullisen voimakasta koronapandemian ajan, ja toivoisin tulevaisuudessa, ettei tällaista kansan kahtiajakoa enää nähdä, vaikka tosin juuri hetki sitten todistimme tätä edelleen näköjään tapahtuvan.

Tuohon aikaan oli liikkeellä paljon väärää tietoa, ja silloin tehtiin myös paljon vääriä valintoja. Oli erilaisia suosituksia, joita Suomikin ryhtyi sokeasti noudattamaan. Kyseenalaistajat ja kritisoijat ympäri maailman pyrittiin hiljentämään. Vuonna 2021 WHO ja jäsenmaat ryhtyivät valmistelemaan yhteistä pandemiasopimusta, jonka yhteydessä päivitettiin kansainvälisiä terveyssäännöksiä eli tätä IHR:ää.

Arvoisa puhemies! Mikäli pandemiasopimus ja nämä säännöt olisivat keskittyneet vain vapaaehtoiseen yhteistyöhön eri maiden välillä, ongelmaa ei olisi. Mutta alkuperäisessä pandemiasopimuksessa oli huolestuttavia merkkejä siitä, että se olisi luovuttanut ainakin osittain päätösvaltaa ja rahaa kansainvälisille toimijoille. Hyvänä esimerkkinä oli sopimuskohda, jossa WHO vaati, että jäsenvaltioiden pitäisi jatkossa maksaa heille viisi prosenttia maan terveysmenoja vastaavasta summasta vuosittain. Tämä olisi Suomen kohdalla tarkoittanut muutaman miljoonan euron vuosittaisesta maksusta siirtymistä 1 200 miljoonaan euroon. Miettikää hetki, mikä summa tämä on. Ilman kritiikkiä ja taistelua tämäkin olisi voinut mennä läpi. Siksi oli ja on edelleen niin tärkeää, että pidämme ääntä näistä asioista ja sanomme ääneen, että tämä ei meille käy. Ja kuten aluksi totesin, nämä asiat eivät näy kansalaisille, eivätkä ne näy heidän arjessaan. Myös se voi olla osaksi syynä siihen, etteivät asia ja sen mahdolliset vaikutukset kiinnosta ihmisiä. Siitä huolimatta tämän säännösten hyväksyminen voi aiheuttaa suomalaisille kauaskantoisia seuraamuksia, joista meidän päättäjien mutta myös kansalaisten tulee olla tietoisia.

Arvoisa puhemies! Olen omalta osaltani yrittänyt tuoda säännöstöstä saatavilla olevaa tietoa laajempaan keskusteluun. Sosiaali- ja terveysvaliokunnassa kuulin asiantuntijoita, joista osa nosti esiin aidon huolen siitä, voiko tämä säännösten hyväksyminen rajoittaa tulevaisuudessa Suomen itsemääräämisoikeutta meidän omissa terveysasioissamme eli esimerkiksi silloin, jos ja kun seuraava pandemia iskee. Siksi onkin hyvä kysyä ääneen: kenellä on valta tulevissa kriiseissä, Suomen eduskunnalla vai kansainvälisillä toimielimillä?

Sosiaali- ja terveysministeriö on vakuuttanut, ettei kansallinen päätösvalta vaarannu tämän säännösten hyväksymisen myötä. Haluan todella uskoa, että asia on niin, mutta me emme voi rakentaa lainsäädäntöämme oletusten varaan. Meillä päättäjillä on velvollisuus varmistaa se, että tulevissakin kriiseissä Suomea ja suomalaisia koskevat päätökset tehdään Suomessa.

Arvoisa puhemies! Tätä WHO:n terveyssäännösten hyväksymistä perustellaan kansainvälisellä yhteistyöllä. Kansainvälistä yhteistyötä tarvitaan, kyllä, mutta sen ei pidä tapah-

Pöytäkirja PTK 64/2025 vp

tua hinnalla millä hyvänsä. Meidän pitää pystyä sanomaan ”ei”, jos kansainväliset sopimukset vievät päätösvallan sinne, missä suomalaisilla ei ole vaikutusvaltaa. Muistuttaisin, että WHO:n toimijoita ei ole valittu demokraattisilla vaaleilla ja heillä ei ole tästä syystä myöskään samanlaista vastuuta kansalaisille kuin muilla päättäjillä.

Seuraavaksi näistä sopimuksen taloudellisista velvoitteista. Vaikka säännöstössä mainitut taloudelliset velvoitteet eivät vaikuttaisi olevan nyt sitovia, meidän täytyy silti olla niistä huolissamme. Mikäli tulevaisuudessa eduskunnassa istuu päättäjinä ihmisiä ja puolueita, jotka viis veisaavat suomalaisten verovarojen järkevästä käytöstä, en yhtään ihmettelisi, että seuraavan kriisin sattuessa päättäjät olisivat valmiita lähettämään säkkikaupalla rahaa WHO:n niin pyytäessä, oli sitten kyse kehittyvien maiden kasvomaskien rahoituksesta tai yleensäkin esimerkiksi kehittyvien maiden terveydenhuoltojärjestelmien kehittämisestä tai ylläpidosta.

Arvoisa puhemies! Olennaisinta tässä esityksessä on se, miten se vaikuttaa suomalaisen tulevaisuuteen. Nämä päätökset eivät näy arjessamme huomenna, ensi kuussa tai vielä ensi vuonnakaan, vaan siihen voi mennä vuosia ennen kuin seuraava pandemia iskee. Silloin on liian myöhäistä enää miettiä, mihin olemme sitoutuneet.

Tämä asia olisi ansainnut perusteellisemman julkisen keskustelun ja kriittisempää tarkastelua, jota emme valitettavasti saaneet. Itse esimerkiksi olin useampaan mediaan yhteyksissä, että he voisivat tarkastella WHO:n toimintaa, mutta se ei ottanut tuulta alleen. Ainoat lehtijutut asiasta olivat ne, kun oppositio toi ilmi, että valiokuntaan kutsuttiin heidän mielestään väärää mieltä olevia asiantuntijoita. [Bella Forsgrénin välihuuto]

Henkilökohtaisesti voin todeta, että tämä esitys oli pettymys, koska se perustuu suurimalta osalta hyvään uskoon eikä varmuuteen. Toivon todella, että minun ja lukuisten suomalaisten huolet tämän asian suhteen ovat aiheettomia emmekä joudu katumaan sitä, että hyväksymme tämän esityksen.

Arvoisa puhemies! Jatkan seuraavassa puheenvuorossa. — Kiitos.

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Garedew.

21.55 Kaisa Garedew ps: Arvoisa puhemies! Pidän aivan käsittämättömänä sitä, että sosiaali- ja terveysvaliokunnan enemmistö puoltaa kansainväliseen terveyssäännöstöön eli IHR-sopimukseen ehdotettuja muutoksia.

Maaailman terveysjärjestö WHO on nyt uudistamassa pandemioiden torjumiseen liittyvää sopimustaan erittäin huolestuttavaan suuntaan. Valitettavasti monet ovat sille täysin sokeita. Yleisesti täällä korostetaan, ettei sopimusmuutoksilla kavenneta Suomen itsemääräämisoikeutta tai sananvapautta. Käytännössä WHO:n mielipiteillä on kuitenkin erittäin suuri painoarvo kansallisten, eli Suomenkin, terveysviranomaisten päätöksenteossa. Lisäksi WHO:n päätöksillä on rajat ylittäviä vaikutuksia. Esimerkkinä: jos WHO suosittelisi uuden pandemian kohdatessa, että jokaisella täytyy olla tietty rokotus ja tietenkin rokote-passi siitä todisteena, niin vaikka Suomi ei vaatisi samaa omilta kansalaisiltaan, suomalaisetkin olisivat pakotettuja näihin toimiin, mikäli haluaisivat matkustaa muihin maihin, jotka ovat ottaneet WHO:n suositukset käyttöön.

Kuten valiokunnan mietinnössä todetaan, osa asiantuntijoista katsoi terveyssäännösten muutosten vahvistavan WHO:n vaikutusvaltaa entisestään ja — mikä huolestuttavinta — myös antavan WHO:n pääjohtajalle rajattomat mahdollisuudet julistaa kansainvälinen kansanterveysuhka. WHO:n pääjohtajan mielivaltaisuudesta nähtiin jo todisteita, kun hän

Pöytäkirja PTK 64/2025 vp

julisti apinarokon kansainväliseksi terveyshätätilaksi, vastoin oman asiantuntijakomiteansa mielipidettä ja vaikka siihen mennessä tautiin oli maailmanlaajuisesti kuollut ainoastaan viisi henkilöä. Asiantuntijoiden mukaan kansalaisia voitaisiin muutosten myötä myös painostaa aiempaa vahvemmin noudattamaan Maailman terveysjärjestön suosituksia. Eri-laisia terveystodistuksia vaatimalla voidaan kontrolloida ja jäljittää, kuka on saanut mitkin WHO:n määrittämistä hoidoista tai lääkkeistä, esimerkkinä tämä syrjivä rokotepassi.

Emme voi myöskään sinisilmäisesti kuvitella, etteivät raha ja valta vaikuttaisi millään tavalla lääkebisnekseen ja lääkesuosituksiin. Sosiaali- ja terveysministeriön vastineen mukaan periaatteessa voi käydä niin, että pandemiahätätilanteen julistamista käytettäisiin terveystuotteiden kysynnän edistämiseen, mikä voisi johtaa kaupallisten intressien, eli lääke-firmojen voitontavoittelun, korostumiseen kansalaisten terveyden sijasta. Tämänkään osalta ei siis koronapandemiasta opittu yhtään mitään, vaikka vielä tänäkin keväänä on tuomioistuimessa käsitelty EU-komission puheenjohtajan Ursula von der Leyenin koronapandemian aikana lääkeyhtiö Pfizerin pääjohtajalle lähetettyjä tekstiviestejä, joiden sisällön von der Leyen on salannut. EU solmi silloin miljardiluokan rokotekaupan Pfizerin kanssa. Miettikää hei tätä — hassu sattuma, että juuri nämä tekstiviestit on satuttu poistamaan, emmekä ehkä koskaan saa tietää, mistä niissä keskusteltiin.

Tässä mietinnössä nostetaan esille myös se tosiasia, että IHR:n sopimusmuutokset sitouttavat sopimusvaltiot etukäteen terveystuotteiden tuotantoon ja jakeluun, vaikka tuotteista ja niiden sisällöstä tai turvallisuudesta ei ole etukäteen tietoa. Koronarokotteidenkin kohdalla uudella RNA-teknologialla tuotetut rokotteet tuotiin pikavauhtia markkinoille, niiden hyötyjä liioiteltiin — esimerkiksi rokote ei estänyt tartuttamasta — ja niiden haitoista kertovat pyrittiin pitkälti vaijentamaan. Yhtenä sopimusmuutosten suurimmista riskeistä näenkin sen, että WHO:lle annetaan valta määrittää, mikä tieto on disinformaatiota ja mikä ei. Vaikka tällä teoriassa ei ole tarkoitus rajoittaa sananvapautta, niin kyllähän se jo koronapandemian aikana nähtiin, miten vastakkaiset mielipiteet kuitattiin hyvin kevyin perustein salaliittoteorioiksi ja myös somejätit lähtivät estämään ja rajoittamaan vapaata keskustelua.

Arvoisa puhemies! Oma mielipiteeni on, että muutokset olisi pitänyt hylätä kokonaisuudessaan. Itse asiassa jos minulta kysytään, niin Suomen olisi aika irtaantua koko WHO:sta, kuten Yhdysvallat ja Argentiina ovat jo tekemässä. — Kiitos.

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Edustaja Krista Kiuru, olkaa hyvä.

22.01 Krista Kiuru sd: Arvoisa puhemies! Alan olemaan nyt hieman hämmentynyt siksi, että minun käsitykseni oli, että kaikki hallituspuolueet kannattavat sitä, että näitä sopimusmuutoksia tehdään. Me olemme tehneet mietinnön, jossa valiokunta ja siten myöskin hallituspuolueet ovat vahvasti sitoutuneet siihen, että WHO:n säännösmuutokset hyväksytään. Nämä on tehtävä, ellei niitä riitauteta syyskuun puoliväliin mennessä. Tämä prosessi ei ollut valiokunnalle helppo, se käy ilmi nyt tästä keskustelusta, mutta on sanottava, että vaikka meillä oli kolme kertaa asiasta lopullisen mietinnön hyväksyminen listalla, niin vain kahdesti tätä kuitenkin tosiasiasa käsiteltiin.

Lisäksi on todettava, että tässä vaikeassa tilanteessa erimielisyyttä ei syntynyt siitä, etteikö tätä sopimusta hyväksyttäisi ja etteikö hallituksen esitystä, jossa ehdotetaan tämän sopimuksen hyväksymistä, olisi valiokunnassa hyväksytty muuttamattomana, mutta vaikeus tuli siitä, että kun tässä on 15 asiantuntijaa saanut mahdollisuuden lausua asiasta ja 13 asi-

Pöytäkirja PTK 64/2025 vp

antuntijaa on lausunut, niin lausuntopalautteen pohjalta me emme näin kriittistä palautetta saaneet. Me saimme kyllä, kuten tässä valiokunnan mietinnössäkkin todetaan, kaksi kriittistä lausuntoa, ja tuo lausuntopalaute näiden kriittistenkin osalta hyvin tarkasti selvitettiin sosiaali- ja terveysministeriön vastineissa, ja näissä on käyty nämä kaikki seikat läpi. Joten on sanottava, että kyllä valiokunnassa tehtiin hyvin huolellista, erityisenkin huolellista, työtä varmistamalla, pitävätkö nämä väitteet paikkansa. Näiden kahden kriittisen lausunnon ansiosta ollaan nyt sitten sellaisessa tilanteessa, että erityisesti tähän kritiikkiin liittyen on vahvasti myöskin tehty huolellista työtä ja tämä on johtanut siihen, että ensi kertaa pitkään aikaan näissä sosiaali- ja terveydenhuollon asioissa on salissa käsittelyssä toisen käsittelyn jälkeen sellainen tilanne, jossa eduskunta hyväksyy kyllä yksimielisesti tämän ehdotuksen — ellei vapaita käsiä sitten joillekin anneta — kuitenkin niin, että mietinnön perusteluista ollaan eri mieltä. Se on minusta kyllä näin isossa asiassa varsin mielenkiintoinen lopputulos ja hyvin poikkeuksellinen sellainen.

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Edustaja Forsgrén, olkaa hyvä.

22.04 Bella Forsgrén vihr: Arvoisa herra puhemies! Tilanteesta tekee kyllä kieltämättä kiinnostavan se, että tosiaan lausunnonantajista enemmistö piti tätä esitystä hyvänä eli että tämä WHO:n kokonaisuus on hyväksyttävä ja hyvin perusteltu. Sitten yksittäisen edustajan tahtotilasta johtuen halutaan kuulla lisää asiantuntijoita. Mielestäni se ongelma ei ole siinä, mitä mieltä se asiantuntija on, mutta meillä on valiokunnassa ollut normaalisti se tap, että jos valiokuntaan asiantuntijoita pyydetään, niin he vastaavat sen alan yleistä käytäntöä — eivät mielipiteiltään vaan siinä, mikä heidän asiantuntijuutensa alalla on.

No, sen jälkeen, kun hallituspuolueiden edustajien toimesta sitten hyväksyttiin nämä kaksi kriittistä lausunnonantajaa, me olisimme myös oppositiossa olleet valmiita ottamaan vielä nämä yksittäiset huomiot, mutta me yritimme nostaa esille, pitäisikö niitä vähentää mietinnössä, kun kysymys on kuitenkin vain kahdesta kriittisestä lausunnosta, kun kaikki muut olivat kannattaneet lakiesitystä. Eli 13 lausunnonantajasta kaksi oli kriittisiä tälle. Esityksemme, jotta se olisi voinut mennä yksimielisesti, oli valiokunnassa siis se, että mietintö olisi vastannut sitä valiokunnan saamien asiantuntijoiden enemmistön kantaa, mikä on normaali käytäntö kaikissa valiokunnissa. Syy, miksi emme saaneet tätä läpi, on ihmeellinen, koska yleensä tällaisissa asioissa hallitus on priorisoinut sitä, että saadaan yksimielinen lausunto niin opposition kuin hallituksen kanssa. Ihmettelenkin sitä, minkä takia kokoomus on lähtenyt tällaiseen mukaan. Tämä ei ole normaalia käytäntöä meidän valiokunnassa mutta ei myöskään muualla valiokunnissa.

Eli haluan toistaa: Sen jälkeen, kun nämä kaksi kriittistä asiantuntijalausuntoa olivat tulleet, me emme vastustaneet sitä, että niitä yksittäisiä kohtia siellä nostettiin, mutta näimme ongelmallisena sen, että valiokunnan lausunnosta, joka oli noin viisi kuusi sivua, kokonaan yksi sivu annettiin tälle kahden lausunnon kritiikille. Tästä johtuen lausunnon kokonaiskuva muuttui huomattavasti kriittisemmäksi kuin mitä asiantuntijoiden antamat lausunnot antoivat kuvaa, ja tämä on aika ongelmallista.

Olisin toivonut, että tässä olisi päästy yksimieliseen lausuntoon, koska se olisi vastannut normaalia tapaa eduskunnassa tällaisissa kysymyksissä, missä yleensä tehdään yhteistyötä hallituksen ja opposition välillä.

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Edustaja Sillanpää, olkaa hyvä.

Pöytäkirja PTK 64/2025 vp

22.08 **Pia Sillanpää ps:** Arvoisa puhemies! Haluan vielä tuoda ilmi muutamia huolenaiheita lisää liittyen WHO:n IHR-terveyssäännösten hyväksymiseen.

Minut on leimattu tämän asian käsittelyn aikana mitä mielenkiintoisimmilla termeillä, jos ajatellaan, että olemme kuitenkin eduskunnassa. Tämä ei toki ole minulle mitään uutta, koska jo aiemmin, koronapandemian aikana, meitä koronatoimiin kriittisesti suhtautuneita ja koronarokotteesta kieltäytyneitä leimattiin kaikenlaisilla termeillä. Minua on kutsuttu foliohatuksi, salaliittoteoreetikoksi, kulkutautimyönteiseksi ja vaikkapa muun muassa kulkusudeksi. Mutta jos huoli kansallisen päätösvallan säilymisestä Suomessa tekee minusta foliohatun, olkoon se sitten niin, ja se ei saa minua hiljenemään.

Itse olisin toivonut lisää avoimuutta ja läpinäkyvyyttä tämän asian käsittelyyn. Moni huoli ja kysymys ohitettiin toteamalla, ettei mitään huolta ole. Ei ole kovin luottamusta herättävää käsitellä WHO:n sopimuksia, kun WHO itse ei kykene noudattamaan edes omia sääntöjään. Esimerkiksi vuonna 2024 pidetty kokous Genevessä todettiin puheenjohtajan toimesta päätösvaltaiseksi, vaikka kokouksessa käsiteltäviä sopimustekstejä ei oltu toimitettu jäsenvaltioille vähintään neljää kuukautta aiemmin. Myös pöytäkirjojen saaminen kokouksista on osoittautunut vaikeaksi. Voitteko kuvitella, että näinkin isosta asiasta kuin kansainvälisestä terveyssäännöstöstä päättämisestä ei ole saatavilla kokouspöytäkirjaa julkisesti? Kysyn vain, miten tämä on mahdollista, eikä kukaan tunnu olevan tästä huolissaan.

Arvoisa puhemies! Pidän varsin yllättävänä, että tässä IHR-terveyssäännöstössä on edes mainittu myös mis- ja disinformaatio. Jo koronapandemian aikana opimme sen, että monien sananvapautta yritettiin rajoittaa eri keinoin. Tässä terveyssäännöstössä ei kuitenkaan ole käsitelty sananvapauteen liittyviä huolia riittävästi eikä tarpeeksi avoimesti. Valiokuntakäsittelyssä nousi esiin aiheellinen pelko siitä, että väärän tiedon torjunta saattaa tulevaisuudessa tarkoittaa myös mielipiteiden ja kriittisen keskustelun rajoittamista. Tässäkin tapauksessa sosiaali- ja terveysministeriö rauhoitteli, ettei sananvapautta olla kaventamassa ja että tieteellinen kriittisyys on jatkossakin sallittua. Myös WHO:n rooli oikean ja väärän tiedon määrittelijänä herättää vakavaa huolta. Siksi kysynkin: mikä on disinformaatiota, ja kuka sen lopulta määrittelee?

Koronapandemian aikana moni asiantuntija, joka lopulta oli oikeassa, leimattiin hörhöksi ja yritettiin hiljentää. Tämä on hyvä esimerkki siitä, millä tavoin sananvapautta yritettiin rajoittaa, kun leimattiin toisinajattelijoita halventavilla nimityksillä. En halua, että tämänkaltaisen toiminta toistuu enää ikinä.

Myös WHO:n rooli oikean ja väärän tiedon määrittelijänä herättää vakavaa huolta. Koronapandemian aikana WHO itse tuotti mis- ja disinformaatiota muun muassa väittäessään, että rokote estää tartuttamista. Valiokuntakuulemisissa tähän vastattiin, että WHO toimi sillä hetkellä saatavilla olevan parhaimman tiedon puitteissa. Mielestäni tämä ei kuitenkaan oikeuta sensuroimaan eriävää mielipidettä, koska vasta tulevaisuus tuo sen tiedon, mikä loppuviimein oli oikeaa tai väärää tietoa. Esimerkiksi eriävää tietoa sensuroitiin WHO:n ja internetjättien toimesta riippumatta sen tieteellisestä paikkansapitävyydestä. Moni varmasti muistaa, että jos mainitsit sosiaalisessa mediassa mitään koronasta pandemian aikana, somealusta saattoi sensuroida julkaisun tai virheellisesti väittää, että julkaisu sisältää disinformaatiota. Mielestäni tieteellisen debatin käyminen on erittäin tärkeää kaikissa terveydenhoidon tilanteissa, puhutaan sitten normiarkipäivistä tai toimenpiteistä pandemian keskellä. Vaarana on se, että seuraavana kriisiaikana mahdollista sensuuria tiukennetaan entisestään ja sitä perustellaan kansanterveydellä. Samalla tukahdutetaan aito ja tär-

Pöytäkirja PTK 64/2025 vp

keä yhteiskunnallinen keskustelu. Tämänkaltainen kehitys ei kuulu demokraattiseen oikeusvaltioon, ja minun on vaikea uskoa, että kukaan oikeasti sellaista kannattaisikaan.

Arvoisa puhemies! Olen huolissani myös siitä, minkälaista valtaa annamme WHO:lle tulevaisuudessa, milloin ja missä tilanteessa WHO voi julistaa pandemiahätätilan ja minkälaisia suosituksia WHO voi jatkossa antaa liittyen terveystuotteisiin. Sosiaali- ja terveysministeriökin on myöntänyt, että kaupallisten intressien riski on todellinen. Jos pandemiahätätilan aikana WHO päättää suositella tiettyjä terveystuotteita tai rokotteita ihmisille ja valtioille käytettäväksi, on perusteltua kysyä, ovatko taustalla oikeasti tietoon ja terveyteen perustuvat suositukset vai puhuvatko taustalla raha ja yritysten etu. Siksi olen vakaasti sitä mieltä, ettei Suomen tulisi allekirjoittaa mitään sellaisia sopimuksia, jotka jättävät tulkinnanvaraa, oli kyse sitten sananvapaudesta, kansallisesta päätösvallasta tai taloudellisista velvoitteista. Jos sopimukset kestävät kriittisen käsittelyn, ne todennäköisesti kestävät myös päivänvaloa kriisitilanteissa. Nyt en olisi siitä niin varma tämän sopimuksen kohdalla.

Kansalaisilta on tullut useita huolia tämän IHR-sopimuksen myötä. He ovat huolissaan siitä, miten käy seuraavan pandemian koittaessa: tuleeko meille pakkorokotuksia tai koronapassin kaltaisia digiterveyspasseja, jotka määrittelevät sen, mitä me saamme tai emme saa tehdä. On aiheellista kysyä, onko niin, että vain länsimaalaiseen lääketieteeseen uskovat saavat pitää perus- ja ihmisoikeutensa. Vaikka itse kannatan länsimaista lääketiedettä, pidän erityisen tärkeänä sitä, että joka ikisellä kansalaisella on itsemääräämisoikeus omaan kehoonsa ja samat perus- ja ihmisoikeudet kuin kaikilla muillakin riippumatta terveystiedoista ja siitä, mitä rokotteita he ovat ottaneet.

Arvoisa puhemies! Olen pettynyt, en vain tämän esityksen sisällön vuoksi vaan siksi, etten itse onnistunut vakuuttamaan muita päättäjiä tämän esityksen ongelmakohdista. Uskon, että vain avoin ja kriittinen keskustelu asiasta kuin asiasta suojelee meitä tekemästä virheitä, eikä mikään kansainvälinen sopimus saa uhata niitä arvoja, perus- ja ihmisoikeuksia, joiden varaan meidän suomalainen yhteiskuntamme rakentuu. — Kiitos.

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Edustaja Lindén, olkaa hyvä.

22.15 Aki Lindén sd: Arvoisa puhemies! Olen yrittänyt omaksua täällä eduskunnassa, ainakin tällä nykyisellä eduskuntakaudella, sellaisen, sanoisinko, stoalaisen asenteen, että en pöyristy kenenkään sanomisista enkä lähde sitten liioittelemaan ja ikään kuin vastahyökkäykseen, ainakaan ylisanoilla. Mutta totean kuitenkin, että oli tavallaan hyvä, että edustaja Garedeu piti äskeisen puheenvuoron, ehkä media olisi saanut olla kaiketi enemmän paikalla. Ja sitten oli hyvä, että myös edustaja Sillanpää piti äskeisen puheenvuoron, koska nyt oikeasti ymmärrän itse enemmän niitä paineita, joita hallituspuolueiden sisällä oli tämän asian käsittelyssä, koska tässähän nyt selvästi kuultiin niin voimakkaat mielipiteet. Edustaja Garedeu totesi, että Suomen pitäisi erota USA:n ja Argentiinan tavoin WHO:sta, ja edustaja Sillanpää totesi, että ei pidä allekirjoittaa ja on pettynyt, kun ei voinut enempää tähän asiaan vaikuttaa.

Eli tässä kuitenkin oli tilanne sellainen, niin kuin täällä on jo edustaja Kiurun ja edustaja Forsgrénin toimesta todettu, että oli 15 pyydettyä lausunnonantajaa, joista 13 tuli antamaan lausuntonsa asiantuntijana. Haluan korostaa, että itse edelleen valiokunnan varajäsenenä en ollut näissä kuulemisissa paikalla mutta olin paikalla niitten viimeisten tuntien aikana, jolloin käsiteltiin tätä mietintöä ja käytiin myös tämä valmistava keskustelu. Kyllä se

Pöytäkirja PTK 64/2025 vp

asia tässä nyt tiivistyi, kuinka paljon sitä kahden henkilön sen suuntaista kritiikkiä, jota äsken kuulimme tässä puheenvuoroissa, olisi tullut sisällyttää sinne esitykseen — sehän tämän asian ydin oli. Me oppositiossa nyt sitten olimme tässä enemmän, voisiko sanoa, länsimaisen lääketieteen kannalla ja asiantuntijoiden kannalla, mutta kaikennäköistä painetta ja kuplintaa siellä sitten kehittyi tässä asiassa hallituspuolueiden sisällä, ja se ikään kuin toisenlaisen kannan määrittely oli todella monivaiheinen.

Se on nyt johtanut hyvin poikkeukselliseen ja harvinaiseen tilanteeseen, että meillä on sama päätösehdotus — onneksi nyt sentään sama päätösehdotus, eli me hyväksymme sen sitten kuitenkin, ymmärtääkseni edustaja Sillanpääkin hyväksyy, ellei hän ole saanut vapaita käsiä, tai vaikka olisi saanut, niin tietenkin hän voi omantuntonsa mukaan äänestää tätä päätösehdotusta vastaan, se jää sitten nähtäväksi — mutta meillä nyt on tässä kaksi näkemystä, mikä on tuotu selvästi esille. Toisen keskeiset perustelut äsken kuulimme, ja on siinä tietysti on ollut hallituspuolueilla aika paljon yhteensovittamista näiden näkemysten kanssa. Kokoomuksen valiokuntaryhmässä on neljä lääkäriä, ja olisi jossain määrin mielenkiintoista kuunnella teidän näkemyksenne tässä edustaja Sillanpään kannanotoista.

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Edustaja Valtola, olkaa hyvä.

22.18 Oskari Valtola kok: Arvoisa herra puhemies! Valiokunta pääsi yksimieliseen päätösehdotukseen asiassa, eli eduskunta hyväksyy tämän Maailman terveysjärjestön kansainvälisen terveyssäännösten ja hyväksyy myös muuttamattomana hallituksen esitykseen sisältyvän lakiehdotuksen. [Krista Kiuru: Mutta oli eri mieltä perusteluista!]

Tämä on tosiaan asiana paljon ristiriitoja ja tunteita herättävä, ja kaikki tietävät sen taustan, mistä se tulee: olemme eläneet ennennäkemättömän pandemian ja siihen liittyvät ongelmat. Minusta nyt tuo valiokunnan hyväksymä mietintö on hyvin informatiivinen ja käy läpi hyvin laajasti tätä sopimusta. Jos tavallinen kansalainen tai näihin asioihin syvemmin perehtymätön ihminen tätä lukee, niin minusta tämä avaa sen sopimuksen ja sen sisällön erittäin hyvin ja toisaalta tuo esille niitä uhkia, joita asiantuntijakuulemisissa tuli esille, mutta tuo myös sitten vastauksia ja perusteluja siihen, minkä takia tämä sopimus kannattaa hyväksyä ja mitä siellä on tietyissä asioissa tarkoitettu. Sillä tavalla pidän tätä pohjaa hyvin informatiivisena, jos vertaa esimerkiksi moneen muuhun mietintöpohjaan, jotka ollaan tehty. Ne menevät hyvin korkealla tasolla, teknisellä tasolla, ja olettavat paljon asioita. — Kiitoksia. [Pia Sillanpää: Hyvin sanottu!]

Yleiskeskustelu päättyi.

Eduskunta hyväksyi hallituksen esitykseen HE 35/2025 vp sisältyvän lakiehdotuksen sisälön mietinnön mukaisena. Lakiehdotuksen ensimmäinen käsittely päättyi.

10. Hallituksen esitys eduskunnalle laiksi sosiaali- ja terveydenhuollon järjestämisestä annetun lain muuttamisesta

Hallituksen esitys HE 210/2024 vp

Valiokunnan mietintö StVM 11/2025 vp

Pöytäkirja PTK 64/2025 vp

Ensimmäinen käsittely

Puhemies Jussi Halla-aho: Ensimmäiseen käsittelyyn esitellään päiväjärjestyksen 10. asia. Käsittelyn pohjana on sosiaali- ja terveysvaliokunnan mietintö StVM 11/2025 vp. Nyt päätetään lakiehdotuksen sisällöstä. — Yleiskeskustelu. Edustaja Krista Kiuru, olkaa hyvä.

Keskustelu

22.21 Krista Kiuru sd (esittelypuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Tänään käsittelyssä kolmantena valiokunnan mietintönä on hallituksen esitys eduskunnalle laiksi sosiaali- ja terveydenhuollon järjestämisestä annetun lain muuttamisesta. Tässä esityksessä ehdotetaan muutettavaksi sosiaali- ja terveydenhuollon järjestämisestä annettua lakia, siis niin, että valmiutta ja varautumista koskevia säännöksiä parannettaisiin. Tämä kumpuaa tietysti siitä, että tuleviin häiriötilanteisiin varautumiseksi olisi tärkeää saada lakiin mahdollisimman ajantasaiset säännökset.

Esityksessä ehdotetaan säädettäväksi yhteistyörakenteista sosiaali- ja terveydenhuollon yhtenäisen valmiussuunnittelun luomiseksi ja yhteensovittamiseksi sekä häiriötilanteiden hoitamiseksi normaalioloissa ja poikkeusolosuhteissa. Alueellisesti hyvinvointialueet sopivat näistä sosiaali- ja terveydenhuollon yhteistyöalueittain hyvinvointialueiden yhteistyösopimuksessa. Kansallisesti päätöksentekovaltaa osoitetaan sosiaali- ja terveysministeriölle, jonka päätösten valmistelun tueksi asetetaan sosiaali- ja terveydenhuollon kansallinen valmiusryhmä. Sosiaali- ja terveysministeriölle sekä esityksen mukaisesti hallintosäännössä nimetyille vastaaville viranhaltijoille ehdotetaan annettavan sosiaali- ja terveydenhuollon johtamisvastuuta esityksessä täsmennetyin ehdoin yhteistyöalueittain tai kansallisesti, jos se on tarpeen häiriötilanteen laajuuden, kiireellisyyden tai muun vastaavan syyn takia. Esityksellä ei muuteta kuitenkaan tehtäväkohtaista lainsäädäntöä, ja ehdotetuissa säännöksissä tarkoitetut toimivaltuudet ovat esityksen perusteluiden mukaan käytettävissä vain tehtäväkohtaisen lainsäädännön puitteissa.

Järjestämislakiin ehdotettavien muutosten tavoitteena on täsmentää lainsäädäntöä siten, että häiriötilanteissa ja poikkeusoloissa laki antaa riittävät toimintavalmiudet yli hyvinvointialueiden tapahtuvan johtamisen ja päätöksenteon mahdollistamiseksi. Esityksessä ehdotetuilla muutoksilla sosiaali- ja terveydenhuollossa voidaan paremmin valmistautua kansallisen riskiarvion mukaisiin uhkakuviiin sekä samalla mahdollistaa Suomen Nato-täysjäsenyyteen liittyvien velvoitteiden täyttämistä sotien osalta. Esityksellä parannetaan mahdollisuuksia saada aikaan sosiaali- ja terveydenhuollon palvelujärjestelmästä yhtenäinen valtakunnallinen kokonaisuus valmiuden ja varautumisen osalta.

Perustuslakivaliokunnan lausunnossa todetaan, että lakiehdotus voidaan käsitellä tavalisen lain säätämisyksessä vain, jos valiokunta sen 50 b §:ään tekemään valtiosääntöoikeudelliseen huomautusosaan liittyen ottaa huomioon nämä perustuslakivaliokunnan huomiot koskien sosiaali- ja terveydenhuollon häiriötilanteiden ja poikkeusolojen kansallista johtamista. Näistä kohta tarkemmin.

Sosiaali- ja terveysvaliokunta pitää siis tätä esitystä perusteltuna ja kannattaa näitä lakiehdotuksia, mutta tekee siihen muutoksia huomioiden perustuslakivaliokunnan ja asiantuntijoiden näkemykset. Valiokunnan asiantuntijakuulemisessa esitys sai laajaa kannatusta. Myös hallintovaliokunta piti lausunnossaan esityksen tavoitteita kannatettavina. Lainmuutos tehostaa sosiaali- ja terveysjärjestelmän kansallista ohjaamista ja johtamista kan-

Pöytäkirja PTK 64/2025 vp

sallisen kriisiarvion mukaisissa tilanteissa. Johtamisen selkeyttäminen, resurssien käytön mahdollistuminen yli hyvinvointi- ja yhteistyöaluerajojen ja valmiussuunnittelun yhdenmukaistaminen vahvistavat yhteiskunnan resilienssiä normaaliolojen häiriötilanteissa ja poikkeusolosuhteissa. Luomalla lainsäädäntöön rakenteet päätöksenteolle ja kansallisten sekä kansainvälisten resurssien nopealle käyttöönotolle parannetaan toimintamahdollisuuksia ilman tarvetta ottaa valmiuslain toimivaltuuksia käyttöön. Valiokunnan näkemyksen mukaan ehdotetut muutokset parantavat sosiaali- ja terveydenhuollon kykyä koordinoita yhteistyötä myös muiden hallintoalojen viranomaisten kanssa.

Esitystä on valmisteltu hallitusohjelman mukaisesti siten, että ensinnäkin vahvistetaan viiden soteyhteistyöalueen roolia valmiuden ja varautumisen osalta. Järjestämislakiin ehdotetaan lisättäväksi muun muassa uusi 50 a §, jossa säädetään normaaliolojen häiriötilanteiden ja poikkeusolojen hallinnasta sosiaali- ja terveydenhuollon yhteistyöalueella. 50 a §:ssä säädetään tarkemmin hyvinvointialueiden yhteistyösopimuksessa sovittavista sisällöistä monia asioita koskien. Hallintosäännön määräämä viranhaltija voi sitten säännöksen mukaan käynnistää säädetty häiriötilanteen hoitamiseen liittyvät toimenpiteet. Aluehallintovirastot ja Valvira valvovat soten valmiutta ja varautumista osana järjestämistehtävien valvontaa. Valiokunta pitää ehdotettua sääntelyä hyvänä.

Lähdetäänkin seuraavaksi sitten, arvoisa puhemies, näihin perustuslakivaliokunnan huomioihin:

Ensinnäkin perustuslakivaliokunta toteaa, että tätä on tarkennettava. Nimittäin tässä perustuslakivaliokunta on ottanut esiin nimenomaan joitakin yksityiskohtia, jotka sitten ovat valiokunnan osalta tulleet tarkennetuiksi. Valiokunta ehdottaa perustuslakivaliokunnan lausunnon edellyttämiä muutoksia nimenomaan 50 b §:ään. Perustuslakivaliokunnan lausunnossa todetaan, että ”poikkeusoloilla” tarkoitetaan ehdotuksessa ilmeisesti valmiuslain mukaisia poikkeusoloja, mutta tämä ”valmiuslain mukainen” -ilmaisu kuitenkin puuttuu sieltä. Ilmaisua ”normaaliolojen häiriötilanteet” jää puolestaan säännösehdotuksen ja sen perusteluiden valossa täysin avoimeksi. Olemme lisänneet nimenomaan ”valmiuslain mukaiset poikkeusolosuhteet” pykälään.

Sitten 50 b §:n 1 momenttiin lisätään täsmennys siitä, että kiireellisiä tilanteita lukuun ottamatta ministeriön päätöksenteon edellytyksenä on 50 c §:ssä tarkoitetun kansallisen valmiusryhmän tekemä valmistelu. Valiokunta ehdottaa myös, että 50 b §:n 1 momenttia täydennetään perustuslakivaliokunnan lausunnossa edellyttämällä tavalla niin, että ministeriön tekemän toiminnan johtamista tai toiminnan muuttamista tai voimavarojen kohdentamista koskevan päätöksenteon tulee olla häiriötilanteen hoitamiseksi välttämätön.

Valiokunta ehdottaa 50 b §:ään lisättäväksi uuden 2 momentin, jossa kuvataan perustuslakivaliokunnan lausunnossa edellyttämällä tavalla avoimella esimerkkiluettelolla niitä varsin vakavia olosuhteita, joissa säännöstä voidaan soveltaa.

On hyvä todeta, että perustuslakivaliokunnan lausunnon mukaan ehdotetusta 50 b §:stä puuttuvat muun muassa lainkohdan perusteluissa mainitut rajoitukset päätösvallalle. Hallituksen esityksen mukaan toiminnan muuttaminen on mahdollista vain kulloinkin voimassa olevan tehtäväkohtaisen lainsäädännön puitteissa eikä ehdotettava sääntely sellaisenaan mahdollista poikkeamista tehtäväkohtaisen lainsäädännön vaatimuksista. Perustuslakivaliokunnan mielestä 50 b §:ää tulee muuttaa vähintään siten, että sanotut rajoitukset käyvät ilmi myös säännöksestä, ja valiokunta ehdottaakin nyt uutta 5 momenttia.

Kansallisen valmiusryhmän osalta ollaan hyvin paljon keskusteltu siitä, keitä sinne pitäisi kuulua. Esityksen mukaan järjestämislakiin siis ehdotetaan lisättäväksi uusi 50 c §.

Pöytäkirja PTK 64/2025 vp

Tässä yhteydessä ollaan käyty keskustelua siitä, tulisiko valmiusryhmään nimetä Puolustusvoimien edustaja valmiuslain 3 §:n 1 ja 2 kohdassa tarkoitetuissa poikkeusoloissa, ja ehdotamme tätä kokoonpanoa muutettavaksi ja täydennettäväksi tältä osin.

Arvoisa puhemies! On myöskin todettava, että valiokunnan asiantuntijakuulemisissa nostettiin esiin tiedonkulkua ja monia muita sääntelyn johdonmukaisuuteen liittyviä asioita. Valiokunnan asiantuntijakuulemisissa myöskin muutamissa valiokunnalle annetuissa asiantuntijalausunnoissa katsottiin, että YTA-sopimusmekanismi on valmiuden ja varautumisen osalta liian hidas ja kankea väline muuttuvassa toimintaympäristössä ja tulee harkita ainakin sopimuksessa soveltavien asioiden pitämistä riittävän ylätasoisina. Tämä johtikin sitten siihen, että myöskin lainsäädännön toimeenpanon jatkovalmistelun osalta valiokunta otti aika vahvoja kantoja nimenomaan lausumien muodossa.

Ensinnäkin haluamme, että sosiaali- ja terveydenhuollon valmiuteen ja varautumiseen varataan jatkossa riittävät voimavarat sen varmistamiseksi, että sekä normaaliolojen häiriötilanteissa että poikkeusolojen hallinnassa on tarvittavat voimavarat, ja tästä on lausuma.

Toinen lausuma liittyy sitten siihen, että valiokunta pitää tärkeänä, että arvioidaan jatkossakin ehdotetun sääntelyn toimeenpanossa jatkokehitystarvetta. Tämä on johtanut sitten siihen, että jatkovalmistelussa on tärkeää huomioida aikaisempien häiriö- ja poikkeusolojen opit sekä alueelliset ja kansalliset kokemukset ehdotetun lainsäädännön toimeenpanosta. Näin ollen vastataan myös siihen huutoon, että mikä se seuraava malli sitten parhaimmillaan päätöksenteon osalta olisi.

Tämä mietintö on valiokunnan osalta yksimielinen.

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Edustaja Hänninen on poissa. — Edustaja Lindén, olkaa hyvä.

22.32 Aki Lindén sd: Arvoisa puhemies! Tässä on hyvä esimerkki sellaisesta jatkumosta, jossa mennään yli hallitus- ja vaalikausien, ja vaikka eduskunnan kokoonpano ja sen myötä hallitus ovat muuttuneet, niin kehitetään lainsäädäntöä samalta hyvältä pohjalta, ja niin-pä ollaan päädytty yksimieliseen mietintöön tässä. Osa tästä oli sen ansiota, että tätä kehitettiin eduskunnassa. Eli hallituksen alkuperäisessä esityksessä — en kutsu niitä puutteiksi — havaittiin olevan sellaisia asioita, joita täytyy muuttaa, ja tehtiin paremmaksi sitä sitten tällä tavalla. Tätä toivoisi tietysti jatkossakin. Monessa asiassa näyttää siltä, että arvovaltakysymykset nousevat jopa yksittäisissä sanamuodoissa niin vahvoiksi, että on pakko vain pitää kiinni jostakin väen väkisin, ja sitten ei enää pystytäkään dialogin avulla ja asiantuntijoita kuunnellen kehittämään asioita.

Sen verta valotan pikkuisen tätä taustaa, mikä tässä tavallaan on takana: Silloin kun edellisen hallituskauden aikana tehtiin tästä samasta asiasta versio, jota nyt on siis jatkokehitetty, kunnat reagoivat aika voimakkaasti siihen, että korostettiin sairaanhoitopiirien roolia. Se johtui tietysti siitä, että kun Suomessa kuntakenttä on niin hajanainen, että meillä on aika vaikea suunnitella kattavasti koko maan varautumista ja valmiutta sosiaali- ja terveyssektorilla kuntakenttään nojautuen, niin sen takia siinä ei pystytty tekemään ihan loppuun asti niitä kaikkia ratkaisuja, joita nyt sitten on tehty, kun siirryttiin hyvinvointialueisiin. Eli tässä on malli, jossa on varautumisen ja valmiuden johtamisen kansallinen johtokeskus, sitten on viisi yliopistollista hyvinvointialuetta ja niiden yhteistyöalueet, ja siinä vielä korostuu HUSin rooli tietyllä tavalla. Tämä on nyt selvä askel parempaan suuntaan.

Pöytäkirja PTK 64/2025 vp

Kyllähän meillä on ihan valtavat haasteet näissä asioissa edessä. Emme referoi täällä asiantuntijakuulemisia niiltä osin, kun kysymys on ollut jopa turvatiloissa pidetystä keskustelusta, mutta tiedämme kaikki, kun katselemme maailmaa ympärillämme, mitä tässä tapahtuu, ja sen takia on erittäin tärkeätä, että myös sosiaali- ja terveydenhuollon resursseja kehitetään pahimpienkin tilanteiden varalta — sanotaan se nyt tällä tavalla rivien välistä tässä.

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Edustaja Krista Kiuru, olkaa hyvä.

22.34 Krista Kiuru sd: Arvoisa puhemies! Tässä on esittelyssä erittäin tärkeä hallituksen esitys. Nimittäin pandemian opeista kun on keskusteltu ja erityyppisiä tutkimuksia tehty, yksi keskeinen puute on ollut se, että Suomessa ei ole lainsäädännön tasolla ajantasaista johtamisjärjestelmää. Jotta isoihin häiriötilanteisiin normaaliolosuhteissa tai jopa poikkeusolosuhteissa valmiuslain ollessa voimassa voidaan reagoida, olisi järkevää, että johtamisjärjestelmä olisi kunnossa. Nämä muutokset, jotka tässä tehdään, ovat samantyyppisiä rakenteeltaan, joita on sovellettu jo varsin laajasti esimerkiksi menneessä pandemiassa.

Haasteeksi tietenkin tulee se, mikä asiantuntijakritiikissäkin oli nähtävissä ja mihin viitataan tässä mietinnössä, nimittäin se, onko enää ajantasaista ottaa käyttöön sellaista johtamisjärjestelmää, josta olisi pitänyt päästä jo seuraavaan, kehittyneempään vaiheeseen. Oma huoleni on, että jos tätä johtamisjärjestelmää ei tästä pystytä uudistamaan, tämä ei häiriötilanteissa tai jopa valmiuslain mukaisissa poikkeusolosuhteissa ole riittävä toimintamalli.

Laajasti valiokunta totesi kuitenkin kaikkien jäsenten osalta yksimielisesti, että koska nämä säännökset ovat tällä hetkellä puutteelliset lainsäädännössä, on järkevää, että tehdään ainakin se, mitä on jo aikaisemmin kokeiltu, ja jatketaan sitten valmius- ja varautumislainsäädännön kehittämistä. Siksi onkin tärkeää, että hallituspuolueissa nähdään vaihua sen eteen, että saataisiin ajantasainen valmius- ja varautumismalli käyttöön. Se, että saadaan tähän nykyiseen lainsäädäntöön nyt käyttöön nämä valtuudet, jotka on edeltävissä kriisissä kokeiltu, ainakin osittain, ei vielä riitä takaamaan sitä, että ne olisivat ajantasaisia seuraavissa kriiseissä. Siksi olisi tärkeää, että tämä sosiaali- ja terveystoimikunnan yksimielisesti tekemä lausuma numero 2 otettaisiin vakavasti.

Haluan myöskin korostaa sitä, että valiokunnan lausuma näiden resurssien osalta eli lausuma numero 1 on erittäin ajankohtainen tässä tilanteessa. Sodan uhkaan varautumiseksi tehdään aika isoja investointeja puolustuksen puolelle, ja on pelättävissä, onko nämä investoinnit otettu vakavasti sosiaali- ja terveydenhuollon puolella.

Yleiskeskustelu päättyi.

Eduskunta hyväksyi hallituksen esitykseen HE 210/2024 vp sisältyvän lakiehdotuksen sisällön mietinnön mukaisena. Lakiehdotuksen ensimmäinen käsittely päättyi.

11. Hallituksen esitys eduskunnalle laeiksi kaupankäynnistä rahoitusvälineillä annetun lain, sijoituspalvelulain ja Finanssivalvonnasta annetun lain 50 o §:n muuttamisesta

Hallituksen esitys HE 30/2025 vp

Valiokunnan mietintö TaVM 10/2025 vp

Pöytäkirja PTK 64/2025 vp

Ensimmäinen käsittely

Eduskunta hyväksyi hallituksen esitykseen HE 30/2025 vp sisältyvien 1.—3. lakiehdotuksen sisällön mietinnön mukaisena. Lakiehdotusten ensimmäinen käsittely päättyi.

12. Hallituksen esitys eduskunnalle laeiksi biopolttoaineista, bionesteistä ja biomassapolttoaineista annetun lain muuttamisesta ja uusiutuvien polttoaineiden käytön edistämisestä liikenteessä annetun lain 7 §:n 7 momentin kumoamisesta

Hallituksen esitys HE 37/2025 vp

Valiokunnan mietintö TaVM 8/2025 vp

Mietinnön pöydällepano

Mietintö pantiin pöydälle 12.6.2025 pidettävään täysistuntoon.

13. Hallituksen esitys eduskunnalle laiksi eräiden ympäristöasioiden käsittelystä Lupa- ja valvontavirastossa sekä eräiksi siihen liittyviksi laeiksi

Hallituksen esitys HE 41/2025 vp

Valiokunnan mietintö YmVM 8/2025 vp

Mietinnön pöydällepano

Mietintö pantiin pöydälle 12.6.2025 pidettävään täysistuntoon.

14. Hallituksen esitys eduskunnalle laeiksi pankki- ja maksutilien valvontajärjestelmästä annetun lain, verotusmenettelystä annetun lain ja oma-aloitteisten verojen verotusmenettelystä annetun lain 30 §:n muuttamisesta

Hallituksen esitys HE 25/2025 vp

Valiokunnan mietintö HaVM 16/2025 vp

Mietinnön pöydällepano

Mietintö pantiin pöydälle 12.6.2025 pidettävään täysistuntoon.

15. Hallituksen esitys eduskunnalle laiksi hyvinvointialueiden rahoituksesta annetun lain muuttamisesta ja väliaikaisesta muuttamisesta

Hallituksen esitys HE 38/2025 vp

Valiokunnan mietintö HaVM 17/2025 vp

Mietinnön pöydällepano

Mietintö pantiin pöydälle 12.6.2025 pidettävään täysistuntoon.

16. Hallituksen esitys eduskunnalle laiksi kiinteän omaisuuden ja erityisten oikeuksien lunastuksesta annetun lain muuttamisesta ja siihen liittyviksi laeiksi

Hallituksen esitys HE 218/2024 vp

Pöytäkirja PTK 64/2025 vp

Valiokunnan mietintö MmVM 2/2025 vp

Mietinnön pöydällepano

Mietintö pantiin pöydälle 12.6.2025 pidettävään täysistuntoon.

17. Hallituksen esitys eduskunnalle laiksi tuloverolain väliaikaisesta muuttamisesta

Hallituksen esitys HE 59/2025 vp

Valiokunnan mietintö VaVM 8/2025 vp

Mietinnön pöydällepano

Mietintö pantiin pöydälle 12.6.2025 pidettävään täysistuntoon.

18. Seuraava täysistunto

Eduskunnan seuraava täysistunto on torstaina 12.6.2025 klo 16.00. Täysistunto lopetettiin klo 22.39.

Pöytäkirjan vakuudeksi: